ALEKSIS KIVI

Cei șapte frați

166

BIBLIOTECA
PENTRU TOȚI

Creații ale literaturii universale
clasice apărute în

Colecția BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

CHARLES DICKENS
Marile speranțe
roman
2 vol., nr. 115—116 — XXXVI+644 pag.
10 lei

F. M. DOSTOIEVSKI
Crimă și pedeapsă
roman
2 vol., nr. 123—124 — II+732 pag. — 10 lei

GUSTAVE FLAUBERT
Doamna Bovary
roman
nr. 153 — XXIV+400 pag. — 5 lei

W. GOETHE
Faust
partea I și a II-a
nr. 144—45 — XXXII+632 pag. — 10 lei

N. V. GOGOL
Mantaua
Povestiri din Petersburg
nr. 149 — XXIV+288 pag. — 5 lei

VICTOR HUGO
Mizerabilii
roman
5 vol., nr. 136—140 — XVI+2008 pag.
25 lei

Lei 5

ALEKSIS KIVI

166

BPT

ALEKSIS KIVI

Cei şapte fraţi

ROMAN

2 aprilie 1963

1963

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

Traducere de *Sică Alexandrescu*
Prefață și tabel cronologic de *Modest Morariu*

ALEKSIS KIVI

Les sept frères
Éditions Stock — Paris, 1940

PREFAȚĂ

La un secol de la apariție, romanul Cei șapte frați *de Aleksis Kivi rămîne una dintre creațiile de bază ale literaturii finlandeze.*

Timpul, cel mai acerb critic de artă, îi confirmă perenitatea și îi menține, intactă, prospețimea, îmbogățindu-l totodată cu înțelesurile pe care le implică judecata istorică.

Tradus în aproape toate limbile moderne, chiar și în esperanto, romanul lui Kivi și-a dobîndit universalitatea pentru că rădăcinile sale își trag seva din solul unui climat specific. Rareori o carte care să cuprindă mai mult adevăr despre viața și sufletul unui popor.

Acțiunea urmărește peripețiile a șapte frați deciși să-și organizeze, într-o patriarhală comunitate, o existență aparte, în mijlocul naturii. Izolați de restul lumii, ei refuză orice constrîngere socială. Cu alte cuvinte, tema modernă a evaziunii într-o ilustrare anticipată, cu implicații și rezerve firești în contextul unei anume determinări istorico-sociale. Pe acest motiv se în-

lănțuie o succesiune de aventuri pline de savoare, dar și de miez, desfășurată cu un îndrăcit brio, pînă la finalul care îi reintegrează în viața colectivă. Cuminţiţi de experienţele consumate, cei şapte „fii risipitori" se reîntorc la casele lor, sărbătorindu-și convertirea cu un pantagruelic festin. Îi regăsim apoi în epilog — zece ani mai tîrziu — oameni așezați și gospodari de ispravă.

Dar sub aparenţa unui roman exotic de aventuri, al cărui interes ar rezulta, la o lectură grăbită, din ingeniozitatea reprezentării epice, exactă în observații și saturată de pitorescul și culorile specifice nordului finlandez, se ascunde, de fapt, o operă substanțială și profundă în intenții — o demonstrație și totodată o pledoarie. De aici autenticitatea ei — și spunînd aceasta ne gîndim la accepția primară a noțiunii : autentikos, *ceea ce are autoritatea necesară.*

În dubla lectură pe care o impune, romanul ilustrează, pe de o parte, trăsături naționale caracteristice — acele constante care compun portretul moral al poporului finlandez și care organizează reacțiile sale în împrejurări diferite — iar pe de altă parte constrînge o serie de raportări la un moment istoric dat : al apariției. O dată ajunși aici, e important să căutăm cărei tendințe profunde de ordin social îi răspunde sensul acestui roman.

O paranteză în istoria Finlandei se impune.

„Așezată în calea răutăților", așa cum ar fi spus cronicarul, Finlanda a trăit de-a lungul cîtorva secole o istorie ingrată. După sute de ani de ocupație suedeză, ea intră, în 1809, în stăpî-

nire țaristă, devenind Marele Ducat al Finlandei. Această nouă aservire va dura mai bine de un secol, pînă în 1917, cînd, ca efect al Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, își va dobîndi independența.

Vreme îndelungată această țară a fost cîmpul de luptă pe care se disputa rivalitatea ruso-suedeză. Prins între aceste două forțe, poporul Finlandei a reușit totuși să-și mențină integritatea națională, să nu renunțe la idealul libertății. În secolul al XVIII-lea aspirația lui spre independență îmbracă forme mai eficiente datorită dezvoltării burgheziei naționale, ale cărei interese coincid, un timp, cu aspirațiile populare. Problema independenței se pune mai insistent și cu mai multă autoritate, pentru că se întemeiază pe o bază economică.

Autoritatea țaristă e obligată să accepte cel puțin un simulacru de autonomie, îngăduind existența Seimului, dreptul de inițiativă legislativă ș. a. Dar acest liberalism nu-i de lungă durată. Înspăimîntat de suflul revoluționar care cuprinde întreaga Europă, țarismul trece la opresiune fățișă. Se instituie cenzura, este interzis dreptul de asociere, cetățenii finlandezi nu mai pot circula peste graniță, sînt oprite tipăriturile în fineză.

Dar istoria a dovedit întotdeauna — și o dovedește și astăzi, în momentul abolirii colonialismului — că nici un sistem opresiv nu-și poate permanentiza stăpînirea.

Aspirațiile unui popor spre libertate și independență națională sînt asemenea vînei de apă care, după îndelungă călătorie subterană, ajunge în cele din urmă să-și spargă izvor. Și finlandezii au tenacitatea neînduplecată a apei.

Istoria lor culturală ilustrează dezvoltarea progresivă a unei puternice conştiinţe naţionale şi, implicit, afirmarea idealului de independenţă. De la primele tipărituri în limba fineză la efervescenţa iluministă întreţinută la sfîrşitul secolului al XVIII-lea de un G. Porthan sau M. Acrinius, şi apoi la înflorirea literară din secolul al XIX-lea curba este ascendentă.

Opresiunea ţaristă va avea ca efect dezvoltarea unei opoziţii şi mai decise, care va îmbrăca multiple forme de afirmare. Aşa e firesc ; orice fenomen implică în mod dialectic negaţia sa. Într-un volum comprimat se nasc întotdeauna, tocmai ca un efect al compresiunii, forţe interioare şi opuse, care vor căuta să modifice raportul în sens invers.

În acest climat de rezistenţă subterană trebuie situată şi comentată opera lui Aleksis Kivi. Oricît de singulară ne-ar apărea ea acum, la o distanţă istorică la care n-au rezistat toţi contemporanii săi literari, aceasta n-o izolează cîtuşi de puţin de realitatea epocii. Asemenea tuturor marilor creatori, Kivi s-a nutrit din plin din suma ideilor comune ale contemporaneităţii ; creaţia lui n-a făcut decît să extragă şi să ordoneze elemente care răspundeau unui punct de vedere general. Ostilitatea cu care a fost primit romanul de către cercurile oficiale nu-i accidentală. Sub acuzaţia de vulgaritate cu care a fost etichetat (şi interzis) se ascundeau, lezate, interesele clasei dominante şi ale stăpînirii ţariste. Romanul afirma cu prea multă evidenţă faptul că poporul finlandez există.

Kivi nu reprezintă, aşadar, numai un nume literar, ci un moment de istorie culturală cu profunde tendinţe patriotice transmise şi literaturii.

Încă în piesa Kulervo el face din eroul său — personaj extras de altfel din Kalevala — un conducător al luptei celor oprimați. În această lumină, Cei șapte frați — operă care îi încununează creația — dobîndește adînci semnificații. Alături de Kalevala, ea poate fi considerată ca un adevărat certificat de existență națională.

*

În comparație cu celelalte țări europene, literatura finlandeză cultă începe să se dezvolte, din cauza condițiilor nefavorabile, abia la sfîrșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea. Pînă în acest moment nu putem vorbi de asemenea literatură. Să ne gîndim că, în timp ce Franța, de pildă, consumase de mult clasicismul, limba fineză nu avea încă gramatică.

Romantismul, care succede momentului iluminist, vine prin filieră suedeză și are o marcată amprentă suedeză. Orientarea sa comunică într-o mai mică măsură aspirațiile naționale. Scriitori ca poetul J. L. Runeberg, Zachris Toppelius, Sara Wacklin și alții, aparținînd Romantismului de la Helsinki, sînt de origine suedeză și vorbesc suedeza. Runeberg, cel mai important dintre ei, scrie chiar în suedeză. Abia Lönnrot, deși suedez și el, este acela care va afirma o orientare consecventă și fără echivoc.

E un truism să spunem că nu putem concepe o literatură națională fără o conștiință națională. Primul monument de literatură națională franceză, Cîntecul lui Rolland, preamărind „dulcea Franță" afirmă în haosul începuturilor feudalismului germenele unei atitudini patriotice. La o distanță de cîteva secole, publicarea Kalevalei

joacă, mult mai net, acelaşi rol. Ea aduce mărturia unei străvechi civilizaţii populare şi conştiinţa unei apartenenţe naţionale. Cînd Kulervo adresează părinţilor săi întrebarea : „De-ţi afla că-s mort de- acuma / Că din ăst popor pierit-am / Că m-am rupt de neam, de gloată", *el identifică moartea cu ieşirea* din neam.

Din acest moment literatura finlandeză va sări cu repeziciune etapele într-o evoluţie foarte comprimată în timp şi va da prilej de afirmare unor puternice forţe creatoare provenite din popor.

La o distanţă de trei decenii, romanul lui Kivi aduce o viguroasă mărturie în acest sens, anunţînd totodată debutul unei orientări realiste.

Spuneam că subtextul acestui roman este o demonstraţie şi totodată o pledoarie. Ceea ce demonstrează eroii săi sînt forţa, vitalitatea, capacitatea creatoare, aspiraţia spre libertate a unui întreg popor, sau, pe scurt, prezenţa *sa.*

Nonconformismul lor faţă de rigorile vieţii sociale n-are nimic comun cu anarhismul. Retrăgîndu-se în singurătatea sălbatică a pădurii şi trăind acolo prin propriile lor forţe, cu resursele oferite de natură, ca nişte „buni sălbatici", ei fac de fapt „rousseau"-ism fără să ştie. În această ordine de idei ar fi interesant de ştiut în ce măsură au pătruns în Finlanda ideile iluministului francez şi dacă Aleksis Kivi avea cunoştinţă de ele. Cert este că, prin izolarea în utopia lor naturistă, cei şapte fraţi vor să evite ceea ce şi-ar căpăta echivalent în noţiunea modernă de alienare.

In deliberarea care precedă această hotărîre, Lauri va pleda foarte exact : „Uite ce spun eu : să luăm cu toţii drumul pădurii şi să lăsăm dracului lumea asta cu toate belelele ei... Ne vom clădi o colibă veselă pe pajiştea însorită, vom goni

vînatul din depărtările nelocuite şi vom trai în pace, departe de zgomotul lumii şi de oamenii răi." *Iar cînd Juhani întreabă:* „Cum, Tuomas? Şi tu vrei să pleci?", *cel interpelat răspunde:* „Dacă nu vin timpuri mai bune."

Ce experienţă de viaţă ar putea justifica la nişte adolescenţi acest pesimism, această dorinţă de izolare, această aspiraţie spre „timpuri mai bune", această fugă de „oamenii răi" şi de belelele lumii"?

Amărăciunea lor e mult prea precoce; nu corespunde logicii personajelor, ci le este atribuită dinafară, de către scriitor, care comunică astfel propriul său punct de vedere.

Acest artificiu, adus ca motivare, conferă dintr-o dată evaziunii lor o valoare simbolică într-un moment în care afirmaţiile directe nu sînt recomandabile. Şi simbolul este astfel construit încît să deruteze.

În genere, prin natura sa, un simbol este complex şi greu de delimitat. Polivalent, el se pretează la interpretări multiple, uneori contradictorii, care repugnă gîndirii obişnuite, dornică de unitate. Dacă ideea corespunde unui singur sens, simbolul cere în schimb un efort pentru a fi admis, se detaşează mai confuz de toate asocierile şi prelungirile posibile, iar interpretarea lui impune prudenţă şi tact.

Chiar în cazul de faţă confuzia există. Interpretînd izolarea celor şapte fraţi de restul colectivităţii drept expresia unui protest faţă de orice constrîngere socială şi, implicit, un semn aluziv la dominaţia ţaristă, simbolica atitudinii lor apare inconsecventă în raport cu reintegrarea finală în viaţa colectivă. Inconsecvenţa e însă aparentă şi se naşte din imposibilitatea scriitorului de a face

afirmații nete. Același element — colectivitatea — își conturează valoarea simbolică într-o relație dublă și contradictorie, în funcție de necesitatea demonstrației și de evoluția eroilor. Atîta vreme cît aceștia protestează, protestul e îndreptat împotriva societății ca noțiune de ansamblu, implicînd deci constrîngerile ocupației. În momentul în care se integrează, implicația se schimbă. Colectivitatea reprezintă comunitatea națională.

Conceput astfel, romanul urmărește să redea finlandezilor conștiința apartenenței lor naționale, a forței și posibilităților lor, îi cheamă să regăsească unitatea amenințată de dominația țaristă, evitînd să ofere însă pretexte pentru o eventuală intervenție oficială.

Cînd cei șapte frați se hotărăsc, în cele din urmă, să învețe alfabetul, Aapo va rosti un semnificativ îndemn: „Să tocim din răsputeri, fraților, căci viața merită această osteneală, iar omenirea, și asta s-a văzut, nu-i o adunătură de ticăloși."

*

Cunoaștem încă destul de puțin Finlanda și specificul ei. Distanța n-a înlesnit comunicarea. Or, cartea lui Kivi oferă o imagine-cheie, la care ne putem referi și astăzi. Detașați din contextul epocii, eroii săi își prelungesc valoarea reprezentativă pînă în zilele noastre. Cunoscîndu-i, simți într-înșii permanența unui popor, trăsăturile care îl nuanțează și ni-l explică.

Romanul aprinde luminile unui peisaj cu totul aparte — un peisaj în care grandoarea aspră se împletește cu suavități de feerie. Lacuri străvezii

scînteiază în lumina boreală; linxul pîndește ascuns printre ramuri; geruri năprasnice, căzute brusc, împietresc nefericitul călător prins pe drum. În acest cadru oamenii dobîndesc dimensiuni legendare, de saga.

Tatăl celor șapte frați, „vînător vestit, era încă în puterea vîrstei cînd și-a aflat moartea în luptă cu un urs înfuriat. Au fost găsiți amîndoi — omul și stăpînul pădurii — întinși fără viață unul lîngă altul, pe pămîntul înecat de sînge: vînătorul — scărmănat bine de tot, fiara — cu gîtul și coastele sfîșiate și cu pieptul găurit de un glonț bine tras. Așa s-a prăpădit țăranul ăsta zdravăn, care venise de hac la peste cincizeci de urși."

Dar oamenii acestui popor nu trăiesc numai în legendă. Există în ei o mare forță civilizatoare. Așezați într-o geografie ingrată, ei au știut, de-a lungul veacurilor, să transforme peisajul, să-l înnobileze, dîndu-i un sens uman. Astăzi — se știe — Finlanda e una din țările cu o înaintată civilizație. La timpul și cu mijloacele lor, eroii lui Kivi exemplifică acest elan civilizator. Existența pe care o duc în izolarea pădurii este activă și creatoare. Își construiesc cabane confortabile, defrișează porțiuni uriașe de pădure, seacă mlaștini, transformîndu-le în ogoare. Cînd o calamitate abătută fără veste le distruge rodul muncii, o iau de la început, cu aceeași perseverență. Mentalitatea lor refuză voluptatea perfidă și dizolvantă a dulcelui — pentru meridionali — far niente. *Cu acea particulară tenacitate a nordicilor, ei vor învinge toate obstacolele — chiar și acela atît de penibil pentru sufletul lor sălbatic, al alfabetului.*

Felul în care gîndesc este cel al țăranului finlandez. Spiritul pozitiv și practic, sensul concretului merg mînă în mînă cu elanul constructiv, îl fun-

damentează și-l susțin. Exigențele adeseori brutale ale vieții determină un anume pragmatism, nepăsător față de problemele religiei. Sînt credincioși, dar fără vocație mistică, mai mult dintr-o obișnuință impusă dinafară. Credința lor naivă închipuie divinitatea la limita dintre păgînism și creștinismul primitiv. Juhani schițează imaginea unui dumnezeu patriarhal sub înfățișarea unui moșneag încărunțit, un fel de bunic liniștit, văzîndu-și de treburile lui cerești, și lăsîndu-i pe oameni să se descurce mai mult singuri.

În prelucrarea lor, mitul biblic al păcatului originar își pierde implicațiile dramatice pe care i le conferă creștinismul, devine anecdotă. După părerea lui Timo, Adam „e un om de treabă și cu greutate, cu o pălărie mare de fetru, cu surtuc negru, pantaloni roșii și vestă lungă pînă la buric, plimbîndu-se îngîndurat și mînînd o pereche de boi".

Singurul credincios cu convingeri afirmate este Simeoni, și merită să ne oprim asupra lui. Într-adevăr, în felul lui, Simeoni e un mistic ; ba are și viziuni. În felul lui ! Iată-l povestindu-și revelația : „Lîngă trunchiul ăsta de copac am avut o vedenie minunată... Mi se părea că sînt în cer, că mă legănam pe o canapea moale, și sub ochii mei era o masă plină cu toate bunătățile. Ce mai mîncăruri grase și gustoase ! Mîncam și beam, iar niște heruvimi mititei mă serveau ca pe un mare dregător. Totul era cum nu pot să spun de frumos și de măreț... Așa am visat, și din ziua aceea s-a aprins în mine o scînteie care nu se va mai stinge în veci." *Juhani pune lucrurile la punct :* „...ți s-a stricat mașinăria minții, iar tu numești asta scînteie".

Altminteri, fantasmagoriile acestui mîncău cu inima sumbră sînt savuroase și ilustrează un interesant sincretism, care îmbină reminiscențe din fondul păgîn al mitologiei populare cu elemente de mitologie creștină. Întîlnirea lui cu diavolul e concludentă și nu lipsită de o anume poezie fantastică, cu accente de umor gogolian (ne gîndim la Serile în cătunul de lîngă Dikanka) : „Cînd mi s-a arătat prima oară, a sosit ca o răbufnire de vînt ce s-a izbit de tufișul în care stăteam. Am strigat : «Cine-i acolo ?» «Prieten bun», a răspuns el. Am mers mult timp împreună pe un drum bolovănos și plin de scaieți, iar el își schimba mereu înfățișarea. Cînd îmi sărea înainte sub chipul unei pisicuțe ce mieuna și se întorcea la mine cu un aer prostesc ; cînd se făcea mare, mare cît un uriaș, de-i ajungea capul în nori. Și de-acolo, de sus, urla la mine : «Mai îmi vezi capul ?» Eu, ca să-i fac pe plac, îi lăudam în tot felul statura uriașă și-i spuneam că ochiul meu nu vede mai sus de furca picioarelor. Atunci își lăbărța gura pînă la urechi, rîdea de bucurie și se uita la mine cu multă stăruință." *Printr-o asociație cu legenda ispitirii lui Hristos în deșert, Simeoni se vede cărat de diavol pe vîrful unui munte, și de aici — revenind la resursele folclorului — într-o călătorie interastrală, umoristică în ciuda sensului grav pe care vrea să i-l confere eroul.*

În structura fiecăruia din cei șapte frați regăsim trăsături caracteristice întregului popor. Aapo exprimă simțul măsurii, prudența și înțelepciunea. Tonul său e sentențios ; limbajul — presărat cu proverbe. Inteligența lui pătrunde în miezul faptelor și aduce soluțiile rațiunii. Orice dilemă e supusă arbitrajului său. Juhani e impulsiv pînă la violență și reprezintă fermentul activ în comu-

nitatea fraţilor, în timp ce Tuomas, închis dar tenace, e forţa neînduplecată în faţa oricărui efort. Inteligenţa, scînteietoare de ironie, trădează în Eero, fapt care se verifică în evoluţia sa, o mare capacitate intelectuală. Lauri, la rîndul său, ilustrează fondul poetic al poporului care a creat Kalevala. *Rătăcind în singurătatea pădurii, el descoperă copaci cu forme ciudate din care va migăli tot soiul de obiecte, meditează la rosturile lumii şi trăieşte într-o poetică fraternitate cu natura :* „Se aşeză pe iarbă şi rămase aşa multă vreme, gîndindu-se şi examinînd vîscul, umflătura mesteacănului şi ienupărul răsucit. «De ce le-a făcut natura ? Din ce au ieşit îndoiturile şi nodurile arbustului ăsta ?»... Se lungi pe iarbă, rezemîndu-şi capul de un muşuroi ; îşi opri privirea la vîrfurile copacilor, la norii ce pluteau în înaltul bolţii, cugetînd la întocmirea pămîntului şi a cerului. Îşi închipuia că e cîrtiţă ce lucrează pe tăcute în vizuina ei de sub pămînt şi care aţipeşte obosită pe un culcuş moale de nisip, sau că e un urs cu blana deasă, care se odihneşte în ascunzătoarea lui întunecoasă şi aşternută cu muşchi. Aşa făcea întotdeauna, şi somnul se grăbea să vie. Veni şi de astă dată de cum Lauri îşi închipui că e o cîrtiţă care se ghemuieşte în sînul ca de mamă al pămîntului." *Visurile sale reiau realitatea în retranscrieri pline de poezie, pentru că în Lauri doarme un virtual poet. De notat că sentimentul acesta naturist nu implică niciodată divinul.*

Atît de diferiţi tipologic, cei şapte fraţi totalizează suma posibilităţilor unui întreg popor, iar individualitatea fiecăruia în parte e o sugestie pentru portretul moral al acestui popor, într-un cadru care reconstituie cu elemente specifice atmosfera climatului finlandez.

Ar fi naiv să identificăm mecanic Finlanda de astăzi cu Finlanda lui Kivi. O sută de ani înseamnă mult în istoria civilizației unui popor; dar nu ne înșelăm afirmînd că anumite trăsături esențiale, nuanțate în alte condiții, au rămas aceleași.

*

Dacă am numit romanul lui Kivi „un roman de aventuri", am făcut aceasta numai dintr-o comoditate de exprimare. Structura sa refuză etichetele didactice, căci împrumută, rînd pe rînd, posibilitățile mai multor genuri.

În cea mai mare parte a romanului, Kivi, ca fost autor de teatru, adaptează într-o formulă originală mijloacele dramaturgiei, așa cum a făcut mai tîrziu Jules Renard. Rezultatul este o proză dramatizată, în care fiecare capitol se constituie ca un act. Dialogul ocupă un loc esențial, iar textul nedialogat se intercalează ca o amplă indicație de regie.

Pe de altă parte, neprevăzutul, intensitatea palpitantă a multor episoade, ca fuga în toiul nopții din cabana incendiată, atacul lupilor, lupta cu turma de boi sălbatici, viguroasele încăierări, îl justifică într-adevăr și ca roman de aventuri, în timp ce descrierea unui mediu și-a unor caractere tipice surprinse în ritmul existenței zilnice îndreptățesc definirea lui ca roman de moravuri. Nu lipsesc nici viguroase accente picarești, dacă ne gîndim la peregrinările acelei pitorești familii de țigani nomazi, supranumită „Regimentul din Rajamäki".

În orchestrația atît de bogată a romanului, scriitorul vădește adeseori vocație de poet, și multe pasaje extrase devin poeme în proză cu

valoare independentă. Transcriind cîteva rînduri care descriu moartea unui linx, ne gîndim la Vulpea *lui Esenin*: „Linxul zace pe pămîntul înzăpezit, se zbate, se zvîrcolește și-și arată ghearele de oțel; dar al doilea glonț îi străpunge creierul și-i scurtează suferința; linxul moare. Atunci bradul amenințător își scutură dintr-o dată coroana și presară zăpada scînteietoare de pe ramurile sale, ca un giulgiu peste fiul mort, a cărui viață se scurge."

Am risca un fals proces de intenție văzînd în compoziția atît de complexă a acestui adevărat mozaic literar rodul unei elaborări savante. Kivi scrie cu simplitatea omului care povestește; mai exact, a țăranului, pentru că instrucția n-a modificat fondul său de om din popor, ci i-a oferit cîteva posibilități tehnice în plus. Paralel cu acestea, el utilizează toate mijloacele de expresie pe care i le-a pus la îndemînă geniul poporului finlandez, creînd o operă literară cu un pronunțat caracter popular. O dovedesc intercalările care transcriu, neschimbate, frînturi de cîntece populare sau legende evident folclorice, ca, de pildă, acea fermecătoare și pură poveste de dragoste istorisită de Aapo pe colina Sonnimäki; o dovedesc spontaneitatea narației, vigoarea frustă a stilului, modul rudimentar — dar cît de pregnant — în care sînt construite caracterele.

Diversitatea mijloacelor utilizate nu distruge însă unitatea organică a romanului, aceea pe care i-o conferă fondul său, ci îi dă un ritm variat, îi imprimă un timbru al său, seducător și singular, poate unic în întreaga literatură europeană.

Modest Morariu

TABEL CRONOLOGIC

100 î.e.n. : la sfîrşit popularea Finlandei („Ţara mlaştinilor") de către triburile finice sosite din Estonia. Aşa după cum se poate afla din cronicile lui Tacit, Procopiu şi Other Norvegianul, „fennii" se bucurau de faima unor iscusiţi vînători.

1155 : Prima cruciadă suedeză catolică. Suedezii încep colonizarea Finlandei, ocupînd partea meridională a ţării. Cu aceasta începe perioada dominaţiei suedeze. Finlanda devine o ţară semicolonială, fapt care frînează emanciparea ei culturală. Literatura acestei epoci este popular-ţărănească şi e cunoscută sub forma unor poezii asemănătoare cu *sagas* islandeze. Barzii populari le recită acompaniindu-se la *kantélé* pentru a susţine astfel desfăşurarea melopeică a versurilor (de 8, 10 sau 16 picioare), predominate de aliteraţii şi paralelisme.

1362 : Finlanda participă la elecţiunea regelui Suediei.

1527 : Reforma lutherană.

1548 : Primul document important de limbă scrisă : traducerea în fineză[1] a *Noului Testament*.

---

[1] Termenul „finez" se aplică la tot ceea ce priveşte limba şi civilizaţia, atunci cînd acestea erau încă relativ „pure". „Finlandez" se aplică în toate celelalte situaţii

1551 : Publicarea în fineză a unei culegeri de literatură populară sub titlul *Cîntecele bocitoarelor din Carelia.*

1597 : Războiul gurdinilor (Nuijasota), un război țărănesc de tipul *jacquerie-i.*

1630—
1648 : Participarea Finlandei la Războiul de o sută de ani. Finezii își dobîndesc în această împrejurare porecla de „spărgători de capete".

1640 : Fondarea primei universități finlandeze : Academia Aboensis, la Turku.

1642 : Prima tiparniță finlandeză scoate ediția fineză a *Bibliei.*

1700—
1721 : Războiul ruso-suedez, urmat de ocupația rusească (1713—1721).

1710 : Marea epidemie de ciumă.

1733 : Prima gramatică finlandeză în limba latină, de Vhael.

1739—
1804 : Henrik Gabriel Porthan, erudit de formație iluministă, profesor la Universitatea din Turku. Supranumit „părintele istoriei finlandeze".

1775 : Reforma agrară cunoscută sub numele de „Marea împărțire" (Isojako).

1776 : Apariția primului ziar în limba fineză.

1802 : Nașterea lui Elias Lönnrot.

1804 : Nașterea lui J. L. Runeberg, însemnat poet romantic, ale cărui versuri sînt scrise în suedeză.

1809 : În urma războiului ruso-suedez, patrioții finlandezi adresează țarului Alexandru I o suplică, prin care cer eliberarea de sub ocupația suedeză. Finlanda devine Marele Ducat al Finlandei. Se încheie epoca dominației suedeze.

1810—
1820 : În urma dezvoltării burgheziei naționale finlandeze ia naștere curentul *fennofil*. Opunîndu-se curentului *svedofil*, reprezentat de marea aristocrație suedeză, fennofilii luptă pentru proponderența limbii și culturii fineze.

1812 : Helsinki devine capitala Finlandei, în locul orașului Turku.

1814 : Apare, la Linsen, prima revistă literară și filozofică finlandeză : *Mnémosyne*.

1815—
1823 : „Prima deșteptare" sau „Romantismul de la Turku", mișcare literară care exprimă deziderate patriotice antisuedeze și antițariste.

1823—
1860 : „A doua deșteptare" sau „Romantismul de la Helsinki", reprezentat de scriitori ca *Sara Elisabeth Wacklin* (1790—1846), *Elias Lönnrot* (1802—1884), *J. L. Runeberg* (1804—1877), *Zachris Toppelius* (1818—1877) etc. Deși de origine suedeză, toți, cu excepția lui Runeberg, scriu în fineză.

1824 : Gramatica fineză a lui Reinhold von Becker.

1828 : Gramatica romînească de D. I. Eliad.

1829 : Apare la București *Curierul romînesc* al lui Eliade, iar la Iași *Albina romînească* a lui Gh. Asachi.

1830—
1831 : Mișcarea de eliberare polonă.

*

1834 : Se naște Aleksis Stenvall, cunoscut sub numele de Aleksis Kivi, ca fiu al unui umil croitor din parohia Nurmijärvi.

1835 : Elias Lönnrot publică marea epopee finlandeză *Kalevala*.

1836 : *Confesiunea unui copil al secolului* de Alfred de Musset. *Documentele postume ale Clubului Pickwick* de Ch. Dickens.

1837 : Se naşte Ion Creangă.

1839 : *Un erou al timpului nostru* de M. Lermontov.

1842 : *Suflete moarte* de Gogol.

1847—
1848 : *Bîlciul deşertăciunilor* de William Thackeray.

1848 : Anul revoluţiilor europene.

1850 : Se înfiinţează prima catedră de fineză la Universitatea din Helsinki.

Stăpînirea ţaristă interzice tipărirea cărţilor în limba fineză, exceptînd pe cele religioase şi agricole.
Se naşte Mihail Eminescu.

1852 : Se naşte I. L. Caragiale.
Teatrul romînesc. Repertoriul dramatic al d-lui V. Alecsandri (tomul I) Iassi, Tipografia franceză-romînă, 1852.

1855 : *Manoil, roman naţional* de Dimitrie Bolintineanu, Iaşi, 1855.

1857 : După ce reuşeşte cu greu să-şi ia bacalaureatul, Aleksis Kivi urmează cursurile Universităţii din Helsinki. Neavînd mijloace materiale, e silit să renunţe după puţin timp pentru a se retrage la ţară, unde va duce o existenţă mizeră pînă la sfîrşitul vieţii sale.

1857 : *Doamna Bovary* de Gustave Flaubert.

1858 : Primul liceu finez.

1859 : Dacia literară, sub direcţia lui Mihail Kogălniceanu.
Oblomov de Goncearov.

1860—
1880 : Perioadă de avînt economic în Finlanda, ca urmare a victoriei relațiilor capitaliste. Paralel se dezvoltă procesul de pauperizare a țărănimii în folosul unei pături minoritare de chiaburi.

1860 : Se ridică cenzura țaristă și se permite apariția lucrărilor beletristice în finlandeză.

1860 : Aleksis Kivi scrie drama *Kulervo*, inspirată de un episod al *Kalevalei*. Un grup de tineri entuziaști constituiți în Societatea de literatură finlandeză îi acordă autorului un premiu de 600 coroane.

1861 : Aleksis Kivi începe să lucreze la romanul *Cei șapte frați*, pe care intenționează să-l publice în foileton.

1862 : *Mizerabilii* de V. Hugo.
Părinți și copii de I. Turgheniev.

1863 : Prima reuniune a Seimului după 1809. Fineza devine limbă oficială.

1864 : Publicarea dramei *Kulervo* este primită cu indiferență de public.
Comedia *Cizmarii satului* de Aleksis Kivi. Autorul primește din partea statului un premiu de 2.500 de coroane.

1865 : Nașterea marelui compozitor finlandez Jan Sibelius, mort în 1957.

1866 : Comedia țărănească *Logodna* de Aleksis Kivi.

1866 : Apare culegerea de *Poesii populare ale romînilor* adunate și întocmite de V. Alecsandri.

1869 : Reprezentarea dramei biblice *Lea* de Aleksis Kivi, eveniment considerat ca data de naştere a teatrului naţional finlandez.

1870 : Apariţia romanului *Cei şapte fraţi* de Aleksis Kivi este primită cu profundă ostilitate de către critica oficială a timpului. Punerea în vînzare a cărţii este interzisă.

1872 : Aleksis Kivi moare, sărac, nebun şi fără glorie, la vîrsta de 38 de ani.

CAPITOLUL I

Ferma Jukola e așezată pe coasta de miazănoapte a unei coline, nu departe de satul Toukola, în partea de sud a provinciei Haime. De jur împrejurul ei pămîntul e pietros, dar în partea de jos se întind cîmpii netede pe care, pînă ce proprietatea nu căzuse în paragină, se legănau lanuri bogate. Dincolo de cîmpurile astea, începe o livadă de trifoi, străbătută de o gîrlă întortocheată. Pe vremuri, se scotea de aci fîn din belșug ; acum, pe aceste locuri pasc în voie turmele satului. În afară de asta, domeniul mai cuprinde păduri nesfîrșite, locuri mlăștinoase și întinderi înțelenite pe care cel dintîi stăpîn al fermei, om cuminte și plin de prevedere, le-a cerut și le-a căpătat cînd s-a făcut împărțirea cea mare de pămînturi. Cu gîndul mai mult la binele urmașilor decît la foloasele lui proprii, el s-a învoit să primească o imensă bucată de pădure arsă de foc și s-a ales în felul ăsta cu de șapte ori mai mult pămînt decît vecinii săi.

Timpul a șters urmele pîrjolului și au crescut în loc păduri stufoase. Așa arăta ferma celor șapte

frați, ale căror isprăvi am de gînd să le povestesc.

Numele fraților, începînd cu cel mai mare și terminînd cu prîslea, sînt acestea : Juhani, Tuomas, Aapo, Simeoni, Timo, Lauri și Eero. Tuomas și Aapo sînt gemeni, ca și Timo și Lauri. Juhani, cel mai vîrstnic, are douăzeci și cinci de ani. Eero, cel mai mic, n-a apucat încă decît optsprezece primăveri. În afară de el, care e cam firav, toți ceilalți sînt flăcăi zdraveni, lați în spate, de statură potrivită. Cel mai înalt e Aapo, dar nu și cel mai voinic. Întîietatea asta, cinstea asta îi revine lui Tuomas, vestit pentru umerii săi lați. O trăsătură comună celor șapte frați este culoarea pielii cam întunecată, cam arămie, și părul pe care-l au cu toții aspru ca un fuior de cînepă. Al lui Juhani parcă e ceva mai bățos decît al celorlalți.

Tatăl lor, vînător vestit, era încă în puterea vîrstei cînd și-a aflat moartea în luptă cu un urs înfuriat. Au fost găsiți amîndoi, omul și stăpînul pădurilor, întinși fără viață unul lîngă altul, pe pămîntul înecat în sînge : vînătorul scărmănat bine de tot, fiara cu gîtul și coastele sfîșiate de cuțit și cu pieptul găurit de un glonț bine tras. Așa s-a prăpădit țăranul ăsta zdravăn, care venise de hac la peste cincizeci de urși. Dar isprăvile lui vînătorești au fost pricina că omul nu și-a mai văzut de treabă, că a uitat de grija fermei, care, scăpată de sub ochiul stăpînului, se dărăpăna pe zi ce trecea. Feciorii lui moșteniseră patima asta nestăpînită, goana după vînat, și nu se prea țineau nici ei de arat și semănături. Toată ziua puneau capcane, săpau gropi, întindeau lațuri și nuiele împletite, blestem curat pe capul păsărilor și al bieților iepurași. Așa și-au trecut

vremea copilăriei, iar mai tîrziu, cînd s-au deprins să mînuiască arme de foc, au început să umble după urşi prin pădure.

Mama lor a încercat, slavă Domnului, mai cu vorbe usturătoare, mai cu ciomăgeli, să le trezească pofta de lucru. Dar ostenelile ei se izbeau de încăpăţînarea fiilor ca de un zid de nepătruns. Era o gospodină neîntrecută, femeie cumsecade şi cu scaun la cap, dar cam ursuză. Fratele ei era şi el un om de treabă. Copiii îl adorau. Marinar îndrăzneţ, fire veselă, navigase în tinereţe pe cele mai îndepărtate mări şi văzuse sumedenie de oraşe şi de neamuri. De la un timp îi slăbise vederea, pînă cînd orbise de tot şi zilele negre ale bătrîneţii şi le-a trăit la Jukola. Adeseori, pe cînd cioplea, ajutîndu-se numai cu pipăitul, polonice, linguri, cozi de topor, bătătoare şi alte unelte de-ale gospodăriei, istorisea copiilor soră-si poveşti şi întîmplări minunate despre ţara lor sau despre ţinuturi îndepărtate, ori le vorbea despre minunile şi întîmplările cuprinse în Biblie. Nepoţii îl ascultau cu gura căscată şi istorisirile astea le rămîneau adînc întipărite în minte. Bine-nţeles că nu ascultau cu aceeaşi încordată atenţie poruncile şi mustrările mamei lor. Dimpotrivă, nu ştiu cum se făcea că parcă nici n-o auzeau şi nu le era frică nici de bătaie. De multe ori, cînd simţeau că miroase a furtună, spălau putina cu toţii, spre desperarea şi necazul neputincios al mamei şi al vecinilor. Dar fuga nu le folosea totuşi la nimic.

Iată, de pildă, o întîmplare din copilăria lor. Dăduseră, sub podeaua hambarului fermei, peste cuibarul unde ouau găinile unei vecine căreia toată lumea îi zicea „băbuţa din Männistö" şi care locuia într-o cocioabă ascunsă între nişte

pini, aproape de fermă. Într-o bună zi, i-a apucat o poftă nebună de ouă răscoapte și hotărîră să golească cuibarul și să ia drumul pădurii ca să mănînce prada. Zis și făcut. Ștrengarii au luat tot ce au găsit în cuibar și toate cele șase pușlamale — Eero se ținea încă de fusta maică-si — au șters-o în pădure. Ajunși pe malul unui pîrîiaș ce se strecura murmurînd printre brazii întunecați, au aprins un foc zdravăn, au înfășurat ouăle în niște cîrpe, le-au scufundat în apă și apoi le-au îngropat în cenușa încinsă. Cînd au socotit că sînt coapte bine, s-au ospătat cu poftă mare și apoi au pornit spre casă încîntați de isprava lor. Ajunși în vîrful dealului și-au dat seama de furtuna care-i aștepta : prădăciunea fusese descoperită, băbuța înfuriată se plîngea și se văieta cît o ținea gura, iar mama lor, cu un bici în mînă, le ieșea în întîmpinare, foc de mînioasă. Cum nu aveau de loc chef să înfrunte vijelia, copiii au bătut în retragere și s-au pus la adăpostul pădurii, fără să se sinchisească de țipetele mamei.

Trecu o zi, încă una : nici o veste despre fugari. În cele din urmă, lipsa lor prelungită a pus-o pe gînduri pe biata mamă, supărarea și furia ei s-au schimbat în lacrimi de milă și îngrijorare. A pornit să-i caute, a străbătut pădurea în lung și-n lat, fără să dea de urma copiilor. Întîmplarea lua o întorsătură jalnică și mama fu nevoită pînă la urmă să se adreseze autorităților. S-a dat de știre hăitașului, care a adunat în grabă pe toți locuitorii din Toukola și din împrejurimi. Sub conducerea lui, tineri și bătrîni, bărbați și femei, rînduiți într-un lung șir, s-au apucat să bată pădurile. În prima zi au răscolit prin vecinătatea fermei, dar fără să dea peste ce căutau ; în ziua următoare au pătruns mai în adîncul pădurii și,

cînd au ajuns pe un vîrf de deal, au zărit în depărtare, pe marginea unei mlaştini, o trîmbă de fum albăstrui care se-nălţa în văzduh. Căutară să se dumirească cam în ce parte ar fi locul de unde ieşea fumul şi-şi urmară drumul într-acolo. Ajunşi aproape de tot, auziră o voce cîntînd :

Trăieşti o viaţă ca-n poveşti
Pe lîngă rîu, în miez de vară.
Arzi buturugi cîte pofteşti,
Dar bere n-ai, bei apă chioară !

Auzind cîntecul, o mare bucurie umplu sufletul gospodinei din Jukola, pentru că recunoscuse glasul lui Juhani al ei. Pe lîngă asta, detunături repetate făceau să răsune pădurea, ceea ce pentru căutători era semn neîndoios că se aflau pe lîngă tabăra fugarilor. Hăitaşul dădu poruncă celorlalţi să-i înconjure pe copii şi să se apropie de ei fără zgomot, dar, la o anumită depărtare de bivuac, să se oprească.

S-a făcut aşa cum a spus el. Iar cînd lanţul care-i înconjura pe fraţi ajunse la vreo cincizeci de paşi de ei, hăitaşii s-au oprit. Şi iată priveliştea ce li înfăţişă : la picioarele unei stînci se înălţa o colibă din ramuri de brad, iar Juhani, tolănit pe un pat de muşchi, la intrare, se uita cum fug norii şi cînta. La cîtiva stînjeni de colibă pîrîia un foc viu şi Simeoni frigea pe jeratic un cocoş de munte, pe care-l ţinea spînzurat de gît. Aapo şi Timo, cu faţa mînjită toată de grăsime, fiindcă se jucaseră de-a stafiile, coceau napi în cenuşa înfierbîntată. Lauri, tăcut, şedea lîngă un morman de lut din care modela cocoşi, boi sau mînji semeţi ; făcuse pînă acum un şir întreg, pe care-l pusese la uscat pe un buştean plin de muşchi. Tuomas era

autorul detunăturilor : trîntea cîte-un scuipat cu spumă pe stîncă, apoi punea peste el un tăciune aprins, pe care-l strivea izbîndu-l puternic cu o piatră. Se producea un pocnet ca de pușcă, ce răsuna lung în depărtare, iar dintre pietre se ridica un fir de fum negricios.

JUHANI:

Trăiești o viață ca-n povești
Pe lîngă rîu, în miez de vară...

Dar să știți că tot o să dea dracu peste noi. Așa ne e scris, tăurașilor.

AAPO: Eu am spus-o de cînd am plecat. Dacă sîntem proști ! Numai țiganii sau hoții pot să stea așa, să taie frunză la cîini, sub cerul liber.

TIMO: Da, dar cerul e al lui Dumnezeu.

AAPO: Să trăiești așa, cu lupii și cu urșii...

TUOMAS: Și cu bunul Dumnezeu.

JUHANI: Așa e, Tuomas, cu Dumnezeu cel bun și cu îngerii lui. Ah ! Dacă am putea privi cu ochii sufletului și ai trupului izbăvit de păcate, am vedea că sîntem înconjurați de o ceată de îngeri păzitori și că Dumnezeu însuși, sub înfățișarea unui moșneag încărunțit, stă printre noi ca un părinte iubitor.

SIMEONI: Dar mama, săraca, ce-o fi zicînd ?

TUOMAS: Terci ne face, cum o pune gheara pe noi !

JUHANI: Fraților ! O să mîncăm o papară !...

TUOMAS: Asta... nici nu mai încape vorbă !

JUHANI: O bătaie... număru unu ! O cunoști tu, c-ai gustat-o !

AAPO: De asta nu scăpăm.

SIMEONI: Firește! Așa că cel mai cuminte lucru ar fi să ne ducem s-o primim de bunăvoie, chiar acum, și să se termine cu viața asta de cîine.

JUHANI: Boul nu se duce el singur la tăiere, frate-meu!

AAPO: Nu mai trăncăni și tu! Uite că vine iarna, curînd-curînd, și noi nu ne-am născut cu blană pe spinare.

SIMEONI: Atunci, știți ce? Hai s-o pornim spre casă, spre pedeapsa pe care-o merităm; fiindcă o merităm, ce mai încoa și-ncolo!

JUHANI: Frățioare, eu zic să ne mai cruțăm spinările cîtva timp! Nu poți să știi ce mijloc de scăpare ne dă prin gînd mîine-poimîine, cu ajutorul Celui de Sus. Să mai petrecem cîtva timp prin locurile astea, ziua în jurul buștenilor aprinși și noaptea adăpostiți sub ramuri de brad, tolăniți la rînd, unul lîngă altul, ca purceii pe paie. Tu ce zici, boier Lauri? Ai? Să ne ducem singuri la scărmănat?

LAURI: Mai rămînem aici.

JUHANI: Și eu cred c-așa e mai bine. Bravo! Hei, fraților, fraților, puneți îmbucătura pe masă, c-a-nceput să-mi ghiorăie mațele. Aruncați cenușă, cenușă fierbinte pe napul ăsta care-a scos capul la lumină. Al cui e rîndul azi să ciordească napi?

SIMEONI: Iarăși trebuie să săvîrșesc eu păcatul ăsta.

JUHANI: N-avem încotro! Ca să ne ducem zilele, trebuie să băgăm nițel mîna în avutul aproapelui. Dacă e un păcat, să știți că e din cele mai mici ce se pot face pe pămînt. Și dacă apuc să mor fără să-mi mai trec și

alte isprăvi pe răboj, nu furtişagul ăsta mititel o să mă împiedice să am parte de o viaţă mai bună pe lumea cealaltă. Sigur că n-o să fiu poftit la banchetul cel mare, dar un loc de paznic tot o să mi se dea, şi-o să fie bine şi aşa. Da, da, să tragem nădejde, şi pînă atunci să-mbucăm fără grijă cît ne cere pîntecul.

AAPO: Mă gîndesc c-ar fi bine să mai lăsăm în pace cîmpul de napi din Kuokkala, să mai căutăm şi altul. Mă tem ca stăpînul să nu bage de seamă lipsurile astea zilnice şi să nu stea la pîndă zi şi noapte.

HĂITAŞUL: Nu vă mai prăpădiţi cu firea pentru atîta lucru, dragi copii, nu mai e nevoie. Ei, asta-i bună ! De ce vă speriaţi aşa ! V-a înconjurat ceata de îngeri păzitori, şi-atîta tot.

Cu astfel de cuvinte li s-a adresat fraţilor hăitaşul. Speriaţi, fraţii au sărit în sus ca la poruncă şi au dat să fugă care încotro. Dar au văzut numaidecît cu groază că drumul le era tăiat din toate părţile. Hăitaşul începu iar să vorbească :

— Ha, ha ! Aţi picat în capcană, derbedeilor, şi nu scăpaţi pînă nu vă ţesălăm puţintel. Să vă rămîie o amintire, o mică amintire măcar, după toată osteneala ce ne-am dat-o pînă v-am dibuit vizuina, haimanale ce sînteţi ! Hai, măicuţă, apropie-te cu vergeaua de mesteacăn şi trage-le cîte-o sfîntă de bătaie, să le placă şi lor. Şi dacă zvîrle vreunul din picioare, are cine să-ţi dea o mînă de ajutor ! Cumetrele atît aşteaptă.

Din mîinile părinteşti pedeapsa căzu grindină pe toată ceata, luată la rînd, şi ţipete cumplite răsunară în pădurea de la Kuokkala. Măicuţa mînuia nuielele cu destulă străşnicie şi vlagă. To-

tuşi, hăitaşul pretindea că zeama a fost prea dulce.

După ce s-a terminat parada, s-au întors fiecare la casa lui, iar măicuţa şi-a luat copiii în primire. Pînă acasă nu i-a mai tăcut gura, i-a boscorodit tot drumul pe fugari, şi furtuna nu s-a potolit nici după ce s-au văzut în curtea fermei. Ba şi în timp ce le pregătea de mîncare, bătrîna tot mai mîrîia şi-i ameninţa că le mai dă cîte-o porţie de bătaie. Dar cînd i-a văzut cu cîtă lăcomie înfulecă, şi cum îşi muncesc fălcile cu pîinea şi cu sărătura de peşte, s-a întors cu faţa încolo, ca să-şi şteargă pe furiş o lacrimă ce aluneca pe obrazul ei aspru şi ars de soare.

Aşa s-a isprăvit pozna asta a fraţilor. Iată episodul din copilărie căruia am vrut să-i fac loc în povestea mea.

Una din distracţiile favorite ale băieţilor era ţurca, pe care n-au uitat-o nici după ce au trecut anii copilăriei. Împărţiţi în două tabere, se luptau cu înfocare, silindu-se să-şi încolţească adversarii, să-i înghesuie într-un anumit colţ. Să-i fi văzut cum ţipau, urlau, se certau, alergau pînă le ieşea sufletul şi năduşeala le curgea şiroaie pe obraz. Ţurca zbura sfîrîind de-a lungul drumului şi, cîteodată, sărea din băţ drept în capul unui jucător, aşa că de multe ori se-ntorceau acasă care cu un cucui cît toate zilele, care cu obrazul învineţit.

Aşa s-au scurs anii copilăriei lor, vara hai-hui prin pădure sau bătînd ţurca în praful drumului, iarna cocoloşiţi pe vatra casei, la căldurică.

Dar curînd fraţii simţiră că vremurile se schimbă. Se petrecură mai multe întîmplări şi se văzură nevoiţi să se gîndească mai temeinic la ziua de mîine şi să-şi schimbe felul de viaţă de

pînă atunci. Mama lor închisese ochii, iar unul dintre ei urma să ia în mînă frînele gospodăriei, să ferească ferma de prăbuşirea totală şi să se gîndească la plata dărilor, care, nu e vorbă, nu erau de loc mari faţă de întinderea cîmpurilor şi pădurilor de la Jukola. Numai că la o fermă dărăpănată e nevoie de multă muncă, întotdeauna se găseşte cîte ceva de făcut. Şi, colac peste pupăză, se nimerise ca noul pastor, proaspăt sosit în parohie, să fie straşnic de sever în îndeplinirea îndatoririlor sale. Era nemilos cu cei leneşi care se codeau să înveţe carte şi folosea împotriva lor orice mijloc de constrîngere ; nu se sfia chiar să-i puie în butuci. Pastorul luase la ochi pe flăcăii de la Jukola şi le trimisese vorbă prin asesor că le porunceşte să se ducă fără zăbavă la lecţiile de citire pe care le ţinea dascălul.

Din pricina asta, într-o seară cam spre sfîrşitul verii, fraţii, adunaţi cu toţii în încăperea cea mare a locuinţei lor, stăteau şi se gîndeau în fel şi chip la treburile astea, chibzuind cum ar fi mai bine să facă.

AAPO: Eu unul vă spun că nu mai merge cu viaţa asta destrăbălată. Într-o bună zi o să plîngem amar şi-o să scrîşnim din dinţi. Dacă vrem să trăim în linişte şi mulţumire, fraţilor, trebuie să ne schimbăm purtarea, să ne lepădăm de apucăturile noastre rele.

JUHANI: Bine spui, Aapo ; trebuie să recunoaştem cu toţii că aşa e.

SIMEONI: Dumnezeu să ne-ajute ! Dar ce e drept e drept, pînă-n ziua de azi am dus o viaţă sălbatică, fără ruşine.

TIMO: Viaţă ca oricare alta. Cînd mai caldă, cînd mai rece, cînd ca oamenii, cînd ca neoamenii. Ce dracu !

JUHANI: Am trăit în destrăbălare ca niște nesimțiți, ce mai încoa și-ncolo. Dar, vorba aia: tinerețea-i nebunie, bătrînețea-i cumințenie.

AAPO: O fi! Dar e timpul să ne potolim, să ne vie mintea la cap, să ne mai măsurăm poftele și dorințele cu cîntarul judecății, să facem înainte de toate ceea ce ne-ar fi de folos, nu orice trăsnaie ne trece prin minte. Deocamdată să ne apucăm fără multă vorbă să dregem tot ce e de dres la fermă.

JUHANI: Înțeleaptă vorbă. În primul rînd să tăbărîm ca furnicile pe gunoiul ăsta, și apoi loviturile de bardă să răsune de dimineață pînă seara în toate ungherele Jukolei. Vite, vite multe și frumoase! Unde mai pui că grămada de bălegar o să se ridice în mijlocul curții ca un munte de aur! S-a hotărît. O pornim de lunea viitoare și începem cu începutul!

AAPO: De ce nu de mîine?

JUHANI: Nu, nu! Nu înainte de luni. Nu e rău să mai cîntărim o dată lucrurile, să judecăm treaba asta și pe față și pe dos. Da, așa rămîne, lunea viitoare.

AAPO: Dar mai e un punct pe care trebuie să-l lămurim de pe acum. Uite ce e: dacă vrem ca lucrurile să meargă după o rînduială bună și cu spor, unul din noi trebuie să fie stăpîn, el să poruncească în casă. Dreptul și îndatorirea asta îi revine lui Juhani, nu-i așa? Fiindcă el e cel mai mare și pentru că așa a hotărît și mama.

JUHANI: Da, da. Dreptul ăsta, puterea asta, stăpînirea mi se cuvine mie.

AAPO: Numai să știi s-o folosești cu cumpătare și spre binele tuturor.

JUHANI: O să-mi dau toată silința. Numai să fiți voi în stare să m-ascultați, să nu mă văd nevoit să vă pedepsesc sau să pui mîna pe biciușcă. Eu o să-mi dau toată silința.

AAPO: Pe biciușcă ?

JUHANI: Vezi bine, numai dac-o fi nevoie !

TUOMAS: Pe bici ? Da' ce, sîntem cîinii tăi ?

TIMO: N-apuci tu ziua aia să-mi rupi mie coastele. Dacă m-o mînca vreodată spinarea, numai bățul dreptății și al legii ar putea să mă scarpine.

JUHANI: Vă legați și voi așa, de-o vorbă ! Aici o să domnească fericirea, numai să fie înțelegere și să nu v-arătați prea des colții.

EERO: Mai bine să hotărîm dinainte legăturile dintre noi și cum trebuie să ne purtăm unii cu alții.

AAPO: Și să-și spuie fiecare părerea.

JUHANI: Tu ce zici, Lauri, tu care ești cel mai scump la vorbă ?

LAURI: Uite ce spun eu : să luăm cu toții drumul pădurii și să lăsăm dracului lumea asta cu toate belelele ei.

JUHANI: Ce ?

AAPO: Aiurează, săracul !

JUHANI: Să luăm drumul pădurii ? Ți-a sărit o doagă !

AAPO: Ce-ți pui mintea cu el ! Uite cum mă gîndesc eu : tu, Juhani, ești cel mai îndrituit să iei în mînă cîrma și să conduci ferma, dacă vrei.

JUHANI: Vreau.

AAPO: Noi, ăștilalți, cîtă vreme o să locuim pe meleagurile astea, ca burlaci în casa noastră

părintească, o să facem toate muncile ce se cer în gospodărie, pîinea cea de toate zilele o s-o mîncăm din munca noastră și o să ne îmbrăcăm tot din munca noastră. În afară de timpul cînd trebuie să ieșim la arat și la strînsul bucatelor, în fiecare lună, prima zi de luni să fim de capul nostru, liberi, dar să mîncăm tot din gospodărie. În fiece an, fiecare dintre noi va primi cîte jumătate de baniță de ovăz pentru semănat. În fiece an va trebui să desțelenim din avutul nostru o bucată de pămînt de cel puțin trei pogoane. Ăsta e planul meu cu privire la fermă și la viața noastră de flăcăi. Știu prea bine că nici unul dintre noi nu va părăsi cu inima ușoară Jukola, cu cîmpurile ei dragi. Și să fim nevoiți s-o facem că nu ne mai ajunge pămîntul, asta nu se poate întîmpla. E destul loc pe moșia noastră pentru șapte frați. Dar dacă vreunuia îi va veni pofta să întemeieze un cămin și o familie, fără să vrea să îmbucătățească moșia prin puterea legii, și nici să plătească bani la hotarnici, nu s-ar împăca oare cu învoiala următoare ? Gospodăria să-i dăruiască un petic de loc unde să-și ridice o casă și să-și rînduiască singur în apropiere pămînt de cultivat. I se va mai da în deplină stăpînire o bucată din livada comună și va avea dreptul să-și desțelenească din pădure loc de pășune pentru o pereche de cai și pentru patru sau cinci vaci. Și-n felul ăsta, fără cheltuială și fără bătaie de cap, își va cultiva omul pămîntul și se vor bucura de rodul muncii el și copiii lui, trăind în liniște pe locul pe care-l va stăpîni. Cam așa gîndesc eu. Ce ziceți ?

JUHANI: Da, e bine judecat. Trebuie să mai vedem o dată cu de-amănuntul paragrafele astea.

LAURI: E un lucru mai cuminte decît toate astea: să ne mutăm în pădure, să vindem nenorocita asta de Jukola, sau s-o dăm cu arendă tăbăcarului din Rajaportti, care ne-a trimis vorbă că ar încheia afacerea asta dacă-i dăm ferma pe cel puțin zece ani. Să facem cum zic și să ne mutăm cu calul, cîinii și puștile noastre la piciorul muntelui rîpos din Impivaara. Ne vom clădi o colibă veselă pe pajiștea însorită, vom goni vînatul din depărtările nelocuite și vom trăi în pace, departe de zgomotul lumii și de oamenii răi. Planul ăsta l-am rumegat zi și noapte, ani de zile.

JUHANI: Măi băiete, ți-a zăpăcit dracu mințile?

EERO: Ori dracu, ori zîna pădurilor.

LAURI: Eu am rumegat multă vreme planul ăsta și o dată și-o dată tot îl duc la îndeplinire. În pădure o să trăim ca boierii, n-o să facem nimic altceva decît să vînăm păsări, veverițe, iepuri, vulpi, viezuri și urși zbîrliți.

JUHANI: Acum, că te-ai pornit, înșiră toată corabia lui Noe, de la șoarece pînă la cerbii ăi mari!

EERO: Auzi idee năzdrăvană! Să ne luăm adio de la pîine și de la sare și să sugem sînge ca țînțarii sau să mîncăm carne crudă ca vrăjitorii laponi! Poate vrei să ne hrănim și cu carne de lup și de vulpe, ca niște adevărați căpcăuni, în peșterile de la Impivaara?

LAURI: Vulpile și urșii o să ne dea blănurile lor; pe blănuri o să luăm bani și cu banii o să ne cumpărăm pîine și sare.

EERO: Din blănuri ne facem și haine. Dar singura noastră hrană să fie carnea, carnea plină de sînge și fumegîndă. Maimuțele n-au nevoie nici de pîine, nici de sare la ele în pădure.

LAURI: Eu am rumegat planul ăsta, și o dată și-o dată tot îl îndeplinesc.

TIMO: Să privim lucrurile mai de aproape și în liniște. De ce adică n-am putea s-avem pîine și sare în pădure? De ce, vă întreb? Eero nu știe decît să-și bată joc și să puie bețe-n roate. Cine te poate opri, dacă stai în pădure, să te duci cînd și cînd la sat? Cînd și cînd, la nevoie! Ce, o să-mi dai cu ciomagu-n cap cînd oi veni, Eero?

EERO: Nu, frățioare, nu, ba o să-ți dau și sare dacă vii cu ceva poame. Mutați-vă, mă copii, mutați-vă fără grijă. Eu nu vă stau împotrivă. Ceva mai mult, vă duc eu cu căruța, și încă la trap.

JUHANI: Și eu vă garantez că duhurile pădurii o să vă gonească înapoi acasă, curînd-curînd.

LAURI: Pragul casei e înalt cînd te-ntorci din pribegie — asta o știu eu. Dar dacă apuc să plec, să nu crezi c-am s-ajung să bat la ușa ta. De arminden îmi iau valea, și p-aci mi-e drumul.

TIMO: Poate c-o să-ți țiu tovărășie.

LAURI: Nici nu te chem, nici nu te gonesc. Fă după pofta inimii. La zi-ntîi de mai, care vine, eu mă statornicesc la Impivaara. La început, pînă mi-oi rîndui o colibă mică și

călduroasă, o să mă adăpostesc în bordeiul ăla acoperit cu muşchi, pe care l-a făcut bunicul la cărbunărie. Aşa că, după ce-oi termina munca zilei, o să mă odihnesc ca un împărat în cocioaba mea liniştită, şi-o s-ascult cum mormăie ursul prin pădure şi cum cîntă cocoşul sălbatic în mlaştinile din Sompio.

TIMO: Merg cu tine, Lauri, gata, nu mai încape vorbă.

TUOMAS: Dacă n-or veni alte timpuri mai bune, să ştiţi că merg şi eu cu voi.

JUHANI: Cum, Tuomas? Şi tu vrei să pleci?

TUOMAS: Dacă nu vin timpuri mai bune.

LAURI: Eu plec de arminden, chiar dacă la Jukola o să curgă numai lapte şi miere.

TIMO: Noi doi, tu şi cu mine, ne luăm valea, o pornim spre bălţile din Sompio, precum cocorii, vara, cînd şuieră vîntul prin văzduh.

JUHANI: Blestemăţia dracului! Orice-am avea de zis, eu recunosc că planul lui Lauri are un farmec ascuns. Pădurea te cheamă. Fir-ar să fie! Parcă văd minunatele poieni de cer, ce se deschid dincolo de pădure!

AAPO: Nesocotiţilor! Auzi ce poate să le dea prin gînd! Să vă mutaţi în pădure! Pentru ce? Cînd avem aici pămîntul, ferma şi un acoperiş drag deasupra capului.

JUHANI: E drept, avem o fermă la care ţinem ca la ochii din cap, cîtă vreme ne hrăneşte. Dar să ştii, dacă din nenorocire nu ne ies socotelile şi ni se răstoarnă toate planurile, mă-nghite pădurea şi pe mine, acolo mă cuibăresc cînd n-o mai fi urmă de grăunte pe fundul lăzii. Pînă una alta, să muncim pe brînci în curte şi pe cîmp, cu o vrednicie

nemaipomenită. Să ne-ntoarcem la ce vorbeam adineauri. După căpățîna mea seacă, Aapo a înfățișat în linii mari lucrurile, cum nu se putea mai bine și totul o să meargă, dacă fiecare ne vom da osteneala să trăim în înțelegere și bună învoială. Dar dacă om vrea cu orice preț să ne certăm, găsim noi oricînd prilej să ne zbîrlim părul.

SIMEONI: Găsim, firește că găsim, dacă strămoșul Adam o să ne zgîndăre și o să ne gîdile pe sub piele.

TIMO: Eu mi l-am închipuit întotdeauna pe strămoșul Adam ca pe un om de treabă și cu greutate, cu o pălărie mare de fetru, cu un surtuc negru, cu pantaloni roșii și cu o vestă lungă pînă la buric, plimbîndu-se îngîndurat și mînînd o pereche de boi.

SIMEONI: Strămoșul Adam, adică rădăcina păcatului, păcatul cel dintîi.

TIMO: Știu prea bine că el e semnul și chipul păcatului dintîi, încornoratul Aghiuță cel din iad. Dar nu știu de ce îl am înaintea ochilor, legănîndu-se în fața mea, îmbrăcat așa cum vă spusei, un bătrînel care-și mînă boii.

JUHANI: Să lăsăm la o parte mărturisirile astea și să ne-ntoarcem la oile noastre. În privința locurilor date în dijmă de la Vuohenkalma și de la Kekkuri, ce-am hotărît, Aapo ?

AAPO: Trebuie să ținem seamă că arendașii de azi au deșțelenit pămînturile astea cu trudă multă pe locuri pustii și că nu-i putem izgoni din așezările lor, n-ar fi drept, cîtă vreme izbutesc să le păstreze în bună stare. Chiar și legea prevede că trebuie să le asi-

gurăm bătrîneţile. Asta e. Mai rămîne să vorbim despre o altă afacere, care, cred eu, e cam afurisită. Mă gîndesc la o faptă foarte însemnată pentru orice om, care ar putea să ne scoată peri albi înainte de vreme, sau care, dimpotrivă, ar putea să ne aducă soarele fericirii şi să ne scalde amurgul vieţii într-o lumină blîndă de aur. În primul rînd, pe tine te priveşte, Juhani. Ascultă bine ce-am să-ţi spun: gospodăria fără gospodină e un lucru neisprăvit, şchiop. O curte unde stăpîna casei nu bătătoreşte poteca hambarului...

TIMO: ...E ca o vizuină de lup fără lupoaică, sau ca o cizmă stingheră. E ceva care şchioapătă, într-adevăr, cum zice Aapo.

AAPO: O curte în care gospodina nu bate drumul hambarului e ca o zi mohorîtă şi urîtul se aşază în capul mesei de familie, ca o seară apăsătoare de toamnă. Dar o ţărancă zdravănă e soarele cald al gospodăriei care luminează şi încălzeşte. Dimineaţa ea se scoală cea dintîi, frămîntă aluatul, aşterne masa pentru soţul ei, îi pregăteşte merindele pe care să le ia la pădure, apoi iese în ogradă cu găleata-n mînă şi mulge vitele. Frămîntă pe urmă pîinea, umblă de colo pînă colo, se-nvîrteşte în jurul mesei, pune aluatul la căldură, şi-o dată o vezi cum se repede la gura vetrei, zgîndăre tăciunii şi cuptorul se-ncinge de flăcări vii şi se-nvăluie în fum. Şi-n timp ce aluatul creşte, mănîncă ceva în grabă, cu copilaşul în braţe, îmbucă un colţuc de pîine şi o scrumbie friptă, şi-apoi duce la gură oala cu două toarte, plină cu lapte bătut. Nu uită nici pe

dulăul curții, paznicul credincios al casei, care așteaptă pe scară, nici pisica somnoroasă de pe vatră. Se duce, vine, vrednică și cu grija trebii, aruncă o privire la aluatul care crește în copaie, apoi îi dă forma și îl bagă la cuptor, iar nădușeala i se prelinge pe frunte. Și uite așa : cînd ziua începe să asfințească, pîinile proaspete sînt așezate frumos lîngă tavan, înșirate pe o prăjină lungă, și răspîndesc un miros atrăgător și dătător de viață. Iar cînd bărbații se-ntorc de la pădure, supa fumegă și-i așteaptă pe masa de curînd frecată. Dar gospodina unde-o fi ? E în curte, mulge vacile cu coarne răsucite, și spuma laptelui unduie și vîjîie în găleată. Iară ea se tot duce și vine, vrednică și cu grija trebii, și abia după ce toată lumea se afundă în somn greu, se-ntinde și ea pe pat, îngînînd o rugăciune. Dar nici acum n-a terminat cu treburile și cu grijile. În fiecare clipă, în fiecare ceas al nopții, se scoală, fără să-și piardă răbdarea, ca să liniștească plodul care scîncește în leagăn. Asta înseamnă, fraților, o gospodină bună.

JUHANI: Bravo, Aapo ! Ți-am ghicit gîndurile. Cuvîntarea ta, pe cîte înțeleg, vrea să mă îndemne să-mi iau muiere. Am priceput. Chiar așa cum ai spus : femeia nu poate să lipsească din fruntea unei gospodării, așa e ! Dar să nu fii îngrijorat, cred că năzuința ta se va împlini curînd. Da, da, chiar așa. Vă mărturisesc că inima mi-e prinsă tare de tot de o fată pe care aș vrea s-o iau de soție. Și o să fie o nevastă grozavă, judecînd după

semne ce nu dau greş. Da, fraţilor, vin altfel de zile şi alte îndatoriri, şi sarcina pe care mi-am luat-o o să-mi aducă destule sîcîieli. O grea răspundere apasă în lumea asta pe umerii stăpînului şi are socoteli mari de dat la judecata din urmă. Să nu uitaţi că eu răspund pentru voi toţi, în toate privinţele.

TUOMAS: Tu? Cum să răspunzi tu?

JUHANI: Sînt stăpînul vostru şi o să mi se ceară socoteală pentru fiecare picătură de sînge ce vă curge prin vine.

TUOMAS: Eu răspund singur de trupul şi de sufletul meu.

TIMO: Şi eu tot aşa, ei na!

AAPO: Ia seama, Juhani! Astfel de vorbe fac să clocotească sîngele în vine.

JUHANI: Eu nu m-am gîndit nici la sînge care să clocotească, nici la patimile cărnii. Dar voi vă legaţi cu îndărătnicie de fiecare vorbă fără însemnătate, ca scaietele de care nu mai scapi, deşi îmi cunoaşteţi sufletul în toate ungherele lui. Pînă la urmă o să-mi ies din fire.

AAPO: Lasă acuma! Mai bine spune-ne care e fata după care-ţi ard călcîiele.

JUHANI: V-o spun de-a dreptul. Fata pe care o iubesc ca un nebun e Venla, fata băbuţei din Männistö.

AAPO: Aha!

JUHANI: Ce?

AAPO: Hm! Tocmai ea!

TUOMAS: Sucită treabă.

SIMEONI: Venla! I-auzi acolo! Dumnezeu e sfînt şi mare!

AAPO: Hm! Va să zică Venla.

JUHANI: Și de ce mîrîiți? Ha, ha! Încep să-nțeleg! Ăl de Sus să se-ndure de noi! Ce? Cum? Vorbiți mai limpede!

AAPO: Uite ce e. Sînt ani și ani de zile de cînd mă gîndesc cu foc la fata asta.

SIMEONI: Ce să mă frămînt degeaba, cînd Cel de Sus mi-a hărăzit-o mie!

EERO: N-avea nici o grijă. Ți-o fi hărăzit-o ție, dar am să ți-o suflu eu.

JUHANI: Ce-ai spus, Tuomas?

TUOMAS: Sucită treabă. Vă spun că Venla îmi place mult de tot.

JUHANI: Bine! Bine! Foarte frumos! Și tu, Timo?

TIMO: Și eu spun același lucru.

JUHANI: Ei, lua-m-ar toți dracii! Dar Eero?

EERO: Și eu mărturisesc din inimă același lucru, din fundul inimii.

JUHANI: Bine! Foarte bine! Ha, ha! Și Timo, tot așa și Timo?

TIMO: O iubesc pe Venla cît nu se mai poate, o spun pe față. E drept că mi-a tras o dată o mamă de bătaie pe care n-am s-o uit, că m-a scărmănat zdravăn cînd eram un mucos, și că ciomăgeala asta...

JUHANI: Destul! Ajunge! Vorba e să știm dacă o iubești.

TIMO: Asta da. Sigur c-o iubesc și încă foarte tare, numai dacă și ea o să mă iubească la fel.

JUHANI: Bine, bine! Prin urmare, și tu-mi stai în drum.

TIMO: Nu, asta nu, dacă într-adevăr nu-ți poți stăpîni inima și limba. Cu toate că țin mult la fetișcana asta și am să fac tot ce pot ca să-i dobîndesc mîna.

JUHANI: Bine, foarte bine! Lauri ce spune?
LAURI: Ce am eu cu puştanca asta?
JUHANI: Atunci, dintre noi, cui îi ţii partea?
LAURI: Puţin îmi pasă şi de unii şi de alţii.
JUHANI: O să iasă un tămbălău!...
LAURI: Eu stau deoparte şi privesc.
JUHANI: Adică toţi afară de Lauri! Mă copii, mă copii, fraţilor de la Jukola, neamul meu! O să se-ncingă o bătaie c-o să se cutremure şi cerul şi pămîntul! Curaj! Fraţi iubiţi! Puneţi mîna pe cuţit, pe secure sau pe ciomag. Unul împotriva tuturor, şi toţi pe unul! Ca şapte tauri furioşi. Haidem! Eu vreau un ciomag, nu-mi trebuie altă armă; uite reteveiul ăsta şi să-i fie de bine cui o primi o lovitură-n creştet. Hai, puneţi mîna pe bîte copii, şi apropiaţi-vă dacă sînteţi bărbaţi în toată firea.
EERO: Eu sînt gata, deşi-s ceva mai mărunt decît ăilalţi.
JUHANI: Mă prîslea, mă! Iar îţi văd pe faţă zîmbetul ăla răutăcios, strîmbătura aia otrăvită, de parcă toată treaba asta n-ar fi decît un joc în ochii tăi. Stai, că vezi tu acuşi!
EERO: Ce-ţi pasă ţie dacă ciomagul meu va izbi vîrtos!
JUHANI: Te-nvăţ eu, numaidecît. Hai, luaţi ciomegele, mîna pe bîte, fraţilor!
TIMO: Uite-mă! Aici sînt, şi eu şi bîta mea, dacă trebuie. Eu nu umblu nici după bătaie, nici după ceartă, dar dacă e nevoie...
JUHANI: Ia ciomagul, Tuomas!
TUOMAS: Du-te la dracu cu ciomegele tale, bufniţă bătrînă!
JUHANI: Să vă ia mama dracului!

SIMEONI: Toată gîlceava asta e o rușine, păgînule, turcule! Eu nu mă amestec în joaca asta și las însurătoarea mea în seama lui Dumnezeu.

LAURI: Și eu mă dau deoparte.

JUHANI: Hai, plecați, cărați-vă de-aici! Pune mîna pe bîtă Aapo, și să răsune zidurile Jukolei cînd or pîrîi țestele. Blestemul iadului!

AAPO: Fiul omului e o ființă ticăloasă. M-am îngrozit, Juhani, cînd ți-am văzut chipul, cu ochii ieșiți din orbite și cu coama asta zbîrlită.

JUHANI: Zbîrlită să fie! Asa e adevărata coamă a lui Juhani, ciuful lui de fiecare zi!

EERO: Grozavă poftă am să țesăl puțin ciuful ăsta!

JUHANI: Măi, ciozvîrtă de om! Stai cuminte-n colțul tău, că e mai bine așa. Mișcă-te de-aici, că-ți plîng de milă!

EERO: Ferește-ți botul cît mai e timp, dă-ți mutra la o parte! Mi se rupe inima cînd o văd cum tremură ca o țăcălie de milog!

JUHANI: Ia te uită cum saltă ciomagul meu! Privește numai!

AAPO: Juhani!

EERO: Dă, poftim, dă! Dacă vrei să te alegi cu o grindină de ciomege, lovește!

JUHANI: Bine!

AAPO: Să nu dai, Juhani!

JUHANI: Fugi de-aici și tocmai pe movila de bălegar să te oprești! Sau ia o bîtă și te apără, că-ți fac tidva țăndări! Pune mîna pe bîtă!

AAPO: Unde ți-e mintea, omule?

JUHANI: În nodurile ciomagului ăstuia! Ferește-te, că-ncepe să vorbească!

AAPO: Stai, frate-meu, stai că mă-narmez și eu! Așa! Acum am și eu un caltaboș de lemn în mînă. Dar mai întîi ascultați cîteva cuvinte, ceată creștină a copiilor din Jukola, și pe urmă n-avem decît să ne batem ca lupii turbați. Ascultați: omul stăpînit de mînie e o fiară însetată de sînge; nu mai e o ființă cugetătoare, e orb, nu mai poate să vadă ce e drept și cuminte. Cu atît mai puțin e în stare, în halul ăsta, să descurce treburi de dragoste! Dacă ne-om sili totuși să privim lucrurile prin ocheanul judecății, să cercetăm cu mintea rece întîmplarea care ridică pe frați unul împotriva altuia cu ciomagul, eu cred că lucrurile ar sta cam așa: Venla nu poate să ne iubească pe toți. Cel mult pe unul dintre noi. Și încă e o întrebare dacă dorește să-l ia de mînă și să urce, cu el împreună, colina spinoasă a vieții. Mi se pare deci că cel mai cuminte ar fi să ne ducem cu toții împreună la ea, să-i arătăm cinstit pe față cazul nostru și s-o rugăm cu căldură, din tot sufletul, să ne spuie dacă vrea să-și dea inima unuia dintre noi. Dacă se învoiește, foarte bine! Cine va dobîndi ploconul ăsta atît de rîvnit de toți să mulțumească norocului. Ceilalți se vor împăca cu soarta lor fără să crîcnească. Cel ce nu se va alege cu nimic să-și înghită ciuda, cu nădejdea că mai tîrziu o da și el peste femeia pe care i-a hărăzit-o soarta pe acest pămînt. Dacă vom face așa, ne vom purta ca oamenii și ca frați adevărați. Și atunci, umbrele tatălui și mamei noastre,

mulţumite, vor ieşi pe poarta luminoasă a cerului, şi stînd drepţi, pe marginea unui nor strălucitor, vor coborî privirile spre noi şi ne vor striga cu glas puternic : „Foarte bine, Juhani. Foarte bine, Tuomas şi Aapo. Bine aţi făcut Simeoni, Timo şi Lauri. Te-ai purtat frumos, Eero, mititelule. Sînteţi copii vrednici de dragostea şi încrederea pe care ni le-am pus în voi."

JUHANI: Aapo, zău dacă n-ai vorbit ca un înger din cer, aproape să mă podidească plînsul.

SIMEONI: Îţi mulţumim, Aapo.

JUHANI: Da, Aapo, îţi mulţumesc. Uite, arunc ciomagul !

TIMO: Şi eu îl arunc. Cearta s-a sfîrşit aşa cum am vrut eu din capul locului.

SIMEONI: Aapo ne-a pus oglinda în faţă, trebuie să-i mulţumim cu toţii.

EERO: Da, să-i mulţumim şi să cîntăm cu toţii în cor „cîntarea de mulţumire a înţeleptului Simion".

SIMEONI: Iar înţepături. Înţepături şi batjocuri !

TIMO: Eero, n-ar trebui să-ţi baţi joc de cuvîntul Domnului, să-ţi rîzi de cîntarea bătrînului Simion.

AAPO: Vai de el ! Aşa de tînăr şi de înăcrit !

SIMEONI: Da, da ! Tînăr şi înăcrit. Eero, Eero, nu mai spun o singură vorbă, dar să ştii că te plîng.

JUHANI: Eu presimt, Eero, că într-o bună zi va fi nevoie să-ţi dăm o pedeapsă cu o mînă zdravănă de părinte. Pe tine, maica prea te-a cocoloşit.

SIMEONI: Şi trebuie să-l îndreptăm mai curînd, cît timp inima lui crudă se mai poate mlădia. Dar n-o să-l lovim cu duşmănie, cu necaz, ci cu o mînă iubitoare. Bătaia dată la necaz nu alungă diavolii în afară, ci îi goneşte înăuntru.

EERO: Înghite-o! Ţi-am tras-o cu o mînă iubitoare.

SIMEONI: Uite ce palmă mi-a dat, nelegiuitul!

EERO: Şi încă peste bot! Altuia i-ar sări ţandăra şi pentru mai puţin!

JUHANI: Ia stai, măi băiatule! Timo, dă-mi nuiaua aia din colţ.

SIMEONI: Aşa, aşa, Juhani! Întinde-l frumuşel pe genunchi şi eu să-i dau jos pantalonii.

EERO: Nu! Lăsaţi-mă! Ai dracului!

JUHANI: Nu te mai zbuciuma, că e-n zadar, puşlama ce eşti!

SIMEONI: Ţine-l bine!

JUHANI: Alunecă afurisitul ca o zvîrlugă, dar nu-mi scapă!

EERO: Dacă daţi în mine, să ştiţi că dau foc casei, animalelor! Nu glumesc, vă asigur, o s-aveţi şi fum şi foc!

JUHANI: Afurisitule! Dai foc casei, blestematule?!

SIMEONI: Să ne ferească Dumnezeu de pacostea asta!

JUHANI: Dă băţul, Timo.

TIMO: Nu-l găsesc.

JUHANI: Uite-l colo-n colţ, ce, eşti chior?

TIMO: Ăsta de mesteacăn?

JUHANI: Da, da! Dă-l încoace.

SIMEONI: Să dai mai cu milă, nu-ți pune mintea.

JUHANI: Las' că știu eu!

LAURI: Să nu dați în el, atît vă spun!

TUOMAS: Lasă băiatu-n pace!

JUHANI: Mare nevoie ar avea totuși de-o chelfăneală.

LAURI: N-ai să-l atingi nici cu degetul ăl mic.

TUOMAS: Dă-i drumul, n-auzi?

TIMO: Hai să-l iertăm de data asta, că e mic.

SIMEONI: Tot iertăm, tot iertăm, pînă cînd scaieții și neghina o să-năbușe de tot sămînța cea bună.

LAURI: Să nu te-atingi de el.

AAPO: Îl iertăm mereu și asta îi aprinde noi gărgăuni în cap!

JUHANI: Cară-te, și bucură-te c-ai avut noroc.

SIMEONI: Și roagă-te lui Dumnezeu să-ți dea altă inimă, alt suflet și mai ales altă limbă.

TIMO: Eu mă duc să mă culc.

AAPO: Ar mai fi de cercetat un punct.

TIMO: Mă duc să mă culc. Hai, Eero, în pătuc! Să-ncercăm să dăm uitării furnicarul lumii ăștia, îngrămădeala asta păcătoasă din care ies aburi și fum cînd o stropește ploaia. Hai, Eero!

JUHANI: Dar ce punct mai vroiai să lămurești?

AAPO: Păi, să ne ierte unul Dumnezeu — noi nu cunoaștem nici măcar pe A, prima literă a alfabetului, și se știe că tot creștinul e ținut să-nvețe carte. E o datorie. Poate să ne strîngă cu ușa legii. Cu legea și cu bi-

serica. Şi ştiţi ce unealtă ne aşteaptă, pîndindu-ne cu colţii rînjiţi, dacă nu sîntem oameni de ispravă şi nu învăţăm să citim. Ne aşteaptă butucul, fraţilor, butucul ăla negru, cu găurile lui căscate, care stă tolănit în tinda bisericii ca un porc mistreţ. Pastorul ne-a ameninţat o dată cu maşina asta drăcească ; şi se cam ţine de vorbă, mai cu seamă dacă n-o să ne vază dîndu-ne silinţa zi de zi. Nici să nu vă gîndiţi că scăpăm.

JUHANI: Să-nvăţăm noi să citim ? Peste putinţă.

AAPO: Cu toate astea, mulţi au izbutit.

TUOMAS: Trebuie să-i fi trecut toate năduşelile.

JUHANI: Şi ce-or mai fi oftat ! Eu unul sînt greu de cap.

AAPO: Cine are voinţă trece şi prin urechile acului. Să ne punem pe treabă, să ne luăm abecedare de la oraş şi să ne ducem la dascăl, la şcoală, cum ne-a poruncit pastorul. Şi asta, pînă nu asmute legea pe urmele noastre.

JUHANI: Pe mine mă bate gîndul să nu ne apucăm de treaba asta. Mi-e frică ! Poate s-o îndura Dumnezeu de noi ! Acum lasă, om mai vorbi şi mîine ; hai să ne culcăm.

CAPITOLUL II

E o dimineață liniștită de septembrie. Stropii de rouă lucesc pe cîmpie, iar bruma se topește în creștetul frunzișului îngălbenit, ca apoi să se risipească în înălțimi. Astăzi, frații s-au sculat tăcuți, fără să-și spuie un cuvînt, întorși pe dos. S-au spălat, și-au pieptănat ciufurile și și-au pus hainele de duminică ; sînt hotărîți să se ducă azi la școală, să se înfățișeze dascălului.

Așezați în jurul mesei lungi de brad de la Jukola, își iau gustarea de dimineață și se pare că prețuiesc în mod deosebit mazărea bătută, deși nu s-ar putea spune că pe figurile lor se citește bunăvoia. Dimpotrivă, o umbră de aspră înciudare le încruntă sprîncenele la gîndul că vor porni în curînd spre școală. Au terminat de mîncat, dar nu se grăbesc să plece, mai stau încă un moment la masă să răsufle. Șed tăcuți, unul privind cu melancolie la un anumit punct în podea, altul cercetîndu-și abecedarul cu scoarțe roșii și răsfoindu-i paginile groase. Juhani s-a înfipt lîngă fereastră ; se uita la colina stîncoasă

și la brădetul stufos, unde se găsește coliba mamei Venlei, cu ușa împodobită de dungi roșii.

JUHANI: Uite-o pe Venla, trece pe potecă. Ce mers sprinten are!

AAPO: Parcă trebuiau să plece ieri — și fata și mama — la niște rude din Tikkala, ca să curețe napii și să culeagă afine. Spuneau că rămîn acolo pînă tîrziu toamna.

JUHANI: Toată toamna? Asta mă cam pune pe gînduri. De dus o să se ducă ele. Numai că anul ăsta e la Tikkala un argat, un șmecher de n-are pereche, și toate speranțele noastre s-ar putea risipi în vînt. Ar fi mai cuminte să facem acum pasul hotărîtor, să punem acum întrebarea cea mare. Hai chiar acum la fată s-o întrebăm dacă o să se înduplece, dacă o să-i bată inima pentru unul din noi.

TUOMAS: Cred că e cel mai bun lucru de făcut.

TIMO: Și eu tot așa zic.

JUHANI: Da, da, da! Să ne ducem cu toții împreună, bărbătește, să-i cerem mîna. Asta e! Și Dumnezeu să fie cu noi! Ce s-o mai sucim în fel și chip, mergem să-i dăm tîrcoale. Sîntem îmbrăcați cu hainele cele bune, ne-am spălat și ne-am pieptănat cu grijă, arătăm ca niște creștini cumsecade: sîntem curați ca pruncii nou-născuți. Eu simt o neliniște mare. Haideți la Venla, acum e momentul.

EERO: De-ar fi să fie ziua asta o zi de fericire!

JUHANI: O zi de fericire? Pentru cine? Cum vine asta, puștiule, ce vrei să spui? Hai?

EERO: Pentru cine? Pentru noi toţi.

JUHANI: Cum adică? Venla o să fie femeia noastră, a tuturor?

EERO: Cam aşa!

JUHANI: Ajunge!

SIMEONI: Pentru numele lui Dumnezeu, cum e cu putinţă una ca asta?

EERO: Pentru Dumnezeu, totul e cu putinţă. Să credem, să sperăm şi să iubim ca o singură inimă şi ca un singur suflet.

JUHANI: Ţine-ţi gura, Eero. Haideţi acum să ne facem cererea şi-apoi să ne vedem mai departe de drum, spre şcoală, cu traista-n spinare.

AAPO: Dar ca să ne îndeplinim cu demnitate hotărîrea, s-ar cuveni ca unul dintre noi să fie solul nostru pe lîngă ai casei.

JUHANI: E lucru foarte însemnat. Tu eşti cel mai potrivit pentru slujba asta. Ai mari însuşiri: vorbele tale ştiu să înflăcăreze întotdeauna şi fac să scapere scîntei în inimile oamenilor. Eşti născut să fii pastor.

AAPO: Ce poţi să ştii? Şi de ce să vorbim acum de însuşirile mele? Aici, în inima pădurii, se risipesc în ceaţa neştiinţei şi se pierd ca apa pe nisip.

JUHANI: Mare păcat că n-ai umblat la şcoală.

AAPO: De unde să se fi găsit în casa noastră bani ca să mă ţie la şcoală? Că poţi să cari şi un sac de bani de acasă la şcoală, şi tot nu e destul ca s-ajungi să te urci în amvon. Dar să ne-ntoarcem la treaba noastră, la cererea în căsătorie. Am să fac cum vreţi voi. O să ies eu înainte, în nu-

mele tuturor, și am să mă silesc să vorbesc ca un înțelept.

JUHANI: Ei, hai! La treabă! Fir-ar să fie! Ce să ne mai codim, să pornim la treabă cu curaj. Ne lăsăm traistele în dreptul casei și Lauri, care n-are nici în clin nici în mînecă cu treaba asta, o să rămînă să le păzească de porci. Să pornim și să intrăm în casa miresei cu cărțile în mînă ca să părem mai grozavi.

EERO: Mai cu seamă dacă ținem cartea deschisă la pagina cu cocoșul[1].

JUHANI: Iar tu! Dar fiindcă vorbirăți de cocoș, mi-am adus aminte de un vis îngrozitor care m-a muncit toată noaptea.

SIMEONI: Povestește-l, poate ne învață ceva de bine.

JUHANI: Am visat că era un cuibar de găină pe cuptor, și în cuibar erau șapte ouă.

SIMEONI: Cei șapte flăcăi din Jukola.

JUHANI: Unul din ouă era mic de tot, caraghios de mic.

SIMEONI: Eero!

JUHANI: Cocoșul murise.

SIMEONI: Tata, săracul!

JUHANI: Găina murise și ea.

SIMEONI: Măicuța noastră!

JUHANI: Și atunci șoarecii, șobolanii și nevăstuicile toate de pe pămînt s-au năpustit asupra cuibarului. Ce-or fi însemnînd lighioanele astea?

SIMEONI: Pornirile noastre vinovate și destrăbălarea care domnește peste tot.

---

[1] Ultima pagină. Ca să-i îndemne la învățătură, li se spune copiilor că acest cocoș va face ouă cînd vor ajunge la sfîrșitul cărții (n. t.).

JUHANI: Aşa o fi! Nevăstuicile, şoarecii şi şobolanii au venit de-a rostogolul şi, făcînd tot felul de tumbe, au spart şi au răvăşit ouăle, iar din cel mic s-a răspîndit un miros greu.

SIMEONI: Bagă de seamă, Eero!

JUHANI: Ouăle s-au spart toate. Şi atunci, din urloiul sobei s-a auzit o voce înspăimîntătoare, ca nu ştiu cîte căderi de apă, care-mi urla în ureche: „Totul s-a spart şi paguba e mare!" Aşa striga. Totuşi noi am adunat rămăşiţele, am pus de-am prăjit scursura aia, şi a ieşit o omletă minunată. Am mîncat-o cu poftă şi am mai dat şi la vecini.

EERO: Ce vis frumos!

JUHANI: Amarnic, amarnic! Tu puţeai ca toţi dracii. A fost un vis foarte rău pentru tine, băiatule!

EERO: În schimb, eu am avut un vis foarte frumos despre tine. Se făcea că cocoşul din abecedarul tău, ca să te răsplătească pentru silinţa şi cuminţenia ta, a ouat o grămadă mare de caramele şi de zaharicale. Mulţumit peste măsură, tu te îndopai cu dulciurile astea, ba încă-mi mai dădeai şi mie.

JUHANI: Ţi-am dat şi ţie? Făceam o faptă bună.

EERO: Un dar nu strică niciodată.

JUHANI: Niciodată. Mai ales dacă adaugi şi niţică zeamă de ciomag.

EERO: De ce numai niţică?

JUHANI: Mai ţine-ţi gura, gaiţă afurisită.

TUOMAS: Ţineţi-vi-o amîndoi şi hai să plecăm.

AAPO: Nu vă uitaţi traistele şi cărţile.

Şi au pornit să ceară mîna fetei vecinei lor. Tîrîş-grăpiş, fără să scoată o vorbă, au trecut malul gropii cu cartofi, au urcat dealul pietros şi iată-i ajunşi în faţa casei băbuţei din Männistö.

JUHANI: Am ajuns. Să ne lăsăm traistele, iar tu, Lauri, să le păzeşti cu grijă pînă ne-ntoarcem noi de la logodnică.

LAURI: O să staţi mult ?

JUHANI: O să stăm cît o să fie nevoie. Cine are un inel ?

EERO: N-o să ai nevoie. N-o să ajungeţi la inel !

JUHANI: Cine are un inel în buzunar ?

TIMO: Eu n-am. Şi cred că nimeni n-are. Asta e : un tînăr ar trebui să aibă totdeauna un inel lucitor în buzunarul vestei.

JUHANI: Ei ? Ce ne facem ? Şi nu mai departe decît ieri a trecut Iisakki, negustorul ambulant, pe la noi. Am fi putut cumpăra un inel şi o broboadă. Dar de, prost bătrîn, nici nu mi-a dat prin gînd.

AAPO: Lasă ! O să cumpărăm lucrurile astea pe urmă. E mult mai bine să ştim în primul rînd dacă vreunul dintre noi, şi care anume, o să aibă de făcut tîrguielile astea plăcute.

JUHANI: Cine e în poartă ? Venla e ?

TIMO: E băbuţa cu bărbia strîmbă.

JUHANI: Vîrtelniţa Venlei sfîrîie ca un cărăbuş vesel, într-o seară de vară, cînd prezice vreme bună. Haidem ! Unde mi-e cartea ?

AAPO: O ţii în mînă, frate. Ce, ţi-ai pierdut capul, omul lui Dumnezeu ?

JUHANI: Nu te speria, frate dragă. Cum arăt ? Mi-e curat obrazul ?

EERO: Cum nu se mai poate. Ești curat și călduț, ca un ou proaspăt ieșit din găină.
JUHANI: Ei, înainte!
EERO: Stați! Eu sînt cel mai mic, eu trebuie să vă deschid poarta și să intru cel din urmă. Poftiți, vă rog!

Intrară în coliba cu tavanul scund, Juhani în frunte, cu ochii cît roata carului și cu părul țepos ca de arici. Ceilalți se țineau după el, tăcuți, serioși, ca la procesiune. Pășiră toți pragul și Eero trînti ușa după ei, el însuși rămînînd afară. Se așeză pe iarbă, cu un zîmbet hoțesc pe buze.

Băbuța din Männistö, în căsuța căreia se aflau acuma cei cinci pretendenți, e o femeie voinică și sprintenă. Ea își cîștigă pîinea crescînd găini și adunînd fructe de pădure. Vara și toamna umblă toată ziua prin luminișuri, pe dealuri, printre tulpine, după fragi, după afine, asudînd de dimineață pînă seara, împreună cu fiica ei Venla. Venla e socotită o frumusețe. Are părul ca rugina, privirea-i e isteață și pătrunzătoare, gura, deși puțintel cam mare, e plină de grație. E mică, îndesată, durdulie și se spune că ar fi foarte voinică. Așa arată păsărica iubită de cei șapte frați, ce stă ascunsă în brădet.

Deodată ușa colibei scîrțîi, Juhani se repezi afară, strigînd furios către frații lui rămași înăuntru:

— Ieșiți cu toții!

Se iviră pe rînd, îmbufnați, și luară drumul satului. După ce făcură vreo cincizeci de pași, Juhani luă de jos un bolovan cît pumnul și, gîfîind de mînie, îl zvîrli drept în ușă. Coliba răsună din toate încheieturile, bătrîna dădu un țipăt, deschise ușa și din prag începu să înjure și să blesteme, amenințînd cu pumnii pe frați,

care o ștergeau. Cu cartea-n mînă și cu traista pe umăr, o porniră spre biserică, unul după altul, fără să scoată o vorbă. O supărare fără margini îi mîna, pașii lor răscoleau praful drumului, traistele săltau pe umeri, și ei mergeau în neștire. Umblară așa mult timp, în tăcere, dar în cele din urmă Eero deschise gura.

EERO: Ei? A ieșit bine?

JUHANI: Dacă a ieșit bine? Ai intrat cu noi înăuntru, corbul dracului, pui de cioară? N-ai îndrăznit, ți-a fost frică? Inimă de iepure! Venla ar putea să te ascundă sub catrință. Să-ți spun ce-am visat eu despre tine. Că mi-am adus aminte alt vis din noaptea trecută. Uimitor! Erai cu Venla în pădure, stăteai lîngă ea și o sărutai cu foc. Eu m-am apropiat de voi pe furiș, fără zgomot. Și deodată, cînd ați dat cu ochii de mine, ce crezi c-a făcut Venla? Ce să vezi, te-a ascuns numaidecît într-o cută a rochiei. „Ce-ai ascuns sub fustă?" o întrebai eu. „Un biet puișor de corb!" răspunse hoțoaica. Hi, hi, hi! Și să știi că nu e vis, nu e nici un vis! Să fiu al dracului! Blestematul de Juhani a născocit toată povestea asta din căpățîna lui! Da, da! Că nu-i așa de prost cum îl credeți voi.

EERO: E ciudat cum fiecare am visat despre celălalt. Să-ți spun și visul meu de-al doilea. În aceeași pădure, Venla și cu tine vă țineați gingaș de mijloc, privind încruntați spre cerul înnorat. Cereați cerului un semn, o dovadă că iubirea voastră e binecuvîntată. Cerul asculta. Pădurea, pămîntul, păsărelele ascultau și ele; iar voi, pierduți într-o tăcere adîncă, așteptați să vedeți ce-o să se

mai întîmple. Atunci s-a ivit o cioară, s-a rotit în aer de cîteva ori, apoi ajungînd în dreptul vostru, v-a zărit, dar, făcîndu-se că nu vă vede, și-a întins aripile și a lăsat să cadă ceva alb care s-a pleoștit de fruntea celor doi îndrăgostiți, lipindu-se pe mutra lor drăgălașă. Dar tu n-ai de ce să te superi, pentru că visul meu e adevărat, nu l-am născocit din capul meu.

JUHANI: Pușlama, stai tu...

Și se repezi la Eero, care o luă din loc cu mare iuțeală, sări dintr-o dată șanțul drumului și o porni ca un iepure peste cîmp. Juhani îl urmărea ca ursul turbat. Traistele le săltau în spinare, pămîntul le duduia sub picioare, iar ceilalți frați strigau îndemnîndu-i pe bătăioși să se potolească, să se-mpace. Eero ajunse iar în drum și frații lui se duseră să-l întîmpine, ca să-l scape din gheara lui Juhani, care era gata să puie mîna pe el.

TUOMAS: Ho, Juhani, oprește-te!

JUHANI: Am să-i rup coastele!

TUOMAS: Mai încet, mai încet, ursule.

JUHANI: Flăcările iadului să-l înghită!

AAPO: Ți-a plătit cu aceeași monedă.

JUHANI: Un foc să-i ardă limba! Ce zi blestemată! Venla ne-a dat afară pe ușă! Fir-ar dracu-al dracului! Văd negru înaintea ochilor! Și cerul și pămîntul sînt negre, negre ca sufletul meu! Înghiți-m-ar iadul!

SIMEONI: Nu mai blestema, frate!

JUHANI: Ba am să blestem pînă ce pămîntul s-o rostogoli și s-o sfărîma ca o sanie hodorogită cînd scapă la vale.

SIMEONI: Ce putem face?

JUHANI: Ce să facem? Dacă abecedarul ăsta n-ar fi cuvîntul Domnului, cartea sfîntă a lui Dumnezeu, l-aş face acuma în mii de fărîme. Ah! Uite traista asta cu merinde, am s-o fac praf. Vreţi să vedeţi?
SIMEONI: Ţine-ţi firea! Nu necinsti darurile cereşti.
JUHANI: Să-mi mai potolesc focul din suflet.
SIMEONI: Suferinţă pămîntească, răsplată dumnezeiască!
JUHANI: Nu mai pot eu de răsplata dumnezeiască, dacă n-am putut ajunge la mîna Venlei. Ah! fraţii mei, neamul meu! M-aţi înţelege voi, dac-aţi şti că de aproape zece ani gîndurile mele zboară spre porumbiţa asta. Şi acum, orice speranţă s-a dus, s-a risipit ca cenuşa în vînt.
TIMO: Dis-de-dimineaţă am înghiţit găluşca!
JUHANI: Da, cu toţii împreună, toată ceata.
TIMO: Nici unul n-a scăpat, nici ăl mic, toţi am încasat-o.
JUHANI: Toţi, toţi. Dar tot e mai bine decît s-o fi cîştigat unul din noi! Să fiu al dracului! Pe cel care ar fi avut norocul ăsta, l-aş fi cotonogit! V-o spun curat!
TUOMAS: Am fost caraghioşi cu toţii. S-a văzut după mutra batjocoritoare a Venlei, cînd Aapo i-a făcut cererea noastră.
JUHANI: Merita să-i tragem o mamă de bătaie, fandosita. Să-şi rîdă ea de noi! O să vezi tu, ştrengăriţo! Aapo a făcut tot ce-a putut. Dar înger să fi fost, heruvim din cer, şi n-ar fi izbutit nimic.
TIMO: Dacă ne-am fi înfăţişat în redingote negre, şi dac-am fi avut pe burtă un lanţ gros ca morcovul, şi dacă ar fi atîrnat şi-o cheie

de lanțul ăsta, și-ntre dinți să ne fi fumegat o pipă argintată, atunci, fir-ar să fie, am fi pus mîna și pe ouă și pe găinușă.

JUHANI: Femeia, ca și pupăza, se dă în vînt după tot ce strălucește. Văd că Aapo e tăcut ca un lac înghețat.

AAPO: Glasul nostru nu se mai aude în furtună. Nu cumva vîrtejurile supărării au început să se domolească în sufletul tău ?

JUHANI: Lacul de sînge din sufletul meu clocotește încă, și o să fiarbă multă vreme. Dar spune și tu o vorbă.

AAPO: Spui și două. Ascultă. Ia-ți inima-n mînă și spune-i încet la ureche, cu vocea înțelepciunii : Venlei puțin îi pasă de tine, fiindcă nu te iubește. Dacă se poartă așa, nu fi necăjită. Pentru că cerul aprinde flacăra dragostei, iar nu dorința omului. Cerșetoarea se îndrăgostește de un rege și prințesa iubește ca o zănatică un cărbunar. Amorul zburdă cum îi place încoace și-ncolo, și nimeni nu știe cînd și de unde răsare.

TIMO: Vîntul iubirii suflă de unde vrea el. Îl auzi susurînd, dar nu știi nici dincotro vine, nici unde se duce. Am auzit-o adesea zicînd așa pe bătrîna de la asistența publică. Dar cred că vorbea de iubirea dumnezeiască.

AAPO: Și să-i mai spui inimii tale, Juhani : nu te mai frămînta așa. Venla a făcut bine că te-a respins. Pentru că o căsnicie fără dragoste nu merge, o ia pe de lături și aduce numai suferințe fără sfîrșit, așa cum din nenorocire vedem și auzim adeseori în vremea noastră. Ei da, frații mei ! Venla să se însoțească cu cine i-o fi sortit, și noi să facem tot așa.

TIMO: Eu tot o să dau într-o zi peste femeia care a fost făcută din coasta mea, chiar dacă dracul însuşi s-o pune de-a curmezişul. Şi mai ştiu încă ceva : la bărbat, inima bate în stînga pieptului, iar la femeie în dreapta.

JUHANI: Inima mea nu bate, ţopăie, sare ca o sălbatică. Oh ! Ticăloaso ! Nemernico ! De ce m-ai respins, pe mine, ţăran cinstit, moştenitorul unei ferme bogate, fiul cel mare.

AAPO: Nu e de mirare. Ferma noastră e într-un hal fără hal şi domnişoara trage nădejde — nădejde zadarnică, după părerea mea — s-ajungă stăpînă pe o fermă mai procopsită. Se spune că Juhani din Sorvari îi dă tîrcoale.

JUHANI: Jussi ăla, cu bărbia ca de ţap ? Că nu-mi cade el în mînă o dată ! Ştiu că i-ar merge bine ! Să sucească el capul unei fete, ca s-o nenorocească pe viaţă !

AAPO: Aşa e lumea, nebună şi făţarnică. Venla e fată frumoasă şi Jussi e mare şmecher. Sorvari e o fermă arătoasă, care-ţi ia ochii, în timp ce Jukola, cuibul ăsta de sărăcie, e într-o stare de plîns, şi noi înşine, cei şapte moştenitori ai moşiei, sîntem, în ochii lumii, cel puţin, într-o stare şi mai de plîns. Cei ce-şi aduc aminte de tinereţea noastră, care s-a scurs în trîndăvie şi în nebunii, nu s-aşteaptă la nimic bun din partea noastră. Şi eu vă spun că de ne-am purta chiar îngereşte, fără cusur, timp de zece ani, abia-abia dacă am cîştiga oarecare stimă şi preţuire în ochii oamenilor, atît de greu e să ştergi un nume rău, o dată ce l-ai căpătat. Dar tot mai bine e să-ncerci să te ridici, de-

cît să te scufunzi pentru totdeauna în mocirla josniciei. De-aia să facem tot ce se poate ca să ne îndreptăm.

JUHANI: Am pornit pe drumul bun. Dar refuzul Venlei a dat inimii mele o lovitură pe care o va simți zile și săptămîni de-a rîndul. Mi-a făcut o rană adîncă.

AAPO: O rană, da, adevărată rană. Dar crede-mă, timpul o s-o vindece și o s-o acopere cu învelișul uitării. Dar de ce e gălăgia asta, acolo, pe drum?

TIMO: Sînt flăcăii veseli din Toukola.

AAPO: Sărbătoresc sfînta zi de luni, s-au pus pe un chef deșănțat, haimanalele!

TIMO: O să țină morțiș să mergem cu ei.

JUHANI: Ispita se apropie.

TIMO: Au aerul că petrec bine de tot.

JUHANI: Iar noi unde mergem? Pe noi ce ne-așteaptă? O chelfăneală strașnică, pe cinstea mea, fraților dragi!

EERO: Cîtă deosebire! Una e să te treacă toate nădușelile luptînd cu alfabetul pe un colț de masă la dascăl, și alta e să serbezi în chiote și cîntece Sfînta Luni, cu atîta veselie.

JUHANI: Deosebirea e uriașă, tot așa de mare ca între adîncimile prăpastiei și înălțimile cerului. Unde mergem, fraților?

EERO: În sus, spre cer!

AAPO: În prăpastie, în prăpastie! Hai să ne adăpăm la izvorul vieții! Sîntem datori să ne adîncim în comorile învățăturii, ale științei și ale înțelepciunii!

TUOMAS: La dascăl, la dascăl!

JUHANI: Înainte!

EERO: Auziți clarinetul lui Aapeli din Kissala!

JUHANI: Minunat!

TIMO: Sună ca trompeta arhanghelului!

JUHANI: Cînd iese la exercițiu armata cerească și ridică în nori praful cerului! Minunat!

TIMO: Or să vrea neapărat să ne ia cu ei.

JUHANI: Fără-ndoială. Ispita se apropie de noi, se apropie din ce în ce.

Între timp, ceata tinerilor din Toukola ajunsese pînă la doi pași de frați, dar nu cu gînduri chiar atît de binevoitoare și de prietenești cum bănuiau ei. Erau cu băutura-n nas și foarte înclinați să-i ia peste picior pe frați. Așa că au început să le cînte de la obraz un cîntec de curînd ieșit și care se numea: *Puterea celor șapte bărbați.* Și, acompaniați de clarinetul lui Aapeli, se legară de școlarii noștri zbierînd:

Hai să cîntăm cu toții-n gura mare
Un cîntec nou, un cînt de sărbătoare,
Slăvind puterea celor șapte frați!

În Carul Mare, sus, sînt șapte stele.
Jukolei, biata, șapte pui de lele
Urechile-i le rod, înfometați.

Juhani țipă, zbiară și răcnește,
Pe orice pune mîna, răvășește;
Juhani e nebun și tont, se vede.

E zdravăn Tuomas, ca un stejar;
O farfara-i Aapo, un flecar,
Și mai grozav ca Solomon se crede.

În oală fierbe mazărea, dă-n foc,
Se plînge Simeoni de noroc:
De la Satana-i gîndul păcătos.

Mahmur stă Simeoni, suduind,
Iar Timo scuipă-n mazăre, gîndind
Că-n lumea-ntreagă nu-i mai strașnic sos.

Lauri taie frunză prin pădure
Și cată coada ursului s-o fure;
Scurmînd, ca un sobol, pămîntul tot.

Și iată-l pe Eero, în sfîrșit.
Pitic viclean, pungaș afurisit,
Potaie nespălată-n veci pe bot.

Aceasta li-e cinstita lor cireadă,
Pufnind ca niște tauri în livadă,
Cireada celor șapte frați!

Frații ascultară în tăcere, cu dinții strînși. Cum înțepăturile prigonitorilor nu încetară o dată cu cîntecul, ba dimpotrivă batjocurile continuară să cadă ca grindina, mai cu seamă în legătură cu cocoșul din abecedar și cu ouatul lui, frații simțiră că li se urcă muștarul la nas. Ochii amenințători li se micșoraseră ca la dihor, cînd stă ascuns după o buturugă în miezul pădurii și așteaptă să se crape de ziuă. Se-ntîmplă atunci că unul din flăcăi smulse dintr-o dată cartea pe care o ținea Juhani și o luă la fugă cît îl țineau picioarele; Juhani, turbat, se luă după el. Frații se aruncară atunci cu brațele încordate asupra celor ce-i sîciiau și se încinse o bătaie generală.

Începură prin a schimba palme răsunătoare, apoi se luară de grumaz, porniră să tragă orbește, cu foc, să zbiere și să sfîșie tot ce le cădea sub mînă. Băieții din Toukola răspundeau cu furie la orice lovitură, dar cei din Jukola izbeau cu și mai

multă furie, și pumnii lor cădeau grei ca ciocanele pe capetele adversarilor. Se tăvăleau prin praful ce se stîrnea în trîmbe groase de pe șoseaua uscată, iar nisipul și pietrișul cădeau în ropote prin tufișurile apropiate. Încăierarea asta gălăgioasă ținu preț de cîteva minute. Apoi, frații aproape învingători, strigară: „Ticăloșilor! Cereți iertare?" Iar ecoul răspunse din depărtări: „Iertare!" Băieții din Toukola mai ținură însă piept încă multă vreme, pînă cînd, în cele din urmă, căzură la pămînt. Zăceau întinși, cu hainele zdrențuite și cu fețele pline de umflături, trăgînd aer proaspăt în piepturile înfierbîntate, gîfîind. Frații, victorioși, stăteau în picioare; însă înfățișarea lor arăta limpede că încasaseră și ei binișor în bătălie și că erau foarte mulțumiți să poată răsufla cîteva clipe. Eero primise pumnii cei mai grei, căci față de el, mic cum era, adversarul avea o vădită superioritate. În timpul încăierării, se-ntîmplase de multe ori să se rostogolească între picioarele luptătorilor ca un șoricar, și numai intervenția la timp a celorlalți frați l-a ferit să nu fie călcat în picioare. Cu părul zbîrlit, ședea pe marginea șanțului adunînd puteri noi și răsuflînd adînc.

În momentul cînd ceilalți încetară ostilitățile, sosi și Juhani cu prizonierul său, pe care-l ducea de guler, și-l mai zgîlțîia din cînd în cînd. Chipul flăcăului cel mare din Jukola era înfiorător, cumplit. Ochii mici, înroșiți de sînge, scînteiau de furie și se roteau în toate părțile; sudoarea îi curgea șiroaie pe obraji, și sufla, și gîfîia ca un armăsar.

JUHANI: Ridică-mi cartea, ridică-mi numaidecît abecedarul. Altfel îți storc toată mă-

duva din oase. În numele cerului, ia de jos cartea cu scoarțe roșii, ticălosule. Bagă de seamă că dau ! Te lovesc !

BĂIATUL: Nu da !

JUHANI: Cartea !

BĂIATUL: Acolo am aruncat-o, în tufișul ăla.

JUHANI: Să mi-o dai în mînă, frumos, politicos, cum se cuvine, ticălosule ! Te crezi la vreo petrecere, derbedeule ? ! Îmi aduci ori nu-mi aduci cartea, prăpăditule ?

BĂIATUL: Mi-ai sucit gîtul ! Gîtul meu !

JUHANI: Cartea ! Doamne, ferește-mă ! Cartea, n-auzi !

BĂIATUL: Uite-o, na-ți-o, sălbaticule !

JUHANI: Sărut-o întîi ! Da, da, sărut-o frumos.

BĂIATUL: Ce ? S-o sărut ?

JUHANI: Da, da ! Și încă drăgăstos. Fă ce-ți spun, prietene, dacă nu te mănîncă spinarea și dacă ți-e dragă viața. Grăbește-te, că de nu, în clipa asta sîngele o să-ți ceară răzbunare, ca pe vremuri sîngele cucernicului Abel. Uită-te la mine, că sînt negru de furie. Sărută iute cartea, te rog, pentru binele amîndurora. Așa ! Foarte bine. Acum e bine !

AAPO: Hai să plecăm ! Ce mai trînteală le-am tras ! Pe mine m-ar fi jumulit mai serios dacă nu era Simeoni să mai risipească roiul care se abătea asupra mea.

SIMEONI: De ce am sărit noi pe ei ? Omul e slab și nu-și poate stăpîni furia și chemarea păcatului. Aoleu ! Cînd am văzut pumnul lui Tuomas cum se prăbușește în capul dușmanului, credeam că se face moarte de om.

Mergeau în grabă mare. Mînia și indignarea le înăspreau chipurile și cînd își aminteau de cîntecele batjocoritoare parcă-i mușca ceva de inimă. Juhani mergea în frunte, fără să vorbească, stăpînit încă de furie, dînd uneori din cap și scuipînd cînd și cînd. În sfîrșit, se-ntoarse către ceilalți și deschise gura :

JUHANI : Cine-o fi licheaua asta nenorocită care a fost în stare să facă un cîntec atît de idiot ?

EERO : Aapeli din Kissala.

AAPO : Și eu cred că ăla are o gură tare spurcată. Tot el a făcut și cîntecul ăla scîrbos despre pastorul cel bătrîn, Dumnezeu să-l odihnească, atunci cînd a venit la examenul de citire cu nasul zdrelit.

JUHANI : Dacă tîmpenia asta care se cheamă „Puterea celor șapte bărbați" a ieșit într-adevăr din căpățîna lui, oriunde l-oi întîlni, chiar dacă dau de el pe dealul bisericii, îi jupoi pielea capului de la ceafă pînă la sprîncene. Am zis ! Dar n-am putea izbuti oare să-l pedepsim prin judecată ?

AAPO : Legea nu condamnă pe nimeni fără mărturii serioase.

JUHANI : Ei bine, o să-l pedepsesc eu cu mîna mea și n-avea grijă c-o să-i fie mai amară pedeapsa decît l-ar putea osîndi legea sau dreptatea.

SIMEONI : Ia să isprăvim cu cîntecul ăla că i-a urmat o bătaie destul de sălbatică. Lîngă trunchiul ăsta de copac am avut eu o vedenie minunată, într-o zi cînd am ațipit păzind turma, cu toate că foamea îmi rodea pîntecele. Mi se părea că sînt în cer, că mă

legănam pe o canapea moale, și sub ochii mei era o masă plină cu toate bunătățile. Ce mai mîncăruri grase și gustoase! Mîncam și beam, iar niște heruvimi mititei mă serveau ca pe un mare dregător. Totul era cum nu pot să spun de frumos și de măreț. Alături, într-o sală aurită, răsuna un cor de îngeri, și-i auzeam intonînd o cîntare dumnezeiască. Așa am visat și, din ziua aceea, s-a aprins în mine o scînteie care nu se va mai stinge în veci.

JUHANI: Numai bătrînul Tuomas din Tervakoski, ăla cu țăcălie de țap și cu ochii roșcovani, care citește toată ziua, tovarășul tău de păstorit din vremea aceea, numai el ți-a stricat mașinăria minții, iar tu numești asta scînteie!

SIMEONI: Bine, bine! O să vedem noi în ziua din urmă!

TUOMAS: Uite, lîngă bradul ăsta a doborît tata un rîs cît toate zilele de mare. A fost și cel din urmă pe care l-a ucis.

TIMO: Așa e, că de rîndul celălalt nu s-a mai întors acasă pe picioarele lui; l-au adus din pădure rece și înțepenit.

JUHANI: Era un om și jumătate, totdeauna vesel, îndrăzneț și voinic, dar prea sever și neînduplecat ca piatra cu copiii lui. Îl întîlneai cam rar în curte la Jukola, că stătea mai mult la pădure, iar acasă șoarecii aveau răgaz să joace-n voie.

AAPO: E adevărat că nu și-a mai văzut de loc de fermă din pricina patimii ăștia pentru vînătoare. Parcă-i făcuse cineva farmece. To-

tuşi a fost un tată bun şi a murit cinstit şi respectat. Odihnească-se în pace!

TIMO: Şi el şi mama!

JUHANI: A fost o gospodină vrednică şi o femeie cu frica lui Dumnezeu, deşi nu ştia carte.

SIMEONI: Dar îşi spunea pe de rost toate rugăciunile, în genunchi, dimineaţa şi seara.

JUHANI: Da, a fost o mamă şi o gospodină fără seamăn. N-o s-o uit niciodată cum ţinea coarnele plugului, cu putere de uriaş.

EERO: Adevărul e că a fost o mamă bună. Dar noi de ce n-am fost copii ascultători, noi? De ce n-am pus umărul la munca cîmpului ca şapte urşi voinici? Altfel ar fi arătat Jukola astăzi.

JUHANI: Am ajuns pe creasta de la Sonnimäki, se vede şi biserica. Mai încolo, căsuţa aia roşie e locuinţa dascălului. Uite-o cum luceşte, parcă e vizuina de flăcări a Diavolului! Brrr! Acolo e măreţia iadului, înţelepciunea lui care te înspăimîntă, gloria lui îngrozitoare. Simt că-mi amorţesc mîinile, picioarele nu mă mai ascultă, nu mai vor să inainteze. Vai, vai, ce mă fac, cum scap din chinul ăsta, cum o scoate la capăt nenorocitul vostru de frate mai mare!

EERO: Fiindcă tu eşti mai-marele nostru, arată-ne calea, dă-ne pilda cea bună, întoarce spatele iadului, şi fă drum întors. Eu sînt gata să te urmez.

TUOMAS: Ţine-ţi gura, Eero! Acum nu mai dăm înapoi.

JUHANI: Vă jur pe coarnele Diavolului, uşa dascălului mi se pare o peşteră a morţii.

AAPO: Dar în peștera asta vom ajunge la onoruri și la un nume bun.

JUHANI: Onoruri lucitoare, onoruri usturătoare, vai de capul nostru ! Văd de pe acum ifosele dascălului, rînduiala strînsă din curtea bisericii și firea mea se-mpotrivește, zău așa ! Îmi vine să dau din picioare ! Ce zici, Timo ?

TIMO: Vrea să zvîrle din copite ca armăsarii !

AAPO: Cred și eu, numai că pe lumea asta nu ți-e dat să zburzi numai printre trandafiri și flori.

JUHANI: Flori și trandafiri ! Cînd am jucat noi printre trandafiri ?

AAPO: Va trebui să înghițim multe hapuri amare, dragul meu.

JUHANI: Hapuri amare ? Pînă acum n-am înghițit destule ? Hei, bietul meu Aapo, nu uita că ne-am ars cu tot soiul de lucruri și ne-au bătut destule vînturi. Și pentru ce ? Cu ce ne-am ales ? Lumea toată e un morman de gunoaie, asta e ! Ducă-se dracului și dascălii și pastorii, și examenele de citire, și cărțile, și comisarii de poliție, cu teancurile lor de hîrțoage ! N-au venit pe lume decît ca să sîcîie oamenii ! Cînd am zis cărți, nu m-am gîndit nici la Biblie, nici la psaltire, nici la catehism, nici la abecedar, nici la *Vocea care strigă în pustiu,* cartea aia grozavă ! Nu, la cărțile astea nu m-am gîndit ! Of, Doamne, de ce m-am mai născut pe lumea asta ?

SIMEONI: Nu-ți blestema zilele, viața care ți-a fost hărăzită.

JUHANI: De ce m-am mai născut ? De ce ?

TIMO: M-am născut călător nenorocit. De ce n-am deschis ochii în lume iepuraş cu buza despicată, colea sub bradul ăsta ?

JUHANI: Şi eu veveriţă, ca aceea care ţipă în ramurile pinului de colo, cu coada în sus. N-are nici o grijă, roade cîte o ghindă şi acele de brad îi sînt plapumă caldă în căsuţa ei de muşchi !

TIMO: N-o sileşte nimeni să-nveţe să citească.

AAPO: Fiecare cu norocul lui. „Omului viteaz, sabie scurtă." Nu cîştigăm nimic cu văicăreala şi cu plînsul. Trebuie să muncim, să ne frămîntăm. Haideţi, fraţilor ! Înainte !

TUOMAS: Înainte, la dascăl ! Chiar dac-ar trebui să înfruntăm prăpastia clocotindă a mării.

JUHANI: Ţie unde ţi-e gîndul, Eero ?

EERO: La dascălul ăsta care o să ne-nveţe să citim.

JUHANI: Hm ! Ei, haideţi ! Să pornim ! Ah ! Isuse Christoase ! Ia cîntă-ne ceva, Timo ! Cîntă-ne.

TIMO: Să vă cînt cîntecul veveriţei şi al culcuşului ei de muşchi, da ?

JUHANI: Da, da !

TIMO:

Doarme veveriţa somn adînc,
Muşchiul cald din scorbură-o-nveleşte ;
Cîinii pînă-aicea nu ajung.
Vînătorul rău, care-o pîndeşte,
Urma i-a pierdut departe-n crîng.

Şi în pacea cuibului străbate
Freamătul întinsului pămînt,
Muncile, războaiele lui toate ;

Dedesubt, dau zvon prelung, cîntînd,
Crengile, de vînturi mîngîiate.

Trece înc-o zi de sărbătoare
În castelul ei... Să nu o piardă.
Bradu-n umbra lui aromitoare
O adoarme, somnul i-l dezmiardă.
Ea ascultă-a păsării cîntare.

Ochii i se-nchid... A adormit...
Coada îi atîrnă la fereastră...
Urcă de pe crengi un ciripit ;
Soarele apune-n zarea-albastră,
Luminîndu-i visul aurit.

CAPITOLUL III

Au mai trecut două zile. Acasă la dascăl, frații stau în jurul mesei din odaia slugilor și gîngăvesc alfabetul, după cum le-au arătat învățătorul lor și fetița lui de opt ani. Cu cărțile deschise în mînă, studiază cu înfocare și în sudoarea frunții. Dar pe bancă, la masă, nu sînt decît cinci frați. Unde să fie Juhani și Timo ? Uite-i în picioare, lîngă ușă, puși la colț, iar părul, în care mîna energică a dascălului se înfige din cînd în cînd, le e mai zbîrlit ca oricînd — numai smocuri încîlcite.

Frații înaintau la învățătură cu mare încetineală pentru că temuta severitate a profesorului lor nu numai că nu le era un îndemn, dar dimpotrivă, le tăia tot zelul și puterea de înțelegere. Juhani și Timo nu trecuseră de litera A ; ceilalți izbutiseră să mai facă cunoștință cu cîteva litere în plus ; Eero, în schimb, era o excepție strălucită : el terminase cu alfabetul și-acum silabisea destul de curgător.

Se apropia seara și frații nu puseseră încă nici o fărîmitură în gură cît fusese ziulica de lungă.

Dascălul, care le confiscase merindele, încerca să vadă dacă chinurile foamei nu sînt de natură să le deschidă pofta de carte. Juhani, ros de o foame cumplită, își mai scutura din cînd în cînd coama zbîrlită, scuipa și, răbdător ca boul, arunca priviri piezișe spre profesor. Cît despre Timo, el moțăia alături, fără nici un gînd pentru lucrurile de pe lumea asta. În sfîrșit, dascălul întrerupse lecția și spuse : „Ajunge pentru azi ! Duceți-vă și mîncați, căpățîne de lemn ce sînteți ; dați drumul la fălci să macine cum rumegă caprele închise în țarc. Dar să nu uitați că, afară de masa asta, nici o înghițitură, nici un pic de mîncare n-o să vă mai alunece pe gîtlej, pînă nu știți alfabetul pe de rost, tauri cu minte scurtă ! Vă dau o oră să mîncați, dar n-aveți voie să ieșiți din odaie. Cred că e foarte folositor să vă prelungesc arestul pînă deseară. Și acum, treceți la banchet, o să v-aducă traistele cu merinde." După ce spuse astea, se îndepărtă. Apoi trimise servitoarea să le aducă merindele și ușa fu bine zăvorîtă.

TIMO: Unde mi-e traista ?

LAURI: Uite-o. Și uite-o și pe-a mea. Aș fi în stare să-nghit pietre !

JUHANI: N-o să luăm acum nici o îmbucătură.

LAURI: Nimic ? Nu mîncăm nimic ?

JUHANI: Nici o fărîmiță.

LAURI: Mai degrabă ai opri valurile mării cu podul palmei.

JUHANI: Nu ne-atingem de merinde.

AAPO: De ce ?

JUHANI: Ca să turbeze dascălul. Nu trebuie să luăm nimic în gură pînă mîine dimineață. Și mie-mi clocotește sîngele, fraților, și simt

cum mi se-nvîrtește capul ca o moară de vînt. Dar să-i facem și noi în necaz..

A A P O: Bătrînul o să se prăpădească de rîs de necazul tău.

J U H A N I: Să rîdă cît o vrea. Eu nu mănînc nimic. Ați văzut, Eero a și învățat să silabisească. Nu mănînc nimic!

T U O M A S: Nici eu. Aici nu mănînc nimic, numai colo sus pe pajiștea de la Sonnimäki; acolo mă duc să stau întins pe un pat de mușchi.

J U H A N I: Foarte bine! Acolo să ne tolănim! Cît mai degrabă!

E E R O: Fraților! E bună socoteala asta!

A A P O: Alte năzbîtii!

J U H A N I: Să ieșim din pușcăria asta!

A A P O: Hei! Ho! Băgați-vă mințile-n cap!

J U H A N I: Hei! Ho! La brazii din Sonnimäki!

A A P O: Simeoni! Fă ce-i face și oprește-i!

S I M E O N I: Potoliți-vă, fraților! Și eu zic tot așa: n-o s-ajungem noi cine știe ce învățați. De-aia e mai cuminte să nu mai facem sforțări ca s-ajungem la asta, că e degeaba. Totuși, putem duce o viață cinstită și fără pată. Poți să trăiești creștinește și fără să știi să citești, dacă ești om cu frica lui Dumnezeu.

A A P O: Ești nebun de legat. Tu dărîmi, în loc să pui o proptea.

J U H A N I: Simeoni a spus cuvîntul dreptății și al înțelepciunii. Hai să ne cărăm, copii! Eu unul nu mai rabd.

T U O M A S: Mie mi se strînge inima cînd văd cum se poartă cu Juhani. Să spălăm putina.

J U H A N I: Ne-am hotărît. Dar nu te-nduioșa de soarta mea, Tuomas. Știu eu cum să mă răzbun. M-au pisălogit și m-au frămîntat,

cum macini momeala pentru raci, e adevărat. Şi buzunarele îmi sînt pline de smocuri de păr, smulse de dascăl. M-a scărmănat ca pe-un fuior de cînepă. Dacă nu-i astup eu gîtlejul într-o bună zi cu părul ăsta, înseamnă că mi-a trebuit la cine ştie ce treabă. Dascălul are şi el gît, nu? Acum... nu mai zic nimic.

TUOMAS: Să ne cărăm cu toţii! Afară!

AAPO: Timo, tu care eşti totdeauna cu capul pe umeri, tu ce zici?

TIMO: „Din scoarţă de copac nu poţi să-ţi faci cămaşă, şi nici popă din orice moşneag cu barba căruntă." Aşa că să ne luăm catrafusele şi s-o ştergem cu căţel şi cu purcel! Şi-am să vă mai spun un proverb, care ni se potriveşte întocmai: „E bine s-ascuţi securea şi pe-o parte şi pe alta".

APPO: Lauri, tu ce ai de gînd?

LAURI: S-o pornesc spre Sonnimäki.

AAPO: Chiar dacă s-ar scula morţii din morminte să vă strige: „Ho! Nebunilor! Încotro?"

JUHANI: Chiar aşa, tot degeaba. Scoală-te şi ia-o din loc! Un, doi, marş! Hai, vii? Dacă nu, Dumnezeule mare, să nu te pomeneşti cu nişte pumni şi nişte palme să nu le poţi duce. Vii ori nu?

AAPO: Viu. Încă o vorbă numai.

TUOMAS: Nici una. Acum, ar fi de prisos şi o mie.

JUHANI: Chiar dacă fiecare din ele ar înţepa ca o mie de săbii.

EERO: Şi chiar dacă fiecare sabie ar avea o mie de tăişuri.

JUHANI: Deschide uşa.

AAPO: Ai uitat că ne-a încuiat cu cheia !

TIMO: A pus zăvorul, un zăvor cît toate zilele.

JUHANI: O să-l frîng ca pe un pai ! Dar mai e şi fereastra. Cînd i-oi da una cu traista, o să vezi ce frumos clinchet şi zornăit se aude.

AAPO: Ai înnebunit de tot.

JUHANI: Cred şi eu, după două zile de suceli şi de răsuceli. Mamă Doamne, ce m-au mai învîrtit !

SIMEONI: Să nu spargem fereastra. Mai bine să vorbim dascălului cu binişorul.

JUHANI: Du-te la dracu şi vorbeşte cu tat-su ! Fereastra în ţăndări şi scăpăm de puşcărie ! „Batalionul afară !" urlă furios căpitanul.

TUOMAS: Pune cîrligul la uşă, Eero.

EERO: Aşa e ! Poarta principală a cetăţii trebuie să fie ferecată, în timp ce batalionul se strecoară pe ieşirea din dos. Cîrligul s-a pus.

AAPO: Băgaţi de seamă !

JUHANI: Ori, ori ! Ia priviţi !

AAPO: Nebunule, smintitule !

SIMEONI: Acum, gata ! Fereastra e spartă, toată e-n ţăndări.

JUHANI: Fereastra s-a spart, cerul s-a cutremurat cînd cu traista-n ea am dat. Ha, ha, ha ! Ce zgomot plăcut.

SIMEONI: Vai de capul nostru !

JUHANI: Calea e liberă ! Poftim, ia-o înainte !

SIMEONI: După tine ies eu.

JUHANI: Aapo, calea e liberă, haide, ieşi !

AAPO: Şi ce ridici pumnul? Besmeticule! Vin, vin şi eu după tine. Ce-o să mai fac aici, cînd altă cale de ales nu mi-a mai rămas?

JUHANI: Fir-ar dracu-al dracului!

TUOMAS: Mîna pe traiste şi săriţi pe fereastră. Aud paşi pe sală.

Fără să mai scoată o vorbă, s-au repezit toţi pe fereastră şi au luat-o la fugă cît îi ţineau picioarele, peste cîmpul de cartofi al dascălului. Pietrele zburau sub paşii lor, bulgării de pămînt săreau prin aer, şi curînd s-au făcut nevăzuţi într-o pădurice de anin. Furios ca un nebun, dascălul se repezi în odaie, cu bastonul de trestie ridicat, gata să lovească. Cu o voce tunătoare, aspră, îi chemă pe dezertori. Zadarnic. Fraţii se strecurară dincolo de desişul de anini, o luară la goană pe un maidan bolovănos şi presărat cu colţi de stîncă, trecură apoi printr-un tufăriş de ienupăr, ieşiră în fîneaţa nesfîrşită a parohiei, mărginită de papură, străbătură o livadă în care paşii lor sunau înfundat şi în sfîrşit se opriră la marginea drumului nisipos care merge de-a lungul costişei pline de buruieni din Sonnimäki. Se căţărară pînă-n creştetul dealului şi se hotărîră să înnopteze sub pinii aceia înalţi, printre bălării. Peste puţin, fumul stîrnit de focul pe care l-au aprins se răsucea printre vîrfurile copacilor.

Locul unde se aşezaseră fraţii stăpînea împrejurimile. Dincolo de colină, se vedea acoperişul retezat al casei parohiale, apoi căsuţa roşie a dascălului, cocoţată pe o ridicătură, pe urmă satul întins şi mai încolo, înconjurată de brazi, biserica de piatră, arătoasă, măreaţă. În depărtare se zărea un lac cu nenumărate insule, încreţit de o adiere uşoară, ce sufla încet, potolit, în aerul senin, mîngîind lacul, livezile şi pădurile, ca şi pi-

nii sub care se odihneau frații în timp ce coceau gulii pe jeraticul încins.

JUHANI: O să avem o masă împărătească.

TIMO: Adevărat praznic boieresc.

JUHANI: Carne avem în traiste și guliile se coc în cenușă. Sînt gata numaidecît.

Bate vîntu-ncet, se joacă printre rămurele,
Trist aud din vale-un cîntec : glasul dragii mele.

Proști am fost, boi am fost să stăm noi două zile lungi ca moartea pe banca dascălului, cu cartea-n mînă.

EERO: Bine, bine, dar nu stăteau toți așa. Unii stăteau în picioare, la colț.

JUHANI: Așa e, dragă Eero, scumpul meu Eero, mititelul, cumintele meu Eero, neisprăvitule ! La colț, ai ? Ți-arăt eu ție, stîrpitură !

AAPO: Mai domol, mai domol, păgînilor.

TUOMAS: Nu te aprinde, Juhani ; te uiți tu la trăncănelile lui ?

JUHANI: Și ia-ți șapca din cap cînd mănînci, necioplitule.

TUOMAS: Asta da, ia-ți șapca din cap.

JUHANI: Așa ! Să te-nveți s-asculți, fără fandoseli.

SIMEONI: Vă certați, vă hîrîiți de dimineață pînă seara ! De s-ar îndura Dumnezeu să vă lumineze inimile și sufletul.

JUHANI: Nu-l vezi cum ne caută mereu pricină ?

EERO: Și voi, n-aveți altceva în gură decît : neisprăvitul, bucățica asta de om, piticul, Eero popîrțacul. De aia m-am făcut și eu așa țîfnos !

JUHANI: Ești o potaie, o javră nenorocită, cum îți zicea și ăla în cîntecul „Puterea celor șapte frați".

EERO: Dacă mă mușcă cineva, îmi înfig și eu colții.

JUHANI: Ești tot numai fiere.

AAPO: Lasă-mă să spun și eu o vorbă. Mi se pare că e o părticică de adevăr în spusele lui Eero. E adevărat. Poate că noi am îngrămădit în el fierea asta, pe care o răspîndește acum în toate părțile. Și să nu uităm că toți sîntem făpturile Celui de Sus.

TIMO: Foarte drept! Dacă eu aș avea două nasuri, unul mare cît o gheată și altul cît un bob de mazăre, cine ce-are cu mine? Eu le port, nu altul! Dar să lăsăm încolo și nasuri și picioare, și fapte și făpturi. Juhani, înhață gulia asta moale ca untul, rupe-i șalele, și nu te mai gîndi la gogomăniile lui Eero. E tînăr, e necopt, n-are minte. Hai, mănîncă.

JUHANI: N-o să răsară niciodată ziua aia în care copiii Jukolei să îndure rușinea butucului, să-i vadă lumea cu spinarea încovoiată în ușa bisericii și să-i arate cu degetul: „Uite cei șapte puturoși de la Jukola!" Ziua aia n-o să răsară niciodată. Mai degrabă mă spînzur, sau îmi iau lumea-n cap, sau mă duc să trag cu pușca în ceata lui Heinola.

SIMEONI: Prea multă gălăgie, diavolilor. Tăceți, uite că vin niște oameni.

JUHANI: Oameni! Uită-te mai bine și-o să vezi că e o șatră de țigani, regimentul din Rajamäki.

Ceata care se apropia era o familie de nomazi, ce se aciuase într-o cocioabă înfiptă în coasta dealului Rajamäki. Mikko, șeful și stăpînul ban-

dei, e binecunoscut pretutindeni. E un om scund, vioi, veşnic cu o pălărie neagră, pleoştită, pe cap. În cursul peregrinărilor lui, Mikko vinde smoală, face pe tinichigiul şi se pricepe să mînuiască cuţitul la jugănitul porcilor. Îndeplineşte şi funcţia de muzicant, scîrţîie din vioara lui roşie, aproape neagră, la toate balurile şi la petrecerile culesului, unde îşi unge gîtlejul cu toate băuturile ce i se oferă. Nevastă-sa, Kaisa, o babă arţăgoasă cu botul tăbăcit de tutun, pune pahare ca nimeni altul. Arareori se-ntîmplă să treacă pe lîngă un cuptor de sauna[1] şi să nu-l încălzească, sau să nu puie ventuze la toate cumetrele de prin partea locului. Atunci toporaşul ei intră în joc, îşi suge buzele, plescăie din limbă şi asudă fără-ncetare cu faţa toată mînjită de tutun. În schimb traista i se umflă de pomeni. Au o droaie de copii care se ţin după ei în toate peregrinările astea, din sat în sat, de la o fermă la alta. Doi dintre ei ştiu să meargă singuri şi ţopăie veselindu-se în jurul părinţilor, de-a lungul drumului, cînd înainte, cînd în urmă. Ceilalţi trei, mai mici, sînt aruncaţi în cărucior, printre catrafuse. Kaisa se-nhamă la cărucior şi-l trage de hulube, iar Mikko îl împinge de la spate cu toiagul. Pe unde trece trupa din Rajamäki e întotdeauna zarvă mare şi tărăboi, iar un poznaş a făcut şi-un cîntec hazliu despre acest regiment.

Asta e ceata zgomotoasă care se-nşira pe drumul ce trece pe la poalele dealului Sonnimäki, îndreptîndu-se spre sat, în timp ce fraţii, veseli ca păsările cerului, îşi serbau eliberarea în vîrful dealului.

---

[1] Un fel de baie de aburi ce nu lipseşte din nici o casă finlandeză.

JUHANI: Ura! Salut vestitul regiment!

KAISA: Ce vreți, ce v-ați cocoțat acolo?

EERO: Să vie măicuța să sugă o litră de sînge din buca fratelui meu Juhani.

JUHANI: Măicuța o să sugă și-o să mă plesnească ușor pe tot trupul, și-n timpul ăsta tăicuțul o să zdrăngăne la vioară. O să fie foarte frumos.

MIKKO: Duceți-vă la dracu, haimanalelor din Jukola!

EERO: Tăicuțul nu vrea să cînte. Las' c-atunci o să cîntăm noi un marș vestit.

JUHANI: Un marș minunat, cît timp regimentul din Rajamäki va defila pe dinaintea noastră. Hai cu muzica, Timo și Eero, dați drumul la flașnetă!

Prin ogrăzi tot dați tîrcoale
Ce-ați mai vrea să prindeți?
Jugăniți? Puneți pahare?
Smoala vreți s-o vindeți?

Kaisa își opintește
Trupul costeliv.
În hulube... oticnește
Mikko cel bețiv.

Kaisa pahare pune,
Dar bolnava zbiară;
Spune-n gînd o rugăciune
Și ar vrea să moară.

Doamne ce li s-a-ntîmplat
Porcilor, săracii?
Ce mai zarvă! Au turbat?
Unde fug godacii?

Vine Mikko, alergînd,
Porcii l-au zărit
Cum își flutură în vînt
Groaznicul cuțit!

JUHANI: E frumos cîntecul, ai? Ce zici, Mikko?

MIKKO: Închide botul și află că ai în fața ta pe vestitul maestru Mikko care a înțepat armăsarul guvernatorului pe un cearșaf alb ca laptele, fără să pice o picătură de sînge. Și lovitura asta de maestru i-a adus o procură pe care nici împăratul de la Roma nu îndrăznește s-o calce. Uite cine e Mikko ăsta pe care-l vezi!

EERO: He, he! Unul e Mikko cel viteaz, cu bătrîna lui vrăjitoare.

KAISA: Luați seama să nu vă prefac pe loc într-o haită de lupi, ca țiganul bătrîn care-a vrăjit pe vremuri pe nuntașii ăia nerușinați.

JUHANI: Pînă una alta eu sînt tot Jussi din Jukola, și tot în nădragii mei, și cu ajutorul lui Dumnezeu sper să rămîn așa multă vreme. Cît despre vrăjitoria ta, băbuțo, să nu iasă iar ca anul trecut, cînd ai prezis că s-apropie sfîrșitul lumii și ai făcut pe bietele femei să ceară iertare bărbaților pentru toate răutățile lor din trecut.

KAISA: Ascultă numai ce-ți prezic ție acum. Ascultă-ncoa. Sauna ta o s-o mănînce focul, și tot focul o să-ți înghită casa, iar tu însuți o să bați pădurile și mlaștinile într-un hal făr' de hal, căutîndu-ți un adăpost pentru mădularele tale degerate. Ha, ha! O să ai de dus lupte grele, pînă la sînge, cu oamenii și cu sălbăticiunile pădurii, și ai să-ți tragi

sufletul, ca un iepure care stă să moară, și o să-ți ascunzi căpățîna asta afurisită prin tufișuri ! Ține minte, ține minte !

JUHANI: Flăcările iadului să te-nghită ! Du-te la dascăl cu vrăjitoriile tale și fă să i se umfle gîtlejul de bube rele.

EERO: Da, să grohăie ca un mistreț hodorogit în ghearele lui Mikko.

JUHANI: Așa, așa ! Și la pastor să te duci, la fățarnicul, la prefăcutul ăla, la obraznicul ăla umflat de nu-și încape în piele... Lui ce să-i urăm, Eero, ai ? Ce zici ?

EERO: Să ție o predică atît de îndrăcită și de furioasă, încît să-i plesnească burdihanul, să-i pocnească ca o bombă.

JUHANI: Da ! Și pe urmă să-l ia în primire Diavolul, să-l apuce de ceafă, și să mi-l învîrtească și să-l răsucească, cum face de obicei cu pastorii.

EERO: Și să-l arunce în cazanul unde-i fierbe pe cei bogați, că și el e bogat și puternic, pastorul ăsta blestemat !

KAISA: Bine ! Foarte bine ! Pastorul și dascălul o să primească cît de curînd binețele voastre. Și ciorba asta, pe care le-o doriți o s-o înghițiți și voi într-o bună zi, pușlamalelor. Dă-le cu un bolovan în cap, Mikko, dar vezi să-i nimerești bine, drept în țeastă !

MIKKO: Na-vă, mă, pietricica asta, că pentru voi a fost făcută pe poruncească. Prindeți-o, țapi puturoși ! Hai, Kaisa, acum hai s-o ștergem !

JUHANI: Ia uite, apucatul ! Dă cu pietre-n noi și era cît p-aci să mă plesnească-n frunte.

EERO: Trimite-i înapoi glonțul !

JUHANI: Ochește-l pe bătrîn să-i sară ciuperca din cap.

TUOMAS: Să n-arunci, poamă rea, dacă nu vrei să-ți intru în păr.

AAPO: Nu vezi, nemernicule, că sînt și copii?

JUHANI: Arunc-o-ncolo de piatră. Au luat-o din loc cu-atîta grabă, că se cutremură dealul.

SIMEONI: Nu vă e rușine, păcătoșilor, calmucilor, animalelor! Niște drumeți liniștiți nu pot să treacă în voie pe drum, că vă legați de ei nitam-nisam. Tîlharilor!

JUHANI: Nu m-aș fi atins nici de un fir de păr din capul lor. Dar cînd omul e întărîtat și cînd sîngele-i aleargă turbat prin vine, îți dai și tu seama. Am stat la poprealǎ două zile și două nopți. Acum mă-ntorc cu spatele și m-apuc să-i trag un somn, cum dorm furnicile sub zăpadă. Dar și noi ne-am așezat într-un loc nenorocit ca dracu.

AAPO: De ce?

JUHANI: Uită-te și tu la stînca asta înfiorătoare, de care ți-e și frică și care-ți întoarce sunetul clopotelor bisericii ca un ecou jalnic. Ia uitați-vă la ochii ăștia, care ne privesc țintă fără-ncetare. Mă cuprinde frica. Hai s-o ștergem de-aici, pentru Dumnezeu, să schimbăm locul.

TUOMAS: Aici rămînem.

JUHANI: Dar pe-aici stăpînește un om al pădurii, un căpcăun sălbatic și răzbunător, pus pe rele.

AAPO: Numai cu cei care blestemă și spun vorbe nelegiuite. Așa că tu mai pune-ți lacăt la gură. Vedeți voi, chipurile care sînt zu-

grăvite pe piatra asta au o poveste care vine din cele mai îndepărtate vremuri.

L A U R I : Vrei să ne-o povesteşti ?

A A P O : Mai întîi, uitaţi-vă bine la stînca asta. Vedeţi patru puncte de aur, cum strălucesc ? Sînt ochii plini de farmec a doi îndrăgostiţi, o fată gingaşă şi un flăcău semeţ. Dacă vă uitaţi mai bine, puteţi descoperi şi chipurile lor desenate pe piatră. Priviţi-i cu ochii mijiţi. O să-i vedeţi înlănţuiţi într-o caldă îmbrăţişare. Iar mai jos, la picioarele celor doi tineri care se iubesc, zace un bătrîn cavaler, un războinic, ghemuit, străpuns de o spadă.

T I M O : Întocmai cum spui.

L A U R I : Şi mie mi se pare că zăresc ceva asemănător. Dar spune-ne povestea.

Atunci Aapo le povesti următoarele : Era odată, prin părţile astea, un castel măreţ, pe care-l stăpînea un senior bogat şi puternic. El avea o fată vitregă, o orfană gingaşă şi duioasă ca o dimineaţă de primăvară. Un tînăr se îndrăgostise de ea, dar temutul senior, în a cărui inimă iubirea nu-şi găsise niciodată loc, îi ura de moarte pe amîndoi. Tînăra fecioară îndrăgea şi ea, la rîndul ei, pe cel care o iubea ; ei se întîlneau adesea aici, pe colina asta unde se întorc sunetele şi se aşteptau unul pe altul, chiar pe locul ăsta, la picioarele stîncii pe care o vedeţi. Dar tatăl vitreg, care aflase în cele din urmă de legătura ascunsă a celor doi îndrăgostiţi, se legă în faţa fetei prin acest jurămînt cumplit : „Fata mea, ia seama să nu dau într-o zi peste voi cînd vă îmbrăţişaţi în întunericul pădurii. Află că spada asta vă va uni atunci pe veci printr-o moarte sîngeroasă. Fac cel mai straşnic jurămînt."

Aşa i-a vorbit şi fata s-a cutremurat de groază, auzindu-i jurămîntul cumplit. Dar n-a putut da uitării pe prietenul inimii sale, ci dimpotrivă se aprindea tot mai mult de dragoste pentru el.

Era o noapte liniştită de vară. Fata avu o presimţire că iubitul ei se plimbă prin preajma colinei de dorul fiinţei iubite. Îndată ce socoti că toţi locuitorii castelului au căzut într-un somn adînc, plecă la întîlnirea ei de dragoste, înfăşurată într-un şal mare şi uşor. Ieşi în ascuns, ca o umbră, şi se pierdu îndată în marginea pădurii, unde vălul el albastru flutură o clipă printre copacii scăldaţi în rouă. Dar în castel nu dormea toată lumea. Seniorul, rezemat de marginea ferestrei, o pîndea pe fată, care se mistuia în noapte ca o arătare. Atunci şi-a încins spada, şi-a luat suliţa de vînătoare, a ieşit din castel şi s-a înfundat în pădure, pe urmele fecioarei. O fiară sălbatică şi setoasă de sînge, în goană după un mieluşel cu ochii blînzi.

Cu sufletul la gură, îndrăgostita urcă dealul şi se pomeni în braţele iubitului ei, aici, la picioarele stîncii ăsteia pleşuve. În clipa asta binecuvîntată se îmbrăţişară cu drag, gîngurind vorbe gingaşe de iubire. Parcă nu mai erau pe pămînt, inimile lor îşi luaseră zborul spre pajiştile smălţuite de flori ale cerului. Nu trecură decît cîteva clipe şi, deodată, stăpînul castelului se ivi în faţa lor. El străpunse trupul fetei cu suliţa de oţel, al cărei vîrf ieşi prin coasta tînărului. Corpurile se prăvăliră pe stîncă şi sîngele lor, unit în acelaşi pîrîiaş, se risipi pe colină înroşind florile buruienilor. Uniţi prin legătura de oţel, se odihneau pe jilţul de piatră, tăcuţi, dar ţinîndu-se mai departe în braţe. Semeţi, ca patru stele minunate de aur,

ochii lor strălucitori se uitau la puternicul senior care, încremenit de uimire, privea această priveliște senină și ca de basm a morții. Dintr-o dată se porni o vijelie, cerul răsună cuprins de foc, și în lumina fulgerelor ochii îndrăgostiților aruncară raze de fericire ce nu încap în vorbe ; păreau patru făclii smulse din rai. În ăst timp, furia cerească se năpustise asupra ucigașului. Ochii frumoși dar lipsiți de viață ai tinerilor, sîngele lor care se scurgea șuvoaie, vuietul furtunii, toate astea îi mișcau cu putere sufletul. Era mișcat, pentru prima oară în viață mișcat. Simțea căința pătrunzîndu-i sufletul întunecat și rece, pe cînd ochii luminoși ai celor pe care-i ucisese îl priveau fără întrerupere, învăluindu-l într-un zîmbet.

Groaza puse stăpînire pe el. Tremura. Fulgere scînteiau, văzduhul răsuna și, din toate părțile, demonii spaimei se năpusteau spre el. O frică fără margini îi pătrunse sufletul.

Privi încă o dată ochii îndrăgostiților, care, cu o strălucire tot mai slabă, zîmbeau fără-ncetare. Atunci, cu fața spre răsărit încrucișă brațele și rămase așa multă vreme, tăcut, în noaptea înfiorătoare. În cele din urmă, pieptul i se umflă dintr-o dată și scoase un urlet lung, care se întoarse din depărtări ca un muget. Rămase apoi din nou tăcut, cu urechea încordată, așteptînd să se stingă în depărtare ultimul răsunet al vocii sale. Atunci, cu privirea mereu întoarsă spre răsărit, scoase încă un urlet groaznic care tremură mult timp în văzduh și pe care-l ascultă cum sare din deal în deal. În sfîrșit, sunetul tremurător se pierdu în zări, furtuna se potoli și ochii strălucitori ai îndrăgostiților se stinseră ; numai ploaia grea făcea să suspine pădurea. Ca trezit pe neaș-

teptate dintr-un vis, seniorul trase spada din teacă, își străpunse pieptul și se prăbuși la picioarele celor pe care-i ucisese. Cerul se lumină încă o dată, se auzi încă un bubuit, dar îndată tăcerea învălui totul.

Dimineața, trupurile fără suflet au fost găsite sub stînca cenușie. Au fost ridicate și puse unul lîngă altul în mormînt. Dar din ziua aceea, chipurile lor sînt săpate în stîncă. Se văd cei doi îndrăgostiți înlănțuiți și, mai jos de ei, un bătrîn întunecat și bărbos, în genunchi. Și patru puncte minunate lucesc ca niște stele de aur pe piatra netedă, în amintirea ochilor duioși ai celor ce se iubeau. Povestea spune că o brazdă de foc a săpat chipurile astea în stîncă, în timpul furtunii. Ca și aici pe piatră, tînărul și iubita lui stau, în înălțimile cerului, fericiți unul lîngă altul, iar bătrînul senior, așa cum zace aici pe pămînt, stă acolo legat pe un pat de chinuri, înconjurat de flăcări. De cîte ori sună clopotele bisericii, el ciulește urechea și ascultă ecoul pe care piatra îl trimite înapoi. Și sunetul e veșnic o tînguire. Dar o dată și o dată, stînca va răspunde cu o voce nespus de dulce și de veselă, și ora izbăvirii și a iertării va suna și pentru ucigaș. Atunci, însă, va fi aproape și sfîrșitul lumii. Iată pentru ce oamenii ascultă cu neliniște ecoul pe care-l trimite stînca la sunetul clopotelor. Ei ar primi cu bucurie ziua izbăvirii ucigașului, dar se gîndesc cu groază la ceasul judecății din urmă.

Asta e legenda pe care Aapo a povestit-o fraților lui, pe colina de la Sonnimäki.

Curînd somnul îi doborî, unul după altul. Simeoni a adormit cel din urmă. Sprijinit de rădăcina ieșită din pămînt a unui pin, se gîndea la

sfîrşitul lumii şi la ziua cea mare a judecăţii din urmă. În ochi îi lucea o lumină umedă şi obrajii lui aspri erau însufleţiţi de o patimă întunecată. Pînă la urmă aţipi şi el. Se odihneau toţi, liniştit, în jurul focului, care mai zvîrli cîtva timp flăcări, apoi se potoli şi încet-încet se stinse.

Ziua scădea, umbrele serii se îngroşau, apoi noaptea se lăsă cu totul: aerul era călduţ, înăbuşitor. Cerul se aprindea din cînd în cînd spre nord-est, unde se îngrămădeau nori vestitori de furtună. Furtuna se apropia de sat cu iuţeala vulturului, prinse să arunce trăsnete, dădu foc hambarului parohiei care, fiind plin cu paie uscate, fu cuprins îndată de flăcări, luminînd împrejurimile ca o torţă uriaşă. Clopotele începură să sune, împrăştiind alarma în sat. Din toate părţile, oamenii alergară la focul nestăpînit; curgeau droaie bărbaţi şi femei, dar în zadar. Hambarul ardea cu furie, colorînd bolta cerului în roşu-sîngeriu. Vijelia se revărşă asupra colinei unde dormeau adînc fraţii, sforăind, cu pumnii strînşi. O cumplită lovitură de trăsnet îi smulse din visuri.

Niciodată, în toată viaţa lor, nu s-au speriat atît de tare. Minţile lor buimăcite fură cuprinse de groază, căci tragica legendă şi cele ce s-au spus despre sfîrşitul lumii le năvăliră în minte, tocmai cînd natura dezlănţuită se frămînta în jurul lor, în noaptea cumplită. Singura lumină, în toată întunecimea asta, o stîrneau fulgerele şi vîlvătaia înfiorătoare a incendiului din sat. Un fulger, urmat de un tunet cum nu s-a mai auzit, le-a alungat de tot somnul. Ţipînd şi gemînd, se sculară toţi dintr-o săritură. Cu părul măciucă în cap, cu ochi rătăciţi se uitară o clipă unul la altul.

SIMEONI: Ziua judecății!
JUHANI: Unde ne aflăm? Unde ne aflăm?
SIMEONI: Trebuie să pornim?
JUHANI: Ajutor! Îndurare!
AAPO: E groaznic! Groaznic!
TIMO: Dumnezeu să aibă milă de noi, copii nenorociți ce sîntem!
SIMEONI: Auziți și clopotele!
JUHANI: Și stînca răspunde și se clatină! Brrr! Vai!
SIMEONI: „Sună clopotele-n cer!"
JUHANI: „Simt că mă sfîrșesc, că pier!"
SIMEONI: Oare trebuie să pornim?
JUHANI: Ajută-ne, Doamne! Milă! Iertare!
AAPO: Ce grozăvie!
JUHANI: Tuomas, ține-mă strîns de pulpanele hainei. Brrr!
SIMEONI: Să plecăm chiar acum. Să plecăm.
JUHANI: Tuomas, frate-ntru Christos!
TUOMAS: Uite-mă. Aici sînt. Ce vrei?
JUHANI: Roagă-te.
TUOMAS: Da! Dar roagă-te și tu.
JUHANI: Roagă-te tu, Timo, dacă poți!
TIMO: Am să-ncerc.
JUHANI: Mai iute!
TIMO: Dumnezeule mare, oh, întristare nesfîrșită, oh, Tron al îndurării din Betleem!
JUHANI: Lauri, ce spui, Lauri?
LAURI: Nu mai știu ce să spun în nenorocirea asta. Dar, nu știu de ce, cred că nu e încă sfîrșitul sfîrșitului.
SIMEONI: Of! Dacă ne-ar mai da o singură zi de răgaz!
JUHANI: O săptămînă, o săptămînă de-ar mai fi! Dar ce ziceți de luminile astea grozave și de clopotele astea de neînțeles?

AAPO: E un foc mare în sat, fraților.

JUHANI: Ai dreptate, Aapo! Și clopotele dau alarma.

EERO: Arde hambarul parohiei.

JUHANI: Arză pînă n-o mai putea! O mie de hambare să arză. Numai pămîntul să scape, și cu noi, cei șapte copii păcătoși. Doamne, ajută-ne! Îmi curge sudoarea rece pe spinare.

TIMO: Și eu tremur ca varga și nu mai pot să-mi țin pantalonii.

JUHANI: Clipe ca astea n-am mai văzut de cînd sînt!

SIMEONI: Ne pedepsește Dumnezeu pentru păcatele noastre!

JUHANI: Da, da! Dracu ne-a pus să cîntăm cîntecul ăla afurisit cu regimentul?!

SIMEONI: I-ai înjurat fără rușine pe Mikko și pe Kaisa.

JUHANI: Rău i-am înjurat! Dar să-i binecuvînteze Dumnezeu, să ne binecuvînteze pe toți, și pe dascăl.

SIMEONI: Rugăciunea asta va fi primită în cer.

JUHANI: Să ne cărăbănim din locul ăsta blestemat. Uite, colo în vale, focul care duduie ca un cuptor al pierzaniei, și aici, în coasta stîncii, ochii ăștia care ne-aruncă priviri de mustrare. Povestea lui Aapo despre ochii ăștia de pisică ne-a băgat frica-n oase. Acum s-o luăm din loc și vedeți să nu-și uite careva traista sau abecedarul. Haideți, fraților, hai să plecăm. Mergem la Tammisto, la Kyösti. Și dac-o vrea Dumnezeu, și-om

mai fi în viață, mîine ne întoarcem acasă. Haideți!

LAURI: Vrei să luăm toată ploaia asta în spinare? O să ne înmoaie și măduva din oase!

JUHANI: Las' să plouă, nu-i nimic, să plouă! Bine că ne-a izbăvit Dumnezeu. Hai la drum!

Porniră grăbiți unul în spatele celuilalt, dădură îndată de drumul nisipos și se îndreptară înspre Tammisto. La lumina fulgerelor și sub bubuitul tunetelor care se rostogoleau prin cer din toate părțile, au mers ce-au mers, pînă cînd o ploaie cu bășici s-a pornit asupra lor. Atunci și-au luat picioarele la spinare și s-au adăpostit sub bradul din Kulomäki, renumit pentru înălțimea și frunzișul lui bogat; așezat în marginea drumului, bradul era un bun adăpost pentru drumeții prinși de vreme rea. Se așezară în jurul trunchiului, în timp ce ploaia răpăia pe falnicul copac. Dar cînd cerul se lumină, porniră din nou la drum. Natura se liniști, vîntul stătu, norii se risipiră și luna palidă se înălță peste marginea pădurii. Fără grabă, senini, frații înaintau pe drumul desfundat.

TUOMAS: De multe ori m-am întrebat de unde or fi venind vijeliile astea, cu toate ale lor, cu atîtea fulgere și tunete?

AAPO: Unchiul spunea că toată zarva asta se iscă atunci cînd nisipul uscat, pe care-l iau trîmbele de vînt, ajunge în cer și se strecoară între teancurile de nori.

TUOMAS: Cine poate să știe!

JUHANI: În mintea copilului răsar fel de fel de gînduri. De cîte ori nu m-am gîndit eu la furtună, pe cînd umblam încă în rochiță.

Ziceam că Dumnezeu se plimbă cu trăsura pe drumurile cerului, cu zgomot mare, și că din pietrele drumului și din șinele de fier ale trăsurii, scapără scîntei. Hi, hi! Copilul are minte de copil!

TIMO: Cam tot gîndurile astea îmi treceau și mie prin cap cînd eram un mucos mare cît o șchioapă și mă jucam pe timp de furtună, în drum, numai cu o cămășuță pe mine. Dumnezeu a ieșit la arat, îmi ziceam eu, ară, ară și, din cînd în cînd, își plesnește cu biciul calul lui năzdrăvan, iar din copitele calului ies fulgere, cum sar scîntei de sub căluții noștri, cînd aleargă pe pietre. Asta-mi dădea în gînd.

SIMEONI: Cînd eram mic, eu mă gîndeam, și-acum tot așa cred, că fulgerele și trăsnetele cerului ne spun că Dumnezeu s-a supărat pe păcătoșii de pe pămînt, fiindcă păcatele oamenilor sînt mari și multe ca nisipul mării.

JUHANI: E drept că pe pămînt se săvîrșesc multe păcate. Asta nu tăgăduiește nimeni. Dar păcătosul e rumenit în frigare chiar pe lumea asta. Adu-ți aminte de drumul nostru la școală, băiatule, și de tot ce-am îndurat acolo. Dascălul ne-a hărțuit, ne-a schingiuit și ne-a sfîrtecat ca un uliu. Și-acum scrîșnesc din dinți cînd îmi amintesc.

Dar călătoria lor de noapte se apropia de sfîrșit. Ajunseră la ferma din Tammisto, unde intrară plini de gravitate. Kyösti le pregăti culcușuri primitoare. Kyösti, un vlăjgan tare ca stejarul, era singurul moștenitor al fermei, dar el nu se gîn-

dea de fel să-și dea aere de stăpîn. Era mai mulțumit să-și trăiască viața lui, singuratic. A fost o vreme cînd cutreiera satele ca un apucat, ținînd predici și urlînd. Se spunea că meditațiile lui adînci asupra problemelor de credință l-au adus în starea asta. Cînd mintea i s-a limpezit, a fost iar la fel ca înainte ; dar de rîs, n-a mai rîs niciodată. Și atunci s-a întîmplat un lucru cu totul surprinzător : din acel moment, cei mai buni prieteni ai lui au devenit frații de la Jukola, pe care înainte vreme nici nu-i cunoscuse bine. La omul ăsta intrau acum frații, în căutarea unui adăpost peste noapte.

CAPITOLUL IV

A doua zi frații soseau în sfîrșit acasă, tîrîș-grăpiș. Dar aveau o înfățișare de plîns : cu hainele sfîșiate, cu fețele pline de vînătăi și de zgîrieturi. Juhani, care venea în frunte, aproape nu mai putea deschide ochiul stîng ; buzele lui Aapo erau umflate peste măsură ; Timo se alesese cu un cucui cît o pătlăgică în frunte ; iar Simeoni se tîra în urma lor șchiopătînd. Aveau capetele zdrelite, jupuite într-un hal de nedescris, unul dintre ei se legase la gît cu traista pe care-o golise de merinde, altul își bandajase rănile cu fîșii rupte din cămașă. În halul ăsta se-ntorceau din expediția lor la școală. Cîinii au ieșit să-i întîmpine, dînd bucuroși din coadă. Dar fraților nu le ardea de loc să răspundă la gudurările acestor paznici credincioși.

Cine îi scărmănase în halul ăsta ? Cine a putut să le vină de hac voinicilor frați din Jukola ? Flăcăii din Toukola se răzbunaseră. Aflînd că adversarii lor au făcut popas la Tammisto, au strîns o ceată de douăzeci de oameni și s-au așezat la

pîndă în tufişurile din marginea drumului. Au stat acolo multă vreme moţăind, înarmaţi cu ciomege zdravene. Cînd au simţit că se apropie şcolarii, conspiratorii s-au aruncat asupra lor cu repeziciune, năvălind din amîndouă părţile drumului şi s-a încins o bătaie cumplită, în care fraţii au înghiţit lovituri cu nemiluita. Dar nici tinerii din Toukola n-au ieşit din luptă teferi de tot; pe mulţi dintre ei i-a găsit ameţeala sub pumnii grei ai fraţilor. Pe doi i-au dus acasă fără cunoştinţă: pe Eenokki din Kuninkala şi pe Aapeli din Kissala. Ţeasta acestuia din urmă lucea de la ceafă pînă la frunte, ca fundul unei tipsii de alamă: mîna lui Juhani făcuse isprava asta.

Rupţi de oboseală, s-au aşezat în încăperea cea mare a casei.

JUHANI: Al cui e rîndul să încălzească sauna?

TIMO: Al meu.

JUHANI: Încinge-o să crape cuptorul.

TIMO: O să fac şi eu ce-oi putea.

JUHANI: Fă treaba cumsecade, că rănile noastre au nevoie de aburi, nu glumă. Iar tu, Eero, dă fuga pînă la Routio să ne facă bine cu o oală de rachiu. O să i-o plătim cu cel mai frumos trunchi din pădure. O oală de rachiu!

SIMEONI: Nu e prea mult?

JUHANI: Abia o să ajungă să fricţionăm şapte oameni. Că, slavă Domnului, avem la răni, cîte stele sînt pe cer. Ochiul mă arde şi mă ustură al dracului, dar mai grozav mă arde aici în piept şi la splină. Dar nu-i nimic, Jussi din Jukola n-a murit încă.

Veni seara, o seară posomorîtă de septembrie. Eero se întoarse de la Routio cu rachiul şi Timo

îi înştiinţă că baia e gata. Vestea asta mai potoli supărarea fraţilor. Se duseră să se îmbăieze. Timo aruncă apă pe pietrele înnegrite de foc ale cuptorului, care sfîrîiră grozav şi aburii fierbinţi se răspîndiră ca un nor des în sauna. Fiecare mînuia cu vigoare mănunchiul de crenguţe înfrunzite, moi. Se spălară şi-şi legară rănile, în timp ce bătăile repezite ale ramurilor de mesteacăn răsunau în încăperea saunei [1].

Goi şi înfierbîntaţi, trecură din sauna în casă. Trupurile lor bronzate luceau ca scoarţa de mesteacăn pîrlită de soare. După ce au intrat, au stat puţin să răsufle, apoi au început să se îmbrace fără grabă. Juhani se apucă să prepare un leac, cu care să ungă rănile întregii cete. Luă o cratiţă veche de fier şi o puse pe foc, turnă în ea o oală de rachiu amestecat cu două linguri de iarbă de puşcă, una de praf de pucioasă şi tot atîta sare. După ce amestecul ăsta a fost ţinut pe foc o oră, puse cratiţa deoparte să se răcească. Acum unsoarea vîscoasă şi neagră ca smoala era gata. Îşi unseră cu ea rănile, mai cu seamă cele de la cap, şi pe deasupra întinseră un strat subţire de păcură rece. Scrîşniră aprig din dinţi şi se întunecară la faţă : tăria leacului le ardea rănile. Simeoni se apucă apoi să pregătească masa : înşiră şapte pîini rotunde, o halcă de carne de vacă uscată şi o strachină mare cu napi. Dar în seara aceea n-au prea cinstit cum se cuvine mîncarea. S-au ridicat curînd de la masă, s-au dezbrăcat şi s-au întins pe paturi.

Noaptea era întunecoasă şi peste tot domnea tăcerea, liniştea. Deodată, împrejurimile Jukolei

---

[1] Pentru a activa transpiraţia, finlandezii obişnuiesc să-şi lovească trupul la baia de aburi cu un mănunchi de crăci de mesteacăn.

se luminară : sauna luase foc. Timo încinsese atît de tare cuptorul, încît pereții au început să trosnească și în sfîrșit s-au aprins. Căsuța fu transformată în cenușă pe tăcute, fără să bage nimeni de seamă. Dimineața, din sauna de la Jukola nu mai rămăseseră decît niște tăciuni roșiatici și resturi din cuptor care dogoreau încă.

Frații s-au trezit la amiază, s-au sculat, s-au spălat, mai înviorați decît în ajun, s-au îmbrăcat și s-au așezat să-și mănînce prînzul, care li s-a părut foarte gustos. S-au ospătat vreme îndelungată, fără să scoată vreunul o vorbă ; în cele din urmă au început să discute despre neașteptata ciocnire pe care au avut-o între Tammisto și Toukola.

JUHANI : Am mîncat o bătaie nemaipomenită, dar asta fiindcă au tăbărît pe noi hoțește, cu prăjini și cu ciomege. Afurisită treabă ! Să nu fi fost nici noi cu mîinile goale, să fi știut ce ne-așteaptă, tot satul Toukola ar fi tăiat astăzi scînduri pentru coșciuge și groparul ar fi avut ce face. Dar și-așa, pe Aapeli din Kissala l-am vindecat eu de guturai !

EERO : Răzbunare pînă la moarte !

JUHANI : Să ne stoarcem cu toții căpățînile și să punem la punct un plan de răzbunare să rămîie de pomină.

AAPO : De ce să stîrnim nenorociri pînă la nesfîrșit ? Mai bine să ne adresăm legii și dreptății, decît puterii pumnilor.

JUHANI : Primul individ din Toukola care-mi pică-n labă, îl mănînc de viu, îl înghit cu piele, cu oase, cu păr cu tot. Asta e și legea, și dreptatea.

SEMIONI : Să nu ne mai gîndim la răzbunări sîngeroase și să cerem apărarea legii. Asta

e părerea mea, cu toate că-mi îngheață sîngele-n vine cînd mă duc măcar cu gîndul la aiureala aia care e la tribunal. Am supăra și cerul, și pămîntul. Adeseori, înainte de culcare, cînd îmi vin în minte blestemățiile noastre din copilărie, sabia de foc a conștiinței îmi străpunge pieptul ăsta păcătos și mi se pare că aud un murmur ciudat, ca un fel de ploaie îndepărtată și tînguitoare, iar un glas rău prevestitor parcă îmi suflă în ureche : „E suspinul lui Dumnezeu și al oamenilor, pentru soarta celor șapte moștenitori ai Jukolei". Ne pîndește pierzania, fraților, iar steaua fericirii nu va răsări deasupra capetelor noastre, dacă nu ne împăcăm cu semenii noștri ! N-ar fi mai frumos să cerem iertare și să făgăduim c-o să ne purtăm altfel de azi înainte ?

TIMO : Să lăsăm capu-n jos și să ne rugăm să ne ierte ? Nu cred c-aș fi în stare de așa ceva.

TUOMAS : Niciodată ! Cît timp pana corbului va fi neagră, nu fac una ca asta !

EERO : Atunci o s-o faci în ziua Judecății de Apoi. Atunci corbul o să fie alb ca zăpada, cum spune cîntecul ăla cu mama și copilul zburdalnic. În orice caz, ca să ajungem noi să ne rugăm, trebuie să fim la mare strîmtoare.

TIMO : Ei, cred că ne-am îndopat destul !

EERO : Dar nu mai văd sauna !

JUHANI : Ce-o să vadă un năpîrstoc ca tine ! Aaa !... Chiar a zburat unde și-a-nțărcat dracu pruncii !

EERO : Nu, la cer a zburat, pe aripi de foc.

JUHANI : Cum, să fi ars ?

EERO: Ce știu eu! Și nici nu mă privește. Nu sînt eu stăpîn la Jukola! A lui era sauna, nu a mea.

JUHANI: Dar dacă nu mă-nșel, mi se pare că și trupul lui Eero a făcut ieri baie în sauna asta! E ușor s-aruncați toate în spinarea stăpînului. Asta o știu eu! Hai să vedem ce e! Unde mi-e șapca? Haideți, fraților, să vedem. Va să zică, sauna noastră s-a prefăcut în cenușă.

Ieșiră să vadă ce s-a petrecut cu sauna. Nu mai rămăsese din ea decît cuptorul înnegrit și o grămadă de moloz care fumega. Frații se uitară lung, cîteva clipe, la priveliștea asta jalnică și, amărîți, se-ntoarseră în casă. Juhani rămăsese în urmă; intră și el în sfîrșit și trînti furios pe masă două balamale.

JUHANI: Așa! Uite că Jukola a rămas și fără sauna!

EERO: Și Juhani a zis: „Fermă fără sauna nu merge!"

JUHANI: Timo a încins prea tare cuptorul. Și-acum, grinzile noastre dragi și înnegrite de fum, și zidurile care ne-au văzut născîndu-ne sînt cenușă. Timo a încălzit prea tare, vă spun eu.

TIMO: La ordinul tău, tu ai poruncit așa, ce, ai uitat?

JUHANI: Dracul să te ia, cu porunca ta! Fără sauna, e prost al dracului! Și ca să ridici una nouă, trebuie să-ți cam rupi de la gură.

AAPO: Prost al dracului! Dar să nu uităm că era prea veche, că începuse să se mănînce pe la încheieturi, și chiar tu luaseși hotărîrea să construim alta nouă.

JUHANI: E adevărat că se-nvechise şi că bîrnele erau aproape putrezite, dar tot ar mai fi ţinut un an, doi. N-avem acum mijloace în gospodăria noastră ca să ne apucăm de construcţii noi. Cîmpul, cîmpul, acolo trebuie să ne apucăm de treabă.

TUOMAS: Păi cu tine o să se-ntîmple şi cu aratul ce s-a întîmplat anul trecut cu fîneaţa de la Aro. Am lăsat să se treacă bunătate de fîn, fără să tragem o dată cu coasa. Aşa ai vrut tu! De cîte ori spuneam să ieşim la cosit, răspundeai: „Las' că mai e vreme, să mai crească iarba, o văd cum creşte!"

JUHANI: S-a-nvechit povestea asta, nu-ţi mai răci gura degeaba. La anul o să crească un fîn mai frumos. Dar cine vine peste cîmp?

TUOMAS: E Mäkelä, asesorul. Ce-o fi vrînd cu noi?

JUHANI: Gata! A început hora dracului. Vine cu legea-n mînă, din pricina învălmăşelii de ieri cu tîlharii din Toukola.

Ajutorul de judecător Mäkelä era foarte priceput şi făcea slujba asta benevol. Intră în casă, dar venea pentru cu totul altă pricină decît cea la care se gîndeau fraţii.

MÄKELÄ: Bună ziua?

FRAŢII: Bună ziua!

MÄKELÄ: Da' ce sînt grozăviile astea! Ce-aţi făcut, măi, copii? Zgîrieturi, vînătăi, cataplasme şi bandaje la cap? Săracii de voi!

JUHANI: „Cîinele îşi linge singur bubele", dar lupii să se ferească. Pentru daravera asta ai venit?

MÄKELÄ: Da de unde! Cum e cu putinţă ca fraţii, între ei, să se bată în aşa hal? Ce ruşine!

JUHANI: Nu, Mäkelä, te înşeli! Fraţii au fost mai cuminţi ca nişte îngeri. Asta e isprava vecinilor.

MÄKELÄ: Ce vecini?

JUHANI: Scumpii noştri vecini. Dar aş putea să te-ntreb ce vînt te-aduce pe la noi?

MÄKELÄ: Un vînt cam supărător. Copii, măi copii, vă paşte o mare nenorocire. Şi ziua se apropie.

JUHANI: Ce zi! Care zi?

MÄKELÄ: Ziua ruşinii.

JUHANI: Cînd o să fie asta?

MÄKELÄ: Pastorul mi-a dat poruncă straşnică să vă aduc la biserică săptămîna ce vine.

JUHANI: Ce vrea cu noi la biserică?

MÄKELÄ: Să vă puie în butuci, asta e, dacă vreţi să ştiţi.

JUHANI: Pentru care motiv?

MÄKELÄ: Motive are el, berechet. Smintiţilor! Nenorociţi ce sînteţi! Aţi spart fereastra dascălului şi aţi fugit ca lupii!

JUHANI: Dascălul ne sfîşia ca un lup turbat.

MÄKELÄ: Şi pastorul? Pastorul ce v-a făcut?

JUHANI: Nimic! Nici cît te pişcă un purice!

MÄKELÄ: Atunci de ce l-aţi vorbit de rău şi l-aţi înjurat în faţa unei guri-sparte cum e neruşinata aia de Kaisa, care pune pahare la lume? În loc de închinăciuni respectuoase, v-aţi apucat să trimiteţi, prin blestematul ăla de regiment din Rajamäki, vorbe de ocară şi măscări neobrăzate unui om pe care-l cinsteşte toată lumea, pastorul parohiei noastre. E o îndrăzneală, o obrăznicie fără pereche.

JUHANI: „Aşa-i, dar ai dovadă oare? Strigă cizmaru-n gura mare." Dar eu nu strig de loc.

MÄKELÄ: Ei, aflaţi că pastorul e hotărît să vă plătească cu cea mai mare străşnicie. O să fie necruţător.

AAPO: Stai jos, Mäkelä, să vorbim de povestea asta mai în amănunt şi pe toate feţele. Întîi, să lămurim punctul ăsta: are dreptul pastorul să ne puie în butuci, numai pe temeiul scornirilor Kaisei? Nu, cît e lumea şi pămîntul! Trebuie mai înainte să se stabilească după lege ce anume s-a spus, şi în ce fel i-a fost atinsă onoarea.

JUHANI: „Că trebuie întîi să cercetezi, şi-abia apoi să te încrezi!" Asta e ştiut. „Gîndeşte-te de două ori pînă să loveşti o dată."

MÄKELÄ: Dar mai e şi altă poveste: lecţiile de citire. Legea bisericii îi dă putere mare şi pastorul o s-o folosească împotriva voastră. Că e foc pe voi!

JUHANI: Dacă e vorba de citire, regulamentul şi legea lui Dumnezeu sînt de partea noastră. Numai el ştie că orice-am face, e tot degeaba. Vezi dumneata, Dumnezeu ne-a dăruit cu nişte capete atît de tari, că nu intră învăţătura-n ele. Ce să-i faci, Mäkelä! Darurile minţii n-au fost deopotrivă împărţite între oameni.

MÄKELÄ: Nu, nu! E o greşeală să vă-nchipuiţi că sînteţi tari de cap. Dacă vă daţi silinţa, dacă faceţi exerciţii în fiecare zi, o s-o scoateţi la capăt. În toată parohia, nimeni nu citea mai frumos ca tatăl vostru.

AAPO: Dar maica, sărăcuţa, nu ştia nici măcar o literă din tot alfabetul, şi asta n-a împiedi-

cat-o să fie o bună creştină, cu frica lui Dumnezeu.

JUHANI: Şi să-şi crească bine copiii, să-i îndrume pe calea dreptei credinţe, Dumnezeu s-o odihnească.

MÄKELÄ: N-a căutat să găsească pe careva să vă înveţe ?

JUHANI: Ba a făcut tot ce-a putut. S-a rugat de băbuţa din Männistö. Dar aia e o femeie rea, care a-nceput să ne bată din prima zi, şi casa ei ne-a ajuns mai urîtă ca peştera căpcăunului. Dac-am văzut şi-am văzut, nu ne-am mai dus de loc, măcar că maica ne bătea... trăgea în noi ca la fasole.

MÄKELÄ: Atunci eraţi nişte copii fără minte, dar acum aţi ajuns oameni în toată firea. Şi nu e om sănătos şi voinic care, dacă vrea, să nu poată orice. Dovediţi pastorului şi tuturor că sînteţi bărbaţi în toată puterea cuvîntului. Mai cu seamă de tine mă mir, Aapo, că nu ţi-ai schimbat purtarea, tu care eşti un băiat cu scaun la cap, care ştii atît de multe lucruri şi care ai o memorie atît de bună.

AAPO: Ei, ştiu şi eu cîte ceva, nu mare lucru. Răposatul nostru unchi, orbul, ne-a povestit fel de fel. Ne vorbea despre Biblie, despre călătoriile lui pe mări, despre cum e alcătuită lumea asta mare şi noi ascultam cu gura căscată.

JUHANI: Da, da, ciuleam urechile ca iepurele, cînd ne povestea bătrînul despre Moise, despre copiii lui Israel, despre întîmplările scrise în Cartea Regilor sau despre minunile din Apocalips. „Şi fluturatul aripilor lor s-auzea cum s-aude zgomotul carelor pornite

la bătălie." Zău aşa! Cunoaştem şi noi destule minuni, şi alte lucruri. Nu sîntem chiar aşa de sălbatici sau de păgîni cum ne crede lumea.

MÄKELÄ: Dar trebuie să începeţi cu abecedarul, dacă vreţi să intraţi într-adevăr în rîndul comunităţii creştine.

AAPO: Mäkelä, uite colo pe masă şapte abecedare, pe care ne-am dus şi ni le-am cumpărat de la oraş. Cea mai bună dovadă că vrem să ne punem pe învăţătură. Dacă pastorul e bun să ne mai îngăduie cîtva timp, eu cred că ceva tot o să încolţească, o să răsară şi o să crească din treaba asta.

JUHANI: Da, să ne mai îngăduie o bucată de vreme. Uite, mă leg să-i plătesc dijma de două ori şi, cînd o începe vînătoarea, n-o să-i lipsească vînatul din oală.

MÄKELÄ: Mi-e teamă că n-o să facem nimic cu făgăduieli şi cu rugăminţi. E prea supărat, prea pornit împotriva voastră. Şi pe drept cuvînt.

JUHANI: Ce vrea atunci, ce gînd are cu noi, ce vreţi de la sufletul nostru? Mă rog! Vino atunci cu şaptezeci de oameni şi o să curgă sînge din belşug!

MÄKELÄ: Dar ai spuneţi-mi, cum o să faceţi voi ca să învăţaţi alfabetul şi catehismul cel mic? Că la urma urmei, asta vrea şi pastorul.

JUHANI: O să ne căznim aici acasă, o să ne rugăm de băbuţa din Männistö şi de fiică-sa Venla. Amîndouă ştiu să citească.

MÄKELÄ: Am să-i spun pastorului ce gînduri aveţi. Dar pentru liniştea voastră, vă sfătuiesc să-i cereţi iertare pentru isprăvile ruşinoase pe care le-aţi făcut.

JUHANI: Ne mai gîndim noi!

MÄKELÄ: Faceţi cum vă spun eu; şi să ştiţi că dacă n-o vedea sîrguinţă din partea voastră, fapte adevărate, o să vă pomeniţi într-o zi înşiraţi frumos în butuci, la zidul bisericii. Să nu ziceţi că n-aţi ştiut! Rămîneţi cu bine.

JUHANI: La revedere, cu bine.

TUOMAS: Vorbeai serios, cînd i-ai spus de băbuţă şi de Venla? Şi cînd i-ai făgăduit c-o să ne tîrîm pe brînci, c-o să ne umilim în faţa pastorului, vorbeai serios?

JUHANI: Nici urmă de adevăr sau de seriozitate. Am trăncănit şi eu aşa, ca să cîştigăm timp. Să stăm noi să ne înveţe Venla şi să ne arate literele baba din Männistö? Ce-ar mai rîde de noi porcii ăia din Toukola! Însă, aţi auzit: ne pîndeşte ruşinea butucilor, şi încă foarte serios! Trăsni-m-ar Dumnezeu să mă trăsnească! Prin urmare, omul n-are dreptul să-şi ducă zilele cum îi place, cum vrea el, pe pămîntul lui, dacă nu tulbură şi nu supără pe nimeni? Cine poate să-l oprească? Uite, eu spun încă o dată: toţi pastorii şi toţi slujbaşii ăştia, cu toate hîrţoagele lor, sînt nişte draci împieliţaţi, făcuţi numai să chinuiască omenirea. Ah! Ce viaţă blestemată! Ce zi nenorocită! Belelele şi nenorocirile curg din toate părţile. S-au pus oamenii pe capul nostru! Îmi vine să mă dau cu capu de pereţi! Piaza rea! Venla ne-a luat la goană! S-au făcut cîntece răutăcioase pe socoteala noastră, dascălul ne-a chinuit ca tartorul iadului, spurcaţii din Toukola ne-au jumulit ca pe nişte gîşte, ne-au crestat ca pe-o friptură gata de bă-

gat la cuptor, și noi umblăm șontorogi, legați cu cîrpe și oblojiți ca niște arătări ! Și încă nu s-a terminat ! Casa noastră e lipsită de aici înainte de singura bucurie a săracului, aburii șuierători ai băii ; ruinele bătrînei și dragei noastre sauna scînteiază și fumegă sub cenușă. Și culmea nenorocului, colac peste pupăză, ne amenință și unealta asta drăcească ! Hm ! Butucii se strîmbă, zgîindu-se la noi din cele zece găuri ale lor, în pridvorul bisericii. Trăsni-m-ar să mă trăsnească ! Dacă nici grămada asta de nenorociri nu ajunge ca să-ți vîri briciul în beregată, nu știu zău ce-ar mai putea veni ! Lua-m-ar toți dracii să mă ia !

EERO: Nu prea ții minte bine, butucii n-au zece găuri.

JUHANI: Atunci cîte ?

EERO: Cîte stele are Carul Mare de pe cer ? Cîți fii are Jukola ?

JUHANI: Șapte sîntem ! Va să zică șapte găuri, pentru șapte amărîți ca noi ! Bravo ! Măi al dracului ! Șapte găuri ! Și oamenii, și soarta crudă s-au pornit împotriva noastră ! Șapte găuri rotunde și mari cît ochiul pietrei de moară ! Soarta își bate joc de noi. Dar și dacă ne-or împunge cu toate săgețile furiei lor, inimile noastre chinuite o să ajungă mai tari ca oțelul lucitor. Și chiar de ne-ar împroșca din toate părțile cu venin, ca șerpii otrăvitori, și însuși cerul ne-ar potopi numai cu fiere curată, noi o să clipim, o să scrîșnim din dinți, și o să ne repezim în ei mugind ca boii turbați. Și dacă după asta o să ne tîrască la butucii rușinii prin puterea legii, o să m-așez în ei cu bucurie !

AAPO: Îţi răscoleşti din adîncuri tot sufletul! Sărmanul meu frate, răcoreşte-ţi cazanul clocotitor al inimii cu apa proaspătă a răbdării, din pîrăul care murmură şerpuind domol prin livadă.

SIMEONI: Faţa ţi-e mai întunecată ca smoala şi ochii ţi-au ieşit din orbite, plini de sînge. Măcar ţie fie-ţi milă de tine.

TUOMAS: Dacă ne-o pune la stîlpul infamiei, o să ne răzbunăm, nu mai încape vorbă. Dar, pînă atunci, să nu ne vărsăm fierea-n noi degeaba. Mai sînt speranţe de scăpare.

JUHANI: Un singur colţişor e pe lumea asta, unde soarele păcii poate să răsară şi pentru noi: Ilvesjärvi; da, da, acolo la poalele codrilor Impivaara! Ăsta e portul către care trebuie să navigăm, ca să scăpăm de furtuni. Acum sînt hotărît.

LAURI: Eu eram încă de anul trecut.

EERO: Eu mă ţin după voi, chiar dacă m-aţi duce în cea mai neagră peşteră din Impivaara, unde se spune că un moşneag căpcăun, stăpîn al muntelui, fierbe într-una smoală clocotită şi poartă pe cap un coif făcut din o sută de piei de oaie.

TUOMAS: Mergem cu toţii.

JUHANI: Şi zidim acolo o lume nouă.

AAPO: Dar mîna stăpînirii nu ne poate ajunge şi acolo?

JUHANI: Pădurea îşi apără sălbăticiunile. Acolo o să fim la largul nostru. O să ne înfundăm în adîncul pădurii, o să ne facem drum spre măduva pămîntului, cum fac cîrtiţele cu ochii cîrpiţi. Şi dacă ne-or urmări şi acolo, o să vadă ei cum se plăteşte cînd zgîndări şapte urşi în vizuina lor. Hai fuga

la tăbăcar, să încheiem contractul. Să ne dăm pe mîini străine ferma pe timp de zece ani.

SIMEONI: Și eu duc dorul unui adăpost liniștit. Haideți, fraților, să ne făurim un alt cămin și un suflet nou în inima pădurii.

JUHANI: Vă învoiți cu toții ?

AAPO: Tu ce-ai de gînd, Timo ?

TIMO: Nu pot să mă despart de ceată.

AAPO: Cum adică ? Voi să plecați și eu să rămîi ca un pin stingher în curte la Jukola ? Și rădăcinile și ramurile ființei mele sînt prea împletite cu ale voastre. M-am hotărît ! Să dea Dumnezeu să ne împlinim speranțele în călătoria asta ! Merg cu voi.

JUHANI: Ei, bravo ! Și-acum, hai la tăbăcar să facem un contract ca lumea. Toți împreună.

Și s-au dus să încheie contractul. Dădeau moșia în arendă tăbăcarului pe timp de zece ani, stabilind în scris punctele de mai jos : Tăbăcarul va administra și va exploata ferma zece ani. Primii trei ani fără chirie, după care va da fraților șapte banițe de secară pe an. Pe lîngă asta, el va trebui să construiască o nouă sauna înainte de trecerea termenului. Frații își păstrau dreptul să vîneze în deplină libertate și pe tot întinsul pădurilor din Jukola orice vînat pe care legea îngăduie să-l ucizi. În partea de miazănoapte a proprietății, înspre muntele Impivaara, ei se vor putea mișca și trăi în voie, după bunul lor plac, fie în păduri, fie pe locuri desțelenite. Tăbăcarul va intra în folosință pînă la întîi noiembrie, cînd se sărbătoresc toți sfinții, dar frații puteau, la dorința lor, să locuiască în casa părintească și

iarna viitoare. Astea erau principalele puncte ale contractului.

Sosi luna noiembrie. Tăbăcarul venise cu calabalîcul lui în curte la Jukola, să ia în stăpînire ferma pe timpul hotărît. Ca să nu se-ntîlnească cu pastorul, nici cu oamenii lor, frații petrecură iarna mai cu seamă în pădure, alergînd pe skiuri, vînînd prin împrejurimi. De locuit, locuiau în bordeiul de cărbuni, la poalele muntelui Impivaara. Mutatul, în adevăratul înțeles al cuvîntului, cu uneltele de care aveau nevoie, nu se-nfăptuise încă. Nici calul nu și-l luaseră. Toate astea urmau să se petreacă după dezgheț. Frații se ocupau însă de pe acum de viitoarea lor reședință : doborau copaci, ca să se usuce bine pînă în primăvară și rostogoleau pietre bune pentru temelie, pe cîmpia de la poalele muntelui rîpos.

Astfel trecu iarna, și-n tot acest răstimp frații nu primiră nici un ordin de la pastor, nici un fel de avertisment măcar. Mai aștepta ceva ? Sau îi lăsase să-și croiască singuri soarta ?

CAPITOLUL V

Venise primăvara, zăpada se topise; vîntul sufla încet, pămîntul începuse să-nverzească, mestecenii se împodobeau cu frunze.

Fraţii tocmai se mutau de la Jukola la Impivaara. Mergeau pe o cărare pietroasă şi întortocheată, prin mijlocul pădurii, cu puşca pe umăr, iar în spinare cu raniţa de scoarţă de copac, în care-şi ţineau muniţiile. Juhani e în frunte, înconjurat de Killi şi Kiiski, doi cîini mari care nu prea ştiu de glumă. În urma lor, bătrînul lor cal chior, Valko, mînat de Timo, trage căruţa. Ceilalţi fraţi urmează încărcătura, cu puşca pe umăr şi cu traista în spinare, gata să-l ajute pe Valko, de cîte ori dă de greu. Eero închide alaiul, ţinînd în braţe falnicul cocoş de la Jukola, de care fraţii n-au putut să se despartă şi l-au luat cu ei ca să le vestească ivirea zorilor în singurătatea de la Impivaara. În căruţă se poate vedea un cufăr, capcane pentru lupi şi pentru vulpi, o tingire în care sînt două blide de stejar, un polonic, şapte linguri şi alte unelte de gospodărie. Peste tingire

a fost trîntit un sac de pînză plin cu mazăre. Iar pisica fraţilor se suceşte şi se răsuceşte mieunînd, într-un coşuleţ legat de sac. Aşa au plecat fraţii de sub acoperişul părintesc, şi-acum merg trişti şi tăcuţi de-a lungul drumului anevoios şi bolovănit. Cerul e senin, aerul liniştit şi roata soarelui începe să coboare spre apus.

JUHANI: Omul e un navigator pe marea frămîntată a vieţii. Şi noi tot aşa ! Navigăm acum departe de scumpul nostru cămin părintesc, navigăm pe vaporul nostru cu roate prin pădurile amăgitoare, spre insula rîpoasă a Impivaarei.

TIMO: Simt că mă podidesc lacrimile şi mi se revarsă pe obraji !

JUHANI: Nu mă mir, cînd ştiu ce se petrece şi în sufletul meu, în clipele astea dureroase. Să ne ţinem tari. Omul trebuie să aibă inimă de piatră. Aşa i-a fost dat fiului omului, să fie călător pe pămînt, să n-aibă un loc statornic în lumea asta.

TIMO: Rătăceşte o clipă pe pămînt, se leagănă încoa şi-ncolo, se pare că merge înainte, pînă cînd îl cuprinde o toropeală, şi amorţeşte şi piere ca un şoricel în gaura lui.

JUHANI: Bine-ai vorbit, bine-ai spus !

SIMEONI: Şi dacă s-ar isprăvi cu asta, dar abia atunci începe...

JUHANI: Ştiu ce vrei să spui, că de-abia atunci începe povestea talanţilor care ne-au fost încredinţaţi. Adevărat !

TIMO: Atunci va veni vremea să mărturiseşti fără înşelătorie şi fără să ascunzi ceva : Iată-mă, Doamne, şi iată talanţii pe care mi i-ai dat.

SIMEONI: Omul ar trebui să nu uite că vine și sfîrșitul călătoriei, dar inima i s-a împietrit.

JUHANI: S-a împietrit, da, nu se poate tăgădui. Dar ce vrei, toți sîntem așa pe pămîntul ăsta. Să ne silim totuși de aci înainte să trăim ca niște creștini cucernici, de cum ne vom vedea așezați în căsuța noastră primitoare și liniștită. Să facem, fraților, o strînsă înțelegere, să alungăm din cuibul nostru toate năzbîtiile vinovate, ura, supărarea și zîzania. Da, să izgonim ura, supărarea și zîzania.

EERO: Și luxul.

JUHANI: Da!

EERO: Și îmbrăcămintea împodobită a înfumuraților.

JUHANI: Da!

EERO: Și trăsurile cu arcuri cu care se merge la biserică, și zorzoanele de tot felul cu care te împopoțonezi duminica.

JUHANI: Cum? Ce spui?

SIMEON: Iar ne ia peste picior.

JUHANI: Am băgat de seamă. Vezi să nu te-nhaț acum de ceafă! Adică ce, o să mă sinchisesc eu de trăncănelile unui nătîng! Ori sînt om, ori nu sînt om! Neghiobule, vezi cum ții cocoșul ăla! De ce țipă așa, săracul de el?

EERO: I-am îndreptat aripa care-i atîrna.

JUHANI: Vezi să nu te-ndrept eu pe tine! Acuma-ți pun mîna-n beregată! E cel mai bun cocoș din tot districtul. Își cunoaște meseria. Totdeauna la timp, fără greș. Prima oară cîntă la două noaptea. A doua oară

cînd cîntă, sînt ceasurile patru, timpul cînd trebuie să te scoli. Cocoșul ăsta o să fie bucuria noastră aici în singurătate. Și pisica, săraca de ea, colo în vîrful căruței. Cum se mai zbate și se luptă ! Ia uite cum ne ochește prin găurica aia și miaună de ți se rupe inima. „Pisicuță, ai să rămîi fără loc și căpătîi !" Nu e vorbă că mult nu mai ai, și-o să-ți închei și tu socotelile pe lumea asta. Ți s-a întunecat vederea, glasul ți-a răgușit de tot. Poate, cînd ăi pune gheara pe șobolani grăsuni de pădure, să mai prinzi și tu putere. Aici e speranța. Și voi, dragii mei Killi și Kiiski, de voi mi-e și mai milă. Ca și noi, voi ați văzut lumina zilei la Jukola, ați crescut, ați trăit la Jukola, frați buni cu noi, frații noștri adevărați. Ia uite cum mă privesc drept în ochi ! Lasă Killi, lasă dragă Kiiski, o să fie bine ! Dați voios din coadă ! Vai de voi, biete animale, voi nu știți că am părăsit pentru multă vreme culcușul nostru rămas de la părinți. Îmi vine să plîng. Simt nevoia să plîng.

TIMO: Adu-ți aminte cum mă sfătuiai pe mine : ține-ți firea, nu te lăsa !

JUHANI: Nu pot, cînd mă gîndesc la scumpa noastră căsuță, nu pot.

TUOMAS: Da, e o zi grea. Dar o să ne facem noi la Impivaara alt cămin, care poate că o să ne fie tot așa de drag.

JUHANI: Astea sînt vorbe, frățioare. Nici în cer, nici pe pămînt nu poți afla un loc care să-ți fie tot așa de drag cum ți-e colțișorul unde te-ai născut, ai crescut, te-ai tăvălit în praf pe vremea cînd erai cu caș la gură.

AAPO: Nici vorbă că ceasul ăsta al despărțirii îți zdrobește inima, că și iepurele ține la tufișul unde s-a născut.

JUHANI: Cînd a simțit că e iar plină, iepuroaica a poruncit odraslei să plece-n lume, ca să facă loc celor ce trebuiau să vie. Și ce le-a spus?

TIMO: „Pornește, fiule, pleacă, dar nu uita sfaturile mele: unde vezi o răchită, să vezi și o primejdie, unde vezi o groapă, să vezi și o capcană."

JUHANI: Așa i-a vorbit, iar fiu-său a plecat zburdînd. A hoinărit prin luminișuri, a țopăit prin cîmpii, a zburdat cu buza răsfrîntă într-o strîmbătură nevinovată. Iată cum și-a părăsit lăcașul părintesc, și soarele în apus strălucea trist.

EERO: Și-l chema Juhani Iepuroiul!

JUHANI: Fie și-așa. Fapt e că așa și-a părăsit cuibul și că noi facem la fel. Rămîi cu bine, casă părintească. Aș vrea să-ți sărut pragul, să îmbrățișez grămada de gunoi din ogradă!

AAPO: Te cred, frate! Dar ia să mai alungăm tristețea asta. Vom avea de îndeplinit în curînd o muncă grea, o sarcină anevoioasă. În curînd copacii vor trosni, topoarele vor răsuna și o casă mîndră se va înălța pe cîmpia de la Impivaara, în mijlocul pădurilor sălbatice. Nu vezi, acum trecem prin codri nepătrunși, și foșnetul brazilor ne însoțește.

Așa își omorau timpul, în drumul lor prin pădurea întunecoasă. Încet, pe nesimțite, locul începea să urce și poteca șerpuită se îndrepta spre un tăpșan înalt și împădurit, numit Teerimäki. Ici-colo apăreau colțuri de stîncă îmbrăcate în

muşchi, ca nişte gigantice pietre de mormînt, şi-n jurul lor foşneau pini pitici şi îndesaţi. Terenul colţuros scutura rău căruţa şi umerii bietului cal. Pe alocuri făgaşul abia putea fi găsit. Drumul ţinea creasta dealului, pentru că şi de o parte şi de alta se-ntindeau smîrcuri fără fund. Fraţii făceau tot ce puteau face ca să uşureze truda calului lor chior. Iată-i în sfîrşit în vîrf. Se opriră să mai răsufle Valko, iar ei îşi rotiră ochii peste cîmpii, peste lumea pe care o priveau din înălţimi. Zăreau sate îndepărtate, livezi, cîmpii, lacuri albăstrii şi, spre marginea de apus a pădurii, turnul înalt al bisericii. La miazăzi, ferma de la Jukola lucea pe coasta dealului ca un paradis pierdut şi, din nou, gînduri melancolice năpădiră inima fraţilor. Dar îşi întoarseră privirile spre miazănoapte şi le aţintiră spre Impivaara cel înalt, cu povîrnişurile lui tare repezi, cu peştera lui înfiorătoare, cu pinii lui bărboşi şi ciopîrţiţi de vijelii, spînzuraţi de peretele stîncos. La poalele muntelui descoperiră o pajişte atrăgătoare, viitoarea lor reşedinţă. Iar mai jos de ea o pădurice mlăştinoasă din care aveau să taie trunchiuri înalte pentru casa lor. Văzură toate astea, zăriră printre pini lacul limpede de la Ilvesjärvi şi soarele luminos, care aurea, înainte de a apune, faţa dinspre nord-vest a muntelui. Şi speranţa le scînteie atunci în ochi ca un fulger vesel şi pieptul li se umflă de aer proaspăt.

Porniră din nou, iuţind pasul, grăbindu-se spre noua lor locuinţă. Dealul scobora şi ei înaintau printre şirurile de pini înalţi, pe pămîntul ascuns sub buruieni, sub afine şi ierburi uscate. Dădură peste un drum nisipos, îngrijit, care ducea de la ferma din Viertola la biserică. Îl străbătură şi

merseră mai departe, pe drumeagul care ţinea coama dealului.

Vorbind verzi şi uscate, au lăsat în urmă pe nesimţite coborîşul, au străbătut întinsa livadă a lui Matti din Seunala, apoi un desiş stufos de brazi tineri şi s-au pomenit pe malul mlaştinii din Sompio. Lacul ăsta avea o înfăţişare îngrozitoare. Suprafaţa lui peticită era alcătuită din băltoace noroioase şi din insule acoperite de muşchi, pe care creşteau un soi de trestii ; ici-colo, apărea cîte-un mesteacăn pipernicit, fără vlagă, care se închina umil în bătaia vîntului de seară. Spre mijloc mlaştina se îngusta, iar uscatul se întărea, devenea mai rezistent. Aci creşteau pini pitici înveliţi în muşchi, iar pe ostroave apăreau tufişuri de rosmarin plăcut la miros. Pe fîşia asta subţire de pămînt, o cărare chinuită ducea pe malul celălalt, de unde începea iar pădurea întunecată. Fraţii sînt acum pe drumul ăsta care străbate mlaştina. Unii trag la hulube alături de Valko, alţii împing căruţa din spate. În cele din urmă, cu mari sforţări şi opintiri, se văd ajunşi pe celălalt ţărm al mlaştinii, şi-acum înaintează din nou pe pămînt sănătos, prin pădure, urmînd o potecă întretăiată de rădăcini, dar pe care n-au de făcut mai mult de cinci sute de paşi. Iată-i pe cîmpia presărată cu buşteni, ce se desfăşoară luminoasă sub ochii lor ; e locul ales de ei la picioarele muntelui rîpos.

Pe vremuri, locurile astea au fost desţelenite de bunicul lor, care a tăiat pădurea şi a întemeiat cărbunării foarte mari. El a despădurit şi a curăţit terenuri întinse în jurul muntelui, a frămîntat cu grapa pămîntul gras, a făcu semănături şi în sfîrşit şi-a umplut hambarele cu snopi bogaţi de grîu. În marginea pajiştii, un morman de dărî-

mături arată încă locul treierişului, de unde se încărcau sacii cu grîu, ca să fie duşi la curte, iar paiele şi pleava rămîneau pe loc, pentru cărăuşii din timpul iernii. Nu prea departe, în marginea pădurii, se vedea încă deschizătura unei gropi uriaşe, în care copacii doborîţi erau prefăcuţi în cărbune. Vajnicul stăpîn de pe vremuri al Jukolei muncise şi se străduise în locul ăsta multe zile călduroase de vară, asudînd din greu. Noaptea se odihnea sub un acoperiş de iarbă, ca să fie cu ochii la cărbunărie. În bordeiul ăsta îşi vor stabili deocamdată domiciliul cei şapte fraţi.

Pajiştea presărată de buşteni e întinsă, dar privirea nu poate pătrunde dincolo de ea : la răsărit, la apus şi la miazăzi, e mărginită de păduri, iar la miazănoapte de un munte înalt. Dar dacă te caţeri pînă-n vîrful lui, încununat de brazi rari, privirea poate alerga departe în toate direcţiile. Spre miazăzi poţi vedea mai întîi pajiştea uşor povîrnită, apoi pădurea neagră, în fund de tot mlaştina din Sompio, iar la orizont se înalţă colina albăstruie de la Teerimäki. La miazănoapte, muntele coboară lin şi panta lui, care a fost şi ea desţelenită şi apoi cultivată, e acoperită acum de o pădure deasă de mesteceni tineri, prin care se joacă cocoşi sălbatici, şi unde lişiţele şuieră cu vocea lor plîngăreaţă pe cărările fără iarbă. La răsărit, pe loc drept, se întinde o pădure nesfîrşită de pini ; spre apus, un teren gloduros, cu stînci învelite în muşchi; iar ici şi colo, pe cîte-o ridicătură îmbrăcată în licheni, cîte un pin pitic, dar stufos. Printre arbori, luceşte lacul din Ilvesjärvi, limpede şi bogat în peşte, la vreo mie de paşi de pajiştea noastră. Cît vezi cu ochii, nu mai zăreşti decît păduri, ce se desfăşoară la nesfîrşit ca o mare întunecată. La drept vorbind,

ai putea distinge spre nord-vest conturul aproape șters al fermei din Viertola, și mai departe, în marginea cerului, turnul cenușiu al bisericii. Așa arată ținutul unde cei șapte frați au hotărît să-și transporte penații.

În seara asta s-au așezat lîngă bordeiul de cărbunar, l-au deshămat pe Valko care se spetise și, după ce i-au agățat un clopot de gît, i-au dat drumul să pască ; apoi au aprins în poiană un foc zdravăn cu uscături și crăci rupte. Simeoni a pus la frigare pește sărat, napi și carne de vită pentru toți ; ceilalți forfoteau pe lîngă căruță, descărcau fiecare lucru, fiecare unealtă și le rînduiau la locul lor. După ce au terminat, fiind și masa gata, s-au așezat pe iarbă să mănînce, în timp ce se lăsa seara. Soarele se ascunsese după munte.

SIMEONI: Iată și prima noastră masă în locul ăsta nou. Să dea Dumnezeu s-avem liniște și pace sfîntă la toate mesele noastre, de azi înainte.

JUHANI: Fericirea, o fericire îmbelșugată să ne însoțească în tot ce vom pune la cale, în toate muncile pe care le vor îndeplini brațele noastre.

AAPO: Aș vrea să vă spun un gînd al meu de mare însemnătate.

JUHANI: Ei, hai ! Deschide-ți inima.

AAPO: Un trup fără cap nu valorează nimic, asta e părerea mea.

JUHANI: Se izbește de toate zidurile, ca o găină cu gîtul tăiat.

TIMO: Și chiar dacă-și are căpățîna la locul ei, găina care are pe dracu-n ea începe să zboare încoa și-ncolo fără nici un rost. Cum se-ntîmpla uneori cu găinile băbuței din

Männistö, și ea zicea că zboară prin aer săgeți fermecate.

JUHANI : Golește-ți sacul, Aapo. Ce-ai vrut să spui ?

AAPO : Uite ce m-am socotit eu : dacă vrem să facem aici o treabă care să ne facă cinste, unul dintre noi trebuie să ne fie cap, să conducă discuțiile noastre, să hotărască în gîlcevile dintre noi. Pe scurt, trebuie un glas care să poruncească, dacă vrem să fie bună rînduială.

JUHANI : Eu sînt cel mai vîrstnic.

AAPO : Tu ești cel dintîi născut dintre frații de la Jukola și ție ți se cuvin toate drepturile.

JUHANI : Eu sînt conducătorul și voi ști să vă cer la toți supunere. Dacă veți voi să ascultați.

AAPO : Așa se cuvine, așa e firesc. Dar în treburile care ne privesc pe toți, va trebui să ceri părerea fiecăruia.

JUHANI : Bucuros am să-mi aplec urechea la sfaturi, mai ales la ale tale. Dar eu sînt în frunte.

AAPO : Da, așa e ! Dar ce pedeapsă se va da celui nesupus, sau care se va încăpățîna să facă pe zvăpăiatul ?

JUHANI : Îl vîr într-o peșteră din coasta muntelui, pe care o astup cu pietroaie de două chintale, ca să nu poată ieși. Și-l țin acolo, fie o zi, fie două, după fapte și după cum e cazul. Așa o să-și muște pumnii și o să cugete la lucruri care o să-l cumințească.

LAURI : Eu nu aprob o pedeapsă ca asta.

TUOMAS : Nici eu.

TIMO: Ce-am ajuns? Viezure cu falca tărcată, să-mi fac vizuină în grotele astea mucegăite? Asta nu!

JUHANI: Aţi şi început să vă revoltaţi.

TUOMAS: Felul ăsta de pedeapsă nu merge, nu merge de loc.

TIMO: „Nu se poate, dragul meu, nu se poate, nu", cum zice cîntecul. Nu sînt nici viezure, nici şobolan.

JUHANI: Mă rog, n-ai decît să te porţi frumos, cumsecade, ca să nu meriţi pedeapsa asta grea, să nu-i stîrneşti mînia.

TIMO: Ţi-am mai spus că nu sînt nici viezure, nici lup, asta e! Nu vreau să fiu nici urs, nici şoricel! Să-ţi fie ruşine! Vorba aia: „Mi-e ruşine mie că nu ţi-e ruşine ţie!"

AAPO: E voie să spun şi eu un cuvînt?

JUHANI: Cum nu! Ce-ai de spus?

AAPO: Că nici eu nu aprob felul de pedeapsă pe care vrei să-l statorniceşti, că-l socotesc prea sălbatic, bun pentru dobitoace, nu pentru fraţi între ei! Uite propunerea mea: cel ce nu va ţine seamă de sfaturi şi de mustrări, cel ce se va arăta batjocoritor, îndărătnic sau defăimător şi va arunca între noi sămînţa vrajbei şi a neînţelegerii să fie scos din tovărăşia noastră şi izgonit de aici.

TUOMAS: Am aprobat.

LAURI: Sînt pentru.

TIMO: Şi eu mă învoiesc.

SIMEONI: Cu toţii sîntem de acord.

JUHANI: Hm! Adică s-a hotărît. Dar băgaţi bine la cap, cine va face măgării, să se ştie, i se dă răvaş de drum, un picior în spate şi nu-i rămîne decît să spele putina, s-o ia la vale. Şi-acum că sînteţi robii mei,

de ce treabă ne-apucăm de mîine? Să vedeți cum o să vă conduc.

AAPO: Înainte de orice, ne-apucăm să ne facem casa. Se înțelege!

JUHANI: Se-nțelege. Mîine dis-de-dimineață, patru oameni cu toporul în mînă își iau locul, fiecare la cîte-un colț al clădirii. Cine să fie ăștia patru? Eu, Tuomas, Simeoni și cu Aapo. Ceilalți să cioplească trunchiurile și să le rostogolească pînă aici. Și cum ne va fi gata căsuța și un hambar pentru provizii, pornim la vînătoare și la pescuit ca să ne strîngem merinde. Băgați bine la cap!

Au terminat cu mîncarea și s-au dus să se întindă în bordei. Se făcu noapte, o noapte de mai, liniștită și înnorată. Din pădure se auzea glasul răgușit al ciuhurezului. Rațele măcăiau pe lacul de la Ilvesjärvi și, din timp în timp, răsuna în depărtare mormăitul pătrunzător al ursului. Singurele zgomote care rupeau liniștea adîncă ce stăpînea firea erau acestea. Înăuntrul bordeiului însă, somnul cu aripi mîngîietoare nu se lipea de frați. Pe tăcute, se-ntorceau ba pe o parte, ba pe alta, rumegau gînduri despre mersul lumii și despre nestatorniciile vieții.

AAPO: Mi se pare că n-ați închis ochii nici unul.

JUHANI: Timo doarme de mult. Dar noi ăștialalți ne învîrtim și ne sucim ca peștele pe uscat. De ce nu s-o fi lipind somnul de noi?

AAPO: Fiindcă drumul vieții noastre a făcut o cotitură mare.

JUHANI: De-aia mi-e sufletul neliniștit, foarte neliniștit.

SIMEONI: Și inima mea e tristă. Ce sînt eu acum? Fiul rătăcitor.

JUHANI: Hm! O oaie rătăcită în pustiu.

SIMEONI: Ne-am părăsit vecinii, ne-am despărțit de aproapele nostru, de orice suflet de creștin.

TUOMAS: Aici sîntem și aici rămînem, cît se va găsi o bucată de carne proaspătă în pădure.

AAPO: O să izbutim în toate, dacă o să lucrăm întotdeauna cu chibzuială și cumințenie.

SIMEONI: Auzi cum urlă ciuhurezul în baltă. Nu e semn bun. Prevestește incendii, omoruri, lupte sîngeroase. Așa spun bătrînii.

TUOMAS: Asta e meseria lui să țipe prin pădure, și nu înseamnă nimic.

EERO: Dar aici nu sîntem în pădure! E o locuință aici, ferma Impivaara cu acoperiș de iarbă!

SIMEONI: Profetul nenorocirilor și-a schimbat locul. Acum urlă din vîrful muntelui. Legenda spune că pe vremuri se ruga aici pentru iertarea păcatelor. Fecioara cea palidă se ruga fierbinte, noapte de noapte, fie vară, fie iarnă, să vie cavalerul să o mîntuiască din prinsoarea căpcăunului care o ținea închisă în peșteră.

TIMO: Am auzit că acest căpcăun hidos trăiește și azi. Sînt vînători care l-au văzut. N-are decît un ochi ce lucește în bezna nopții ca un tăciune aprins. Și noi tocmai aici ne-am găsit să venim, în cuibul căpcăunilor și al dracilor.

AAPO: Aici am descălecat și aici o să locuim fără nici o teamă. Dacă mai e în viață căp-

căunul, şi-a pierdut toată puterea. Tăria lui a fost înfrîntă de sabia tînărului care i-a răpit-o pe Fecioara cea palidă.

JUHANI: Sărăcuţa de ea, cînd mă gîndesc ce viaţă, în bezna peşterii! O biată fată, cu monstrul ăla păros.

SIMEONI: De ce n-a ştiut să nu cadă în ispită?

JUHANI: Nu vorbi aşa, frăţioare. Ia gîndeşte-te ce te-ai face dacă te-ai vedea într-o vale înflorită şi să-ţi iasă în cale fiica regelui, mai frumoasă ca un trandafir, să dea fuga spre tine parfumată şi pomădată, toată numai în văluri şi-n ţoale pline de fluturaşi scînteietori. Dac-ar veni la tine o păpuşă ca asta să te strîngă-n braţe şi să te sărute, ce s-ar alege de inima ta, te-ntreb eu pe tine?

SIMEONI: Aş găsi putere în credinţă.

JUHANI: Hm!

TIMO: Nu i-aş îngădui să mă îmbrăţişeze, nici să-şi lipească buzele de ale mele. I-aş striga: „Fugi de-aici, să nu te apropii de mine, stricato, că pui mîna pe-o nuia şi-ţi trag o sfîntă de bătaie, de-ţi fac dosul curcubeu!" Şi i-aş trage fără milă, s-o satur!

JUHANI: Copil ce eşti! Altfel ai vorbi tu, dac-ai fi umblat mai mult prin lume, dac-ai fi fost de pildă la Turku. Eu am fost o dată de-am dus nişte boi de la ferma din Viertola. Şi ce minunăţii mi-a fost dat să văd! Acolo m-am dumerit eu cum luxul şi gătelile sînt în stare să sucească mintea unui biet om. Vai de mine şi de mine, ce sat gălăgios, ce viaţă destrăbălată. Pe aici trăsuri, pe dincolo trăsuri, şi-n toate trăsurile astea numai ce vezi fel de fel de mustăcioşi împopoţo-

nați, fete frumoase de parcă sînt de porțelan și care răspîndesc un miros tare de uleiuri și de pomezi scumpe. Să tot stai să caști gura ! Isuse Christoase ! și de colo răsare o domnișorică drăgălașă, care saltă ca o căpriță și din șezut îi ies numai pene de aur, adevărată domnișoară de oraș, ce vrei ! Dar gîtul ? Un gît alb ca laptele proaspăt. Și roșie-n obraz, și ochii îi strălucesc ca tăciunii aprinși cînd simte că un subțirel de filfizon, cu țilindru în cap și cu redingotă cu pulpane negre ca pana corbului, se întoarce după ea și se uită lung — cum dracu să vă spun ? — se chiorăște la ea printr-un ciob de sticlă, pe care și-l vîră în ochiul stîng. Și-atunci să te ții — mamă Doamne ! — încep niște ploconeli și dintr-o parte și din alta, domnișorica își subțiază gura și-ncepe să ciripească din buze ca rîndunica pe acoperiș la soare, iar coconașul dă din mîini, își flutură pulpanele, își sucește pălăria-n mînă și tropăie de parcă vrea să scoată scîntei din caldarîm. Comédie mare ! „Ah ! Cum vă mai turuie gurița", îmi ziceam eu, prăpăditul, care încremenisem în colțul străzii, cu teancul de piei de bou proaspăt jupuite pe umăr, jinduind pe furiș la porumbeii ăia care se giugiuleau.

TUOMAS: Boieri țăcăniți la cap.

TIMO: Și copilăroși ca țîncii ăia de li se prelinge laptele din gură. Iar cînd mănîncă, își pun niște cîrpe pe piept și nu știu nici măcar să lingă lingura cînd se ridică de la masă, bată-i să-i bată de maimuțoi ! Am văzut eu cu ochii mei, de nu-mi venea să cred, zău așa !

SIMEONI: Dar cînd e vorba să tragă țăranul pe sfoară, să-l jupoaie, nu-i întrece nimeni.

JUHANI: E drept că în lumea boierească se petrec multe lucruri caraghioase și fără rost, mi-am dat eu seama în călătoria mea la Turku. Dar orice-ar fi, cînd întoarce capul după tine o femeiușcă d-alea, care miroase a toate mirodeniile, și-i saltă pieptul, zău dacă nu-ți vine nu știu cum și parcă te gîdilă la inimă. Da, măi copii, desfătările lumești parcă te trag de mînecă, am văzut eu în călătoria mea la Turku. Și vă mai spun o dată că o plîng pe fata de la munte. De mult trebuia să fie smulsă din iadul ăsta și să navigheze cu iubitul ei spre portul liniștit unde, cu voia lui Dumnezeu, o s-ajungem cu toții într-o bună zi. Cel puțin așa nădăjduiesc. Să-ncercăm s-adormim cu speranța asta. Simeoni, ia du-te tu și îngroapă cîțiva tăciuni în cenușă, să nu mă mai chinuiesc mîine să bat cremene, ci să ne-apucăm de-a dreptul să ciocănim copacii ca gheonoaia. Ia vezi tu.

Simeoni se îndepărtă să îndeplinească porunca lui Juhani, dar se-ntoarse numaidecît, cu părul vîlvoi și cu ochii rătăciți. Bîlbîindu-se, povesti ceva despre un ochi ciudat care scînteia afară, lîngă căruță. Ceilalți săriră în sus, își făcură semnul crucii și ieșiră grămadă din bordei. Părul fiecăruia parcă era un tufiș de scaieți. Rămaseră încremeniți, muți ca piatra, cu privirea țintă încotro arăta degetul lui Simeoni. Căscară ochii mari și în adevăr observară dincolo de căruță o lumină ciudată, care dispărea din cînd în cînd ca să reapară numaidecît. Ar fi putut să creadă că e ochiul calului, singurul lui ochi, dar nu vedeau

nici pic de alb. Dimpotrivă. Nu se zărea decît o masă neagră. Şi nici clopotul nu se auzea. Gîndindu-se fiecare în felul lui, fraţii şedeau pe loc, nemişcaţi. În cele din urmă, Tuomas strigă cu o voce destul de repezită :

TUOMAS: Ce dracu faci acolo ?

JUHANI: Ce te răţoieşti aşa le el ? Ce, nu ţi-e bine ? Doamne fereşte ! Căpcăunul e ! Ce ne facem acum ? El e, fraţilor ! Ce-i spunem ?

AAPO: Nu ştiu, zău, ce să-i spunem.

TIMO: O rugăciune ar prinde bine.

JUHANI: Nimeni dintre noi nu ştie o rugăciune pe dinafară ? Spuneţi cîteva versete măcar, fraţilor. Pentru numele lui Dumnezeu, daţi drumul la cît ştiţi, ce vă trece prin cap, numai din Biblie să fie ! S-o potrivi, nu s-o potrivi, nu e nimic ! Rostiţi cel puţin, fraţilor, vorbele de botez grabnic.

TIMO: Eu ştiam destule versete din Psaltire, dar acum parcă mi-a dat cineva cu maiu-n cap.

SIMEONI: Duhul nu te lasă nici pe tine să vorbeşti, cum nu mă lasă nici pe mine.

TIMO: Da, nu mă lasă !

JUHANI: E cumplit !

TIMO: O grozăvie !

JUHANI: Ce-i de făcut ?

TUOMAS: După capul meu, cel mai bun lucru e să fim înfipţi. Să-l întrebăm de la obraz cine e şi ce vrea.

JUHANI: Lasă-mă să-l întreb eu... Cine eşti tu ? Cine eşti ? Cine eşti şi ce vrei ?... Nu vrea să răspundă.

LAURI: Să-l ardem cu jeratic.

JUHANI: Luăm tăciunii și-ți tăbăcim pielea, dacă nu ne spui cum te cheamă, care ți-e neamul și ce hram ții.

LAURI: Eu zic să punem mîna pe cîte-un tăciune.

JUHANI: Să îndrăznim?

TUOMAS: O dată moare omul.

JUHANI: Așa e! O moarte sîntem datori lui Dumnezeu! Puneți mîna pe lemne, fraților.

Într-o clipă se înșirară toți în rînd, cu cîte-un buștean aprins în mînă. Primul era Juhani, cu ochii zgîiți ca de bufniță și pironiți pe ochiul care-i privea din dosul căruței, cu o licărire misterioasă. În pajiștea învăluită-n noapte, frații învîrteau amenințători armele lor înflăcărate. Bufnița buhăia în brazii de pe munte, din bolta întunecoasă veneau zgomote surde și nori negri acopereau bolta cerului ca niște balauri.

JUHANI: Cînd oi striga: Haida! aruncați cu toți tăciunii în spinarea Diavolului!

SIMEONI: Să-ncercăm întîi niște descîntece.

JUHANI: Bine te-ai gîndit! Să-ncercăm întîi cu vrăjitoria. Dar cum să spun? Suflă-mi tu, Simeoni, că m-am prostit de tot. Suflă-mi vorbele și o să i le trîntesc în obraz să răsune pădurea.

SIMEONI: Bine. Ascultă atunci: Stăm în fața ta.

JUHANI: Stăm în fața ta.

SIMEONI: Luptători ai credinței, cu sabia de foc în mînă!

JUHANI: Luptători ai credinței, cu sabia de foc în mînă!

SIMEONI: Piei din ochii noştri !
JUHANI: Piei d-aici, du-te dracului !
SIMEONI: Sîntem creştini botezaţi, ostaşii Domnului.
JUHANI: Sîntem creştini botezaţi, ostaşii Domnului, luptători întru Christos !
SIMEONI: Chiar dacă nu ştim citi slovele.
JUHANI: Chiar dacă nu ştim citi slovele.
SIMEONI: Dar sîntem pătrunşi de credinţă.
JUHANI: Dar sîntem pătrunşi de credinţă, şi credem cu tărie.
SIMEONI: Pleacă de-aici !
JUHANI: Pleacă de-aici !
SIMEONI: Acum o s-auzi cîntatul cocoşului.
JUHANI: Acum o s-auzi cîntatul cocoşului.
SIMEONI: Care vesteşte lumina Celui de Sus.
JUHANI: Care vesteşte lumina Celui de Sus, a Domnului Sabaoth !
SIMEONI: Văz că nu-i pasă de nimic.
JUHANI: Văz că.. Da, nici nu se sinchiseşte ! Degeaba îmi sparg pieptul ca un arhanghel. Dumnezeu să ne apere, fraţilor, nu ne mai rămîne decît una : Haida !

Atunci aruncară toţi lemnele aprinse după stafie. Arătarea se puse pe fugă, tropăind din patru copite şi dispăru ca o săgeată ; timp îndelungat tăciunii aprinşi scînteiară pe crupa sa, în noaptea adîncă. Aşa o luă la goană sub ploaia de foc şi nu îndrăzni să se oprească decît în marginea cîmpiei, nechezînd zgomotos de două-trei ori. Fiindcă cumplitul căpcăun al fraţilor, monstrul înspăimîntător, nu era decît bietul cal bătrîn şi chior, care-şi lepădase deocamdată culoa-

rea lui albă în noroaiele negre ale mlaştinii în care se înnămolise şi se bălăcise multă vreme, pînă să poată ieşi din nou pe uscat. Tot în pățania asta își pierduse şi clopotul, fapt ce a contribuit mult să-i păcălească pe frați. Asta era ochiul care scînteiase în dosul căruței, cum lucesc adesea ochii animalelor în noapte. Frații n-au îndrăznit însă decît după cîteva clipe și asta cu multă prudență, să înainteze în întunericul nopții ca să descopere greşeala. Îmbufnați, se-ntoarseră în bordei şi tocmai cînd se crăpa de ziuă au fost cuprinşi de un somn adînc.

CAPITOLUL VI

În sfîrșit, coliba fraților fu gata. Măsura cinci stînjeni în lungime și trei în lărgime. Una din fațade era întoarsă spre răsărit și alta spre apus. Intrînd pe ușa dinspre răsărit, aveai în dreapta un cămin mare și în stînga o despărțitură care urma să-l adăpostească iarna pe Valko. Cum pășeai pragul, pămîntul era așternut cu crăci de brad pînă-n mijlocul încăperii, dar partea din fund era pardosită cu o dușumea grozavă, alcătuită din bîrne late, iar deasupra, mai în fund, o altă podeală mai înălțată. Asta pentru că frații foloseau noua lor casă și ca locuință și ca sauna. Cam la douăzeci de pași depărtare, se înălța un hambar făcut din trunchiuri mai subțiri de brad.

Prin urmare, frații aveau acum un adăpost foarte bun împotriva ploilor, furtunilor și a frigului iernii. Totodată aveau și unde să-și ție proviziile. De aci încolo puteau să se ocupe numai de pescuit și de vînătoare. Moartea dădu atunci în cocoșii de munte, în lișițe și-n găinile sălbatice, în iepuri, în veverițe și în bursucii greoi și

ursuzi, ca şi în raţele şi peştii lacului Ilvesjärvi. Colinele şi întinsele păduri de brad răsunară de lătratul cîinilor şi de detunături de puşcă. Sub plumbii fraţilor se-ntîmpla uneori să cadă şi cîte-un urs cu blana zbîrlită, deşi nu sosise încă timpul prielnic pentru o astfel de vînătoare.

Toamna cu nopţile ei reci îşi făcu apariţia, şi lăcustele, şopîrlele şi broaştele se stinseră sau se grăbiră să se vîre în ascunzătorile lor adînci. Era timpul să se aşeze capcanele de oţel lucitor pentru vulpi. Fraţii deprinseseră meşteşugul ăsta de la tatăl lor. Numeroase vulpi, iuţi de picior, au plătit cu blana lor scumpă lăcomia după o bucăţică gustoasă. Pe zăpada moale din pădure iepurii lăsau urme care le arătau fraţilor unde să-ntindă curse de alamă, spre pierzania multor fricoşi cu blana albă. Au mai construit, pentru prinderea lupilor, un soi de ţarc cu pereţii înclinaţi, într-o adîncitură ascunsă de tufişuri, în marginea de răsărit a pajiştii. Separat, au săpat la o oarecare distanţă de casă, pentru acelaşi soi de animale, o groapă adîncă în pămînt uscat şi nisipos. Momeala atrăgea în trainica îngrădire destui lupi înfometaţi şi, de îndată ce fraţii simţeau că prada le-a căzut în leasă, începeau un tărăboi nemaipomenit, în bezna nopţii de toamnă. Unul din fraţi, proptit de îngrămădeala de stîlpi, lua puşca la umăr şi-ncerca să doboare cu un plumb sălbăticiunea aspră la păr. Altul se aşeza lîngă el, cu o faclă de nuiele muiate în răşină. Al treilea, agitînd o torţă de răşină, dădea o mînă de ajutor cîinilor, care se căzneau să gonească din tufişuri animalele încolţite. Ţipetele oamenilor, lătratul cîinilor, detunăturile puştilor se amestecau într-o larmă de iad. Pădurea şi peretele rîpos al muntelui Impivaara vuiau fără întrerupere. Era

o frămîntare asurzitoare ; zăpada se păta, înroşindu-se tot mai mult strivită în picioare din toate părţile, pînă cînd fiarele cu coada stufoasă cădeau doborîte în sîngele lor. Fraţii se apucau atunci să jupoaie vînatul şi treaba asta o făceau cu multă plăcere.

Din cînd în cînd, cîte un lup, sau chiar doi, se înfundau şi în groapa săpată în marginea pajiştii. Într-o dimineaţă se-ntîmplă că Timo — în timp ce fraţii lui mai dormeau încă — ieşi mai devreme să cerceteze groapa, al cărei înveliş, în parte desfundat, dădea loc la mari speranţe. Ajuns pe malul gropii, văzu cu bucurie în fund o mogîldeaţă cenuşie, apoi desluşi un lup voinic, cu botul la pămînt, care stătea nemişcat şi-l străpungea cu privirea. Şi-atunci ce făcu Timo ? Se hotărî să ridice el singur viaţa lupului şi să-şi facă apariţia în casă cu povara asta păroasă pe umeri, spre uimirea fraţilor săi. Se puse pe lucru. Aduse o scară ce stătea rezemată de zid, o aşeză cu grijă în groapă, cabori cîteva trepte, înarmat cu un retevei noduros, hotărît să zdrobească cu el ţeasta fiarei. Izbi de mai multe ori cu bîta, scrîşnind din dinţi. Dar dădea tot în gol, căci lupul îşi ferea cu sprinteneală capul, la dreapta ori la stînga, ori de cîte ori omul lovea cu arma lui greoaie. În cele din urmă, Timo aruncă măciuca între labele lupului şi nu găsi nimic mai bun de făcut decît să iasă din groapă şi să se ducă să le spună fraţilor ce s-a întîmplat.

Fraţii alergară într-o clipă, cu prăjini, cu furci, cu laţuri, ca să prindă prada. Dar cînd ajunseră lîngă groapă, o găsiră goală. Lupul ieşise netulburat pe scara uitată de Timo în groapă şi o luase din loc, fericit de norocul ce dăduse peste el. Fraţii pricepură numaidecît şi, înjurînd şi scrîşnind

din dinți, întoarseră spre Timo privirile lor furioase. Dar Timo era departe. Fugea de mînca pămîntul spre marginea pădurii și se făcu nevăzut îndată printre brazi. Simțise că nu era prudent să mai lungească vorba despre treaba asta. Ceilalți îl urmăreau cu înjurături, amenințîndu-l cu pumnii, făgăduindu-i să-i tăbăcească pielea și să-l înmoaie ca pe un nap copt, de la cap la picioare, dacă va îndrăzni numai să se arate în pragul cabanei. După ce au rostit toate amenințările astea, s-au depărtat de groapă și s-au întors în casă supărați și furioși. Timo rătăcea prin pădure ca un fugar. Dar fraților începu îndată să le pară rău de cum s-au purtat cu el, cînd și-au dat seama că paguba a fost pricinuită dintr-o scăpare, nu din răutate. Așa că, înainte de venirea serii, Juhani se urcă în vîrful muntelui și începu să strige cu putere, în toate direcțiile, după Timo, făgăduindu-i și jurîndu-se chiar că se poate întoarce fără teamă. A strigat de cîteva ori și Timo se-ntoarse curînd, necăjit foc și ocolindu-le privirile. Fără să spuie un cuvînt, se dezbrăcă și se aruncă pe paie, unde începu să sforăie numaidecît.

Veni și timpul cel mai potrivit pentru vînătoarea de urși. Frații își luară atunci țepușele, își încărcară puștile și porniră să trezească pe prințul pădurilor, care se și culcase și dormea în ascunzătoarea lui întunecoasă, sub brazii încărcați de zăpadă. Au doborît destui urși bosumflați, în clipa cînd ieșeau furioși din liniștitul lor bîrlog. De multe ori se încingea o luptă încordată ; zăpada, înroșită de sîngele ce curgea și de o parte și de alta, era zvîrlită la mari depărtări. Încăierarea ținea pînă cînd fiara se odihnea răpusă, cu botul rînjit. Iar frații se întorceau grăbiți acasă,

să-și ungă rănile cu un soi de alifie făcută din rachiu, cu sare, cu praf de pușcă și pucioasă. Își ungeau rănile cu amestecul ăsta și pe deasupra puneau un strat de păcură.

Așa își adunau ei hrana din păduri și din dumbrăvile cu viroage ascunse, umplîndu-și cămara cu tot felul de vînat : păsări, iepuri, bursuci, urși. Avuseseră grijă să strîngă și furaj pe toată iarna, pentru bătrînul și credinciosul Valko. Pe malul bălții se ridică un înalt stog de fîn, secerat cu grijă și rînduit frumos, socotit să ajungă din belșug pe toată durata înghețului. Se îngrijiseră și de lemne de foc pentru încălzitul casei. Un falnic munte de buturugi se ridica în apropierea hambarului și un maldăr impunător de bușteni rășinoși, ce părea un vraf de uriașe coarne de elan, era proptit de zidul casei și se-nălța pînă la acoperiș. Astfel aprovizionați, frații puteau să înfrunte cu seninătate anotimpul cu barba de promoroacă.

E ajunul Crăciunului. Aerul e blînd, nori cenușii acoperă cerul, zăpada proaspătă s-a așternut pe munți și pe văi. Din pădure se aude un freamăt ușor, cocoșul sălbatic pigulește prin mestecenii încărcați de mîțișori, un stol de gaițe se îndestulează cu scorușe roșii, iar coțofana, această fiică ciudată a pădurii, își cară rămurele pentru viitorul ei cuib. În colibe ca și pe la fermele bogate, domnește pacea și buna dispoziție ; la fel și în coliba fraților de la poalele muntelui Impivaara. În dreptul ușii, afară, se vede o încărcătură de paie, pe care a cărat-o Valko de la Viertola și care servește să acopere podeaua odăii, în cinstea sărbătorilor de Crăciun. Frații n-au vrut să se lipsească nici de astă dată de cea mai dulce amintire din copilăria lor : trosnetul paielor.

În colibă se aude șuieratul aburilor ce se ridică de pe pietrele înfierbîntate ale căminului și bătaia crăcuțelor de mesteacăn. Frații își iau baia de Crăciun cu toată conștiinciozitatea. După ce aburii s-au risipit, se dau jos de pe trepte, se îmbracă și se așază pe lavițele ce țin loc de bănci de-a lungul pereților. Se întind să răsufle și să transpire. O scîndurică aprinsă luminează încăperea. Valko rumegă ovăz în despărțitura lui, căci este Crăciun și pentru el. Căscînd și moțăind, cocoșul se cațără pe grinda lui. Killi și Kiiski dorm lîngă sobă, cu botul pe labe, iar pisica bătrînă de la Jukola toarce pe genunchii lui Juhani.

Timo și Simeoni începură să puie de masă, în timp ce ceilalți cărau paie înăuntru. Desfăcură legăturile și risipiră paiele pe podea, formînd un strat gros de-un lat de palmă, ceva mai grosuț sus, pe trepte, unde-și treceau ei de preferință serile și nopțile. În sfîrșit, mîncarea fu gata : șapte pîini, două ceaune de stejar pline cu carne de urs, din care ieșeau aburi, și un hîrdău cu bere, toate rînduite frumos pe masă. Berea și-o pregătiseră singuri, după o rețetă veche pe care o știau de la măicuța lor. Dar o făcuseră mai tare decît o fac de obicei țăranii. Închisă la culoare, berea spumega în hîrdău. Iar dacă înghițeai o oală plină, te amețeai binișor. Frații s-au instalat în jurul mesei și s-au ospătat cu pîine, carne și bere cu spumă.

A A P O : Ce belșug de mîncăruri grămădite în fața noastră.

J U H A N I : Să mîncăm și să bem, copii, că e Crăciunul, și pentru noi, și pentru toată lumea. Crăciun pentru animale, ca și pentru oameni. Timo, frate dragă, toarnă-i și lui Valko, în grajdul lui, nițică bere peste ovăz.

Aşa, aşa, toarnă-i o oală plină. Astă-seară să nu fim zgîrciţi, să-şi capete fiecare porţia lui, şi calul, şi cîinii, şi pisica, şi bătrînii fraţi din Jukola. Pe cocoş să-l lăsăm să doarmă liniştit, i-om da dreptul lui mîine. Aici Killi, Kiiski vino-ncoa, ia înghiţiţi voi bucata asta de pulpă de urs ; na şi pentru tine, pisicuţă dragă, bătrînico, dar nu, nu aşa, dă întîi frumos laba, te faci că nu vezi? Aşa, acum pe amîndouă. Ia priviţi ce figuri ştie să facă pisica noastră şi să mai ziceţi că nu sînt profesor bun. Uite cum ştie să dea mîna cu amîndouă labele o dată şi ce frumos stă, ca un moşneag cuminte, pe labele dinapoi. Aşa, aşa, încă o dată, hoţoaico! Poftiţi !

AAPO: Ia uite drăcie !

TUOMAS: Ca să vezi că poţi învăţa şi la bătrîneţe.

JUHANI: Ei, dar credeţi c-a fost uşor ? Mi-a trebuit timp pentru asta. Dar n-am slăbit-o pînă cînd n-a învăţat să mulţumească lui stăpîn-su cu amîndouă labele. Acum ştie ca un om şi eu sînt răsplătit de toate ostenelile. Asta zic şi eu pisică ! Na, înghite bucăţica asta de urs. Da, da, şi voi, Killi şi Kiiski ! Fireşte ! „Poţi să loveşti un om, dar nu cîinele lui !" Vorbă mare ! Iar eu am să zic : „Poţi să dai cît ţi-o plăcea în Jussi din Jukola, dar să nu te-atingi de cîinii lui !"

EERO: Împinge hîrdăul de bere, Juhani !

JUHANI: Uite-l, frate ! Bea, făptura lui Dumnezeu, că e Crăciun şi hambarul plesneşte de bunătăţi. Ce ne lipseşte nouă, aici ? N-are ce să ne pese nici dacă lumea întreagă s-ar face scrum, atîta timp cît Im-

pivaara rămîne în picioare, cu împrejurimile lui. Trăim aici ca boierii, de capul nostru, fără să ne pese de răutatea omenească. Ne simţim bine aici. Pădurea e pajiştea noastră, şi fîneaţa, şi arătura, şi moara, şi cuibul nostru veşnic.

TIMO: Şi cămara!

JUHANI: Aşa e! Ne simţim bine! Îţi mulţumim, Lauri, că ne-ai arătat mijlocul de a fugi din bîlciul ăsta al lumii. Aici domneşte liniştea şi pacea. Şi vă întreb încă o dată: Ce-ar avea să ne pese nouă dacă flăcările jucăuşe ar arde tot pămîntul, cînd ar ocoli partea de miazănoapte a Jukolei şi pe cei şapte copii ai ei?

TIMO: Dacă vreodată un foc mare ar pustii pămîntul, atunci şi partea de miazănoapte a Jukolei s-ar preface şi ea în fum şi cenuşă, cu cei şapte copii ai ei cu tot!

JUHANI: Asta o ştiu eu! Dar omul are voie să-şi închipuie orice. Îşi poate închipui ori că e stăpînul lumii, ori că e o gînganie care scormoneşte bălegarul. Vezi, omul poate bănui că totul a pierit, Dumnezeu şi dracii, şi îngerii, şi tot neamul omenesc, cu toate fiinţele pămîntului şi ale mării şi ale aerului. Îşi poate închipui că iadul şi cerul şi pămîntul s-au prăbuşit, s-au topit ca o mînă de cîlţi în para focului, şi-n locul lor n-a rămas decît întunecime, iar cocoşul cu gîtul arcuit nu va mai vesti niciodată ziua Domnului. Aşa îşi ia zborul gîndirea omenească şi cine îi poate pune stavilă? Eero, tu eşti cel mai mic, du-te şi mai trage bere din butoi! Aha! Ia dă hîrdăul de bere! Uite

cum spumegă ca şuvoaiele din Kyro! Să bem o duşcă în sănătatea ta, Tuomas.

TUOMAS: Nu e nevoie să mă rogi!

JUHANI: Asta înseamnă să bei bărbăteşte! Cu înghiţituri de-astea, gîtlejurile noastre vor deveni adevărate gîturi de dascăl.

În codru-i bine să trăieşti,
Din sat să fugi, de lume scapă!
Lemne-o să arzi cîte pofteşti,
Şi-n loc de bere-o să bei apă!

Aşa o fi! Numai că noi ne adăpăm cu zeamă bună de orz, ardem numai buturugi noduroase şi buşteni plini de răşină, avem saltele de paie mai moi ca puful şi loc de dans cum rar se vede.

AAPO: O să ţi se urce berea la cap.

JUHANI: Toarnă şi tu trei oale pe gîtlej şi pe urmă să-mi spui dacă simţi ceva tărăboi în căpăţînă. Eero, cîntă tu ceva şi eu să joc.

EERO: Ce să-ţi cînt?

JUHANI: Totuna e, numai gălăgie mare să fie. Hai, băiatule, zbiară pînă s-or coşcovi toate grinzile tavanului. Cîntă „piciule", cîntă ca să joc, cîntă pînă m-oi vedea sărind ca un berbec pînă-n grindă. Cîntă!

EERO: O să fii servit.

Seară de Crăciun, voioasă,
Hai, de te cinsteşte!
Berea curge-n căni, spumoasă.
Bem cu toţi, frăţeşte.
Hai, de te cinsteşte!
Polobocu-i plin,
Ca în rai trăim.

Toţi petrec şi chefuiesc
Seara-n tîrg cînd s-a lăsat.
Cu un taur ei plătesc ;
Dar de nuntă-au cumpărat
Dar de nuntă, dar de nuntă.
Cu un taur îl plătesc.
Dar de nuntă-au cumpărat,
Juho e un prostovan.

AAPO: Isprăveşte, Eero, nu-l mai întărîta.

JUHANI: Zi-i mai departe, zi-i că nu mă supăr. Cîntă înainte că nu vreau să ţopăi fără muzică

EERO: *Juho e un prostovan,*
Juho e un guguman,
Cocina la porci o spală.

TIMO: Ha, ha, ha ! Cînţi nişte prostii cît tine de mari !

JUHANI: Nu e nimic ! Nu mă supăr ! Cîntă !

EERO: *Juho e un guguman*

JUHANI: Dar o să-mi ţin hangul singur, plesnind din degete.

EERO: *Cocina la porci o spală*
Cu o cîrpă. Ce scofală !
Juho e un prostovan.

Tot nu-ţi ajunge ?

JUHANI: Nu ! Vreau să joc ca la nunta lui Karja-Matti. Mai ! Mai ! Ca la nunta lui Karja-Matti.

SIMEONI: S-a speriat şi cocoşul, şi el se

revoltă că e prea mare gălăgie, acum noaptea.

JUHANI: Închide-ți pliscul, cocoș bătrîn, isprăvește cu atîția „cucurigu" !

TUOMAS: Dansul ăsta nebunesc ți-a tăiat răsuflarea. Nu mai juca turcește !

JUHANI: E rusesc dansul ! Nu-i așa, Eero ?

EERO: E o juhanistă.

JUHANI: Tra-la-la ! Ce mai petrecere ! Ha, ha ! Pentru a doua oară în viața mea, am dansat și eu pe săturate. Prima dată a fost la nunta lui Karja-Matti, unde sexul frumos era reprezentat prin trei babe, iar bărbați erau un batalion, o turmă-ntreagă. Dar după ce Matti ne-a trîntit cîteva ulcele cu punci amărui de cafea, nu se mai putea !... Am început să pisăm dușumeaua, așa, între bărbați. Și pămîntul duduia sub picioarele noastre. Bietele babe au zis bogdaproste cînd au scăpat din hărmălaia aia. Dar acum hai să ne dezbrăcăm și să ne urcăm pe trepte. Însă nu ca să moțăim. Hîrdăul de bere să fie lîngă noi, torța cu rășină să arză și să ne spunem povești și istorii caraghioase, sus pe polița a mai călduroasă.

S-au dezbrăcat, au umplut încă o dată hîrdăul cu bere și s-au urcat cu toții pe trepte. Numai în cămașă, s-au culcat pe paie, la căldurică. Hîrdăul spumos trecea din mînă-n mînă cu stăruință, iar o șipcă de pin, înțepenită într-o crăpătură a peretelui, răspîndea o lumină aurie. Din mintea lui Juhani țîșni însă o idee, din gura lui izbucniră cîteva cuvinte, care au fost pricina unei mari nenorociri.

JUHANI: Ne prăjim aici ca niște cîrnați, pe paiele astea ale cuptorului și pietrele în-

cinse ale căminului ne dau prea multă căldură. Eero, ia varsă o oală de bere pe sobă, să știm și noi cum e gustul aburilor de bere !

TUOMAS: E o idee prostească !

JUHANI: O idee măreață. Toarnă !

EERO: Trebuie să ascult de șef !

JUHANI: Două, ba chiar trei oale de bere pe cuptor.

TUOMAS: Nici o picătură. Dacă aud cea mai mică sfîrîială, vai de cel care a stîrnit-o.

AAPO: Nu sîntem atît de bogați, ca să facem băi cu aburi de bere. Ah ! Nu ! Asta n-are nici un rost !

JUHANI: Ar fi însă nostim să-ncercăm. Hai, Eero, dă-i drumul ! Răspund eu de tot și te și apăr.

EERO: E porunca stăpînului și trebuie să mă supun. Trebuie s-ascult de șef. De unde nu, îmi dă răvaș de drum chiar în noaptea de Crăciun.

Atunci, Eero, încleștînd dinții și strîmbîndu-și buzele într-un zîmbet șiret, a îndeplinit întocmai voia lui Juhani ; se auzi îndată o detunătură puternică în cuptor, urmată de un clocot violent. Furios, Tuomas se ridică și se repezi ca un uliu la Eero, dar Juhani sări în ajutorul celui mic. Asta a fost semnalul unei încăierări generale, în timpul căreia torța aprinsă fu azvîrlită pe podea, dînd foc paielor fără ca frații să bage de seamă. După cum la suprafața apei, un cerc se-ntinde deopotrivă și cu aceeași iuțeală în toate părțile, tot așa se răspîndi și focul pe dușumea. Flacăra vie se urca din ce în ce mai sus. Ea începuse să mîngîie treapta cea mai înaltă, cînd locuitorii colibei văzură primejdia.

Dar era prea tîrziu ca ei să-şi mai poată salva altceva decît viaţa, atît pe a lor cît şi pe a animalelor care trăiau cu ei în casă. Flăcările alergau prin toate ungherele, zăpăceala şi desperarea erau la culme. Se repeziră cu toţii la uşă, o deschiseră, şi oameni, cîini, pisică şi cocoş ieşiră toţi deodată într-o zarvă asurzitoare. Parcă i-ar fi aruncat pe toţi casa, o dată cu fumul înăbuşitor, pe pămîntul acoperit de zăpadă, şi-acum şedeau toţi grămadă, tuşind care mai de care. Cel din urmă a ieşit Lauri, trăgînd de hăţuri pe Valko, altminteri bietul cal ar fi căzut pradă focului. Flăcări mari pătrundeau acum prin ferăstruicile podului şi ieşeau pe uşă şi prin acoperiş. Coliba greoaie de la poalele Impivaarei se zbuciuma acum cuprinsă de foc, iar oamenii şi animalele rămăseseră fără adăpost pe pămîntul îngheţat.

Bordeiul de cărbunar, prima lor reşedinţă în aceste locuri, era acum ruinat de tot, iar hambarul pentru provizii era mai deschis decît un cuib de coţofană. Fraţii dîrdîiau încremeniţi pe loc, singura lor apărare împotriva frigului fiind o cămăşuţă scurtă de pînză. N-au avut timp să-şi scape de furia flăcărilor nici măcar şepcile, ca să-şi acopere capul, sau să-şi ia în picioare papucii de scoarţă de copac. Din toate lucrurile din casă, nu le rămîneau decît puştile şi raniţele, pe care le puseseră în hambar înainte de baie. Fraţii ţopăiau în zăpadă cu spatele la foc, ridicînd cînd un picior, cînd altul, ca să le încălzească, iar tălpile lor, expuse şi la foc şi la zăpadă, se-nroşiseră ca labele de gîscă.

Se bucurau de ultima binefacere pe care le-o dădea căsuţa lor : dogoarea focului. Se adunase un munte de jeratic şi flăcările se-nălţau cu pu-

tere spre cer. Lumina orbitoare se ducea pînă departe, iar pe spinarea muntelui brazii bărboşi zîmbeau blînd, pîrguiţi ca de razele dimineţii. Grămada de buşteni plini de răşină zvîrlea în sus nori de fum gros, negru ca funinginea, care se înălţau în rotogoale sub bolta cerului. O lumină puternică se răspîndea asupra pajiştii şi a împrejurimilor ; în miezul nopţii de iarnă, răsărise o zi ciudată, roşiatică, pe care păsările uimite o priveau de pe crăcile grele de zăpadă, în timp ce casa din Impivaara se topea în jeratic şi cenuşă. Fraţii se scărpinau în cap de necaz şi de desperare şi stăteau mai departe cu spatele la foc, ridicînd pe rînd tălpile spre flăcările dogorîtoare. Încet-încet, rugul scădea şi-n cele din urmă se prăbuşi într-un vraf de tăciuni. Mii de scîntei lucitoare brăzdau aerul nopţii. Fraţii văzură cu groază cum cerul începe să se lumineze şi vîntul să bată dinspre miazăzi ; frigul urma să ia locul dezgheţului.

AAPO: N-am scăpat de foc decît ca să murim de ger. Uite cum se luminează cerul şi un vînt îngheţat suflă dinspre baltă. Fraţilor, sîntem în mare primejdie.

JUHANI: Iadul să ne-nghită ! Cine e răspunzător de toată nenorocirea asta ?

TUOMAS: Cine ? Tu, nemernicule, tu care mai ai îndrăzneala să întrebi ! Ai merita să te frig pe jeraticul aprins !

TIMO: N-o să vă luaţi la bătaie acum, pîrliţilor ! Asta ne-ar mai lipsi ! Acum trebuie să fim cuminţi şi să ne încălzim cum om putea, ca fraţii.

SIMEONI: Nelegiuiţilor !

AAPO: Isprăviţi acum cu certurile şi cu supărarea, cînd sîntem ameninţaţi de un sfîrşit

atît de jalnic. Casa noastră e cenuşă şi noi am rămas goi în zăpadă. Ce ne poate ţine de cald bucăţica asta de cînepă ? Din fericire, ne-au rămas puştile şi muniţiile care erau în hambar. O să avem mare nevoie de armele astea. Se şi aude urletul lupilor din Teerimäki.

TUOMAS: Şi ce-o să ne facem ?

AAPO: Nu văd altă scăpare decît să ne grăbim spre Jukola să nu ne-ajungă din urmă moartea cea vînătă. Doi dintre noi să încalece pe Valko, ceilalţi să alerge pe de lături. Aşa să facem pe rînd, cînd călare, cînd pe jos. Valko o să deschidă drumul prin zăpadă şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, poate că mai scăpăm.

JUHANI: Pînă să ne vedem la Jukola, lîngă un foc bun de buturugi, picioarele noastre o să ajungă ca napii răscopţi.

SIMEONI: Alt mijloc nu este. Să ne grăbim. Vîntul e din ce în ce mai rece şi cerul se înseninează. Să ne grăbim !

TUOMAS: Uite puştile şi traistele. Puşca pe umăr şi traista la spinare. Doi se urcă pe Valko şi ceilalţi o să galopăm după ei, cît ne-or ţine curelele. Dar să plecăm repede-repede, pentru salvarea sufletelor noastre nemuritoare.

JUHANI: Se luminează dinspre miazănoapte şi stelele sclipesc. Hii ! Huu ! Să ne grăbim.

AAPO: Mîine o să ne întoarcem să luăm merindele şi uneltele care au mai scăpat de foc. Tot mîine luăm pisica şi cocoşul. Ei o să treacă mai uşor noaptea, pe lîngă dărîmăturile astea fierbinţi. Dar Killi şi Kiiski

o să ne întovărăşească credincioşi în cursa asta. Unde sînt?

TUOMAS: Nu-i văz. Tăceţi! Ascultaţi!

EERO: Au fugit. Îi aud lătrînd departe, peste munte.

TUOMAS: Fugăresc vreun linx, care o fi trecut pe-aici, pe lîngă noi; i-au luat urma. N-au decît să-l alerge cît or pofti. Nu mai e timp de ei acum, să plecăm, să pornim în retragerea noastră spinoasă.

Începură astfel călătoria lor, goi, numai cu cîte o cămaşă aspră pe ei, avînd fiecare puşca pe umăr sau în mînă şi traista-n spinare. Cursa lor nocturnă îi purta printre nămeţi de zăpadă, cu groaza frigului care parcă venea după ei dinspre mlaştinile din nord. Gerul nu-şi arătase totuşi dinţii lui cei mai ascuţiţi. Temperatura nu era din cale afară de joasă. Cerul se însenina în cîte-o parte, dar norii se plimbau şi îl acopereau iarăşi, iar vîntul sufla încetişor. Fraţii erau învăţaţi cu frigul, pielea lor răbdase de multe ori geruri aspre de crapă pietrele şi, cînd erau copii, nu o dată se jucaseră ore întregi, desculţi, în zăpadă. Totuşi, drumul ăsta de la Impivaara pînă la Jukola se arăta a fi chiar pentru ei o încercare cumplită, groaznică. Înaintau grăbiţi, cu spaima în suflet. Valko era în frunte, purtînd pe Eero şi pe Simeoni, ceilalţi alergau pe urmele lor strivind zăpada pădurilor care zbura sub paşii lor. În timpul ăsta, pe pajiştea din Impivaara, cocoşul şi pisica, rămaşi pe ruinele fumegînde, priveau cu un aer trist focul care prefăcea totul în scrum.

Grăbindu-se s-ajungă în sat, fraţii lăsară în urmă mlaştina de la Sompio şi se apropiau de Teerimäki, de unde se auzea urletul sinistru al lupilor. În pădurea tînără de brad, dintre mlaştină

şi livada lui Jaako din Seunala, călăreţii s-au schimbat. Eero şi Simeoni descălecară şi alţi doi le luară locul. Continuară fuga fără oprire, urmară de-a lungul creasta dealului trecînd peste drumul spre Viertola, apoi străbătură o întinsă pădure de pini. Dealul stîncos de la Teerimäki apăru în sfîrşit şi urletele fioroase ale lupilor încetară dintr-o dată. Ajunşi în vîrf, îşi lăsară calul să mai răsufle. Călăreţii se dădură jos şi alţi doi încălecară imediat în locul lor. Mergeau pe stînca plină de zăpadă; se înseninase din nou, iar oiştea Carului Mare arăta că trecuse de miezul nopţii.

Se odihniră cîteva clipe şi porniră iarăşi pe o potecă alunecoasă şi tare povîrnită. Cînd s-a isprăvit poteca, au intrat sub brazii întunecoşi. Natura înconjurătoare te înfiora. Luna trimitea o lumină palidă de moarte, bufniţele buhăiau şi, din loc în loc, în adîncul pădurii, se zărea o fantomă stranie, o arătare ca un urs uriaş. Erau brazi prăbuşiţi, cu rădăcinile zbîrlite în sus, îmbrăcaţi în cearşafuri albe de zăpadă. Monştrii ăştia îngheţaţi, umbrele astea ca de urşi, priveau la ciudata trupă ce trecea prin faţa lor într-o goană nebunească. Umbrele se ţineau într-o nemişcare totală, dar printre ele şi în jurul lor, în pădurea întunecată, se simţea o frămîntare înfricoşătoare. Lupi flămînzi dădeau tîrcoale cetei, se apropiau tot mai mult de fraţi. Cînd înaintea, cînd în urma lor, săreau dintr-o parte în alta a drumului, îi vedeai gonind cînd printre brazii din stînga, cînd printre cei din dreapta. Înverşunaţi, însetaţi de sînge, urmăreau pe fugari în noapte, strivind sub picioare acele uscate de brad, care trosneau ca un scrîşnet de dinţi. Speriosul Valko tremura, răsufla zgomotos şi se poticnea

adesea, așa încît călărețul din față abia-l putea stăpîni. Îndrăzneala fiarelor era tot mai mare. Gîfîind setoase de sînge, se strecurau uneori pînă aproape de tot de frați care, ca să le sperie, descărcau atunci puștile, ba la dreapta, ba la stînga. Lupii însă nu se-ndepărtau prea tare.

Ceata ieși la loc deschis pe cîmpia de la Kiljava, pustiită cîndva de un incendiu și pe care se mai ridica ici-colo cîte un trunchi de pin uscat, prăjini uriașe pe care se cocoțau vulturii și bufnițele. Turbarea lupilor devenise și mai de temut și primejdia creștea. Pe cal erau acum Tuomas și Timo. Ceilalți care alergau se opriră în loc și traseră un foc de salvă împotriva prigonitorilor care, speriați, se retraseră la o bună distanță. Frații iuțiră pasul, dar nu trecu mult timp și haita de lupi, care nu-i slăbea, se strînse din nou în jurul lor ; pericolul era mai amenințător ca oricînd. Tuomas opri calul și țipă cît îl ținu gura :

— Încărcați iute toate puștile goale ! Mișcați-vă ! Să fie ca un fulger !

Apoi sări și el de pe cal, poruncind lui Timo să-l țină strîns pe Valko. Frații se opriseră și-și încărcau puștile. Nu mai simțeau gerul, care-i mușca de mîini și de picioare. Fiarele se opriră la rîndul lor, cam la cincizeci de pași de ei, fără să-i slăbească din ochi, măsurîndu-i cu priviri lacome și dînd cu furie din coadă. Din înaltul cerului curățat de nori, luna sclipitoare îmbrățișa cîmpia.

TUOMAS: Puștile sînt încărcate ?

AAPO: Sînt ! Care ți-e planul ?

JUHANI: Tragem toți o dată.

TUOMAS: Nu ! Dacă vă e dragă viața ! Cîteva puști trebuie să fie totdeauna încărcate !

Nu știți? Lauri, tu ai mîna mai sigură și ochiul mai pătrunzător. Vino aici lîngă mine.

LAURI: Iată-mă. Ce vrei?

TUOMAS: Lupul flămînd îl mănîncă și pe frate-său cînd e însîngerat. Dacă putem folosi mijlocul ăsta, sîntem scăpați. Să-ncercăm, Lauri, ochim pe primul lup din stînga și tragem amîndoi o dată. Voi ceilalți rămîneți cu puștile gata încărcate. Ochește cu grijă, Lauri, ca uliul, și tragi cînd zic eu: foc!

LAURI: Sînt gata!

TUOMAS: Foc!

Apăsară pe trăgaci în aceeași clipă și lupii o luară la fugă speriați. Unul rămase însă pe bolovani, silindu-se să se tîrască după ceilalți, dar fără să izbutească. Frații porniră iar în goana lor desperată, cu cea mai mare iuțeală. Șase erau pe jos, Timo mergea înainte călare. După cîteva clipe, lupii se opriră din fugă și, întorcîndu-se din drum, țîșniră cu furie întreită în urmărirea alaiului nocturn. Nori de zăpadă se ridicau de sub labele lor, cîmpia răsuna de urlete, haita gonea înainte. Trecînd ca fulgerul pe lîngă tovarășul lor care se tîra în sînge, îl lăsaseră în urmă. Dar de îndată ce mirosul ademenitor de sînge le gîdilă nările, se-ntoarseră din drum. Cînd făcură ocolul, cozile lor stufoase se învîrtiră prin aer, vîrtejind zăpada răscolită, iar ochii le scăpărau în noapte de o poftă nebună. Cu strîmbături înfiorătoare se năpustiră toți pe fratele lor rănit, și un amestec cumplit de urlete se ridică din cîmpie, de parcă s-ar fi prăbușit stîlpii bolții cerești. Zăpada se prefăcea într-un fel de ciorbă respingătoare, pe măsură ce fiarele își sfîșiau prietenul de pînă adineauri, fiul pădurilor, că-

ruia gloanțele fără greș ale lui Tuomas și Lauri îi risipiseră sîngele. Apoi liniștea cuprinse din nou cîmpia adormită. Nu se mai auzea decît un mormăit slab și trosnet de oase, în vreme ce lupii cu botul plin de sînge și cu ochii scînteind își împărțeau restul prăzii.

Scăpați de vrăjmașii lor fioroși, frații își vedeau de drum. Urletele sinistre ale lupilor pe cîmpia de la Kiljava erau pentru urechile lor ca o muzică fermecătoare ce le aducea minunata veste a salvării. Ajunseră la întinsa livadă a lui Kuttila, pe care drumul o ocolea străbătînd un teren frămîntat. Ca să cîștige timp, hotărîră să taie peste cîmp, prin livadă. Se opintiră toți o dată în gard, care se prăbuși. Cu doi din frați în spinare, Valko trecu primul împrejmuirea dărîmată și, îndemnat cu biciușca, galopa acum pe loc neted. Frații care erau de rînd să bătătorească zăpada alergau după ei fără răgaz. Drumul pe care se mergea iarna la biserică ducea prin livadă. Niște drumeți, cu trei cai și trei sănii, tocmai treceau pe acolo. Văzînd ceata fraților venind în goană dinspre nord, oameni și animale fură cuprinși de groază. În lumina lunii, ei zăriră șapte oameni în cămașă, cu puștile pe umăr, fugind într-una după un cal. S-au gîndit că o ceată de strigoi arțăgoși au ieșit din peșterile lor din Impivaara și se țin după ei. A început atunci o uluială și o frămîntare de nedescris. Caii înnebuniți strîngeau zăbala-n dinți, sărind într-o parte și-n alta. Unul din drumeți începu să țipe. Altul se închina, altul blestema și înjura de mama focului, în gura mare. Frații, aruncînd abia o privire spre toată harababura asta, își vedeau zoriți de drumul lor spre Jukola, prin livada lui Kuttila. Zăpada se despica în fața lor

ca fumul. Ajunseră la gardul dimpotrivă al livezii, se opintiră din nou în el și-l doborîră. Împrejmuirea căzu pîrîind, iar ei porniră pe șoseaua cu suișuri și coborîșuri.

A fost pentru ei o noapte îngrozitoare. Și nu se sfîrșise. Alergau, alergau din răsputeri, cît îi țineau picioarele. Gîfîiau, și-n ochii lor pierduți și încremeniți se citea numai desperarea. Priveau în neștire spre Jukola, spre căminul lor bătrînesc, care nu mai apărea o dată. Înaintau fără să scoată o vorbă și pămîntul înzăpezit le fugea de sub picioare. Cînd se văzură în sfîrșit pe creasta de la Pohjanpelto, zăriră în lumina palidă a lunii, pe coasta dealului, ferma de la Jukola, și-atunci din toate piepturile, ca dintr-o singură gură, ieși strigătul: „Jukola! Jukola!"

Apoi coborîră panta, trecură ca niște năluci înaripate prin fîneața din Ojaniittu, urcară dealul și se aflară pe pragul ușii zăvorîte a casei lor. N-aveau timp să bată și să aștepte să fie poftiți înăuntru. Se năpustiră cu toate puterile și ușa grea ce dădea în sală se deschise cu un pocnet răsunător. Tropăind zgomotos, se repeziră din sală în odaia mare și-apoi dădură năvală spre cămin, de unde le venea o căldură prețioasă. Familia tăbăcarului, buimăcită de somn, crezînd că au năvălit niște tîlhari, fu apucată de spaimă.

TĂBĂCARUL: Ce dihănii intră astfel în casa unui om de treabă, și încă în noaptea de Crăciun? Răspundeți, că de nu trag!

TUOMAS: Lasă-ncolo pușca, măi omule!

AAPO: N-o să tragi în oamenii fermei!

JUHANI: Am sosit, cu ajutorul lui Dumnezeu, de la Impivaara.

TIMO: Sîntem cei șapte frați din Jukola!

SIMEONI: Dumnezeu să se îndure de noi! În clipa asta cumplită, şapte suflete de creştini sînt aproape plecate spre cealaltă lume. Dumnezeu să ne ocrotească!

JUHANI: Focul ne-a prăpădit mîndreţea noastră de casă din pădure, cu tot ce aveam în ea. Am alergat pînă aici mai iute ca iepurii, fără altceva pe noi, pe sărmanele noastre trupuri, decît un petic de cămaşă, o cămaşă de nimica toată. Doamne, prin ce-am trecut!

NEVASTA TĂBĂCARULUI: Doamne fereşte!

JUHANI: Bine că ne văzurăm iar în bătrîna noastră Jukola, sub grinzile astea dragi, atît de afumate, şi aici rămînem pînă la primăvară. Tot fosta noastră odaie o să ne fie adăpost în iarna asta.

TUOMAS: Dar vine ea, vara!

JUHANI: Numai să vie vara şi o să ridicăm la Impivaara o casă mai arătoasă decît cea dintîi.

TUOMAS: Cum s-o topi zăpada, topoarele o să răsune din nou prin păduri şi pe dealuri, şi fraţii de la Jukola n-o să mai fie nevoiţi să ceară de la alţii loc ferit, unde să nu-i bată vîntul.

JUHANI: Frumos ai vorbit, Tuomas! Să uităm neghiobia din noaptea asta, care ne-a dat foc casei, şi să începem să ne clădim în minte casa noastră cea nouă, pe care o s-o ridicăm în curînd.

Focul ardea pîrîind, iar fraţii se încălzeau cu voluptate la dogoarea lui plăcută. Au stat cît au stat în picioare, lîngă foc, înşiraţi la rînd. Apoi trecură la masă, ca să acorde cinstea cuvenită

pîinii, cărnurilor, cîrnaţilor şi berii calde pe care le pregătise pentru ei miloasa gospodină. Tăbăcarul s-a ocupat el însuşi de Valko, l-a băgat în grajd şi i-a umplut ieslea cu fîn. Cîinii, după ce au terminat cu vînătoarea lor de noapte, s-au luat după urmele stăpînilor şi au ajuns acasă cu limba scoasă, gudurîndu-se, şi cu ochii sclipind de bucurie. Fraţii i-au primit cu dragoste mare, i-au mîngîiat, i-au jelit, i-au hrănit, i-au răsfăţat în tot chipul.

După ce au mîncat, s-au vîrît în paie şi, legănaţi de somn greu, uitară îndată lupta grea a vieţii. Se odihneau ca nişte copii ; focul îi încălzi încă multă vreme, apoi se potoli şi se ascunse sub cenuşă. Gospodina închise atunci cuptorul şi căldura prietenoasă rămase în odaie. Apoi se sui şi ea în pat şi casa se cufundă în tăcere. De afară gerul tot încerca să pătrundă prin obloane, vîntul sufla vijelios sub un cer înstelat, iar luna palidă surîdea pămîntului.

CAPITOLUL VII

La începutul primăverii, înainte chiar de sosirea cocostîrcilor, frații părăsiră Jukola, se strămutară iar în cîmpia de la Impivaara și se apucară cu multă însuflețire să-și ridice noua locuință. Bîrne groase veniră curînd să se așeze peste pietrele de temelie și apoi, una peste alta, tot mai sus. Multe zile topoarele răsunau din zori și pînă se culca soarele, iar ciocanele loveau cu un zgomot înăbușit. Juhani, Aapo, Tuomas și Simeoni lucrau fiecare la cîte un colț al clădirii, în timp ce frații lor ciopleau bîrnele și le înălțau pe trunchiuri înclinate. Sudoarea curgea șiroaie pe frunți, dar frații lucrau cu voie bună, cu avînt și fără pic de răgaz, iar coliba se înălța încet, cu măsură, răspîndind în jur un miros plăcut de rășină proaspătă. Dar erau și zile cînd frații nu puneau mîna pe topor. Dormeau întinși, sforăind vîrtos de cu seară pînă a doua zi seara, ba chiar pînă a treia zi dimineața.

Și totuși, înainte ca lanurile de grîu să se fi aurit în jurul satului, conacul de la Impivaara

era gata. Se-nălța în același loc și după același plan ca cel dintîi, dar era mai arătos. După ce s-au văzut iar stăpîni pe o locuință trainică, frații puteau să-și închine toată vremea și să-și cheltuiască toate puterile în urmărirea vînatului. Și-au adunat tot ce le trebuia pentru vînătoare în păduri și pentru pescuit în lacul de la Ilvesjärvi. Au făcut multe expediții cu puștile sau cu uneltele de pescuit, iar cîinii se țineau după ei și le jucau ochii în cap. Neobosiți, frații străbăteau colinele împădurite, mlaștinile și cîmpiile, și măsurau în toate direcțiile suprafața netedă a lacului, strîngînd de-ale gurii și pregătind provizii pentru iarna grea care nu era departe. Și mulți din locuitorii apelor și pădurilor și-au pierdut viața.

Aș vrea să vorbesc acum despre bătrînul Matti, zis Iască, unicul prieten al fraților, aici, în inima pădurii. Bătrînul locuia pe o colină acoperită de un desiș de mesteceni. Cocioaba în care se adăpostea se afla la cîteva mii de pași de Impivaara. El făcea cea mai moale iască din ținutul Haime și încălțăminte sănătoasă de scoarță de mesteacăn, îndeletniciri care-i asigurau cu prisosință pîinea cea de toate zilele. În tinerețe călătorise în partea de nord a țării. Surugiu priceput, călăuzise pe vechiul pastor pînă sus, aproape de Laponia, unde i se dase noua parohie. A rămas pe-acolo toată vara, să vîneze urși, vidre, sau cocori, în mlaștinile fără sfîrșit. Din expedițiile astea avea multe de povestit. Mai cu seamă că avea o ținere de minte ce nu da greș ; era destul să audă sau să vadă ceva o singură dată, ca să i se întipărească în minte. Avea darul observației și un ochi sigur. Niciodată nu se rătăcea, nici în labirintul celor mai încîlcite desi-

şuri. O singură dată să fi umblat în vreun loc, cît de îndepărtat, şi ştia să-ţi arate direcţia în care se află, fără să se-nşele cîtuşi de puţin. Arăta cu degetul în partea aia şi orice tăgadă era de prisos, nu se înşela, nu greşea cu o iotă. I se întîmpla de multe ori, în drumurile lui prin împrejurimi, să se abată pe la cabana de pe Impivaara ca să le dea bună ziua fraţilor. Pentru ei, vizita lui Matti era o fericire. Erau numai ochi şi urechi, cînd bătrînul începea să povestească. Într-o seară de august se afla din nou în casa fraţilor şi le spunea isprăvi vînătoreşti din ţinuturile nordice.

JUHANI: Da, da, da! Şi pe urmă?

MATTI: Ei, pe urmă, ne-am pomenit într-un soi de surpătură, o mare de noroi, o băltoacă înşelătoare, c-a trebuit să ne punem rachetele în picioare ca să ne ţinem deasupra acestui hău nepotolit care gîlgîia într-una. Acolo am dat peste cuiburi mătăsoase de cocori. Am doborît bîtlani cu nemiluita, ne-am burduşit raniţele cu ouă şi cu pene, şi unul din noi a strîns păsările pachet şi le-a luat în spinare. Atunci am băut o duşcă. După asta, am zărit un mîncău [1], cocoţat pe crăcana unui pin uscat. Heiskanen trase şi nu nimeri; Pikku-Jussi trase şi nu nimeri. Am tras şi eu, aproape aceeaşi ispravă. Mîncăul se clătină un pic, grohăi furios, dar rămase mai departe pe cracă. Atunci Heiskanen strigă: „E vrăjitorie la mijloc, e vrăjitorie!" A scos din buzunar un dinte de mort, a muşcat din el de cîteva ori, apoi a

[1] Animal carnivor care trăieşte în regiunile nordice şi îşi pîndeşte prada din copaci.

scuipat pe un glonț pe care l-a vîrît pe țeavă. A făcut niște semne cu mîna prin aer și, învîrtind ochii în toate părțile, afurisitul dracului a spus cîteva cuvinte cumplite și neînțelese, apoi a tras; mîncăul se coborî greoi din copac. Iar cînd s-a repezit cîinele la el, ticălosul cu botul roșu a fugit ca săgeata. A fost un tărăboi! Mamă, mamă! Cum ți l-a mai tăvălit cîinele pe bietul bursuc! Pe el! Șo! Șo! Al dracului să fiu dacă ați mai văzut în viața voastră așa tăvăleală a dracului!

JUHANI: Fir-ar să fie!

TIMO: Asta se făcea s-o vezi!

MATTI: Se făcea, zău se făcea, ți-o spun eu, băiete!

TIMO: Și l-ai vîrît și pe mîncău în traistă!

MATTI: Îhi! Frumoasă bucată de băgat în sac, un măgădoi ca ăla! Și după asta, iar am tras o dușcă. După care am tras pe noi hainele cele uscate ca iarba de pușcă și ne-am culcat frumușel la căldura focului să dormim și noi. Da' unde să poți închide ochii! Niște săgeți fermecate ca un fel de șerpi aprinși zburau în toate părțile prin aer, de te căpia. Heiskanen sărea în sus din cînd în cînd și țipa: „Stinge-te, săgeată fermecată! Stinge-te, săgeată fermecată!" și cîte una cădea cu zgomot înfundat, prin pădure, ori în balta tulbure. Cea mai mare parte din săgeți își vedeau mai departe de rostul lor, zburînd prin aer, cu toate strigătele lui. Ne văzurăm în sfîrșit la liman, pe niște cîmpii întinse, de unde puteai zări spre sud ferma Turkkila, de la care pornisem în această expediție anevoioasă. Am trecut

printr-un loc plin de sînge, unde cu două zile înainte, după cum ne-a spus țăranul din Turkkila, cînd am plecat la vînătoare, un urs sfîșiase un armăsar de toată frumusețea. Am stat să ne uităm un pic la locul unde-și luase masa sălbăticiunea și eu băgai de seamă că ursul se întorsese de curînd, cu o seară înainte, cred, să mai roadă rămășițele praznicului. Ce mi-am zis eu? Se mai întoarce el iar, spre seară. Și mă hotărîi să-l aștept. Ceilalți au plecat să pregătească o cină bună la Turkkila. Mă gîndeam și mă socoteam în fel și chip, cum să fac ca să-mi pîndesc musafirul în cîmpia asta cheală, unde nu era nici un copac în care să te cațeri. Dar nevoia te-nvață : am născocit pînă la urmă un merchez foarte bun, o mare dibăcie. Era în apropiere un buștean gros, înnegrit de ploi, căruia apele de primăvară îi dezgoliseră rădăcinile. Am retezat cu toporul rădăcina din mijloc, care se afunda drept în jos, în pămînt. O trăsei afară, mai lărgii puțin groapa, mă vîrîi în ea și-mi îndreptai țeava puștii către locul însîngerat. Și, din adăpostul ăsta sănătos, așteptam ursul, cu o pavăză solidă deasupra capului. Îl văzui ieșind din tufiș, legănîndu-se pe patru labe și înfigîndu-și colții în spinarea hărtănită a calului. Îmi făcui socoteala să-i trimit frumușel un glonț drept în frunte. Dar, ca dracu, plăcuța de alamă de la patul puștii îmi lovi ușor un nasture de metal de la vestă, iar urechea ascuțită a ursului prinse numaidecît clinchetul. Se repezi spre mine besmetic. Am tras. Fără să-i pese măcar, ursul alergă înainte urlînd groaznic. Auzeam deasupra

mea o hărmălaie teribilă; rădăcinile trosneau, pămîntul se zguduia și trunchiul fu smuls de deasupra capului meu. Mă făcusem mic, gîndeam că mi-a sosit ceasul din urmă. Cu pușca-n mînă, așteptam să apară gura căscată a balaurului. Dar o liniște de mormînt, și înhățarea la care m-așteptam nu mai veni. Am mai stat nemișcat o clipă, apoi aruncai pe furiș o privire printre rădăcinile răsucite în aer. Ursul zăcea fără suflare, strîngînd bine în labe trunchiul smuls, iar din pieptul lui lat i se prelingea sîngele. Bravo mie! îmi zisei, cînd mă văzui liber sub cerul liber. Bine că mi-a luat bușteanul de pe cap.

JUHANI: „Măi, să fie! Ce drăcie!"

TIMO: „Șapte draci cu pălărie!"

JUHANI: Asta a fost a mai dibace mișcare, cum nu s-a mai pomenit de cînd lumea!

TUOMAS: Ai învîrtit-o bine și dumneata, și ursul.

MATTI: Ei, așa era pe vremea aia, măi copii. Au trecut timpurile alea, s-au dus și duse sînt. Dar unui moșneag ca mine îi place să-și amintească de pățaniile prin care a trecut în zilele lui frumoase, și-i drag să le povestească.

AAPO: Și nouă ne place să le ascultăm.

JUHANI: Poți să ne tot spui, pînă dimineață, că uităm și de somn și de tot.

MATTI: Ei, dar e timpul să mă duc și eu la vizuina mea, da, da, e timpul. Dumnezeu cu voi, fraților.

JUHANI: Să-ți ajute Dumnezeu, vecine.

A A P O : Sănătate să-ţi dea Cel de Sus, şi nu uita că eşti totdeauna bine venit în coliba noastră.

Matti se îndreptă, cu toporul pe umăr, spre căsuţa lui de pe colina cu mesteceni stufoşi, departe de sat. Fraţii se duseră la culcare, căci se-ntuneca şi prin ferestruicile de lîngă tavan pătrundea o lumină tot mai slabă. Dar fel de fel de gînduri le forfoteau valvîrtej prin minte, alungînd somnul odihnitor. Îi urmăreau povestirile lui Matti despre ţinuturile pustii din nord, despre aerul acela minunat, despre săgeţile fermecate care se-ncrucişau "ijîind în noaptea neagră. Întocmai ca săgeţile scînteietoare şi ca puştile aruncătoare de fulgere din poveştile moşneagului, un neastîmpăr arzător şi ciudat le fulgera piepturile. Mai mult decît orice, le aţîţa interesul bîtlanul, pasărea asta cu privirea ageră şi inteligentă, al cărei ţipăt strident răsună prin mlaştinile nordice. Se desfătau visînd la căldura blîndă a cuiburilor de puf, la ouă lucitoare găsite într-un tufiş de rosmarin. Să prinzi, prin acele locuri, zburătoarele astea cu gîtul lung, să le jefuieşti cuiburile, asta îi înflăcăra acum pe fraţi. Măreaţa singurătate a bălţilor nordice avea asupra sufletelor lor o puternică şi fermecătoare atracţie.

Juhani adormi cel din urmă. Îşi frămînta mintea să găsească mijloacele de a întocmi în cuprinsul parohiei sale de baştină o vînătoare care să se poată compara cu acele din ţinuturile ceţoase, a căror povestire minunată o ascultase. Se gîndea la bălţile din Kouru, unde nu e mai puţin adevărat că nu se găseau bîtlani, dar în schimb forfoteau din belşug raţe durdulii. Cum pe de altă parte nu putea să uite chefurile care

se ţineau lanţ la oamenii din nord, îşi aduse aminte că se putea găsi rachiu la ferma din Viertola. După ce-şi făuri în minte o imagine limpede a unor vînători care să aibă cît de cît măreţia celor din nord, adormi cu hotărîrea nestrămutată să le înceapă chiar de a doua zi. Dar în vis îl urmăriră multă vreme peripeţiile glorioase ale isprăvilor lui Matti. O dată se pomeni chiar sărind din somn şi strigînd în gura mare : „Mîncăul ! Pune-i mîna-n gît !" Treziţi pe jumătate de ţipătul ăsta, ceilalţi începură să mîrîie supăraţi din colţurile lor, dar somnul îi fură din nou. Juhani se uită nedumerit împrejur, pînă să-şi dea seama că nu se află în surpăturile mlăştinoase din ceţurile Laponiei, ci sub acoperişul liniştit al propriei lui colibe. Se dumeri încet-încet şi se lungi din nou pe paie, ca să adoarmă adînc.

Dimineaţa, sculîndu-se, îşi aduse aminte de hotărîrea luată în timpul nopţii şi începu să le-o împărtăşească fraţilor fără nici o zăbavă.

JUHANI: Ascultaţi, fraţilor, cu multă băgare de seamă, ce am să vă spun. Fiţi numai urechi. Mă gîndesc la un ţinut foarte bogat în vînat, pe care mă mir că l-am uitat cu toţii : bălţile de la Kouru, unde păsări nenumărate zboară sau înoată în cîrduri nesfîrşite printre ierburile de apă. Să mergem acolo la vînătoare şi o să ne-ntoarcem cu sacii doldora de raţe.

TUOMAS: Eu aprob fără vorbă propunerea asta.

TIMO: Şi eu, chiar cu plăcere.

JUHANI: Atunci ne-am hotărît. Dar pînă la Kouru e o bucăţică de drum cît să-i iasă lupului limba de-un cot şi va trebui să ră-

mînem acolo peste noapte. De aceea cred că n-ar fi rău să avem de unde lua cîte-o gură de rachiu, cînd o să dormim sub stele.

TUOMAS: Găsim rachiu la Viertola.

JUHANI: Un rachiu strașnic.

TUOMAS: Șapte ocale, copii!

JUHANI: Da. Cîte una de căciulă.

AAPO: Poate c-ar fi mai bine să ne lipsim de spirt, pentru că, spre lauda noastră, tot nu prea sîntem deprinși cu tăria lui.

JUHANI: Din cînd în cînd, ai tras și tu cîte-o înghițitură, ca și mine.

EERO: Ar trebui să înțelegi, Aapo, gîndul lui copilăresc și să nu ne iei putința de a spune cîndva „Și pe urmă am tras cîte o dușcă!", atunci cînd bătrîni, cu părul cărunt, om povesti nepoților isprăvile noastre! Lasă-ne să ne închipuim c-am avut și noi răfuieli cu mîncăi în țările nordice.

Lauri dădu o fugă pînă la Viertola, de unde aduse un clondir mare de cositor, plin cu rachiu limpede: plosca pe care o lua la vînătoare tatăl lor. Pe lîngă alcool, aduse și o veste care aprinse și mai mult imaginația zvăpăiată a fraților. Le povesti că un urs doborîse unul din cei mai frumoși boi ai lui Viertola și că știa și locul exact unde se-ntîmplase măcelul. Anume, mai sus de Impivaara, pe pămînturile lui Viertola, dar nu departe de hotarul pădurilor Jukolei. Frații luară hotărîrea să se abată pe-acolo în drumul lor spre bălțile din Kouru și să pornească încă din seara asta. Poate că vor avea norocul să întîlnească ursul, care potrivit obiceiului ar trebui să mai treacă, după apusul soarelui, să mai ciugulească din rămășițele prăzii sale. Numai asta doreau. După ce au luat o masă îmbelșugată, au părăsit

cabana pe înserate, bine echipaţi, cu traista şi cu puşca încărcată la spinare. Lauri venea cel din urmă, cu cîinii legaţi şi cu cele şapte ocale de rachiu în traistă. Se hotărîse ca el să se oprească la vreo trei sute de paşi de locul cu pricina şi, de cum va auzi strigăte şi detunături, să dea drumul lui Killi şi lui Kiiski. Chiar aşa făcu : se aşeză sub un brad să aştepte evenimentele. Ceilalţi s-au apropiat de locul unde fusese boul şi-l găsiră pe jumătate mîncat, pe pămîntul înroşit de sînge, între nişte brazi cu aspect jalnic. Hotărîţi să aştepte, s-au ascuns la distanţă potrivită, într-un tufăriş de pini necrescuţi.

După un răstimp destul de lung, auziră prin tufiş un tropăit înfundat şi trosnet de crăci. Înţeleseră că musafirul vine la masă. Şi aşa şi era. Un urs cît toate zilele îşi făcea drum printre copaci, domol, cu teamă. Se părea că simţise primejdia, căci se opri departe de pradă, adulmecînd aerul şi legănîndu-şi botul. Stătu multă vreme în nehotărîre şi, în cele din urmă, parcă ar fi vrut să se retragă, fără să se mai apropie de vînători. Fraţii se ghemuiseră în ascunzişul lor şi-şi ţineau răsuflarea. În sfîrşit, Timo, fără să ţie seama de semnele de protest ale celorlalţi, făcu un ocol şi-ncepu să se apropie tîrîş de vrăjmaşul arţăgos. Cînd se socoti ajuns la loc potrivit, trase. Dar n-a luat foc decît pulberea din tigăiţă, încărcătura nu s-a aprins. Ca o stîncă ce se prăvăleşte, ursul se repezi la vînător, care într-o clipită se aruncă cu faţa la pămînt şi rămase aşa întins, nemişcat. Animalul îl mirosi, îl împinse, îl smuci, mîrîind şi bufnind de necaz. Timo ar fi fost pierdut, i-ar fi bătut ceasul din urmă, dacă Juhani nu i-ar fi sărit în ajutor şi n-ar fi descărcat puşca în spinarea ursului. I-a fost teamă să ochească mai

jos, deoarece fratele lui zăcea sub sălbăticiune. Lovitura nu nimerise; în orice caz, nu izbise la loc bun, pentru că prinţul pădurilor, înfuriat peste măsură, se năpusti asupra lui Juhani, lăsînd pe Timo cu nasul în pămînt. Ca să se apere, Juhani îndreptă patul puştii spre botul animalului. O luptă desperată urma să înceapă, cînd Tuomas luă puşca la umăr şi trimise un glonţ în laba ursului. Spre a feri pe fratele său, nici el nu s-a încumetat să ochească la cap sau în coastă, unde lovitura ar fi putut mai uşor să provoace moartea. De astă dată, ursul simţi că plumbul a intrat în el, sîngele începu să-i picure din laba păroasă. Beat de furie, scoţînd urlete îngrozitoare, se-ntoarse spre Tuomas, care-i trînti cu-atîta putere un pat de puşcă-n creştet, încît fiara îşi întrerupse goana clătinînd din cap. Adversarii, o clipă nedumeriţi, se măsurau cu priviri ameninţătoare.

Atunci, intrară în joc cîinii, care sosiră în galop, pe tăcute, ca două fulgere; de cum ajunseră în preajma fiarei zbîrlite, începu o încăierare zgomotoasă. Killi îi lătra ursului în barbă, ferindu-se cu dibăcie, să nu poată fi înhăţat. Kiiski îl hărţuia pe la spate, smulgîndu-i cînd şi cînd cîte un smoc de păr din coapsă; dar ştia să fugă la timp, cînd fiara se-ntorcea spre el mătăhăloasă ca o căpiţă de fîn înnegrit. La urmă, după ce a dat cîteva asalturi zadarnice împotriva călăilor săi, ursul o luă la sănătoasa, urmărit de lătrăturile cîinilor.

Toată scena asta s-a desfăşurat atît de repede, încît ceilalţi fraţi nici n-au avut timp să ajungă pe cîmpul de luptă. Juhani şi Tuomas îşi încărcară din nou puştile, sperînd să mai atingă o dată sălbăticiunea. Timo se ridică de jos cu teamă, uitîndu-se nedumerit de jur împrejur, parcă se-ntreba pe ce lume e şi dincotro bate

vîntul. Frații îl luară rău la zor pentru îndrăzneala lui nesăbuită, care putea să coste vieți omenești și care zădărnicise, poate, definitiv vînătoarea. Fără să răspundă un cuvînt, Timo ședea jos pe iarbă, ocupat să desfunde gaura tigăiței și să-și ascută cremenea cu dosul cuțitului. Acum toți erau gata să reia urmărirea sălbăticiunii.

Lătratul cîinilor se îndepărta mereu, abia se mai auzea și frații începeau să se îndoiască că vor mai da vreodată peste prada lor. Dar nu trecu mult și vocea cîinilor se auzi mai limpede, se apropia din ce în ce; părea că ursul făcuse ca de obicei un ocol și acum se întorcea la punctul de plecare. Așa că frații, cu pușca la mînă, își ocupară tihniți locurile, în așteptarea fiarei fugărite. Simeoni, și la o mică distanță Lauri, se ațineau într-un mic luminiș, tăcuți și nemișcați ca niște statui. Ursul se ivi în goană mare, arătîndu-și cerul gurii negru-roșcat; pămîntul pîrîia sub pașii lui. Gîfîind, fiara se repezi la Simeoni, care trase. Se dădu peste cap, dar se ridică numaidecît și se năpusti asupra vînătorului. Din pușca lui Lauri porni un fulger, se auzi o detunătură și ursul se prăbuși amuțit la picioarele lui Simeoni; zăcea fără mișcare și sîngele-i curgea din cap și din coastă.

Frații se strînseră în jurul sălbăticiunii doborîte. Era un urs mare cît toate zilele și bătrîn. Văzură că țeasta-i era găurită la rădăcina urechii și că era pătruns și în coastă. Căpățîna i-o ciuruise Lauri, asta o recunoșteau cu toții, deoarece un animal atins la creier cade dintr-o dată și nu se mai ridică. Vînătorii se așezară mulțumiți de jur împrejurul viteazului codrilor cu blana zbîrlită și se pregăteau să-nchine paharul biru-

inței. Mulțumiți și ei, cîinii se lungiră lîngă dușmanul căzut și ochii le luceau în cap. Era o seară plăcută, vîntul se potolise, iar soarele cobora în pădurea întunecoasă. Frații gustau farmecul clipei de răgaz, în atmosfera asta încîntătoare, după o luptă înfierbîntată și atît de aprigă.

JUHANI: Lauri trebuie să bea prima-nghițitură. A tras bărbătește. Șmecherul ăsta de urs a fost gîdilat tocmai unde-i place și s-a-nmuiat din balamale, s-a culcat ca iarba cosită. Hai, băiete, trage-i o dușcă zdravănă.

LAURI: Ce-ar fi să-mi gîlgîie și mie o dată gîtlejul!

JUHANI: Ia uite la el, copilașul, care nu știe ce-i aia spirt! Nici nu l-a mirosit încă, mielușelul nevinovat!

LAURI: Bine, bine, gustul i-l cunosc eu, degeaba mă iei peste picior. Dar cum i se pare lumea unui chefliu voios, care se-mpleticește cu rachiu-n nas, asta vă spun drept că nu știu.

AAPO: Gîndește-te bine ce faci, Lauri. Eu te-aș sfătui mai degrabă să te lași păgubaș.

LAURI: Hai să bem!

AAPO: Să sperăm că n-o să rămîi cu darul beției.

LAURI: Ce tot trăncănești acolo! Bea și tu că avem de ce să fim veseli!

JUHANI: Ia uite cum zace voinicul nostru, ca o mînă de fîn! Multe vaci și mulți cai vor scăpa cu viață de azi înainte.

TIMO: Data viitoare, sînt sigur că gospodarul de la Viertola o să ne dea pe deasupra o sticlă de rachiu, dacă nu un ulcior, două.

JUHANI: Şi nici n-ar fi prea mult, după ce i-am scăpat cireada de fiara asta.

AAPO: Cireadă, nu glumă! Patruzeci de boi. Toată vara îi lasă de capul lor în pădure, zi şi noapte, iar în timpul iernii îi pune să care pe cîmp tot gunoiul de la fermă. Dar viaţa asta liberă pe care-o duc toată vara aproape i-a sălbăticit.

JUHANI: Să ne ferească Dumnezeu să dăm peste ei, noi sau cîinii. Terci ne fac, pe toţi la un loc. Aduceţi-vă aminte ce-a păţit Nikkilä cînd l-au încolţit boii din Honkamäki, prin ce primejdie a trecut! Şi erau mult mai puţini decît sînt în cireada din Viertola. Într-o împrejurare ca asta, cîinii se refugiază lîngă stăpîn şi l-ar fi văzut sfîntul dacă n-avea noroc să poată sări un gard solid, de care s-a frînt năvala boilor ca de zidul unui castel.

AAPO: Să fim cu ochi-n patru. Parcă am auzit nişte răgete răguşite, dinspre dealul ăsta. Eu zic că nu sînt departe. Dar ce-o fi căutînd Eero sub piatra aia?

EERO: În crăpătura asta, sub piatră, s-a ascuns o vidră.

JUHANI: Nu se poate!

EERO: Sînt sigur. Uite-i urmele pe nisip, duc aici la gaura asta, şi de ieşit nu mai ies.

AAPO: Să aducem cîinii să adulmece şi o să ştim dacă sînt sau nu chiriaşi, după cum dau ei din coadă.

JUHANI: Killi! Kiiski! Aici!

TUOMAS: Mi se pare că s-au luat după un iepure.

EERO: Dacă ne opintim toţi o dată, o să izbutim să urnim piatra.

TUOMAS: Ne-am omorît noi spinarea pentru alte fleacuri! Dă toporul, Juhani, să tai nişte pîrghii sănătoase şi, cum or veni cîinii, dăm piatra la o parte.

Aşa se vorbiră, iar Tuomas ciopli cu toporul lui Juhani prăjini solide, patru de mesteacăn şi trei de scoruş. Deodată însă auziră, venind dinspre pădure, un vuiet puternic şi care părea că se apropie cu o iuţeală ameninţătoare. Ascultau, încremeniţi de spaimă, cu parii în mînă, aşteptînd să vadă ce va ieşi din pădure. Pînă la ei ajungea un zgomot amestecat, o hărmălaie la care se adăugau urletele desperate ale cîinilor. Apoi, văzură o scenă înfricoşătoare: zece boi scoşi din fire năvăleau turbaţi înspre ei, urmărind cîinii care, de frica morţii, se grăbeau să ajungă la stăpînii lor. În faţa acestei priveliști, fraţilor le îngheţă sîngele-n vine şi părul li se ridică măciucă. Boii înaintau într-un galop deşucheat, cu mugete asurzitoare. Au fost întîmpinaţi cu bărbăţie şi se încinse o luptă năprasnică. Măciucile grele ale fraţilor izbiră puternic în capetele cornute şi doi din atacatori se şi zbăteau cu picioarele în aer. Dar şi pe fraţi îi pîndea moartea. Timo era lungit la pămînt şi un bou se şi repezea să-l ia în coarne, cînd Tuomas îl izbi cu parul de scoruş şi-i rupse şira spinării. Animalul căzu cu muget şi-şi dădu sufletul. Timo era scăpat. O soartă asemănătoare îl pîndea şi pe Aapo, pe care-l scăpară de primejdie Juhani şi Eero: Juhani îi trăgea cu parul între coarnele boului, în timp ce Eero îl stingherea-n mişcări, agăţîndu-i-se de coadă. Şi inamicul ăsta fu curînd scos din luptă şi se răsturnă cu copitele-n sus. În vîltoarea luptei, Timo îşi pierdu parul lui de mesteacăn; dar zărind în luminiş toporul

lui Juhani, puse mîna pe el şi-l învîrti într-o morişcă îndrăcită. Izbi la dreapta, izbi la stînga, deschizînd răni căscate în pîntecele boilor, iar sîngele se scurgea gîlgîind pe pămînt, amestecîndu-se cu udul şi baliga. Palizi, istoviţi, oamenii se luptau ca pe pragul morţii. Cîinii ajutau şi ei cît le stătea în putere, colţii lor se-nfigeau ca nişte cleşti de fier în pieptúrile animalelor. Încăierarea se desfăşura într-o zăpăceală şi un zgomot de iad. Parii se ridicau şi izbeau, coarne smulse se-nvîrteau prin aer, chemările fraţilor, lătratul cîinilor, răgetele boilor se topeau într-un amestec de zgomote înspăimîntătoare.

Bătălia încetă pînă la urmă ; şapte boi zăceau întinşi fără suflare. Alţi trei, scăpaţi cu viaţă, o luaseră peste cîmp, unul cu un singur corn, altul fără coarne de loc, al treilea scărmănat zdravăn. Galbeni la faţă, cu ochii rătăciţi, fraţii se lăsaseră jos, pe pămîntul băltăcărit de sînge. Timo, roşu pe mîini şi pe obraji, cu toporul plin de noroi şi de sînge, parcă era un măcelar în repaus. Nu le venea să creadă că e adevărat prin ce au trecut. Li se părea c-au avut un vis urît, cînd se gîndeau la bătălia năprasnică ce se abătuse asupra lor din senin, ca o vijelie ce-i izbise cu furie din toate părţile şi încetase pe neaşteptate. Se uitau prostiţi de spaimă la grămada de dobitoace ce zăcea înaintea lor pe iarba înroşită : un urs de o mărime neobişnuită şi şapte boi graşi. Şi ei primiseră — nu-i vorbă — lovituri serioase ; mai cu seamă Aapo, Juhani şi Timo. Dar oricum, erau toţi în picioare. Erau acolo, cu prăjinile în mînă, năduşiţi, gîfîind, tăcuţi, uitîndu-se unul la altul.

Abia avură timp să-şi mai tragă sufletul, că altă primejdie, şi mai cumplită, se năpusti pe

capul lor : vijelia aduse după ea un uragan. Parc-ar fi sunat sfîrşitul lumii. Pămîntul se clătina ca la cutremur, pădurea trosnea şi un uruit groaznic umplu aerul liniştit al serii : treizeci şi trei de boi înnebuniţi veneau puhoi. Fraţii prinseră vuietul cu auzul, ochii li se măriră-n cap şi, încremeniţi, ciuliră o clipă urechile, ca o turmă de porci, care, alungaţi mult timp şi ascunşi în mărăciniş, ascultă cu urechile lor pleoştite dacă prigonitorul se apropie. Aşa făcură şi fraţii, pînă cînd boii ţîşniră grămadă din pădure. Atunci zvîrliră parii, luară puştile şi-o porniră în goană nebună, cu cîinii după ei, urmăriţi de mugetul boilor. Se grăbiră înspre bariera ce despărţea pădurea Viertola de a Jukolei. Dădură peste un heleşteu puţin adînc şi acoperit cu verdeaţă, dar cum n-aveau timp să-l ocolească, intrară în el fără şovăială şi se adînciră în apa şi-n ceaţa heleşteului. S-a auzit un clipocit şi curînd ieşiră de cealaltă parte, la aer curat. Fuga lor aducea cu aceea a lunii pe cîmpiile albastre ale cerului : ea nu se dă la o parte în faţa unui nor ce-i taie drumul, ci trece prin el netulburată şi răsare dincolo mai strălucitoare, îşi vede de drum liniştită, falnică. Dar flăcăii din Jukola fugeau ca iepurii şi ca berbecii sălbatici, goniţi de frica morţii. Ajunseră la o împrejmuire nouă şi solidă, o trecură dintr-un salt, apoi se opriră la cîteva zeci de paşi mai încolo, pe un loc deschis, să vadă dacă opreliştea asta nu-i va putea salva. Cireada înfuriată se apropia gălăgioasă, se auzi o trosnitură puternică şi împrejmuirea de brad era la pămînt. Boii nu fuseseră pînă acum atît de aproape de fraţi, care o zbughiră din nou peste cîmpul cutremurat. Oamenii şi cîinii înainte, urmăriţi de aproape de animalele care

mugeau și aruncau în aer pietre și bulgări de pămînt, tot așa cum furtunile de iarnă răsucesc în aer vîrtejuri de zăpadă. Frații făceau niște salturi desperate, cu fiorul morții în suflet, gîndindu-se că e ultima etapă din calea vieții lor. Un strigăt ieși din pieptul lui Aapo : „Aruncați traistele, opriți numai puștile !" Așa vorbi, și șase traiste căzură în iarbă. A șaptea sălta mai departe în spinarea lui Lauri, care nu voise să se despartă de ea. Mugetele și tropăitul se apropiau din ce în ce, fără îndurare. Un alt țipăt, jalnic, lugubru, țîșni de pe buzele lui Aapo : „Stînca Laponului ! Stînca Laponului !" Se gîndea la un colț de stîncă, pe care-l știau în negura pădurii. Frații se-ndreptară într-acolo, ajunseră curînd la stîncă, o luară cu asalt, oameni și cîini de-a valma, cu iuțeala fulgerului. Mușchiul se jupuia de pe piatră, cînd se agățau de asperitățile ei. Unghiile li se înfigeau în colțurile pietrei mai cu tărie, mai sigur, mai cu putere decît ghearele răsucite ale linxului. Numai așa au putut scăpa de la pieire, după ce aripa morții îi mîngîiase în treacăt. Abia se așezaseră pe stîncă și cireada îi și împresură, mugind și frămîntînd pămîntul. Stînca pe care găsiseră scăpare frații era un bloc eratic, aproape pătrat, înalt de un stînjen și care se afla înlăuntrul pădurii, la vreo trei sute de pași de la marginea cîmpiei. Frații se așezară jos, unul lîngă altul, leoarcă de apă și cu sufletul la gură, după goana asta cumplită din fața morții îndărătnice. Mult timp rămaseră așa, fără să deschidă vreunul gura. În cele din urmă, Juhani rupse tăcerea.

JUHANI: Să zicem bogdaproste c-am avut norocul să ne vedem aici, fraților. O să

ne-aducem aminte de goana asta, cît timp or mai fi boi pe lume.

AAPO: Am ajuns noi aici, dar cum o să plecăm? Boul e încăpățînat de felul lui, iar ăștia sînt și turbați, furioși că le-am măcelărit tovarășii, pe care-ar vrea să-i răzbune însutit pe spinarea cîinilor.

JUHANI: Și ne-ar fierbe și pe noi în aceeași oală...

AAPO: Dacă stînca asta ar fi ceva mai pitică...

JUHANI: Trebuie să recunoaștem că am dat peste ea tocmai la țanc. Și că ne-am cățărat ca niște veverițe în vîrful ei.

EERO: „Și atunci am tras o dușcă!"

JUHANI: Așa-i! Slavă Domnului c-o s-avem rachiu cel puțin, dacă vom fi nevoiți să postim.

LAURI: Bine că n-am aruncat și eu traista!

JUHANI: Să fii sănătos, scumpe frate! Scoate clondirul ăla de tinichea, sărută-l cu nădejde și-apoi dă-ni-l și nouă, să-l giugiulim. Să-ncercăm să ne mai vie inima la loc.

AAPO: Numai că, în primejdia în care ne aflăm, să umblăm cu băgare de seamă cu doctoria asta.

JUHANI: E cuminte ce spui. Dar poți să-i tragi și tu o înghițitură cumpătată.

AAPO: Înțelepciunea nu trebuie să ne părăsească niciodată. Nu uitați că aici o să ne așternem patul, și poate nu numai o noapte.

Noaptea trecu. Doi din frați rămîneau mereu treji, în timp ce ceilalți se odihneau pe stînca acoperită de mușchi. A fost o noapte lungă. În sfîrșit se lumină de ziuă, soarele se trezi și începu să se urce pe cer, dar soarta lor nu se

îndreptă de loc. Coarne încovoiate împungeau din cînd în cînd în Stînca Laponului, iar foamea începu să-i chinuiască rău pe frați, care trăgeau nădejde că același musafir neîndurător va vizita și pîntecele rumegătoarelor și le va sili, în cele din urmă, să ia drumul fînețelor. Era singura speranță să-și vadă dușmanii plecînd. Dar speranța se risipi, făcînd loc groazei, cînd văzură că cireada se îndestula cu poftă din rogozul umed ce creștea în preajma stîncii. Boii rumegau în tihnă, fără să se-ndepărteze prea mult de stînca îmbrăcată în mușchi.

JUHANI: Parcă ar vrea să prindă rădăcini aici, lua-i-ar toți dracii să-i ia! Pot să pască și să doarmă aici pînă la iarnă.

EERO: Sînt dați dracului boii noștri!

TIMO: Lor ce le pasă! Pot să stea aici pînă poimarți. Pădurea le dă și de băut și de mîncat. Dar noi! Noi trebuie să ne mulțumim să jupuim mușchi de pe stîncă.

SIMEONI: Numai cîinii sînt de vină că stăm agățați aici. Teamă mi-e că singura scăpare e să-i aruncăm pe ei pradă boilor.

JUHANI: Ce sfat sălbatic ți-a ieșit din gură!

AAPO: Un sfat pe care n-o să-l urmăm cu dragă inimă.

JUHANI: Niciodată, cît timp Juhani din Jukola își va trage încă suflarea.

TUOMAS: Să ne scăpăm pielea jertfindu-i pe ei? Cînd ei ne-au salvat de atîtea ori de furia fiarelor? Și nici nu cred că ne-ar fi de vreun folos fapta asta rea. Nu cred.

JUHANI: Nici eu. Boii ăștia, după ce ne vor fi sfîșiat cîinii, au să se puie din nou pe așteptat, să le mai vie și altceva de împuns cu coarnele. Asta, cum te văd și mă vezi!

SIMEONI: Bine, bine! Dar ce-o să ne facem, cînd foamea ne va sfredeli burțile?

JUHANI: Întîi îți găurește pîntecul, apoi s-agață de inimă, ți se-nfige în măruntaie ca pisica în ceafa unui șoarece grăsuț, și așa răpune pe cel mai vînjos om. Avem o soartă rea, rea al dracului! Ce să ne facem? Mă-ntreb și eu.

AAPO: Să urlăm toți deodată, din toate puterile. Poate să ne-audă vreun drumeț, vreun trecător prin pădure. Sau poate că strigătul nostru s-ajungă pînă la Viertola și să-i puie pe gînduri pe oameni.

JUHANI: Ar fi bine să-ncercăm.

TUOMAS: Să urlăm cît ne țin bojocii.

JUHANI: Ca ieșiți din minți. Să scoatem împreună un urlet mai tare ca bubuitul cerului. Toți o dată. Numai așa putem face ceva. Haideți, toți în picioare și fiți gata. Cînd bat din mîini a treia oară, zbierăm, zbierăm cît ne țin curelele! Una, două, trei!

Strigară cu toată puterea și ca dintr-un singur piept, de s-a cutremurat și stînca și pămîntul de sub ea. Boii au tresărit și s-au dat cîțiva pași înapoi. Chemarea neașteptată a fraților răsună cu putere și zgomotul ei sinistru se răspîndi însoțit de urletul jalnic al cîinilor. Au urlat așa de cinci ori la rînd. Pădurea răsună și ecoul se rostogoli în depărtare. După ce s-a stins și ultimul strigăt, s-au așezat să mai răsufle. Cînd s-au simțit mai odihniți, au început iar să urle, de șapte ori una după alta. Apoi s-au pus să aștepte. Cu fața congestionată, cu ochii ieșiți din cap și înroșiți de sînge, ședeau pe mușchiul pietrei și coșul pieptului li se ridica nestăpînit.

JUHANI: S-aşteptăm să vedem ce se-ntîmplă. S-aşteptăm. Numai dacă sînt nebuni n-o să priceapă că nişte oameni care zbiară aşa sînt în culmea desperării. S-aşteptăm.

EERO: Dacă nici zbieretele astea n-o să ne fie de nici un ajutor, atunci să ştiţi că pune moartea gheara pe noi. Soarele apune încă o dată şi foamea ne muşcă fără milă.

SIMEONI: Ce-o vrea bunul Dumnezeu cu noi! A trecut o zi şi jumătate şi o noapte întreagă de cînd n-am îmbucat nimic.

TIMO: Asta e socoteala! Ascultaţi numai cum mă ceartă, cum mîrîie şi cum scrîşneşte burta mea. E greu de tot.

JUHANI: Greu, greu al dracului! Ştim şi credem, şi n-avem decît să ne ascultăm fiecare maţele cum ghiorăie!

SIMEONI: Lungă e ziua, cînd ţi-e foame!

EERO: Ah! S-avem noi acum o pîine bună şi caldă, unsă cu unt!

TIMO: Şi cu un cîrnat drăgălaş pe deasupra!

JUHANI: S-avem noi acum şapte pîini proaspete şi calde, cu şapte bucăţi de unt şi şapte cîrnaţi rumeniţi pe jeratic! Ah, fraţilor! Ce mai chef i-am trage!

EERO: Trăsni-m-ar!

TIMO: Omul ar trebui să aibă atîta minte-n cap, să umble totdeauna cu un săculeţ de sare-n buzunar. Sarea îţi strînge maţele şi te lasă să trăieşti săptămîni întregi fără nici un pic de hrană în burtă.

JUHANI: Ce copil eşti! Nu faci mare lucru nici cu sarea. Ia uitaţi! Două păcătoase de animale au început să se-mpungă. Haide! Trageţi! Izbiţi-vă bine, spărgeţi-vă fruntea să vă iasă creierii din cap.

Scăpăm de doi potrivnici! Aşa! Aşa! Dă-i! Trage-i! Mai avem şi noi cu ce să ne omorîm timpul! Foarte bine! Şi o fi ţinînd mult joaca asta? Aşa, aşa! Araţi pămîntul cu pluguri de os!

TUOMAS: Ăla cu spinarea scobită şi ăla cu capul alb s-au încleştat bine de tot.

JUHANI: Capul alb cîştigă.

TUOMAS: Spinarea scobită cîştigă.

JUHANI: Hai, să ne prindem.

TUOMAS: S-a făcut. Arbitru e Timo.

JUHANI: Bine.

TUOMAS: O măsură de rachiu.

JUHANI: Gata! Să ne uităm la campioni! Acum se odihnesc puţin, proptiţi în căpăţîne.

TIMO: Şi se-mpung numai aşa, uşurel.

JUHANI: Ia uite acum! S-au aprins! Curaj, cap alb, hai drăguţule! Înfige-ţi tu zdravăn copita-n pămînt!

TUOMAS: Înfige-te şi tu, spinare scobită! Haide! Bravo!

JUHANI: Cap alb! Cap alb!

TUOMAS: Spinare scobită! Voinicul meu cu fruntea de oţel! Haida! Scutură-te şi dă-l gata!

JUHANI: Ce faci, cap alb? Fi-ţi-ar coarnele ale dracului! Cum, vrei să dai bir cu fugiţii, nemernicule?

TUOMAS: Mi se pare că nu ştie cum s-o şteargă mai repede!

TIMO: Şi celălalt se ţine după el ca un nebun! Na, na, na!

TUOMAS: Ei, Juhani, ce mai zici?

JUHANI: Am pierdut rachiul. Cum scăpăm din încurcătură, ţi-l dau. Vorba e, cînd

scăpăm ? Ah ! Cine știe peste cîți ani, pădurarul o să ducă o încărcătură grozavă de aici în sat, și din sat la cimitir, un maldăr de oase zornăitoare, tot ce-a mai rămas din șapte oameni.

SIMEONI: Și-așa se va încheia viața asta a noastră, plină de păcate !

JUHANI: Așa se va încheia viața noastră !

TIMO: Da, așa se va încheia !

JUHANI: Se va încheia în chip foarte trist ! Mai desfă sacul, Lauri, să se mai plimbe clondirul.

AAPO: Dă-i drumul de astă dată. Dar trebuie să facem economie de rachiu, poate ne-așteaptă clipe și mai grele.

JUHANI: Ai dreptate. Dar acum trebuie să-i tragem un gît, ca să ne dea putere să urlăm ca un trombon.

După ce au băut cu toții, și-au unit din nou glasurile și-au început iar să strige. Vuietul ajunse pînă la urechile paznicului din Viertola, care tocmai trecea dealul spre hambar. Omul însă n-a înțeles rostul acestei chemări și și-a zis înfricoșat : „Ăsta care zbiară așa e spiridușul codrilor !“ Cu bărbia ridicată spre cer, cu gura căscată ca niște balauri — sau mai degrabă ca niște puișori care-ntind ciocul, pe marginea cuibului, cînd simt că s-apropie aripa mamei — frații mai dădură cîteva strigăte prelungite, mai strigară de zece ori din răsputeri. Apoi se lăsară iar pe covorul de mușchi și speranțele li se topeau în suflet.

CAPITOLUL VIII

Soarele se înalță pentru a treia oară de cînd frații s-au refugiat pe Stînca Laponului, și ei sînt tot acolo, împresurați de boi. Cînd și cînd, animalele se mai împrăștie puțin, dar rămîn totuși cîteva de pîndă la poalele stîncii, ca să dea zvon mugind, îndată ce-ar simți că frații se pregătesc să scape din prinsoare. Un bou paște iarba pădurii la picioarele pietrei, răsucindu-și limba, altul stă tolănit cu pîntecul umflat, rumegînd și suflînd greu. La mică depărtare, alți doi se luptă între ei, mai în serios, mai în glumă, izbindu-se în coarne. Alt bou rîcîie furios pămîntul, chiar la rădăcina stîncii, zvîrlind în aer bulgări și mărăcini și sforăind răutăcios. Se părea că au de gînd să stea acolo cît lumea, spre chinul și desperarea neputincioasă a fraților. Așa că, voinicii flăcăi din Jukola își așteptau sfîrșitul.

Lauri trage o înghițitură zdravănă de rachiu, și încă una după ea. Ceilalți frați încep să-l dojenească cu asprime.

JUHANI: Ce, ți-a luat dracu mințile?
AAPO: Nu-ți dai seama în ce încurcătură ne aflăm cu toții?
TUOMAS: Gîndește-te că locuința noastră e cît o palmă și că trebuie să ne mișcăm cu multă grijă.
LAURI: M-a apucat turbarea.
AAPO: Lasă prostiile!
LAURI: Aruncați-vă cu toții în iad! Fortăreața asta a noastră să se învîrtească mai iute ca piatra morii și să zvîrle sub copitele boilor pe nenorociții ei locuitori! Învîrte-te, piatră de la apus la răsărit, și tu, pădure din jurul nostru, învîrte-te de la răsărit la apus! Haide!
JUHANI: Te-ai și îmbătat!
LAURI: Auzi vorbă! Ce preț are viața și lumea asta toată? Nu face nici cît un ban găurit. Praf și cenușă în bătaia vîntului. Hi-hi-hi-ha! În sănătatea voastră, frații mei dragi!
AAPO: E beat turtă. Să-i luăm clondirul.
LAURI: N-o să-l luați voi cu una, cu două! E al meu. Eu sînt ăla care nu l-am azvîrlit în buruieni, să-l calce boii-n picioare! Și voi? Voi ce-ați făcut cu traistele? Le-ați lăsat frumușel să vă cadă din spinare, ca prăpădiții ăia de țigani cînd aud pușca jandarmului.
JUHANI: Dă clondirul!
LAURI: Ține-ți clonțul! Taur al Jukolei, ține-ți clonțul!
JUHANI: Pentru unul Dumnezeu, nu mă scoate din ale mele, că și-așa-mi fierbe fierea! Pui de urs afurisit, acum te-arunc

în piulița boilor și... se dărîmă catapetesmele... ți s-a-ncheiat calendarul!

SIMEONI: Păcătoșilor! Păcătoșilor!

AAPO: Tăceți, tăceți o dată! Nu e aici locul să vă încăierați!

TUOMAS: Ține-ți firea și tu!

JUHANI: N-ai auzit ce vorbe murdare mi-a spus?

AAPO: Nu uitați c-am ajuns aproape în gura morții! Fraților, în căpățîna mea a răsărit un gînd și-mi stă pe limbă să vă propui ceva ce mi se pare foarte însemnat în clipa de față. Dați-mi ascultare! Piatra asta e ca o barcă prinsă de furtună, iar furtuna e cireada asta de boi, care mug furioși în jurul stîncii noastre. Vreți să găsesc altă potrivire? Uite, piatra noastră e ca o cetate împresurată de dușmani, un dușman înzestrat cu sulițe cumplite. Dacă cetatea împresurată nu are o căpetenie, un conducător care să ție rînduiala și să chibzuiască la apărare, atunci garnizoana va fi cuprinsă de zăpăceală, neascultarea o să pună stăpînire pe ostași și cetățuia, împreună cu apărătorii ei, vor fi pierduți în curînd. Asta va fi și soarta noastră dacă nu luăm măsuri, dacă nu stabilim reguli, dacă nu orînduim lucrurile cu străşnicie. Trebuie să avem un comandant, ale cărui porunci înțelepte să fie ascultate de fiecare. Juhani, stăpînește-te și ia în mînă frînele cetei tale de frați. Află că cei mai mulți dintre noi vom fi alături de tine, să-ți întărim stăpînirea în cetatea asediată.

JUHANI: Ce pedeapsă se cuvine aceluia ce nu-mi va asculta poruncile și a cărui îndă-

rătnicie va provoca un dezmăț general și primejdios ?

TUOMAS: Îl dăm pradă boilor.

JUHANI: Bine, Tuomas.

AAPO: E o pedeapsă sălbatică, dar pe care n-o putem înlătura, în starea în care ne aflăm.

SIMEONI: „Pradă boilor", ca mucenicii de pe vremuri. E drept că acum nu e timp de blîndețe.

TUOMAS: Da, da : pradă boilor ! Asta să ne fie legea și reglementul !

JUHANI: Asta să ne fie legea și reglementul ! Săpați-vă în minte și-n suflet paragraful ăsta teribil și purtați-vă potrivit lui. Ordinul numărul unu e ca Lauri să-și ție gura și să se culce frumușel. Apoi, ca să ne mai vie inima la loc, poruncesc ca toți, afară de Lauri, să mîngîie puțin sticloiul ! Da ! În sănătatea noastră ! Pe rînd, fiecare.

LAURI: Și mie... nimic ?

JUHANI: Tu, la culcare.

LAURI: În iad ce-o să fac decît asta ? O să dorm destul acolo !

JUHANI: Ei, dragă Lauri, cine știe pe unde ne mai odihnim oasele pînă atunci !

TUOMAS: Lauri, îți spun pentru ultima dată ! Fii cuminte !

LAURI: Pentru ultima dată ! Nu-mi mai spune nimic, pentru că uite, balul a și început. Să jucăm, să luptăm, să țopăim, să tocăm mușchiul... uite-așa... Danțul lui Jussi !

TIMO: Ho, nebunule ! Era s-alunec jos de pe piatră ! Stai la un loc !

JUHANI: Vrei să dau sentința care să te facă una cu pămîntul, cît ai clipi din ochi ?

Ştii care-i sentința: „Aruncați-l la boi!" Vrei s-o spun ?

LAURI: Nu spune nimic, dar cîntă, cîntă şi eu să joc, ca tine, atunci, ții minte! Ha, ha!

JUHANI: Aruncați-l la boi şi... Dumnezeu cu mila! Amin! Vorba a ieşit! Du-te!

LAURI: Hai să plecăm împreună, mînă-n mînă, din lumea asta de flămînzi.

TUOMAS: Legea noastră trebuie să se împlinească! Ai să mori!

JUHANI: Nu, Tuomas, stai! Ce dracu vrei să faci ?

TUOMAS: Sări jos de pe stîncă!

JUHANI: Nu! Pentru Dumnezeu!

AAPO: Tuomas s-a-ngălbenit! Ferească Dumnezeu!

Uitați-vă: Tuomas s-a-ngălbenit!

JUHANI: O să faci tu fapta asta îngrozitoare? Gîndeşte-te, frate.

AAPO: E palid ca un mort; se-ntîmplă o nenorocire. Linişteşte-te, Tuomas, stăpîneşte-te! Te rog! Să-l apărăm cu toții pe Lauri!

TUOMAS: La o parte !

JUHANI: Nu, Tuomas, nu!

TUOMAS: La o parte! Tu eşti judecătorul şi eu călăul! Legea noastră trebuie împlinită! Ai să te rostogoleşti de pe stîncă fără să crîcneşti, băiete!

LAURI: Cum se rostogolesc buştenii pe cascada de la Nukari! Îmi place!

SIMEONI: Îndurare, Tuomas, ai milă!

TUOMAS: Nici un pic de milă!

JUHANI: Ferească Dumnezeu să ne omorîm între noi, frate pe frate!

TIMO: Da, cum a ucis Abel pe Cain!

TUOMAS: Trebuie să moară.

JUHANI: Ajută-ne, Doamne! Nu, Tuomas, nu e cu putință!

TIMO: Nu e cu putință! E fratele nostru, nu nu numai al tău! Dă-i drumul!

JUHANI: O să se-ntîmple o crimă. Scăpați-l pe Lauri! Scăpați-l! E fratele nostru!

O aprigă încăierare se-ncinse pe stîncă. Unii îl țineau pe înfuriatul Tuomas de gît și de mijloc. Alții îl înhățaseră pe Lauri, pentru a-l feri să cadă de pe stîncă. Frații se suceau și se răsuceau într-o îngrămădeală zgomotoasă, ca un monstru cu șapte capete și cu nenumărate gheare. Balaurul ăsta gîfîia, se mișca, se opintea, aluneca dintr-o margine în alta a pietrei, sfîșiindu-se, gemînd, mormăind. Cîinii speriați, cu coada-ntre picioare, se strecurau încoace și-ncolo, ca să-și apere pielea, gata-gata să fie zvîrliți sub copitele boilor. Animalele, adunate într-un grup strîns lîngă stîncă, priveau cu ochi de bou lupta asta cumplită. În cele din urmă, o oboseală generală aduse pacea pe Stînca Laponului. Frații istoviți se odihneau pe mușchiul măcinat al pietrei. Atunci, Simeoni începu să îngîne pe un glas tînguitor, ridicînd spre cer ochii ieșiți din orbite.

SIMEONI: Creștinii lui Dumnezeu s-au transformat în demoni, în fiare sălbatice. Pedepsește-ne cu săgeata mîniei Tale, Doamne, zdrobește pe cei șapte frați, pe păcătoșii Sionului.

AAPO: Da, Tuomas! Vezi bine că sîntem cinci împotriva unuia. Să facem pace și să-l veghem pe Lauri pînă l-o cuprinde somnul, nenorocitul.

TUOMAS: Dracu să vă ia! Dacă vreau să-mi pui mintea, v-arunc jos pe toți, unul după

altul. Şi o să vreau, dacă mă-ntărîtaţi iar. Staţi cuminte la locul vostru ! Cînd îmi ies din ale mele, nu mă sperii nici de moarte, nici de nimic ! Staţi cuminţi !

JUHANI: Cu Tuomas nu e de glumit. E un om primejdios. Mai bine să ai de-a face cu un zevzec căruia-i sare mereu ţandăra din te miri ce, decît cu un ursuz care se supără rar, dar bine, şi-ţi pune viaţa-n primejdie. Ah ! Ştiu c-am tras o spaimă !

SIMEONI: Bate-ne, Doamne, pedepseşte-ne din înălţimea cerului, Doamne !

TIMO: Mai taci, Simeoni, taci o dată !

SIMEONI: Dacă tac, o să vorbească piatra asta care nu ne mai rabdă. Bate-ne, pedepseşte-ne, Doamne !

JUHANI: Nu mai chema asupra noastră şi alte nenorociri mai mari. Sîntem destul de chinuiţi şi aşa.

TUOMAS: Predică înainte ca un apucat, cu mîinile împreunate, cu ochii holbaţi ca de bufniţă. Închide-ţi pliscul, n-auzi ?

TIMO: Isprăveşte, Simeoni, te rog. Taci ! Să trăim în pace ! Uite, Lauri a şi adormit, bietul băiat.

AAPO: În somn mai uită de foame, de viermele ăsta care ne roade.

SIMEONI: A treia zi. Mai bine ne-ar lua moartea o dată !

EERO: Să murim de foame, cînd avem atîta carne în faţa noastră, şi încă vie !

SIMEONI: Şi tocmai carnea asta să ne ucidă, să ne sfîşie.

JUHANI: Şi tocmai azi, în ceasul ăsta, în clipa asta ! Da, da, în minutul ăsta blestemat.

TIMO: Hai să doborîm carnea asta. Să găurim capetele astea încornorate, şi-o să avem carne proaspătă pe săturate. Cinci puşti sînt gata încărcate şi avem destulă muniţie în sacul lui Lauri.

JUHANI: Asta e o idee grozavă.

AAPO: Care ne salvează?

EERO: Fireşte că ne salvează.

JUHANI: Cum să-l răsplătim pe Timo?

TIMO: Carne proaspătă, vă daţi seama? Carne proaspătă! Ha, ha! În traista lui Lauri sînt cîteva zeci de gloanţe turnate de curînd şi praf de puşcă să ne-ajungă!

JUHANI: Chiar aşa, viteazule fără seamăn! Avem plumbi şi iarbă de puşcă mai mult decît ne trebuie. Şi-avem în faţa noastră treizeci şi trei de boi. Am fost nişte dobitoci, nişte idioţi. Cum de nu ne-a dat prin cap mai devreme?

AAPO: Fraţilor! Acum avem scăparea asigurată. Putem să mai ţinem piept foamei un ceas, două. Să ne mai încercăm o dată puterea gîtlejurilor. Apoi aşteptăm cîteva clipe, ultimele clipe de suferinţă, de captivitate.

JUHANI: Drept să vă spun, foamea mi-a găurit maţele. Dar să facem aşa cum spui. Să zbierăm. Poate ieşim din încurcătură, fără să vărsăm o picătură de sînge. Deşi mă cam îndoiesc. Dar, mă rog, mai putem răbda niţel, de vreme ce avem la îndemînă mijlocul ăsta crunt de a ne salva. Vă rog, aşa să faceţi. Asta e porunca mea. Tuomas, tu ce stai acolo parcă ai fi de piatră? Pregăteşte-ţi şi tu trombonul ca să urli. Te rog, aşa să faci. Asta e porunca mea.

TUOMAS: Nu-ți mai răci gura degeaba. Am să execut și eu reglementul.

JUHANI: Gata? Una! Două! Trei!

Au urlat, au urlat de șapte ori la rînd, și strigătele lor, amestecate cu lătratul cîinilor, răsunară pînă departe. Apoi se puseră pe așteptat, cu toate că foamea îi chinuia necruțătoare. Dar siguranța salvării le dădea puteri noi. Numai unul singur nu mai știa nici de durerile foamei, nici de bucuriile speranței. Lauri. Lungit la picioarele fraților săi, galben ca ceara, dormea cu pumnii încleștați.

Ceilalți așteptară o oră, apoi încă una. Soarele apunea pentru a treia oară. Atunci Juhani, auzind și niște tunete slabe dinspre miazănoapte, spuse cu vocea puternică și întunecată. „Haideți, copii, și Dumnezeu să ne-ajute! Amin!" Și începură lucrul pe care-l hotărîseră: ploaia de foc, sîngeroasă.

Stînca cenușie nu se mai vedea din norul de fum. Pocnetele și detunăturile semănau moartea în cireadă. Unul ici, altul colo, boii săreau în sus mugind, cu fruntea găurită de cîte-un glonț și se prăbușeau dîndu-și ultima suflare într-un răget. Cei loviți în creier se prăbușeau grămadă, se mai răsuceau o dată și-apoi își lungeau mădularele înțepenite, trecînd din viață în moarte. Sîngele țîșnea din răni, roșu, negricios și cădea pe pămînt, descriind un arc. Cei loviți în coastă, fără să le fi atins glonțul inima, se zbăteau multă vreme, alergau înnebuniți și-nsîngerați printre cei încă nenimeriți de plumbi, pînă cînd, în cele din urmă, cădeau; mai zvîrleau cîteva clipe din picioare, cu copitele-n vînt, grohăind. Adulmecînd mirosul sîngelui cald al fraților lor, cei rămași în viață porneau nebunește într-o goană

turbată, într-un vacarm și-ntr-o zăpăceală cumplită. Cu ochii rătăciți, cu limba spînzurată, umpleau pădurea cu mugetele lor sinistre, împrăștiind în urma lor mărăcini, smocuri de iarbă și bulgări de pămînt.

Ca o semeață cetățuie, Stînca Laponului se învăluia într-o mantie de fum și imita glasul furtunilor. Sîngele curgea șuvoaie în jurul ei și peste o sută de copite se zbăteau în vînt. Vijelia bubuia în înaltul norilor și-n curînd o ploaie cu bășici inundă pădurea. Dar moartea își încheiase lucrul : nici un corn nu-și mai îndrepta vîrful spre cer. Cei treizeci și trei de boi ai lui Viertola zăceau pe pămîntul umezit, unii fără viață, alții abia mai mișcînd. Cînd dintr-un colț, cînd din altul, mai răzbea cîte-un horcăit de agonie. Frații coborîră în sfîrșit de pe stîncă, cu cîinii după ei și se grăbiră să se adăpostească sub un brad stufos, pentru că pădurea țepoasă gemea sub puhoaiele de apă ce cădeau de sus. Stăteau sub brad și priveau recolta îmbelșugată a morții, întinsă la picioarele lor. Apa vopsită de sînge se prelingea pîrîiașe, în toate părțile, pe lîngă Stînca Laponului. Cum încetă ploaia, ieșiră de sub adăpost și, tăcuți, începură să dea tîrcoale printre victimele lor, la care se uitau strîmbîndu-se și clătinînd din cap.

JUHANI: E ceva carne aici.

TIMO: Și carne, și sînge.

JUHANI: Da, da, și sînge. Pămîntul din jurul stîncii s-a îngrășat așa, că și piper ar crește aici, zece ani de-a rîndul. Hai să scăpărăm și s-aprindem focul, ca să frigem puțină carne proaspătă. Ce ziceți, mă copii, ce-ați zice voi de-o friptură de vacă nemaipomenită ? Pînă aprind eu focul, plecați după

lemne și după crăci rășinoase. Tu, Timo, dă fuga pe cîmp și caută-mi toporul și traistele pe care le-am aruncat cînd eram în primejdie. Și pe urmă, după ce ne-om pune burta la cale, ne-apucăm toți de lucru, ne-apucăm de „năpîrlit" cum zicea bătrînul Krööni, ăl cu țăcălia roșcată. Acum se odihnește, săracul, în sînul pămîntului, și zău dacă nu e o fericire că l-a iertat Cel de Sus. Era veșnic cu burta goală, bietul om, ca un cîine fără stăpîn. N-avea un prieten, n-avea o rudă, un acoperiș unde să-și odihnească oasele. Și nici hîrtiile pe care le avea la el nu-l arătau tocmai ușă de biserică. Și-a dat sufletul sub șopronul lui Kolistin și iarba uitării a crescut și peste el, și peste isprăvile lui. Bravo, Eero, surcelele astea îmbibate de rășină sînt grozave, iar Simeoni o să aducă așchii uscate. O s-avem acum un foc, să pîrîie ! Tuomas, tu taie niște hălci zdravene din boul ăla bălțat. Ah ! Ca o pisică flămîndă mi-aș înfige colții în carnea asta crudă și însîngerată.

TUOMAS: Mai rabdă nițel și friptura o să ți se pară și mai gustoasă.

JUHANI: Ai dreptate ! Să mulțumim lui Dumnezeu că facem parte dintr-un neam învățat să rabde de foame, ca poporul nostru. Altfel n-am mai trebălui noi acum pe lîngă focul ăsta, v-o jur !

Nu trecu mult și șapte bucăți de carne se frigeau pe jeratic, de-ți lăsa gura apă. Lauri nu fusese dat uitării, deși n-au vrut să-i tulbure somnul, din care nu-l trezise nici ploaia ce-l făcuse ciuciulete sus pe stîncă. Timo plecase să

caute traistele azvîrlite pe cîmp, pe care le găsi la un loc cu toporul, în luminișul însîngerat unde se odihneau în veci ursul și cei șapte boi. Se întoarse cu traistele-n spinare și cu toporul sub braț. Scoaseră din traiste șapte pîini rotunde și ridicară de pe foc hălcile de carne; măselele fraților începură să macine pîinea întărită și bucățile de carne friptă, înmuiate-n sare. Killi și Kiiski se înfruptau și ei din praznicul ăsta îmbelșugat, după ce postiseră, ca și stăpînii lor, trei zile și trei nopți. Sătui, ghiftuiți, și cîinii și oamenii fură cuprinși de moleșeală în toate mădularele. Un somn adînc și de neînvins îi cuprinse și se-ntinseră unul lîngă altul cu ochii închiși. Sus, pe stînca la poalele căreia frații lui dormeau în jurul focului, Lauri sforăia înainte. Soarele mergea spre asfințit, seara de septembrie se-ntuneca încet-încet, pînă la căderea nopții. Acum se odihneau cu toții, înconjurați de victimele lor, în mijlocul cirezii masacrate. Cîinii colțoși păzeau tabăra.

De la un timp, după ce o bună parte din noapte trecuse, își mai ieșiră din toropeală și simțiră că puterile le-au revenit. Se sculară, se puseră să-ngrămădească pe foc bușteni îmbibați de rășină și, la lumina lor roșietică, începură să jupoaie prada. Eero fu trimis la Viertola, să aducă la cunoștință pîndarului întreaga nenorocire. Flăcările, de un roșu închis, dănțuiau luminînd locul și pădurea întunecată. Eero porni grăbit spre fermă, în timp ce frații lui se dădură cu rîvnă la jupuirea animalelor doborîte.

În timpul ăsta, Lauri se trezi și el din somnul său lung și greu; cîteva clipe, aruncă împrejur o privire rătăcită, fără să priceapă ce se petrecea. Vedea un morman de bușteni, cuprinși de

flăcări, ce luminau noaptea liniștită și întunecoasă ; vedea peste tot boi ce zăceau în băltoacele propriului lor sînge, cu limba spînzurată și pîntecul umflat. Doi din ei fuseseră deja despicați în bucăți și al treilea intrase la rînd. Mai vedea pe frații lui, dintre care unul jupuia, altul ținea un picior, altul îmbucătățea cu toporul oasele mari ale vitei, iar altul ridica la rădăcina unui brad un morman falnic de ciosvîrte de carne. Cu ochii cît roata carului, Lauri se uita la frămîntarea asta ; în cele din urmă, pricepu ce se întîmplase. Lăsînd privirea-n jos, zări lîngă foc, frumos așezată pe o pernă de mușchi, o pîine, și deasupra pîinii o bucată de carne friptă. Atunci își dădu seama că mațele-i chiorăie de foame, se dădu jos de pe piatră, se așeză la lumina caldă a focului, și-și înfipse cu lăcomie dinții în pîinea și carnea ce-l așteptau, avînd întîi grijă să se descopere, să-și încrucișeze brațele și să spuie în tăcere rugăciunea, după ce și-a plecat în grabă ciuful zbîrlit al părului. Lauri înfuleca cu poftă. Stătea și mînca, cu privirea îmbufnată, sub fruntea și mai îmbufnată. Îmbrăcămintea i se zvînta la căldura focului. La cîțiva pași de el, frații lui munceau cu sîrguință, pentru că aveau de îmbucătățit un urs și patruzeci de boi.

Eero duse vestea pîndarului din Viertola, care se grăbi să-și înștiințeze stăpînul ; și se porni un tărăboi nemaiauzit, strigăte, înjurături, amenințări. Eero își luă picioarele la spinare și o rupse la fugă cu o iuțeală de necrezut. Bufnind și trăsnind de supărare, stăpînul din Viertola își adună toți oamenii ce se aflau la fermă și, turbat de furie, porni spre Stînca Laponului, însoțit de zece zaplani voinici. Vînjosul pîndar se ținea

în urma stăpînului, fluturînd niște curele amenințătoare. Înaintau grăbiți și ajunseră în sfîrșit într-un loc de unde se putea zări o pată de lumină roșiatică. Șapte bărbați ce păreau în noapte șapte arătări de infern se agitau în lumina asta ; stafiile astea săvîrșeau o muncă sîngeroasă, ținînd, în mîinile lor pline de sînge, cuțite însîngerate. Unul jupuia, altul ridica un șold de vită, al treilea sfărîma oasele unui animal jupuit, altul întindea la uscat pieile pe crăcile încovoiate ale unui brad. Cîinii dădeau tîrcoale în toate părțile și se îndopau cu resturile pe care le aruncau în jurul lor măcelarii. Simțind că s-apropie niște străini, ei se repeziră să-i întîmpine lătrînd cu furie ; dar frații se grăbiră să-i domolească, bruftuindu-i. Atunci se ivi gospodarul din Viertola, scos din fire, lac de apă, un bărbat voinic, cu ochii ieșiți din orbite și urmat de ceata celor zece haidăi.

AAPO: Bună seara, domnule !

JUHANI: Doamne, Dumnezeule mare ! Ce întîmplare cumplită !

VIERTOLA: Ce, au intrat dracii-n voi ?! Să-mi măcelăriți patruzeci de vite ! Auzi blestămăție !

AAPO: Ca să scăpăm viața a șapte oameni.

VIERTOLA: Vă-nvăț eu minte, derbedei și tîlhari de Jukola ! Scărmănați-i bine, băieți, și tăbăciți-le pielea pînă s-or îneca în sîngele lor, cu mîndrețea mea de boi. Pe ei, copii !

AAPO: Mai domol, nenișorule !

TUOMAS: Mai domol, mai domol !

JUHANI: Stai pe loc, coconașule ! Ține-ți oamenii și gîndește-te mai degrabă cum să ne împăcăm.

AAPO: Să vorbim în linişte despre nenorocirea asta.

JUHANI: Legea nu e decît una pentru toţi, şi toţi sîntem deopotrivă în faţa ei. Că şi tu eşti făcut tot de o mumă, ca şi mine, şi-ai ieşit din măruntaiele ei tot atît de gol ca oricare altul, nu mai breaz! Cît despre boieria ta, am eu un cocoş parcă născut s-o spîrcîie cu un găinaţ! Legea nu e decît una pentru toţi, şi de astă dată e de partea noastră!

VIERTOLA: De partea voastră?! Cine vă dă vouă dreptul, tîlhari păcătoşi ce sînteţi, să-mi jupuiţi vitele pe pămînturile mele?

JUHANI: Şi ţie cine-ţi dă dreptul să laşi în voia lor nişte boi care pun în primejdie viaţa oamenilor?

VIERTOLA: Erau slobozi pe pămîntul meu şi păşteau într-un imaş împrejmuit cu gard.

JUHANI: Să cîntărim şi treaba asta! Locul ăsta, împrejmuit cu un gard pe care, spre marea noastră nenorocire, boii l-au doborît ca pe nimic, este pe bună şi sfîntă dreptate al lui Viertola. Am să vă fac numai o singură întrebare: cum se poate ca o fermă atît de bogată să se mulţumească cu o împrejmuire atît de prăpădită, încît să se prăbuşească la cea dintîi atingere?

PÎNDARUL: O îngrăditură deasă, ca peria, ticălosule!

JUHANI: O îngrăditură de care vitele nu s-au împiedicat nici ca de-un fir de iarbă!

VIERTOLA: Dar ce căutaţi voi în păşunea mea? Pe dracu-l căutaţi, blestemaţilor, hai?

JUHANI: Luasem urma unui urs, o fiară primejdioasă, care putea să te-nghită pe tine,

cu boii tăi cu tot. Am omorît fiara asta sălbatică și-am făcut astfel un mare bine ținutului nostru, un bine obștesc. N-ai să tăgăduiești că e un bine obștesc să scapi lumea de fiare sălbatice, de diavoli și de draci! Ia întorceți-o și pe partea asta! Legea e cu noi, oricum ați suci-o!

PÎNDARUL: Ține-ți gura, nemernicule, și nu mai bate cîmpii!

VIERTOLA: Mai au și obraz să-și bată joc de noi, haimanalele! Să le tragem o bătaie soră cu moartea! Haide!

AAPO: Mai încetișor, jupîne, stăpînește-ți slugile! Gîndește-te prin ce chinuri am trecut noi colo sus pe stîncă și că nu ne trebuie mult să ne ieșim din ale noastre, să înnebunim de furie!

JUHANI: Așa, zău! Să înnebunim de furie! Da, da, nebunie! Deodată simți că ți se-ntunecă mintea, inima ți se strînge și se împietrește ca un bolovan, un fulger îți trece pe dinaintea ochilor și nu mai ții seamă nici de cer, nici de pămînt! Trei zile și trei nopți ne-am zbătut aici între viață și moarte!

TUOMAS: Dar pe urmă am mîncat carne însîngerată, am adulmecat mirosul de sînge al măcelului, și-acum stăm în fața voastră cu cuțitele noastre însîngerate, în mîinile astea însîngerate, vîrîte-n sînge pînă-n coate! Cel de Sus să vă lumineze, să pricepeți la timp înțelesul vorbelor noastre, că de nu, noaptea asta va fi o noapte de iad. Luați aminte la vorbele noastre!

EERO: Pățania boilor ăștia să vă fie de-nvățătură!

JUHANI: Doamne, Dumnezeule! Ia-le vălul de pe ochi în clipa din urmă. Dă-le putere să se stăpînească şi să nu ne mai aţîţe multă vreme. Deschide-le capul şi mintea, să se lase pătrunşi de pilda acestor boi nenorociţi, că nu e mare lucru să-i facem şi pe ei cîrnaţi! Dă-le, Doamne, înţelepciune, ca să nu fim nevoiţi să le ţinem loc de preot cînd şi-or da sufletul, să nu le dăm binecuvîntarea cu cuţitele astea însîngerate, amestecîndu-le carnea şi sîngele cu ale acestor sărmane vite şi prefăcînd în roşu infern cîmpia asta învăluită în noapte! Atotputernice, apără pe burduhănosul stăpîn al Viertolei şi pe slugile lui neobrăzate. Ai milă de ei, Doamne Atotstăpînitor!

TUOMAS: Noi sîntem gata! Veniţi, dacă vă dă mîna!

JUHANI: Sîntem gata! Veniţi, dacă vă dă mîna!

VIERTOLA: Bine, bine! Grozăviţi-vă voi cît v-o plăcea, dar legea o să vorbească ea într-o bună zi, şi-o să vorbească altfel. Şi-atunci îndrăzneala voastră neruşinată o să-şi mai lase nasu-n jos, iar ferma voastră nenorocită o să fie ştearsă de pe faţa pămîntului, rasă din temeliile alea putrede. Să mergem! Vă las pradă ăşti patruzeci de boi, dar o să mă despăgubesc eu şi de ultima copită! Haidem!

JUHANI: Ia-ţi cărnurile de-aici, cu măruntaie cu tot, pînă n-or începe să pută. Nu e treaba noastră! Ne-am grăbit numai să-ţi jupuim vitele, ca să nu li se lipească pielea de carne.

VIERTOLA: Bine, bine! Duceți-vă acasă fiecare, asta e porunca mea!

Stăpînul Viertolei se-ndepărtă cu oamenii lui, aruncînd tot felul de amenințări și înjurături, iar frații își reluară lucrul lor de măcelari. A doua zi, cei patruzeci de boi erau tăiați în bucăți și frații se-ntoarseră în căsuța lor, ducînd pe o prăjină ursul negricios. Lăsaseră în pădure cărnurile, pieile și măruntaiele, sub paza a doi dintre ei. Așa s-a terminat expediția la care îi stîrnise Matti Iască prin povestirile lui despre isprăvile din nord, expediție al cărei scop fusese la început o vînătoare de rațe în mlaștinile din Kouru.

CAPITOLUL IX

E o dimineaţă de septembrie. Au trecut cîteva zile de cînd s-au întors fraţii din expediţia lor nenorocită. Stau aşezaţi cu toţii pe pajişte, în jurul unei căldări ce clocoteşte. Două zile de-a rîndul au supravegheat carnea rămasă în pădure ; dar, cum nimeni nu venea s-o ridice, ea ameninţa să se prefacă într-un morman de imputiciune. Atunci, s-au hotărît să se folosească ei înşişi de cantitatea asta imensă de carne aşa de bună şi să se ospăteze cîtva timp umplîndu-şi oala cu ea. Aşa că şi-au cărat prada în hambar, care s-a umplut astfel de provizii, în timp ce prăjini trainice se încovoiau sub greutatea pieilor. Pe locul semănat cu buşteni din jurul colibei lor, o căldare cît toate zilele fumegă cîntînd, clocoteşte de dimineaţă pînă seara, aproape fără-ntrerupere, iar stomacurile fraţilor lucrează din plin.

Aşa se scurg, una după alta, zile fericite şi lipsite de griji. Fraţii mănîncă şi iar mănîncă, apoi îşi istorisesc legende şi poveşti, sau trag

nişte aghioase fără vise, cu capul pe cîte-un muşuroi, iar sforăiturile lor zboară departe, peste cîmp.

Dimineaţa e frumoasă, cerul şi-a desfăşurat cupola lui azurie şi strălucitoare, şi o adiere de vînt răcoritor şuieră în pădurile apropiate. Fraţii s-au adunat în jurul căldării, unii stînd pe buşteni, alţii de-a dreptul pe pămîntul uscat, şi înfulecă o masă bogată. Cîinii, lungiţi pe burtă, mestecă şi ei din carnea tare şi aţoasă a boilor. Chipurile tuturor sînt luminate de o bunăvoie şi de o linişte netulburată de nimic.

TIMO: Jupînului din Viertola trebuie să-i fim recunoscători pentru ospăţul ăsta.

JUHANI: Cinste lui! Recunoştinţă veşnică!

AAPO: Numai că chiolhanurile astea o să ne coste scump, pentru că boierul de la Viertola n-o să se lase păgubaş cu una, cu două.

JUHANI: Legea e cu noi! Şi-a dat el seama că nu e prost, şi-o să se gîndească de două ori înainte de a porni la judecăţi. Mîncaţi, fraţilor, mestecaţi fără grijă: n-avem de ce ne teme. Dar trebuie să facem mai multă mişcare, copii, mişcare multă şi exerciţii. Carnea de vită e o hrană prea săţioasă.

EERO: Să ne luăm de mînă şi să jucăm o horă frăţească. Să tropăim niţel şi eu vă încredinţez că burduhanele noastre o să mistuie ca lumea.

JUHANI: N-o să ne-apucăm acum să sărim în sus ca proştii, pe zăpuşeala asta. Să ne omorîm altfel vremea. Ah! Unde sînt zilele vesele ale copilăriei? Să mai batem o dată ţurca, fraţilor, ca pe vremuri, în praful drumului din Toukola! Locul ăsta e destul de neted. Să smulgem buştenii care ne încurcă,

să-i scoatem cu rădăcină cu tot, că încolo cîmpia e destul de întinsă. Ne împărțim în două tabere și cei care or pierde trebuie să se îndoape cu șase ocale de carne.

TUOMAS: S-a făcut!

JUHANI: Șase ocale, fraților?

EERO: E foarte bine. Cel care mănîncă bătaie trebuie să înghită șase ocale de rasol!

JUHANI: Ar veni cîte două ocale de om, pentru cei bătuți. Dar noi sîntem șapte.

LAURI: Eu nu intru în joc. Mai bine mă duc să-mi caut lemn de cioplit, decît s-alerg să-mi iasă sufletul, ca un copil fără minte. Jucați-vă cît vă place, eu plec la pădure cu toporul sub braț.

Vorbind așa, au terminat masa și se-apucară să pregătească terenul de joc. Îl croiră pe pajiște, de-a curmezișul, prelungindu-l pe cîmpul dinspre răsărit. Peste cîteva ore erau cu toții gata de joc, echipați cu bețe solide de mesteacăn. Se împărțiseră în două grupe: într-una erau Juhani, Simeoni și cu Timo, în cealaltă Tuomas, Aapo și Eero. Începură să bată țurca pe rînd, și ecoul țipetelor lor se auzea pînă departe, cînd bucățica de lemn, izbită bine cu bețele de mesteacăn, zbura șuierînd prin aer.

Lauri însă, cu toporul sub braț, hoinărea singuratic prin pădure. Înainta încet, cu ochiul treaz și, ori de cîte ori dădea peste un copac mai noduros, peste vreun trunchi mai sucit, cu crăci întortocheate, sau cînd zărea cuiburi în vîrful unui pin sau mesteacăn stufos, se oprea. În fața unui trunchi de brad înalt, lovit de trăsnet, își întrerupse plimbarea, îl cercetă cîteva clipe pe gînduri, apoi începu să scobească în el o gaură cu toporul. În timp ce lucra, își zicea în

minte : „La vară, în scobitura asta o să-şi facă cuibul vreo privighetoare cu coada roşcată sau vreo gheonoaie pestriţă".

Aşa îşi făcu socoteala, apoi căută să-şi însemne în minte locul cît mai precis, şi-şi văzu de drum. Ceva mai încolo, privirea i se opri asupra unui mesteacăn cu ramurile încovoiate, pe al cărui trunchi se ivise o crescătură rotundă ca un cozonac de Crăciun. O desprinse cu grijă şi o luă cu el, cu gîndul să facă din ea un ceaun de toată frumuseţea. Îşi reluă mersul, dar curînd ochii lui iscoditori descoperiră, pe un colţ de stîncă, un ienupăr răsucit într-un chip ciudat. „Ce-aş putea să fac din el ?" se-ntrebă Lauri, dînd vreo două lovituri cu toporul său tăios, ca să doboare arbustul. Îl curăţi de crăci, îl cîntări din ochi zîmbind şi, luîndu-l la spinare, porni mai departe. Ascultă talanga turmelor din sat, dădu un chiot strident ca să-l alunge pe Isengrin[1] de pe aceste meleaguri, strigă, şi din depărtări ecoul glasului îi reveni prietenos. Merse ce mai merse şi ajunse pe coama unei coline acoperite de mărăciniş. De-aci zări, în vîrful unui pin înalt, un bogat buchet de vîsc, ce se legăna în bătaia vîntului. Doborî pinul, îi luă căciula stufoasă şi începu s-o cerceteze.

Se aşeză pe iarbă şi rămase aşa multă vreme, gîndindu-se şi examinînd vîscul, umflătura mesteacănului şi ienupărul răsucit. „De ce le-a făcut natura ? Din ce au ieşit îndoiturile şi nodurile arbustului ăsta ?" Se lungi pe iarbă, rezemîndu-şi capul de un muşuroi ; îşi opri privirea şi gîndurile la vîrful copacilor, la norii ce pluteau în înaltul bolţii, cugetînd la întocmirea pămîntului

[1] Nume purtat de lup în povestirile populare.

şi a cerului. Din depărtare, de pe pajiştea din Impivaara, ajungeau pînă la el loviturile răsunătoare ale beţelor. Se silea să alunge din minte orice gînd şi să adoarmă. Dar somnul se-ncăpăţîna să nu vie. Ce mijloc folosea de obicei Lauri, cînd i se-ntîmpla să nu poată porni în ţara viselor ? Îşi închipuia că e o cîrtiţă ce lucrează pe tăcute în vizuina ei de sub pămînt şi care aţipeşte obosită pe un culcuş moale de nisip. Sau că e un urs cu blană deasă, care se odihneşte în ascunzătoarea lui întunecoasă şi aşternută cu muşchi, sub rădăcinile de brad, în timp ce afară viscolul nestăpînit al iernii suflă cu putere. Aşa făcea întotdeauna, iar somnul se grăbea să vie şi-i închidea pleoapele. Veni şi de astă dată, de cum Lauri îşi închipui că e o cîrtiţă ce se ghemuieşte în sînul ca de mamă al pămîntului.

Dormea, iar visurile îi zburau în jurul imaginii făurite de închipuirea lui. Se făcea că trupul i se împuţinase dintr-o dată cît al unei cîrtiţe cu părul fin, că ochii i se făcuseră mici, mici de tot, în timp ce mîinile i se umflaseră ca nişte mănuşi uriaşe. Acum e o cîrtiţă ce scobeşte galerii sub pămînt, printre rădăcinile pinilor. Caută, scormoneşte şi-şi taie drum în sus prin inima putrezită a unui pin, ajunge sus de tot, în vîrf, şi se pomeneşte într-un cuib cald şi moale, ca într-o frumoasă odăiţă cu pereţii de muşchi. „Ce bine e aici ; aici aş vrea să locuiesc toată viaţa", se gîndi, privind cu ochii cei mititei printr-o ferestruică a celulei. Vede sub el pămîntul umbrit, învăluit în lumina tristă a unei seri de toamnă. Zăreşte apoi pe fraţii lui dragi jucînd ţurca împreună cu pastorul, pe pajiştea zgomotoasă şi pierdută în ceaţă. Simte că ar vrea să plîngă cu amărăciune, dar lacrimile îi

joacă în ochi şi nu vor să curgă. Se uită spre Impivaara: un covor, înnădit din piei de bou proaspăt jupuite şi pline de sînge, taie o potecă de-a curmezişul pajiştii şi se-ntinde departe peste cîmpia netedă, iar peste covor saltă şi sfîrîie ţurca. Fraţii o izbesc cu beţele cocîrjate de mesteacăn, lovind cu sete; dar pastorul izbeşte mai puternic cu sabia duhului. Pastorul îşi laudă sabia, spunîndu-le că e făurită dintr-un metal tare, din potcoave vechi de cal; o vîntură semeţ prin aer, ameninţă cu ea şi loveşte în scutul credinţei, un scut de stejar pe care-l poartă atîrnat de umărul stîng.

Fraţii izbesc pînă-i trec nădușelile. Ţurca zboară dintr-o tabără în alta, în mijlocul unei frămîntări şi a unui tărăboi cumplit. Dar deodată, pastorul îşi dă seama că ţurca nu e o ţurcă obişnuită de lemn, şi că fraţii, în loc de ţurcă, lovesc într-un abecedar cu scoarţe roşii. Se-nfurie, blestemă, urlă, chemînd să cadă trăsnete cu miile pe capul fraţilor. Face un semn anume înspre miazăzi, spre răsărit, spre miazănoapte şi spre apus, strigînd cu glas tare: „Hehei! He-hei! Aici!" — şi din toate părţile sosesc în goană nori negri într-un vîrtej vijelios, alergînd cu o iuţeală înspăimîntătoare spre jalnica Impivaara. Rafale de vînt învîrtejite se năpustesc una după alta asupra fraţilor şi-i ridică de la pămînt, îi iau cu ele. Iată acum şase tineri flăcăi, tîrîţi talmeş-balmeş într-un amestec nelămurit şi ridicaţi pe aripile vîntului spre înălţimile bolţii cereşti. Pierduţi într-un vîrtej de praf şi în ceaţa norilor, sînt purtaţi de colo-colo, ca suveica în mîna unui ţesător dibaci. Sub înfăţişarea lui de cîrtiţă, Lauri priveşte scena îngrozit, din vîrful mlădios al pinului, unde se refugiase

în cuibul părăsit. I se pare că vede răsărind din vîrtejul ăsta turbat, cînd o mînă de om, cînd o bărbie ce seamănă leit cu falca lui Juhani, cînd un ciuf de păr galben, zbîrlit, aspru, pe care vîntul i-l flutură pe dinaintea ochilor. Acum pastorul izbeşte cu spada în pavăza credinţei. Coloanele de nori se-ndepărtează ca la poruncă, îndreptîndu-se spre pădurea de pini unde Lauri se leagănă cocoţat în cuibuşorul lui. Cîrtiţa deschide ochii mari, se zgîieşte cît poate. Vîrtejul puternic îi trece pe dinainte şi aude limpede cum chemările, strigătele, vaietele fraţilor lui se apropie de el cu grabă, şi cum se ating îndepărtîndu-se cu aceeaşi grabă. Toate astea îi zboară prin faţa ochilor într-o iuţeală nebunească. Pădurea muge de mii de şuvoaie, muge şi pîrîie, iar pinul în care Lauri găsise adăpost într-un cuib părăsit se prăbuşeşte la pămînt cu o groaznică trosnitură... care-l înspăimîntă de moarte şi-l smulge din somn. Dă un ţipăt de spaimă, sare-n sus de pe muşuroiul lui şi îngînă pe un ton plîngăreţ: „Doamne sfinte, apără pe robul tău, păcătosul!" Se uită buimac în jurul lui, fără să-şi dea îndată seama unde se găseşte. Dar îşi vine curînd în fire, găsind lîngă el roadele plimbării prin pădure: ienupărul întortocheat, crescătura de mesteacăn şi cuibul părăsit, zbîrlit ca turbanul sultanului.

Cu toporul sub braţ şi pe umăr cu cele ce adunase din pădure, o porni spre Impivaara, hotărît să nu-şi mai închipuie niciodată că e vreun animal, de vreme ce Dumnezeu l-a lăsat pe lume om cu judecată. Mergînd aşa cufundat în gînduri, zări alături de poteca pietruită un mesteacăn tînăr care îi plăcu. „Ce s-ar putea scoate din el? Un baston cu mîner foarte frumos." Îl taie

cu toporul şi-l luă la spinare. După ce-şi mări astfel comoara, se porni din nou la drum. Îndată ajunse la marginea pajiştii. Tăcut şi posac, se opri să se uite la fraţii lui, care se jucau înainte, izbind cu foc în ţurca de mesteacăn. Loveau şi alergau voioşi în toate părţile. Tuomas, Aapo şi Eero luptau cu succes şi izbutiseră să-şi încolţească adversarii în celălalt colţ al terenului. Ajungînd la capătul locului de joc, grupele schimbară poziţia. Cu toată rezistenţa lor îndîrjită, Juhani, Simeoni şi Timo erau din nou împinşi înapoi, de astă dată spre casă. Era foarte greu să faci faţă unei lovituri a lui Tuomas, cînd ţurca ajungea la el sfîrîind şi ţopăind. Şi tot atît de greu era să-l întreci pe Eero, sau să parezi loviturile băţului său.

Întrecerea asta obositoare luă sfîrşit cînd soarele coborî să se ascundă după nişte pini stufoşi. Învingătorii — Toumas, Aapo şi Eero — toţi numai o apă, ca şi învinşii de altfel, se-ndreptară spre casă. În coada şirului venea Lauri, cu povara lui bogată pe umăr. Ajunşi în curte, umplură căldarea cu carne şi o puseră la foc. Cînd mîncarea fu gata, începură să înfulece. Juhani, Simeoni şi Timo trebuiau să înghită cîte-un tain uriaş : cîte trei oale fiecare, aşa cum se hotărîse de bunăvoie la începutul jocului. Tuomas supraveghea executarea ameninţător şi neîndurător, aşa că fură nevoiţi să se supună. Mestecau şi înghiţeau cu bărbăţie, deşi li se cam întorcea stomacul pe dos, iar ochii le ieşeau din cap înroşiţi. Simeoni şi Timo veniră în sfîrşit de hac porţiei lor. Fără să mai întîrzie, se duseră în colibă. Suflînd din greu şi strîmbîndu-se ca nişte nenorociţi, se trîntiră pe culcuşul de papură, să-i ia somnul. Juhani se afla încă în faţa mîncării lui chinui-

toare, deşi înfulecase şi mestecase cu vigoare. Închis în el, cu ochii holbaţi pe cîmpie, şedea pe un trunchi de copac şi mînca, înnebunit de hohotele de rîs ale lui Eero. Cînd, cu fălcile umflate şi înroşite peste măsură ajunse şi el în sfîrşit la ultima îmbucătură, izbuti s-o înghită mestecînd-o numai pe jumătate. Se grăbi să intre în colibă, suflînd greu şi strîmbîndu-se de durere; ţinîndu-se de burtă, se lungi lîngă ceilalţi pe aşternutul de papură. Învingătorii îl urmară, ca să se bucure şi ei de odihna nopţii.

A doua zi dimineaţa, cînd se treziră din somnul greu, asesorul Mäkelä era în încăpere, însoţit de un martor. Fusese trimis de gospodarul din Viertola, ca să-i aducă în faţa judecăţii pentru măcelărirea boilor. Tăcuţi, cu privirea înţepenită, fraţii ascultară citirea actului, silindu-se să iasă din buimăceala somnului. Întunecat, Juhani se scărpină în cap şi spuse pe un ton morocănos.

JUHANI: Serioasă treabă! Era în joc viaţa a şapte oameni. Şi nici o mie de vite nu trag la cîntar cît viaţa unui om.

MÄKELÄ: Boii păşteau liniştiţi, la Viertola, în loc închis.

JUHANI: Dar ursul, care e vrăjmaşul omului ca şi al boului, care nu ştie de frica nimănui, nu se mai învîrteşte liniştit cînd ajunge pe locurile închise ale gospodarului din Viertola. El e în stare să-l înghită şi pe stăpîn, şi pe mine, şi pe dumneata Mäkelä! Şi dè! Sîntem cu toţii suflete de creştini, pentru care s-a răstignit Fiul Domnului! Cercetează bine paragraful ăsta! Aşa să ştii, Mäkelä! Şi mai am eu destule şiretlicuri şi chichiţe şi tertipuri în guşă, am cu ce să-i astup gura jupînului din Viertola.

N-am de loc poftă să ți le ofer ție acum pe tavă, dar cînd om fi în fața judecătorului, o să le scot din buzunar !

MÄKELÄ: Prin urmare n-aveți de gînd să plătiți proprietarului, de bunăvoie, o despăgubire ?

JUHANI: Nici o para ! Nici o para găurită ! Sîntem în dreptul nostru și o să cîștigăm, chiar de se pune și dracu de-a curmezișul !

MÄKELÄ: Am auzit c-aici e praznic mare în fiecare zi, că-i ospăț de carne ca la Crăciun ! Ce fel de carne e asta, din care mîncați de vă spargeți ?

JUHANI: Carne grasă de bou, din cireada de la Viertola. Dar nu prea ne stă în obicei să mîncăm pînă ne spargem ; băgăm în noi cu măsură, atît cam cît încape în pîntecul unui creștin flămînd.

MÄKELÄ: Va să zică recunoașteți că v-ați atins de carne, deși ați declarat, în termeni preciși, că nu vă aparține.

JUHANI: Dacă n-am fi făcut așa, carnea s-ar fi împuțit și-ar fi umplut toată Finlanda de boli, de rîie, de ciumă și de viermi. Am scăpat țara de boleșnițe cumplite. Și dacă ne-ai întreba de ce n-am îngropat în pămînt toată carnea asta ca să scăpăm de bucluc — deși numai un idiot fără margini ar putea să-ntrebe asemenea gogomănie — dar dacă ne-ai întreba așa, iată ce ți-aș răspunde : N-am voit să săvîrșim acest mare păcat, de a lipsi țara și stăpînirea de o hrană atît de sățioasă și de bună la gust cum e carnea de bou, mai cu seamă cînd

ne gîndeam cîți oameni au ronțăit anul ăsta scoarță de pin, ca țapii!

MÄKELÄ: Cinstit vorbind, zău c-ați avut dreptate să folosiți ceea ce stăpînul Viertolei a disprețuit cu atîta îngîmfare. Această chestiune e judecată. Cît despre miezul afacerii, plata unei despăgubiri, teamă mi-e că pînă la urmă o să fiți nevoiți să vă scormoniți în pungă

JUHANI: Mai domol, mai domol! Să știu de bine că toate casele și tot pămîntul nostru se duce pe judecăți!

MÄKELÄ: Eu mi-am făcut datoria, v-am spus părerea mea despre toată daravera asta. Să ne vedem cu bine.

JUHANI: Dacă vrei, mai spune-ne părerea dumitale și în altă chestiune. Ce zice pastorul de noi, ce-are de gînd?

MÄKELÄ: În chestia asta oamenii spun fel de fel, dar — vorba aia — gura lumii slobodă, n-o să crezi tot ce se îndrugă! Totuși, e un fapt sigur, în afară de orice îndoială, anume că pastorul a vorbit mult cu episcopul despre cazul vostru și că — la cererea episcopului — se vor trimite aici, în parohia noastră, cincizeci de cazaci.

JUHANI: Bine!

MÄKELÄ: Da, da! Cu alte cuvinte, cincizeci de cai și cincizeci de oameni.

JUHANI: Să poftească! Finlandezii au mai rupt și altă dată suliți căzăcești.

MÄKELÄ: Oricum, urîtă treabă! Eu unul nu cred să fie chiar cum spun unii. Auzi colo! „Un escadron de cazaci, un escadron călare, cu suliți și cnuturi!" Cum

poți să crezi asemenea bazaconii ? O să ne vie cincizeci de cazaci și gata !

JUHANI: N-au decît să vie !

MÄKELÄ: Cum poți să vorbești așa, derbedeule ! Aș fi în stare să dau cinci taleri din buzunarul meu, numai să nu pățim rușinea asta. Ce prostie ! Pentru șapte oameni să ne-aducă soldați în parohia noastră. Mare prostie ! Da' ce să-i faci ? Episcopul a pus asta la cale.

JUHANI: Foarte bine !

MÄKELÄ: Ba foarte rău, rău al dracului ! Ei, acum, la revedere !

JUHANI: Dumnezeu cu tine, Mäkelä ! Și ție, Taavetti din Karila, să-ți ajute Dumnezeu !

TUOMAS: O fi vreun grăunte de adevăr în toată vorbăria asta ?

JUHANI: Asta e, măi copii ! Patruzeci de boi și un escadron de cazaci ! Înghite-mă în valurile tale, Ilvesjärvi !

AAPO: Mă cam îndoiesc...

JUHANI: Patruzeci de boi și un regiment de cazaci cărora le ies ochii din cap cînd trag cu cnutul ! Înghite-mă, Ilvesjärvi, înghite-mă în valurile tale !

AAPO: Hai, potolește-te ! Nu mai zbiera !

JUHANI: Nu l-ai auzit ce-a spus ?

LAURI: Ne-a mințit, îi citeam eu în ochi ! Cu toate că se silea să fie serios ! Ascultați-mă pe mine, ne-a mințit.

AAPO: Mare hoțoman și Mäkelä ! Poți să pui pe drumuri cazacii împotriva hoților, a tîlharilor, dar nu împotriva oamenilor cumsecade, ale căror hîrtii sînt fără pată. Mäkelä ăsta e un viclean fără pereche.

TUOMAS: Ba e un om de ispravă.

AAPO: Da, da, adevărat om de ispravă. E cinstea pe picioare! Dar şi cînd s-apucă să toarne la minciuni, cînd îşi dă osteneala, o face cu atîta dibăcie, că nu simţi nimic pînă nu te vezi zbătîndu-te în laţul lui. Dac-ar fi un om afurisit, unul cu gîndul numai la rele, l-ar întrece şi pe dracu în uneltiri blestemate. El însă nu aduce nimănui nici un rău, îi place numai aşa să facă haz, iar glumele lui sînt destul de pipărate. Al dracului, că bine le mai potrivea! Pe mine m-a dus, l-am crezut la-nceput.

JUHANI: Iar mie, copilaş cu degetu-n gură, flecăreala pungaşului ăsta mi-a băgat frica-n oase. Acuma-mi dau seama că ne-a spus numai gogoşi. Cazaci, aici la noi? Numai atît? Ha, ha, ha!

AAPO: Grozav hap am înghiţit, aşa, pe stomacul gol. Lauri, ia vezi de aprinde focul în vatră. Burta mă vesteşte că ar fi ora mesei.

Lauri ieşi pe pajişte, aprinse un foc straşnic, iar peste cîtva timp ieşiră şi ceilalţi din casă şi luară loc în jurul focului, pe care fierbea înăbuşit o oală plină cu carne proaspătă. Cînd fiertura fu gata, începură să mănînce. În dimineaţa asta, însă, Juhani, Simeoni şi Timo nu prea aveau poftă de carne de vită.

EERO: Desfătaţi-vă cu rasolul, copii. Hai, Juhani, mai rar bou ca ăsta!

JUHANI: Mănîncă-l sănătos!

TIMO: Nu pot să sufăr carnea asta. E prea grasă.

SIMEONI: Se-ncrîncenă carnea pe mine, numai cînd văd oala asta plină.

TIMO: Toată viaţa n-o să mai pui gura pe carne de vacă.

JUHANI: Să te-ndopi cu trei ocale de carne de bou ! Trei ocale ! Lup să fii, şi tot... ! Sînt sătul pînă-n gît ! Drumul vieţii mi-e închis, dacă nu mai pot suporta carnea ! Cu carne, da, numai cu carne poţi să-ţi duci zilele pe lumea asta. Iar oala asta... să n-o văd, parcă ar fierbe în ea numai broaşte rîioase ! Ah ! Îmi vine să plîng de necaz.

AAPO: Să lăsăm asta. Ar trebui să vedem cum putem stinge afacerea lui Viertola fără proces, pentru că, săraci cum sîntem, tot noi o să ieşim păgubiţi.

JUHANI: Da, dar ce e de făcut ? Fiecare-şi cere dreptul lui. Cum putem noi potoli mînia proprietarului furios ?

AAPO: Nu mi-e gîndul decît la întinsele pămînturi ale Jukolei, la pădurile dese de mesteacăn, de pin şi de brad. Şapte bărbaţi pot să despădurească în cîteva zile zeci de pogoane. Curăţăm frumos cîmpul, semănăm, strîngem recolta şi ducem grăunţele la Viertola, drept plată pentru boi, după ce oprim o părticică pentru sufletul nostru. În felul ăsta o să avem pîine pentru cei scîrbiţi de carne şi de sînge. Cît despre gospodarul din Viertola, dacă nu l-om putea despăgubi din prima recoltă, o să i-o dăm şi pe-a doua, şi chiar pe-a treia, la nevoie. Dar pînă să vedem lanul de grîu unduind pe cîmpul nostru, va trebui să ne mulţumim cu ce ne dă pădurea. Cît despre voi, o să vă vie vouă iar gustul de carne ! O s-o ducem aşa doi ani şi, după ce vom fi strîns destule bucate de pe locul desţelenit de noi,

o să ridicăm moară şi îmblăciul o să bată toată ziua. O să muncim ca într-o adevărată fermă. Dar uite ce e : dacă ne hotărîm s-aducem la îndeplinire planul ăsta, unul sau doi dintre noi trebuie să se ducă cît mai curînd la Viertola, să se-nţeleagă cu proprietarul. Cred că pînă la urmă va cădea la învoială să aştepte recolta de pe noile noastre cîmpuri. Se zice că e totuşi un om de înţeles.

TUOMAS: Planul ăsta merită să fie luat în seamă.

JUHANI: Merită, da, e drept, fiindcă a ieşit din capul unui om, nu din tărtăcuţa unei muieri.

AAPO: Să ne gîndim serios şi mîine să ne hotărîm într-un fel.

Ziua trecu, veni noaptea şi-apoi se făcu iar ziuă. Fraţii se deciseră să urmeze sfatul lui Aapo. Doi dintre ei, Juhani şi Aapo, porniră spre Viertola, ca să vorbească stăpînului cu duhul împăcării. Din capul locului, omul ăsta temut se arătă împăciuitor şi se învoi să aştepte ca despăgubire recolta cîmpurilor deştelenite. De ce n-ar fi primit acest tîrg, care-i oferea multe şi felurite foloase din întinsele păduri ale Jukolei ? Trimişii părăsiră ferma mulţumiţi, întorcîndu-se acasă cu plăcuta veste.

Peste două sau trei zile, fraţii porniră cu toţii la pădure, cu topoare lucioase pe umăr. Cel din urmă venea Eero, ţinînd un cosor, o seceră veche şi ruptă. Aleseră pentru deştelenire un loc mare, un teren povîrnit, în bătaia soarelui, acoperit de pini stufoşi, dincolo de care se întindea pădurea bătrînă. Începură să doboare copacii. Topoarele izbeau, pădurea răsuna, iar pinii că-

deau hîrîind unii peste alții. Eero mergea înainte și reteza cu cosorul lăstarii mlădioși și rezistenți. Pogon după pogon se dezgolea astfel de podoaba lui semeață și mirosul îmbălsămat al acelor verzi și al așchiilor de lemn proaspăt se răspîndea în aer. Pe colina însorită se întindea terenul de curînd curățit de la Impivaara, vast, impunător, loc de semănat cum rar se vede. Cinci zile de septembrie au fost de ajuns pentru treaba asta. Apoi, frații purceseră la odihnă în coliba lor, unde sforăiră trei zile și trei nopți în șir. După ce s-au întremat, au pornit la vînătoare prin pădurea îngălbenită. Străbătură dealuri răsunătoare și bălți tăcute, semănînd moartea în vietățile pădurii cu gloanțele lor fără greș. Astfel adunară provizii pentru iarna ce se apropia. Dar vînatul se rărea din ce în ce în preajma Impivaarei. Frații trebuiau să se gîndească și la alte mijloace de trai.

A venit iarna, zăpada a acoperit pămîntul și un vînt înghețat mătură cîmpia și grămădește nămeții de zăpadă lîngă căsuța în care frații se lăfăiesc într-o căldură înăbușitoare, pentru a-și reveni din numeroasele și neplăcutele pățanii de astă-vară. Nu se mai satură de stat în aburii saunei, unde-și înmoaie membrele trupului, mîngîindu-le cu mănunchiuri de ramuri, învăluiți în aburii desfătători ce se ridică sfîrîind de pe cuptorul încins și se risipesc dînd tîrcoale prin întreaga încăpere, iar apoi se strecoară prin micile crăpături ale casei, pierzîndu-se în gerul usturător, sub un cer închis, posac. Somnoroși, frații își trăiesc zilele întinși pe culcușul de papură. În multe și lungi nopți de iarnă, privesc spre nord, prin mica ferestruică, la sclipirea palidă a aurorei boreale. Departe, pe creasta munților, dincolo

de evantaiul pinilor bărboşi, se iveşte un arc ce luceşte în zare. O torță strălucitoare şi tăcută se aprinde, se stinge şi se aprinde iarăşi, razele gonesc una după alta luîndu-şi zborul din porțile înghețate ale nordului spre firmamentul fără capăt, împrăştiind pe cer lumina lor întreruptă şi tremurătoare. Întinşi pe patul lor de scînduri, frații privesc minunîndu-se spectacolul, uimiți, încremeniți de admirație, făcînd tot felul de presupuneri despre originea şi pricina acestei feerii uluitoare. Dar îşi storc mintea şi cugetă în zadar.

Din cînd în cînd, bucurîndu-se de lumina zilelor scurte, ies în vîrtejul vînturilor şi se avîntă pe schiurile lor alunecoase, prin pădurea îmbrăcată în chiciură. După cum îi ajută norocul, prind cîte-un sprinten cocoş de munte, sau cîte-o veveriță cu blana sură, sau vreun alt locuitor al codrului. Într-o zi descoperă în baltă, înşirate într-o linie şerpuită pe zăpada înghețată, urmele rotunjite ale unui rîs. Cîinii încep să se frămînte cu neastîmpăr, dovedind că vînatul nu e departe. Lătratul ascuțit al lui Killi şi al lui Kiiski nu mai conteneşte ; începe o urmărire stăruitoare ; frații înaintează plini de avînt. Goana continuă peste mlaştină, apoi trece peste o colină stîncoasă. Zăpada şi muşchiul cad de pe colțurile stîncilor. Rîsul aleargă fără preget şi ochii-i lucesc ca nişte oglinzi în lumina soarelui. Cîinii îl fugăresc urlînd şi frații alunecă pe schiurile lor care scîrțîie pe zăpadă. Străbat în mare viteză lanțul înalt al munților Kamaja, în spre sud-vest, unde soarele palid şi rece luceşte la orizont printre brazi. Ecoul se rostogoleşte la dreapta pe cîmpiile dinspre miazănoapte, aleargă la stînga pe cîmpiile dinspre miazăzi, cînd cîinii dau

glas pornirii lor sălbatice. Dar țipetele lor încetează dintr-o dată. Încolțit de primejdie, rîsul se cațără, cu ghearele lui încovoiate, în vîrful unui pin. Copacul îl primește prietenos, dar nu-l poate scăpa de moarte. Cîinii urlă, aruncînd priviri aprinse de poftă spre înălțimea de unde vine un grohăit stins. Bradul își scutură coama, parcă ar vrea să-i amenințe pe urmăritori. Frații sosesc și ei zgomotoși, cu obrajii încinși ca focul, gîfîind. Atunci, Tuomas spune : „Țineți cîinii, ca să împiedicăm o încăierare primejdioasă, din care s-ar putea alege cu burțile sfîșiate !" După aceste cuvinte, frații lui apucă cu putere cîinii de ceafă, în timp ce Tuomas ia pușca la umăr și trage. Rîsul se rostogolește însîngerat din brad, cîinii se zbat scheunînd ca să se-arunce asupra prăzii, fără să izbutească însă. Rîsul zace pe pămîntul înzăpezit, se zbate, se-ncovoaie și zvîrle în toate părțile din ghearele lui de oțel. Al doilea glonț, care-i trece prin creier, îi scurtează suferințele. Își dă sufletul. Bradul își mai scutură o dată amenințător coroana și presară zăpadă scînteietoare, ce acoperă ca un lințoiu pe fiul muribund al pădurii, a cărui viață se scurge din trup o dată cu sîngele cald ce se risipește în aburi. Așa se termină frumoasa vînătoare de sub brazii din Kamaja, de unde se zărește spre nord-vest muntele Impivaara și pajiștea de la poalele lui, presărată de trunchiuri. Într-acolo pornesc voioși frații, cu prada la spinare.

Gonesc pe schiuri prin pădurea înveșmîntată în promoroacă, peste munți și peste văi, de-a lungul cîmpiilor netede, și pieptурile lor arse de soare lucesc descoperite în vînt. . .

Așa își treceau vremea. Dar mai cu seamă stînd în casă la căldură, cît timp soarele adormit, fără raze, întîrzia în țările calde ale sudului. Izvorul înflăcărat al vieții se arăta acum numai din depărtare. Dar veni și ziua cînd discul soarelui, ridicîndu-și fruntea din evantaiul albăstrui al pădurilor, făcu cale-ntoarsă și se îndreptă spre nord.

Veni vara. Frații curățiră de crăci copacii doborîți, iar zilele calde și pline de soare uscară uriașa îngrămădire de vreascuri ce trebuiau arse. Fără să spuie o vorbă vecinilor, fără să înștiințeze pe nimeni, se hotărîră să dea foc uscăturilor. Aprinseră mărăcinii, o flacără puternică se-nălță trosnind și un fum negricios se rostogoli în sus, pînă în nori. Focul se întindea cu iuțeală, prefăcînd în cenușă ramurile uscate, în lumina caldă a soarelui, dar el nu se mărgini să ardă ramurile și tufărișul, ci se întinse cu furie spre zidul înalt al pădurii bătrîne. Înspăimîntați, frații se împotriviră din răsputeri prăpădului dezlănțuit: băteau și răscoleau pămîntul acoperit de frunziș, tîrnuri de brad vîjîiau prin aer și izbeau cu putere terenul, de răsuna dealul. Cu toate sforțările lor, flagelul distrugător nu putea fi stăvilit; își urma înaintarea lui năprasnică și dezmățată. Atunci Juhani strigă cît îl țineau plămînii: „Scoateți-vă pantalonii, înmuiați-i în rîu, să potolim pîrjolul!"

Își scoaseră pantalonii, îi cufundară în apa rece a izvorului și se puseră să bată și să înăbușe suprafața cuprinsă de foc. Cenușa aprinsă și funinginea zbura în toate părțile, iar pămîntul duduia de parc-ar fi trecut o trupă de călăreți în galop. În cele din urmă, furia flăcărilor fu stăpînită. Negri ca niște harapi, leoarcă de nădu-

şeală, după lupta asta înflăcărată, fraţii căzură istoviţi, suflînd din greu şi gîfîind.

Dar locul desţelenit fusese curăţat de foc. Cei şapte fraţi făcură semănăturile şi toate muncile cîmpului, apoi grăpară frumos locul şi-l împrejmuiră cu un gard sănătos. Cu mult înainte de sosirea iernii, lanuri mîndre de grîu tremurau în adierea vîntului pe terenul defrişat. Fraţii mai avură grijă să pregătească înăuntrul îngrăditurii gropi şi trecători aşezate cu pricepere, în care întinseră capcane ce nu dau greş şi în care mulţi iepuri îşi găsiră sfîrşitul.

CAPITOLUL X

Zilele fug; iată timpul secerişului din anul următor. Pe pămîntul desţelenit, se leagănă spice strălucitoare şi grele cum rar se vede. Fraţii secerară recolta în căldura înăbuşitoare a soarelui arzător şi-n curînd secara lucioasă se-ngrămădea în snopi ce dispăreau rînd pe rînd, căraţi la colibă. Secara fu pusă la uscat pe poliţele spînzurate lîngă tavan, apoi bătută şi curăţată cu grijă. Cîmpul fu pînă la urmă uşurat de toată povara lui îmbelşugată. Strînseră grăunţele şi duseră cea mai mare parte la Viertola, după ce opriră cîteva zeci de baniţe pentru nevoile lor. Cu recolta asta, fraţii s-au plătit de jumătate din datorie, iar proprietarul le făgădui să-i ierte de rest dacă îi dau voie să semene el ovăz pe locul desţelenit, dacă-l lasă să-şi ia din pădurile Jukolei lemnul trebuincios pentru construirea unui hambar încăpător şi dacă îi înapoiază cele patruzeci de piei. Fraţii căzură la învoială.

Au scăpat astfel de o încurcătură destul de buclucaşă şi şi-au umplut hambarul cu mai multă secară decît le trebuia pentru iarna viitoare. Dar această afacere aduse şi alte urmări foarte serioase : grăunţele astea minunate îi inspirară lui Juhani ideea de a fabrica rachiu, iar Timo se alătură de îndată acestui plan. Ceilalţi au încercat să se opună, dar voinţa lui Juhani şi a lui Timo a fost hotărîtoare. Juhani le arătă că băutura asta — cînd e folosită cu măsură şi cumpătare — aduce numai bucurii şi fericire, mai cu seamă unor bieţi pui de corb, cum sînt ei, pierduţi în pustiul singurătăţii. Se puseră pe lucru. Ridicară în vîlcea, lîngă groapa lupilor, un şopron şi se duseră să ia de la Jukola alambicul cel vechi, cu care tăbăcarul nu avea ce face, neavînd mijloace să fiarbă alcool.

Şi iată că acum, de pe pajiştea din Impivaara, se ridică vîrtejuri de fum şi distileria produce din belşug un rachiu limpede.

Fraţii începură să ducă o viaţă veselă, să se cherchelească de dimineaţa pînă seara şi vremea li se scurgea lină, cum curge apa pe gîrlă. După cîteva zile numai, urechile le ţiuiau de un soi de muzică bîzîită ce nu mai înceta, ca un sunet răguşit şi-ndepărtat de trompetă, şi-n jurul lor pămîntul, cu tot ce e pe el, ţopăia voios. Numai cu cămaşa pe ei, stăteau închişi în căsuţa lor, din care răzbea în afară o gălăgie neîntreruptă, cîntece, bufnituri de trîntă dreaptă, sau tumultul dezlănţuit al unor bătăi în toată legea. Atunci se-ntîmpla ca uşa grea a colibei să se dea de perete cu toată puterea şi să vezi un om fugind cît îl ţineau picioarele, urmărit de aproape de un altul. Se fugăreau în jurul casei, iar cămăşile lor scurte de pînză aspră fluturau

în vînt, descoperind nişte picioare arămii. Se goneau aşa pînă cînd se încăierau şi-şi cărau la pumni cu nemiluita sau pînă cînd se amestecau ceilalţi să restabilească înţelegerea şi pacea. După isprava asta, se-ntorceau cu toţii în casă să bea paharul împăcării, cîntînd un cîntec vesel şi zbierînd fără noimă.

Singurul care nu lua parte la chiolhanurile astea era Lauri. Îndemnat de amintirea beţiei nesăbuite de pe Stînca Laponului, luase hotărîrea solemnă de a nu-şi mai înmuia niciodată buzele în nici un fel de băutură ameţitoare şi-şi ţinea legămîntul cu sfinţenie. Hoinărea singuratic prin pădure, cercetînd copacii noduroşi în căutare de lemn potrivit pentru unelte casnice. Se mai îndeletnicea cu pusul curselor pe locul desţelenit şi adesea se-ntorcea cu un pui de iepure în traistă.

Într-o zi, cînd se duse să-şi cerceteze capcanele, zări din depărtare, într-una din ele, un animal roşcovan: „Slavă Domnului! O vulpe!" strigă Lauri cu bucurie; ca tot el să completeze îmbufnat, după cîţiva paşi: „Dracu s-o ia de pisică roşcată din Viertola!" Înjură pisica, îi dădu drumul în pădure şi puse capcana la loc, apoi îşi văzu de drum, continuînd revizia laţurilor şi a prinzătorilor. Aşa-şi trecea el zilele în aerul proaspăt al pădurii, în timp ce fraţii lui, cu ochii împăienjeniţi, făceau tărăboi în coliba încălzită peste măsură.

Se apropia Sfîntul Mihail. Ca să-l poată sărbători cum se cuvine, fraţii hotărîră să vîndă ceva produse la tîrg, în oraş. Aşa vor putea să cumpere bunătăţi în cinstea sărbătoririi: rom, bere la sticle, scrumbii sărate, batog şi pîine albă. Într-o dimineaţă răcoroasă de septembrie, era o hărnicie neobişnuită în jurul căruţei: se cărau

și se încărcau saci, pe care-i legau cu funii trainic înnodate. Munceau ca niște draci, cu o grabă nemaipomenită, deoarece toți, afară de Lauri, erau cu rachiu-n nas. Încărcatul fu gata, Simeoni și Eero porniră la drum, ducînd cu ei cîțiva saci de secară și zece ocale de rachiu. Bătrînul Valko trăgea căruța.

În colibă cheful nu mai contenea, se petrecea împărătește, întrecîndu-se, care mai de care, să ducă oala la gură. Trecu o săptămînă încheiată, începu a doua și călătorii nu se-ntorceau, nici nu dădeau semne de viață. Frații se pierdeau în fel de fel de presupuneri. Se lumina de ziuă pentru a zecea oară, de cînd nu se știa nimic despre soarta lui Simeoni și a lui Eero.

Răsări soarele. În colibă veselia și tărăboiul erau în toi. Fiecare povestea grozăvii de tot felul și le mergea gura ca moara hodorogită. Lauri stătea liniștit în colțul lui și cioplea un pat de pușcă, dintr-un mesteacăn noduros și plin de vine. Ceilalți se întreceau în lăudăroșenii și înfumurări : „Un vlăjgan tare ca stînca". „Eu, cînd lovesc pe unul, nu mai știe nici cum îl cheamă." „Nu v-aduceți aminte, fraților, cînd l-am mîngîiat pe sub bărbie pe Antti din Kolistin, cu pumnul ăsta ? S-a cutremurat pămîntul și-a răsunat înaltul cerului, cînd matahala aia lălîie a mușcat țărîna !"

Care mai de care spunea la palavre, sorbind înghițituri zdravene din licoarea prețioasă. Din senin, Timo și Juhani se luară la colți, pînă cînd fratele cel mare își ieși din fire, mai ales că Timo n-avea de gînd să dea înapoi, dimpotrivă, răspundea într-una cu proverbe, cu versete din Biblie și prin asemuriri deșucheate și răutăcioase. Juhani simțea că i se varsă fierea-n el, arunca

fulgere din ochi, tăcu și deodată se aruncă asupra încăpățînatului său de frate, ca un urs întărîtat. Timo o luă din loc și dădu buzna afară, în cămașă, urmărit de frate-său, tot atît de subțirel îmbrăcat. Juhani se opri la cîțiva pași de prag, dar Timo care-și închipuia că fratele lui se ține turbat după el, fugea în neștire printre buștenii risipiți pe pajiște. Deodată, i se păru că degetele vrăjmașului i s-au înfipt în ceafă și scoase un țipăt sălbatic, întorcînd într-o parte capul înțepenit. Dar, cu ochii mari de uimire, văzu pe Juhani nemișcat lîngă colibă, scărpinîndu-se în cap și privind la doi prăpădiți, două arătări omenești ce veneau pe marginea pădurii, apropiindu-se fără grabă de casă. Ceilalți frați se iviră și ei, încinși de parcă ar fi ieșit acum din baie, cu gîndul să astîmpere pe cei doi bătăioși. Dar privirile tuturor se îndreptau acum spre Simeoni și Eero, pentru că ei erau cele două arătări ce se-ntorceau în sfîrșit, din călătoria lor, într-o stare jalnică.

Calul, care nu mai era decît piele și oase, înainta așa de-ncet de parcă bătea pasul pe loc. Capul i se bălăngănea între picioare, iar buza de jos, răsfrîntă jalnic în afară, atingea pămîntul. Călătorii aveau și ei o înfățișare de plîns. Plini de noroi pe față și pe haine stăteau cocoțați pe marginea căruței, ca două ciori amărîte în ploaie. Lui Simeoni i se furase șapca, iar lui Eero cizmele și ciorapii. Cît despre bani, nu mai aveau decît șase copeici, uitate în buzunarul vestei lui Eero, fără știrea lui. Tot în buzunarul acela se mai găseau și niște fărîmituri de turtă dulce. Unde și cum au risipit ei prețul încărcăturii ? L-au cheltuit în oraș, benchetuind cu rachiu și pîine albă, și-acum se-ntorceau acasă cu mîinile

goale și cu o strașnică durere de cap. Ceilalți priveau din prag apariția asta, tăcuți și uluiți, iar drumeții citeau în ochii lor o mustrare cumplită. Simeoni socoti că e mai cuminte s-o ia la sănătoasa, cît mai e vreme. Sări jos din căruță și se făcu nevăzut în pădure, părăsind și calul și pe frate-său. În prima clipă, pe Eero îl bătu gîndul să facă la fel, dar chibzui că va putea să se spele de orice greșeală și să-și dovedească nevinovăția în fața fraților. În nădejdea asta, cuteză să-și vadă de drum.

Ajuns în curte, se apucă să-l deshame pe Valko, cu o mutră amărîtă, fără să dea nimănui bună ziua, fără să scoată un cuvînt. Dar frații începură să-l descoasă cu tot felul de întrebări sîcîitoare despre chipul cum s-a desfășurat călătoria și despre ce s-a făcut cu prețul celor vîndute. Eero le povesti tot, adăugînd că banii erau în păstrarea lui Simeoni, că Simeoni poruncea, iar el, ca frate mai mic, n-avea decît să se supuie. Că Simeoni, ca mai vîrstnic, știa ce face și era mai cu judecată decît el, un copil necopt la minte. În felul ăsta se apără. Dar frații înțeleseră că nici el n-a fost chiar mielușel nevinovat, după cum mărturisea și înfățișarea lui de om abia sculat din beție. Socotiră deci că i se cuvine o pedeapsă strașnică, și asta cît mai neîntîrziat. Tuomas îl apucă de ceafă, îl lungi pe pămînt într-o smucitură ca pe un copilaș, iar Juhani, care găsise în curte o nuia mlădioasă, dezmierdă cu ea de cîteva ori spatele lui Eero, dînd cu sete. Vinovatul blestema de mama focului, sub lovituri. Cînd treaba fu terminată, Juhani zvîrli furios nuiaua cît colo și zise :

— Să dea Dumnezeu ca asta să fie ultima dată cînd te pedepsesc și ca, după bătaia de azi, să-ți

vie mintea la cap. Aşa sper, dar frică mi-e că trag nădejde ca spînul de barbă. Pentru că un copil bun se îndreaptă singur, iar cel stricat nu se cuminţeşte nici după bătaie.

Aşa vorbi şi intră supărat în casă ; trecînd pe lîngă vatră, văzu pisica moţăind pe cuptor, luă în gură o bucată de pîine, o mestecă de cîteva ori şi o întinse bătrînului motan, care apucă bucătura deschizînd ochii numai pe jumătate şi începu să toarcă în timp ce mînca. Apoi, tot posomorît, Juhani se urcă pe treapta de sus, îşi frecă pîntecele, se-ntinse pe paie şi-şi trase pe cap învelitoarea caldă.

Ascuns în umbra pădurii, Simeoni urmărise îngrozit pedepsirea lui Eero, şi-i auzise ţipetele. Cum nu se putea îndoi că fraţii, în furia lor, i-ar fi aplicat o bătaie şi mai zdravănă, se socotea fericit că se găseşte în clipa de faţă la adăpostul brazilor şi se-ndepărtă şi mai mult de meleagurile curţii, pierzîndu-şi urma în codrul ocrotitor. Dar inima-i era neagră de desperare, ca pădurea tomnatică ce-l înconjura. Rătăci prin pustietăţile ei, călcînd pe covoare de muşchi şi ajunse în cele din urmă pe un loc pietros, acoperit de merişor de munte. Mestecenii ruginii oftau plîngăreţi în bătaia vîntului trist. Încotro s-o apuci, în labirintul fără sfîrşit al pădurii ? Unde să te refugiezi cînd viaţa e întunecată şi tristă, cînd moartea e o noapte sinistră ?

Trecură mai multe nopţi şi mai multe zile, şi Simeoni nu se arăta. Lipsa asta îndelungată dădu de gîndit fraţilor, mai cu seamă după ce au aflat de la Eero în ce stare de spirit se afla Simeoni. Cînd, după vreo două-trei zile, lui Eero îi mai trecuse supărarea, le spusese în ce dispoziţie sufletească se găsea tovarăşul lui de drum în timp

ce se-ntorceau de la oraş. Simeoni îi vorbise într-una de nişte pitici înalţi numai de-o şchioapă, ce-i zburau cu miile pe dinaintea ochilor. Eero povesti toate astea bombănind, supărat foc ; fraţii însă îşi schimbară gîndurile în ceea ce-l priveşte pe Simeoni. Cu inima strînsă, Juhani porni în căutarea celui rătăcit şi străbătu pădurea în lung şi-n lat, strigîndu-l pe nume. La poalele unei coline se-ntîlni cu Matti care, cu toporişca în mînă, umbla după bureţi de iască, de care şi avea sînul plin. Matti îi povesti cum, cu o noapte înainte, auzise în pădure o voce plîngăreaţă care se jeluia într-una şi care i se păruse că e glasul lui Simeoni. Juhani simţi cum i se strînge inima de durere şi se grăbi spre casă, vărsînd lacrimi amare şi plîngînd soarta nenorocitului său frate. Hotărîră să organizeze o cercetare prin pădurile învecinate. Fiecare trebuia să plece în altă direcţie şi cel ce va da de urma fugarului şi-l va aduce acasă va trebui să se urce apoi în vîrful Impivaarei şi să sufle din cornul de mesteacăn, ca să-i înştiinţeze pe ceilalţi. Eero scoase dintr-un tufiş umbros buciumul lui arătos, lung de doi coţi, şi al cărui sunet s-auzea de departe. Îl puse să stea o noapte în apa pîrăului ce susura pe lîngă groapa lupilor. Asta, pentru că buciumul fusese făcut în primăvară, cînd lemnul e plin de sevă, iar acum se uscase şi crăpase.

A doua zi porniră devreme de tot. Căsuţa de la Impivaara era punctul de unde şase oameni plecau, fiecare pe drumul lui, ca spiţele unei roţi. Se ridica din pădure o mare hărmălaie. Chemări după chemări, ecou după ecou se risipeau pe întinsul pădurii. Strigătele se-ndepărtau din ce în ce şi cercul se lărgea tot mai mult. Să te fi urcat pe creasta Impivaarei, ai fi putut să-ţi

faci o idee despre întinderea acestui cerc, căutînd să-ţi imaginezi o linie ce ar fi unit toate strigătele. Fraţii înaintau astfel în toate direcţiile, fiecare urmînd drumul dinainte hotărît. Aerul era liniştit şi limpede, soarele de septembrie strălucea potolit.

Juhani înainta vertiginos, străbătînd munţi şi văi şi urlînd cît îl ţinea gura. Dar glasul celui dispărut nu răspundea de loc. Se apropia vremea prînzului. Juhani nu-şi economisea de loc beregata, ci scotea în fiecare clipă nişte strigăte ca dintr-o goarnă de aramă şi, în sfîrşit, primi un fel de răspuns, un soi de jelanie ciudată, sălbatică dar slabă, ce părea că vine din crăpătura unei stînci plină de muşchi, din care se înălţau cîţiva brazi subţiri. Se repezi într-acolo, unde dădu în adevăr peste fratele cel rătăcit, dar într-un hal fără hal. O umbră înspăimîntătoare, cu mîinile încrucişate pe piept, cu ochii mari şi rotunzi ca de bufniţă, cu părul zbîrlit, şedea rezemată de un brad stufos. Era Simeoni. Trupul i se legăna, gura scotea un fel de bîzîit neîntrerupt şi tremurat, ca un cîntec popesc. Juhani începu să-l întrebe cum se simte, dar cum nu primi decît răspunsuri fără şir şi de neînţeles, porni spre casă ducînd în spinare comoara de preţ pe care o descoperise. Îl puse pe frate-său în odaie, încuie uşa cu zăvorul şi se urcă pe munte să sune din cornul cel puternic. Nesfîrşite întinderi de păduri se desfăşurau în jurul lui, liniştite, albastre, pierdute în zare, iar razele soarelui ce apunea învăluiau într-un roşu-auriu brazii cei groşi din coasta muntelui. Juhani duse la buze uriaşa trompetă, care nu vru să funcţioneze, şi nu izbuti să scoată din gura ei larg căscată decît un şuierat răguşit. Mai suflă o dată, dar sunetul pătrunzător nu se

lăsă auzit nici de astă dată. Atunci își lărgi pieptul să se spargă, trase-n el aer cît putu și suflă a treia oară, gata să-i plesnească obrajii. Acum trompeta de mesteacăn mugi cu un glas impunător și ecoul se rostogoli departe, în toate direcțiile. Răspunsurile veniră fără-ntîrziere, de la răsărit și apus, dinspre miazăzi și miazănoapte, strigăte voioase ce se stingeau pierzîndu-se în amurgul îndepărtat al pădurilor albastre. Nu peste multă vreme frații începură să apară unul după altul și să ia loc în colibă. Iată-i pe toți strînși în jurul lui Simeoni, privindu-l cu milă, sorbindu-l din ochi, în timp ce el stă proțăpit pe bancă, ca o cucuvea pe acoperișul grajdului și-i privește cu niște ochi gravi, cu o căutătură rătăcită.

JUHANI: Simeoni, frate dragă!

TUOMAS: Cum te simți?

TIMO: Știi cine sînt eu? (El nu scoate o vorbă.) Mă cunoști, mă recunoști?

SIMEONI: Te recunosc.

TIMO: Cine sînt eu?

SIMEONI: Hei! Timo din Jukola! Cum să nu te recunosc!

TIMO: Da. Timo sînt. Fratele tău, Timo. Răul nu e așa de mare, se mai poate lecui, fraților.

SIMEONI: Mare și cumplită e ziua ce se apropie, și numele ei este nelegiuire și deznădejde.

AAPO: Ce tot proroceşti tu acolo?

SIMEONI: Așa a vorbit el!

JUHANI: Care el?

SIMEONI: El! Tovarășul meu de drum.

EERO: Eu?

SIMEONI: Nu tu, monstrul care m-a răpit. Vai, vai, fraţilor, am să vă povestesc lucruri de o să vi se ridice părul în cap, ca la mistreţul furios. Daţi-mi numai să beau o-nghiţitură, să-mi mai vie inima la loc. Va fi cea din urmă picătură de rachiu ce-mi va trece prin gîtlej.

JUHANI: Trage o duşcă, omul lui Dumnezeu, ia frate, bea !

SIMEONI: Mulţumesc ! Bodaproste ! Şi-acum să vă povestesc ce-am văzut şi ce-am auzit, ca să vă fie de învăţătură la toţi. Ascultaţi aici ! L-am văzut !

JUHANI: Pe cine ?

SIMEONI: Pe Tartorul cel mare, pe Luţifer în carne şi oase.

AAPO: L-ai văzut în vis, poate, sau în aiureala în care te-a aruncat beţia fără socoteală din timpul călătoriei.

SIMEONI: Nu, nu ! L-am văzut cu ochii mei.

TIMO: Şi cum era ?

SIMEONI: Ticăloşia pe picioare ! Ha-ha ! Şi-avea o coadă de vulpe uite aşa de mare, care-i bălăngănea la spate.

TIMO: Era înalt ?

SIMEONI: Aşa, cam ca mine, deşi era-n puterea lui să ia ce formă ar fi vrut. Cînd mi s-a arătat prima oară, a sosit ca o răbufnire de vînt, ce s-a izbit de tufişul în care stăteam. Am strigat : „Cine e acolo ?" „Prieten bun !" a răspuns el. Şi m-a luat de mînă, poruncindu-mi să-l urmez. M-am supus, pentru că nu îndrăzneam să mă-mpotrivesc şi pentru că am socotit că e mai cuminte să mă plec voinţei lui. Am mers mult timp împreună pe un drum bolovănos şi plin de scaieţi, iar el

își schimba mereu înfățișarea. Cînd îmi sărea înainte, sub chipul unei pisicuțe ce mieuna și se-ntorcea la mine cu un aer prostesc ; cînd se făcea mare, mare cît un uriaș, de-i ajungea capul în nori. Și de-acolo, de sus, urla la mine : „Mai îmi vezi capul ?" Eu, ca să-i fiu pe plac, îi lăudam în tot felul statura lui uriașă, și-i spuneam că ochiul meu nu vede mai sus de furca picioarelor. Atunci își lăbărța gura pînă la urechi, rîdea de bucurie și se uita la mine cu multă stăruință. După asta a mai făcut felurite giumbușlucuri și în sfîrșit m-a dus pe un munte înalt. Acolo s-a lăsat jos pe vine și mi-a spus : „Urcă-te-n spinarea mea".

Mi-a fost frică, dar n-am putut să mă împotrivesc și m-am cățărat frumușel pe ceafa lui. Am întrebat, totuși, încotro pornim și el mi-a răspuns : „În sus !" Atunci a-nceput să răsufle cu putere, să năduşească, să se frîngă ; iar eu, cocoțat în spinarea lui, mă clătinam cînd într-o parte, cînd în alta, ca maimuța aia în spinarea cîinelui, la bîlci, zilele trecute. Și deodată au început să-i răsară din umeri două aripi pestrițe, pe care le-a întins și a dat de două-trei ori din ele. Atunci, am început să urcăm spre cer, către luna ce strălucea deasupra noastră ca o tipsie de alamă. Zburam spre lună cu mare iuțeală și bietul pămînt se pierdea, se afunda într-o adîncime fără sfîrșit. Pînă ce am ajuns în lună, care, după cum ne spunea și unchiul nostru cel orb, e ca o insulă mare, stîncoasă, rotundă, și care plutește lucind în văzduh. Și acolo am văzut minuni peste minuni ! Dar ce minunății, oameni buni, ce mi-

nunății minunate! Gura unui biet om păcătos nu le poate povesti!

TUOMAS: Silește-te și tu, pe cît se poate!

JUHANI: Așa cum s-o putea, chiar dacă n-o să te pricepi să găsești vorbele pe care le cere însemnătatea povestirii!

SIMEONI: Atunci, ascultați! Ascultați bine. Satana m-a pus să mă urc într-un turn din piele de cizmă, a tras un fluierat ascuțit și numai ce văzui că răsar două țevi de piele, două trompete înspăimîntătoare care încep să mugească, să ragă îngrozitor, ca niște lei sălbatici, și să scuipe tusea, o tuse înecăcioasă, și pe Satana și pe mine, și tușeam, și strănutam, și ne astupam urechile în timp ce cumplitele trompete urlau fără-ncetare. Sunetul lor se-ntărea din ce în ce. Turnul solid de piele de cizmă s-a clătinat și s-a prăbușit cu zgomot năprasnic, noi am căzut cu el o dată, încurcați într-un ghem de curele de piele. Pe Satana nu l-am mai văzut, dar eu am început să alunec, să viu de-a berbeleacul, valvîrtej, la poalele muntelui din marginea lunii și să cobor spre pămînt pe o bucată de piele de cîțiva coți. Dar pielea, care ținea de lună, era atrasă spre lună, iar eu care eram de pe pămînt, eram atras spre pămînt. Așa mi s-a spus și mie! Cum greutatea trupului meu trăgea spre pămînt cu mai multă putere decît putea să rabde bucata de piele, mergeam în jos, binișor, binișor, parcă aș fi plutit pe spinarea unui corb bătrîn. Ăsta mi-a fost norocul, pentru că fără pluta mea de piele, fără barca mea zburătoare, aș fi căzut ca un sac de pietriș și m-aș fi zdrobit de pămînt, din clipa cînd

n-am mai fost sprijinit de aripile Diavolului. Pluteam încet-încet spre draga mea locuință pămîntească și ajunsei în cele din urmă la rădăcina bradului de unde începusem călătoria cu Satana. Încă mă țineam cu mîinile de bucata de piele și abia atunci băgai de seamă niște cuvinte scrise cu litere roșii : „Să ia aminte frații din Jukola ! Cine are urechi de auzit să audă ! Cînd se va ivi, în înaltul cerului, pe marginea norilor, o dungă de foc, asemenea unei cozi aprinse de vultur, e semn că în ziua cînd toate astea se vor întîmpla o să fie sfîrșitul lumii. Dată în turnul din piele de cizmă, aproape în ziua din urmă și — după toate semnele — în cel din urmă an." Așa stătea scris pe cureaua de piele pe care am lăsat-o atunci din mînă și care și-a luat îndată zborul spre lună. Asta este trista și adevărata poveste a călătoriei mele.

JUHANI: Mare minune ! Este ceva de necrezut și-n același timp îngrozitor.

SIMEONI: Vai și amar de noi ! Mi se-nvîrtește capul, l-am văzut pe Luțifer, mi se-nvîrtește capul !

JUHANI: Roagă-te lui Dumnezeu, frățioare, roagă-te lui Dumnezeu !

SIMEONI: Să ne rugăm cu toții împreună ! Am văzut măreția păroasă a lui Luțifer ! Să ne rugăm !

TIMO: Foarte bine ! Dacă e nevoie, dacă trebuie neapărat ! De ce nu ?

JUHANI: Cîtă jale, cîtă durere ! E îngrozitor !

TIMO: Nu mai plînge, Juhani !

JUHANI: Dac-aș putea, aș vărsa lacrimi de sînge. Am trăit ca niște vite și-am băut ra-

chiu ca turcii şi ca mahomedanii. De-acum, însă, s-a isprăvit cu beţiveala. Trebuie să ne schimbăm felul de viaţă ; dacă nu, mînia cerului se va abate asupra noastră, se va prăvăli ca un munte apăsător şi ne va afunda în iad. Da, da, am fost puşi în gardă prin tot felul de minuni şi prevestiri şi ne putem aştepta la cele mai rele isprăvi diavoleşti, dacă nu ţinem seamă de semnele ce ni s-au arătat.

TUOMAS: Poate că greşesc, n-am de unde să ştiu prea bine, dar tot ce spune Simeoni c-a văzut ar putea fi numai închipuiri de-ale minţii lui rătăcite.

JUHANI: Cum poţi vorbi aşa? Vrei să tăgăduieşti puterea nemăsurată a cerului?

TIMO: Nu defăima, nu huli faptele şi minunile Domnului!

SIMEONI: Vai, vai! Am ajuns în lună şi-am dat ochii cu Luţifer. Iată pentru ce sufletul mi-e plin de teamă. Nenorocire pe capul meu, nenorocire pe capul nostru al tuturor!

TUOMAS: Cîtă suferinţă! Mai bea o-nghiţitură şi du-te de te culcă.

SIMEONI: Că bine zici!

TIMO: Nu mai e nici un strop de rachiu.

TUOMAS: Asta e altceva.

SIMEONI: Slavă Domnului că s-a terminat şi rachiul care ne otrăveşte. Cîte zile oi avea, nu mai pun în gură nici o picătură din băutura asta blestemată ; făgăduiesc acum şi mă jur!

JUHANI: Afurisită să fie licoarea asta drăcească!

TIMO: Mare greşeală am făcut, cînd ne-am apucat s-o fierbem.

AAPO: Cine e de vină? Răspunde, Juhani, răspunde, Timo!

JUHANI: Lasă, că nici tu n-ai scuipat în pahar, iubitule, adu-ţi aminte. De altfel, ce-a fost a fost; oricît ne-am plînge şi ne-am văicări acum, e degeaba. De azi înainte, însă, facem altă lege. Haideţi la rîu! Cu toporul am să fărîm viţelul ăsta de aramă, alambicul ăsta blestemat ca să-l fac mii de bucăţi. Iar şopronul îl dărîm, îl nimicesc ca pe-un cuib de gaiţe.

Juhani şi Timo coborîră pe malul rîului şi zdrobiră alambicul, ciopîrţindu-l în bucăţi şi turtindu-le apoi cu picioarele. Pe urmă dărîmară şi şopronul.

În noaptea aceea, fraţii au dormit un somn adînc, netulburat. A doua zi s-au sculat de cu vreme şi s-au pregătit să meargă la biserică. Iată-i porniţi la drum. Aapo ţinea sub braţ vechea psaltire a tatălui lor, Simeoni avea la el *Vocea care strigă în pustiu,* iar Juhani şi Timo erau cu abecedarele cu scoarţă roşie în mînă. Mergeau înainte şi vorbeau:

SIMEONI: Cu cît mă apropii de casa lui Dumnezeu, cu atît furtuna sufletului meu se potoleşte şi inima-mi simte o răcoare ca un balsam. Ah! Omul cuminte păşeşte pe urmele dreptcredincioşilor, iar orbirea şi ticăloşia te fac să te tăvăleşti în păcat. Cînd mă uit în urmă, vai! vai! călătoria asta nenorocită la tîrg îmi apare ca un iad cumplit, împresurat de flacări albastre şi jucăuşe de alcool.

TIMO: Frate dragă, nu te sileşte nimeni s-o iei de la început, nu-i aşa? Ce fel de treabă e asta să torni în tine, zile şi nopţi de-a rîn-

dul, în toate cîrciumile, rachiuri scumpe și băuturi de-ale dulci de-ale boierilor ? Fără supărare ! Îți vorbesc ca la un frate.

SIMEONI: Rău am făcut. Și toți am făcut rău, cînd ne-am apucat să fierbem rachiu și să ne îmbătăm. Dar acum, să luăm cu toții împreună o mare hotărîre, să ne lepădăm pentru totdeauna de băutura asta care ne face din om neom.

JUHANI: Care te face vită ; mai rău decît atît : porc te face, porc rîmător. Asta face băutura din om. Să-i întindem mîna foarte prietenește, măriei-sale domnului Alcool, și să-l rugăm să ne mai slăbească cu prietenia. Să ne slăbească pentru totdeauna. Aapo, ia povestește-ne tu istoria aia cu porcul și cu balta. Ne-o spunea pe vremuri unchiul nostru orb. Povestește-ne-o, să mai scurtăm drumul.

AAPO: Cu dragă inimă. Poate c-o să ne scîrbească și mai mult de băutura asta buclucașă.

Și Aapo începu să povestească :

Era într-o duminică dimineață. Sub dogoarea soarelui de vară, un porc se lăfăia în băltoaca lui, privind oamenii ce treceau spre biserică. Cu inima înecată de invidie și de amărăciune, el se uita cu jind la înfățișarea atît de nobilă și de armonioasă a omului, punînd-o în cumpănă cu trupul lui greoi și păros. Chipul omului strălucea parcă de o lumină atît de vie, încît privirea lui abia o putea îndura. Și se mînia și mai mult împotriva lui Dumnezeu, că nu-l făcuse și pe el ființă omenească. După ce mormăi și grohăi îndelung despre toate

astea, își întinse labele, își închise ochii mici care clipeau, și adormi. Peste cîteva clipe se trezi însă, văzînd că are un tovarăș : un bețiv care se prăvălise în mocirlă și era cît pe-aci să se înăbușe în nămol. Văzînd omul în primejdie, porcului i se făcu milă și, înhățîndu-l de guler, îl tîrî pe loc uscat. După această faptă creștinească, porcul se uită scîrbit la bețiv și zise strîmbîndu-se : „Om păcătos ! Ești atît de respingător, că mi-e milă să te mai văd !" Așa glăsui porcul și se-ndreptă grohăind, apoi se porni să rîme pămîntul.

JUHANI: E o poveste înțeleaptă. În direcția asta se află Jukola. Noroc că drumul nu ne duce pe lîngă ferma noastră, că ni s-ar fi strîns inima văzînd casa părintească. Tot așa, e un noroc că nu trecem prin Toukola, cuibul vrăjmașilor noștri. Dacă ne-ar ieși în cale, și dac-aș vedea pe vreunul strîmbînd din nas, cred că i-aș sări în beregată ca o pisică turbată. N-am uitat de loc cum m-au cotonogit și n-am uitat nici că le-am făgăduit o răzbunare soră cu moartea.

TUOMAS: Aste două lucruri nu mi-au ieșit nici mie din minte.

SIMEONI: Trebuie să uiți și să ierți.

JUHANI: Nimic de zis ! Dacă o să vină umili și o să recunoască că rău au făcut ce-au făcut, sînt gata să uit tot și să le strîng mîna, cu ochii plini de lacrimi. Dar cît timp se vor îndărătnici să nu dea înapoi, și dimpotrivă o s-o țină una și bună și-o să-și arate mereu colții, o să scrîșnesc și eu din dinți, și cînd oi scrîșni eu, le scapără lor măselele.

Tot vorbind așa, s-au apropiat de ferma Tammisto. În curte se adunaseră o mulțime de bărbați și de femei, și de departe se auzea un glas care număra: „O dată, de două ori, de trei ori!" și-apoi întreba: „Nu dă nimeni mai mult?"

Era o vînzare la mezat, pe care o îndeplinea comisarul însuși. Așezat la o masă, lîngă scară, el trecea într-o condică numele cumpărătorului și prețul obiectelor. În acest moment, se proceda la vînzarea cirezii mugitoare a fermei. Frații se opriră uimiți, întrebîndu-se care să fie pricina că se îndeplinește o treabă ca asta duminica. În sihăstria lor de la Impivaara, și sub puterea beției zvăpăiate care lasă să treacă timpul fără socoteală, ei încurcaseră zilele săptămînii. Era luni, zi de lucru; iar frații credeau că e duminică și porniseră la biserică, fiecare cu cartea în mînă.

Căutară din ochi pe Kyösti, pe bunul lor prieten. Kyösti nu era acolo. Se plimba pe cîmp, cu privirea pironită în pămînt și pierdut în gînduri. Juhani întrebă în cele din urmă pe omul lîngă care se afla, cum e cu putință să se îndeplinească o vînzare publică duminica, în sfînta zi a Domnului. Zîmbetele, hohotele de rîs și rînjetele trecură din om în om ca scînteia și-atunci frații își dădură seama de greșeala lor. Se-nroșiră pînă-n vîrful urechilor și rămaseră mult timp tăcuți, încremeniți, înghițind rîsetele și batjocurile oamenilor. Un grup de flăcăi din Toukola se apropie de ei și, pe un ton cam înțepat, începu să-i descoasă despre noua învățătură de la Impivaara, despre calendarul cel nou din partea locului și despre numele pe care l-au dat, în almanahul lor, celei de-a opta zi a săptămînii. Frații ascultară cît ascultară și deodată fură cuprinși de o mînie de nestăpînit. Se dezlănțui fur-

tuna. Ca nişte dulăi scăpaţi din lanţ, se năpustiră urlînd asupra băieţandrilor din Toukola şi o încăierare cumplită se încinse în curtea de la Tammisto.

Oamenii priveau cu groază bătălia. Încotro se uitau, nu vedeau decît figuri palide şi îndîrjite, nări sforăind, feţe însîngerate, obraji pămîntii. În ochii bătăuşilor lucea flacăra întunecată a urii; nu se gîndeau decît unde să se năpustească, fără să ţie seamă de loviturile cumplite pe care le primeau. Priveliştea asta era întregită de urlete şi zbierete, mai sfîşietoare ca ale unei haite de lupi prinşi într-o luptă pe viaţă şi pe moarte, în inima pădurii, pe o noapte de toamnă.

Atunci se ivi pe cîmpul de bătălie un om al cărui amestec înclină balanţa de partea fraţilor: Kyösti cel voinic se aruncă în luptă, urlînd sălbatic. Cu un retevei noduros în mînă, verde la faţă, cu părul zbîrlit ca o coamă de căpcăun se avînta ca un balaur în învălmăşeală. Căzu ca un trăsnet în spatele flăcăilor din Toukola, risipindu-i şi dînd astfel un nou imbold pornirii fraţilor. Ţipînd, rostogolind ochii, izbea orbeşte, în neştire, ca un nebun. La rîndul lor, fraţii loveau cu sforţări îndoite, pînă cînd băieţii din Toukola o luară din loc, cel puţin acei pe care nu-i doborîse reteveiul lui Kyösti.

Fraţii porniră şi ei în goană spre locuinţa lor, strigîndu-i lui Kyösti să se ţină după ei. Acesta nu răspunse însă chemărilor. El mai rămase în curte, zbierînd, ţipînd, urlînd, într-o stare îngrozitoare. Fraţii înaintau de zor pe drumul uscat şi plin de praf. Ajunşi la un podeţ ce unea două cîmpii, auziră în spatele lor glasul lui Kyösti. Se opriră şi, întorcîndu-se, văzură pe prietenul lor venind cu paşi mari spre ei, spumegînd de furie,

cu ciomagul pe umăr, şi făcîndu-le semn cu mîna. Scotea vorbe fără şir, întretăiate de un strigăt sălbatic de bătălie: „Na, mai na! Na, mai na!"

Fraţii îl rugară să meargă cu ei şi să nu se vîre în gura lupului. Dar el o ţinea morţiş, mormăind cuvinte neînţelese, cu ochii stinşi. Deodată aruncă asupra fraţilor o privire pătrunzătoare şi le zise: „Duceţi-vă acasă!" şi le-ntoarse spatele. Fraţii îşi văzură de drum în direcţia opusă. După o clipă, vocea puternică a lui Kyösti răsună din nou. Se-ntoarseră şi-l văzură pe drum, dînd din cap şi din mîini, şi strigîndu-le încă o dată: „Duceţi-vă acasă!" Şi plecă tot aşa cum venise, iar fraţii porniră spre coliba lor din pădure. Unii din ei aveau cîte-un cucui mare pe frunte, sau cîte-o rană pe braţ, din care picura sînge. Mergeau grăbiţi, cu privirile înţepenite şi cu mintea cufundată în întunericul îngheţat al morţii.

Aşa s-a terminat încăierarea de la ferma Tammisto, de unde mulţi luptători au fost ridicaţi leşinaţi, iar parte din ei s-au ales cu răni ale căror urme nu s-au mai şters toată viaţa.

CAPITOLUL XI

Sintem în seara bătăioasei întîlniri de la Tammisto. Fraţii stau cuminţi în căsuţa lor, după ce şi-au uns şi şi-au legat cum au putut mai bine rănile. Stau aşa, cu sufletul adîncit într-o noapte neagră şi fără sfîrşit, străpungînd podeaua cu priviri furioase. Se gîndesc la ce-au făcut, la pedeapsa care-i aşteaptă, cugetă la soarta lor crudă şi deznădăjduită şi o linişte de moarte stăpîneşte încăperea. În sfîrşit, Simeoni rupe tăcerea.

SIMEONI: Fraţilor, fraţilor dragi, spuneţi o vorbă. Cum o învîrtim să scăpăm de gheara legii ?

AAPO: Ah ! Nu e chip să scăpăm din pacostea asta ! Nu există nici un mijloc pe lume !

JUHANI: Ne-a luat dracu ! S-a dus, s-a isprăvit, nu mai e nici o speranţă, nici o bucurie.

TUOMAS: Ne-a prins Diavolul în mînă şi ne ţine bine, fără pic de milă. Ce-am căutat am găsit, şi trebuie să-nghiţim şi să tăcem. Am tulburat pe un slujbaş al stăpînirii,

cînd își îndeplinea serviciul. Și asta e foarte rău. Am schilodit cîțiva oameni, nici nu mai încape vorbă. Și asta e și mai rău. Cine știe dacă n-am trimis pe vreunul pe lumea cealaltă, și atunci ne-a văzut sfîntul. O să ne bage la răcoare și-o să ne puie-n porție, să mîncăm pîinea statului.

SIMEONI: Vai de capul nostru, nenorociți ce sîntem !

TIMO: Sărmani copii ai Jukolei ! Șapte frați ! Ce ne facem acum ?

JUHANI: Ne așteaptă cătușele judecății.

SIMEONI: Să ne luăm lumea-n cap, să ne facem ciobani în Ingria.

TIMO: Sau ne băgăm slugi la Petersburg.

AAPO: Astea sînt vorbe goale.

EERO: Dacă am porni-o pe mare, să despicăm valurile, cum a făcut pe vremuri unchiul nostru cel viteaz ? O dată ce vom părăsi malurile Finlandei, nu ne mai ajunge mîna legii. Să ne încercăm norocul la englezi. Ei plătesc bine oamenii care lucrează la catarge, pe corăbiile lor.

AAPO: Face să ne gîndim mai bine la sfatul ăsta.

TUOMAS: N-ar fi rău. Numai că, pînă să ajungem la coastă, stăpînirea ne-a și pus belciugul de nas. La asta nu v-ați gîndit.

TIMO: Ei, na ! Chiar dacă izbutim să părăsim Finlanda fără nici un fel de bucluc, cînd o să ajungem în Anglia ? Avem de străbătut milioane și mii de milioane de leghe pînă acolo.

AAPO: Să vă spui și eu una. Dacă știi să urli ca lupii, nu mai ai de ce să te temi de colții lor. Hai să ne înrolăm în armată pe cîțiva

ani. E un mijloc destul de apăsător, dar nu văd altul ca să ieşim din încurcătură. Da. Să ne înscriem în marele şi renumitul batalion din Heinola, care face acum exerciţii şi manevre pe cîmpia de la Parola. Să nu uităm că statul îşi apără oamenii lui.

Aşa s-a terminat convorbirea. Seara se lăsa din ce în ce, pînă înnoptă de-a binelea. Fraţii alunecară din văicăreală într-un somn adînc. A doua zi se sfătuiră din nou, căutînd în sudoarea frunţii cel mai bun mijloc de a ieşi din încurcătură. Privirile lor se îndreptau fără-ncetare spre marginea pădurii, ca să-i vadă cît mai din timp pe oamenii stăpînirii, dacă o fi să vie. Stăteau la pîndă şi chibzuiau în fel şi chip. Cazarma, cu toate grozăviile ei, li se părea refugiul cel mai sigur. Luară deci hotărîrea să se ducă la Heinola şi să se înroleze pe şase ani. În ziua următoare, porniră în călătoria asta lungă, cu inima grea şi cu sufletul întristat. Mergeau înainte, fără să se gîndească că le-ar trebui paşapoarte şi hîrtii ca să-şi pună planul în aplicare. Cu traista-n spinare, se-ndreptau spre Jukola, ca să-l roage pe tăbăcar să aibă grijă de animalele lor şi să-şi mai arunce din cînd în cînd ochii la casă.

Cînd ajunseră la drumul spre Viertola, se-ntîlniră cu comisarul, care trecea liniştit în brişcă, întovărăşit de hăitaş. Fraţii, încredinţaţi că după ei a plecat comisarul, fură cuprinşi de spaimă şi se gîndeau să fugă în pădure. Dar se răzgîndiră, făcîndu-şi socoteala că doi oameni nu sînt de ajuns ca să-i aresteze. Se înşelau însă : comisarul trecea prin parohie cu alte treburi. Era un om cumsecade, arătos, jovial şi bun la suflet. Asculta întotdeauna cu plăcere ce se povestea despre fraţii din Jukola, despre traiul lor în pă-

duri. Și departe de a fi vrăjmașul lor, le lua apărarea, îi ocrotea. Ajuns lîngă ei, comisarul le vorbi pe un ton glumeț.

C O M I S A R U L : Bună ziua, bună ziua, măi băieți! Încotro ați pornit-o, cu mutrele astea de ciocli? Răspundeți și nu mă măsurați așa, cu ochii ăștia de lupi sălbatici. Unde-ați pornit cu traistele-n spinare?

J U H A N I : Avem de bătut cale lungă.

C O M I S A R U L : Nu cumva vă duceți în iad? Hai?

J U H A N I : Ce-aveți cu noi? Ce vreți de la noi?

C O M I S A R U L : Ce-ați putea să-mi dați? Dar omul e liber să întrebe, chiar dacă n-are de gînd să cumpere. Ce mă măsurați așa și vă uitați la mine pe sub sprîncene? Dacă n-aș fi obișnuit să privesc în ochi și pe dracu gol, mi-ar sări inima din loc de frică! Ha, ha, ha! Da' ce-i cu voi? Ce-aveți?

J U H A N I : Aș vrea să vă pun o întrebare: o să-și vîre nasul justiția în isprava asta?

C O M I S A R U L : În care ispravă?

J U H A N I : Hm! Aia! Știți dumneavoastră!

C O M I S A R U L : Care ispravă, măi ursule, care?

J U H A N I : Bătaia de la ferma din Tammisto.

C O M I S A R U L : Aha! Povestea de alaltăieri! În chestia asta, vreau să vă spun o vorbă.

J U H A N I : A fost careva omorît?

C O M I S A R U L : Ați avut mare noroc că nu s-a întîmplat așa ceva. Dar, trăsni-v-ar să vă trăsnească! Ați tulburat pe un funcționar al statului în exercițiul funcțiunii! Și, colac peste pupăză, i-ați vărsat și călimara! Vă dați seama?

JUHANI: Dumnezeu să se-ndure de noi! Firește că ne-am dat seama și ne-am gîndit foarte serios. Și-n cele din urmă am înțeles ce ne-așteaptă. Acum, dacă am căzut pradă Diavolului, altă scăpare nu mai e decît tot sub aripa Diavolului. De-aia am pornit și noi, peste văi și peste munți, să batem drumul care duce la faimosul batalion din Parola. În desperarea și-n amărăciunea noastră, într-acolo neîndreptăm pașii ca să găsim o ieșire, o scăpare, fiindcă blestemații de oameni se țin de capul nostru, și ne-au încolțit din toate părțile, ca pe niște puișori de lup pe care vor să-i prindă în capcană. Am pornit spre Parola și vai de cine o vrea să ne stea în cale. Statul are nevoie de soldați, că vine războiul, așa s-aude. Curînd, curînd, o să fim sub haina militară, și atunci să poftească afurisiții să se mai atingă de noi. Ah! Îmi vine să mușc pămîntul ăsta cu dinții, să-l mușc ca pe-un pește gustos! Îmi vine să plîng de necaz și de furie! Plîng și ameninț cu pumnul! Înainte, spre Parola! Acolo mișună oamenii cu miile, ca și corbii, deci, spre Parola.

COMISARUL: Proștilor, neghiobilor! Vă părăsiți voi casa voastră liniștită și pămîntul vostru, ca să vă vîrîți într-o cazarmă unde o să vă ție numai în bătăi?

JUHANI: Tot e mai bine acolo, decît să pisezi piatră într-o închisoare. Și-apoi, se știe că pielea țăranului din Haime e groasă de-un deget.

COMISARUL: Să pisezi piatră la închisoare? De ce?

JUHANI: Păi chiar dumneavoastră vreţi să ne trîntiţi la închisoare, cu lanţuri zornăitoare la picioare, domnule comisar. Şi pentru ce pricină? Pentru încăierarea aceea nenorocită din curtea de la Tammisto, unde i-am scărmănat un pic pe derbedeii ăia din Toukola, care, Dumnezeu mi-e martor că ei ne-au provocat. Şi-acum vreţi să faceţi din asta o chestie a Statului, să faceţi din ţînţar armăsar, cum spune proverbul.

COMISARUL: Ce tot baţi cîmpii, măi băiete? Vedeţi-vă de treabă! Ce, de asta-mi arde mie?

JUHANI: Chiar dacă dumneavoastră ne-aţi lăsa să ne vedem de treabă — şi nu sînt sigur nici de asta — cei din Toukola tot o să tabere pe noi cu puterea legii. Fiindcă am avut ghinionul să ridicăm noi întîi mîna, ceea ce ne pune într-o situaţie cam proastă. Dar nici ei n-o să scape fără să deschidă baierele pungii. Sîntem ciuruiţi de răni, care abia au avut timp să prindă coajă şi sînt mărturii destul de grele şi rănile astea. Hm! Şi chiar dac-ar fi să scăpăm de haimanalele din Toukola, ne vine în fiecare an ziua judecăţii, ziua examenului de citire. Ştiu foarte bine că o dată şi o dată, pastorul tot o să puie mîna pe noi şi o să ne facă ruşinea pentru toate belelele astea, aşa că acum ne luăm adio de la orice fel de încurcături. Bună seara.

COMISARUL: Berbeci căpăţînoşi! Auzi ce nebunii le trec prin cap. Duceţi-vă unde vreţi, că drumul e liber! Foarte bine! Ce-mi pasă mie! Ce-am cu voi! Socoteala voastră cu Tammisto e încheiată. Vă spun

şi iar vă spun. Mă şi jur dacă vreţi, proştilor! Încheiată. Iar flăcăii din Toukola n-au să sufle o vorbă. Da, da! Treaba asta am pus-o la cale chiar în seara bătăii, cînd am văzut că nu se întîmplase moarte de om. Cît despre pastor, numai atît să-mi răspundeţi: v-a mai spus ceva acum, de curînd?

AAPO: Nu, nimic. Chiar şi noi ne-am mirat.

COMISARUL: Nici n-o să vă mai spuie, s-o ştiţi de la mine. Şi cine a aranjat lucrurile? Cine dacă nu comisarul vostru cel bătrîn? Şi voi îndrăzniţi să-l bănuiţi, derbedei nerecunoscători, că urzeşte cine ştie ce drăcovenii împotriva voastră? Multe se vorbesc despre voi, dar eu, ca un zevzec bătrîn, m-am bucurat întotdeauna să aflu isprăvile voastre de pui de lup sălbatici. Ha, ha, ha! Omul trebuie să ştie şi să rîdă din cînd în cînd. Să fie lucru lămurit: eu vă las în pace, şi pastorul la fel. A înţeles şi el că nu poţi ţese cămaşă din scoarţă de copac. Aşa, măi copii, nu vă paşte nici o primejdie, deşi aţi fi meritat o bătaie s-o ţineţi minte, blestemaţilor! Acum duceţi-vă iute acasă, haiti! Atît vă spun. La stînga! Şi-nainte, marş! Direcţia acasă! La drum, compania din Impivaara, şi Dumnezeu să v-ajute! Diii, căluţule, diii!

După ce spuse toate astea, smuci hăţurile şi se-ndreptă în trapul calului său cu coama împletită, cunoscut de toată parohia. Trăsurica se urni zgomotoasă, pălăria hăitaşului ce şedea la spate parcă dansa, iar praful drumului se ridica în urmă ca nişte rotogoale de fum. Fraţii rămaseră înfipţi pe marginea drumului ca nişte stane de sare, cu ochii căscaţi de mirare. Unul nu scotea

o vorbă, gîndindu-se fiecare ce trebuie să creadă din cîte auzise şi privind cum dispare brişca comisarului la cotitura şoselei.

TIMO: A îmbătrînit de tot comisarul de cînd nu l-am mai văzut, ţineţi minte, în pădure la Kuokkala ; era şi măicuţa, şi aproape tot satul.

JUHANI: Aapo, tu ce crezi de vorbele astea mieroase ale comisarului ?

AAPO: Eu cred că e un om de ispravă şi că ne-a vorbit din tot sufletul. Totuşi nu trebuie să ne culcăm pe-o ureche, nu trebuie să te-ncrezi prea mult în vorbele domnilor.

JUHANI: Să fim gata în orice clipă să spălăm putina. Se-ascunde ceva aici. Mi-e teamă că ne-ntinde o cursă.

TUOMAS: Vulpea asta bătrînă ne sfătuieşte să ne ducem acasă, de unde să ne poată lua ca din oală, fără bătaie de cap, cînd s-o întoarce de la Viertola cu o ceată de oameni. Cine nu ştie că trebuiesc braţe, ca să arestezi pe fraţii din Jukola ! O să se-ntoarcă şi-o să ne puie frumuşel sub cheie, dacă ne luăm după el. Ce dracu e de făcut ? Spune ceva, Aapo.

AAPO: Nu ştiu ce să spui.

EERO: Fraţilor, ascultaţi ce vă spun eu. Nu e de loc sigur că ăsta nu ne coace una bună.

LAURI: Eu nu cred. M-am uitat în ochii lui : nu era nici o umbră de şiretenie. Şi-apoi, ia gîndiţi-vă. De ce-ar fi venit el pînă aici fără escortă, cînd a trecut prin atîtea sate şi pe lîngă atîtea ferme ? Ce zor avea să treacă muntele dincolo de Impivaara şi să se ducă tocmai la Viertola ? Acolo găseşte mult

mai greu ajutoare, decît în satele mari pe care le-a lăsat în urmă. Ar fi ceva de neînțeles. Ar trebui să facă încă o dată calea-ntoarsă de la Viertola pînă la noi, cu oamenii după el. O prostie! Asta nu se potrivește de loc cu istețimea și dibăcia comisarului nostru.

AAPO: Recunosc și eu că nu se potrivește, dar trebuie să fim cu ochii-n patru. De multe ori ți se pare c-ai învîrtit o treabă și pe față și pe dos, c-ai judecat-o foarte bine, ca la urmă să vezi că iese tocmai dimpotrivă, cum nu i-a dat prin minte nici omului celui mai cu scaun la cap. Noi avem de ce să ne temem, slavă Domnului! În fața legii, isprăvile noastre sînt mari; mari și grele. N-ați băgat de seamă cu ce neobișnuită bunăvoință ne-a vorbit comisarul?

TUOMAS: Da, da. Nu mi-a părut vorbă cinstită, vorbă dreaptă. Sub flori stătea acuns un șarpe. Da' ce să facem?

EERO: Uite ce facem: ne-ntoarcem acasă, dar nu rămînem. Lăsăm ușa deschisă, ca să se creadă că sîntem înăuntru și că ne vedem liniștiți de treabă. Iar noi ne ascundem în peșterile și-n văgăunile Impivaarei. Stăm așa două-trei zile, cu ochii pe căsuța noastră, să pîndim ce se-ntîmplă. Dacă-n acest timp se ivește comisarul cu oamenii după el, o luăm la sănătoasa peste munți și prin păduri. Dar dacă, timp de trei zile și trei nopți, nu s-arată nimeni, înseamnă că nu ne paște nici o primejdie.

TUOMAS: Ăsta e un sfat cuminte.

AAPO: Și o să-l urmăm.

Porniră spre Impivaara și în curînd se văzură în curtea locuinței lor. După sfatul lui Eero, scoaseră lacătul de la poartă, se urcară pe munte și se ascunseră cu grijă în adînciturile încăpătoare ale stîncilor și în dosul perdelei de brazi tineri din coasta muntelui. Lungiți jos, își plimbau privirile cînd asupra casei, cînd pe pajiște, cînd la marginea pădurii. Timp de trei zile se odihniră acolo, făcînd de pază pe rînd, hrănindu-se cu merindele pe care le aveau în traiste și potolindu-și setea la un izvor limpede ce țîșnea din peretele muntelui, pornind la vale pe lîngă poteca pietruită. Pîrîiașul ăsta susura vesel toată ziua, susura noaptea la lumina lunii, mîngîind urechea trează a străjerului.

A treia zi, cînd soarele cobora grăbit la orizont, frații părăsiră muntele și se-ntoarseră acasă, bucuroși că temerile lor s-au dovedit zadarnice. Totuși nu se simțeau în deplină siguranță și, din cînd în cînd, aruncau spre fereastră priviri îngrijorate. În ziua următoare, trimiseră un cercetaș. Aapo trebuia să se întoarcă acasă cu vești liniștitoare. O zi întreagă a stat prin satele apropiate și pe la ferme, iar la înapoiere se putea citi pe fața lui pacea cea mai deplină. Luară loc cu toții în jurul mesei de pin. Aapo se așeză în capătul cel mai înalt, de unde începu să istorisească tot ce a aflat:

AAPO: Fraților, comisarul nostru e un om cum nu s-a mai văzut pe lume. Tot ce ne-a spus era adevărat, așa s-a purtat cum ne-a povestit, și iată cum stăm acum. Băiețandri din Toukola, cu toate că sînt cotonogiți, cu toate cucuiele și beliturile ce le împodobesc capetele, nu suflă un cuvînt nici de judecată, nici de răzbunare. Asta datorită puterii și

amenințărilor comisarului. Cît despre pastor, cum credeți că ne socotește el pe noi? Ne-a lăsat în plata Domnului, da, ne-a lăsat în pace pentru totdeauna. L-a convins comisarul și s-a convins și el că n-o scoate la căpătîi cu răul, că ne împinge și mai mult spre pierzanie. Și încă ceva. Ia ascultați: într-o zi, cînd Härkämäki — care, oricum, e un om de treabă — vorbind cu pastorul a pomenit ceva despre noi, a adăugat pe tonul lui ursuz: „Să nu te miri dacă ticăloșii ăștia or ajunge într-o zi să citească ca niște învățați". Ce credeți că i-a răspuns pastorul? Că ar fi foarte fericit și că i-ar mulțumi lui Dumnezeu, dacă ar face minunea ca să se trezească-ntr-o bună zi cu frații din Jukola că vin la el cu cartea deschisă pentru a-i arăta ce bine știu să citească. Vedeți ce vorbe blînde a spus despre noi. Asta am aflat și încă alte multe lucruri. Și le-am auzit de la mai mulți, dar mai sigur de la Kyösti din Tammisto, care nu glumește și nu minte niciodată.

JUHANI: Ce om de treabă, comisarul! Aș fi în stare să mă arunc în foc pentru el, zău așa! Dar parcă nu-mi vine să cred.

AAPO: Dacă-ți spun! Trebuie să recunoaștem că domnii nu sînt chiar așa de nemernici cum se spune. Aduceți-vă aminte și de jupînul din Viertola, care a fost atît de împăciuitor și a primit fără să ne puie bețe-n roate propunerile noastre. Cît despre pastor, dacă e să-l judecăm fără ură și fără părtinire, și dacă e să cîntărim lucrurile și cu mintea și cu inima, trebuie să mărturisim că e un om să-ți scoți pălăria în fața lui. E cam

pornit, dar e bun slujitor în via Domnului și a făcut numai bine în parohia noastră. Chiar cu noi, ce urmărea el cînd se ținea de capul nostru? A vrut să ne facă buni creștini. Acum ne-a lăsat, dar ați auzit cum a vorbit despre noi, cu ce cuvinte alese și-a spus dorința lui, că ți se frînge inima cînd te gîndești.

TUOMAS: Acum să ne punem pe învățătură. Să ne luăm abecedarele și să ne vîrîm cuvintele în cap cu ciocanul, dacă e nevoie.

AAPO: Ai spus acum un lucru care o să ne aducă o mare fericire dacă ne ținem de el. Ah! să ne apucăm noi de treaba asta serioasă, și să n-o lăsăm pînă n-o dăm gata!

JUHANI: Am înțeles. O să punem mîna pe cărți, și-o să le rîcîim cu unghiile și cu dinții, și n-o să le lăsăm pînă nu ajungem la coada cocoșului.[1] Foarte bine. Poate c-o să luăm acum o hotărîre, și ce-om hotărî să și facem, să știm de bine că dăm sînge din noi. Eu am capul tare, tare al dracului, dar tot se mai găsește cîte ceva în el, nu numai răutate. Dracu să mă ia, dar cred că dacă m-oi căzni în fiecare zi, o să pot și eu cît poate o copiliță de cinci ani. Nu-i așa? „Cu răbdarea, treci și marea."

AAPO: Ah, Juhani! Vorbele tale bărbătești și înțelepte mi-au dat curaj .

JUHANI: Da, fraților, „Cu răbdarea treci și marea". Să ne apucăm de treabă și să muncim pe brînci. Dar trebuie să studiem această chestiune cu de-amănuntul și foarte serios.

[1] Vezi nota de la p. 32.

AAPO: De încercat trebuie să-ncercăm, că mai e un punct de mare însemnătate. Dacă nu știm să citim, soția legiuită rămîne pentru noi un fel de fruct oprit.

TIMO: Adevărat? Așa stau lucrurile? Ehei, apoi atunci trebuie să-ncercăm! Cu cititul ăsta, poate m-aleg și eu cu o nevastă minunată, dacă m-o apuca nebunia să mă-nsor. Cine poate ști ce-i mai dă omului prin cap? Afară de Dumnezeu, nimeni!

JUHANI: Să studiem cu de-amănuntul chestiunea asta, că sîntem grei de cap.

Mai trecură cîteva zile și într-o seară, după o nouă dezbatere, frații hotărîră în unanimitate să înceapă cu toată sîrguința să învețe să citească.

JUHANI: Cel mult în doi ani, tot alfabetul o să-mi intre în cap. Dar mă gîndesc la bietul Timo! Căpățîna lui e de două ori mai tare decît a mea, de două ori!

TIMO: Nu te prăpădi cu firea pentru atîta lucru. Chiar dacă e de două ori mai tare căpățîna mea! Tu o să-nveți literele în doi ani și eu în patru. Da, da. Totul e să ai răbdare.

JUHANI: Bravo! Răspunsul ăsta frumos îți micșorează termenul cu multe zile, cu un an întreg. Iubite frate, ne-am îmbarcat pe o corabie tare afurisită. O să oftăm mult și bine și o să tocim filele cărții pînă s-or face praf, înainte de a învăța tot ce scrie acolo. Acum, să ne-ajute Cel de Sus!

TIMO: Eu abecedarul îl învăț, fie ce-o fi.

JUHANI: Și eu, chiar dacă-ar fi mai greu decît să mesteci pietriș și cartofi cruzi. Mă pun cu burta pe carte, pentru că pastorul a fost așa de bun și de îndurător cu noi, că

ți se rupe inima. Dar cum facem noi să dăm peste un profesor binevoitor și de-nțeles ?

AAPO: Eu m-am gîndit la asta. La tine e scăparea, Eero. Tu ești cel mai ascuțit la minte, trebuie să recunoaștem. Mulțumește lui Dumnezeu pentru darul ăsta ! Pleacă deacasă pentru vreo cîteva săptămîni. Umple-ți traista cu merinde și ia-ți abecedarul în sîn. Intră învățăcel la hăitaș, la vînătorul neîntrecut de lupi. E un om cu carte și se va învoi să-ți dea lecții, mai ales dacă-i promitem să-i lăsăm un loc frumos să și-l deștelenească și cîțiva cocoși sălbatici pe deasupra. Iar tu, după ce deprinzi părțile cele mai de seamă din meșteșugul cititului, vii să ne înveți și pe noi.

JUHANI: Ha ! Să ne-nvețe Eero ! Hm ! Eero ? Numai să nu ți se urce la cap, Eero, să nu zici că nu ți-am spus !

EERO: Pentru nimic în lume ! Profesorul trebuie să fie pilda cea bună pentru ucenicii săi și să-i fie gîndul la ziua cea mare a socotelilor, cînd va trebui să spuie : „Iată-mă, Doamne, și iată și pe cei ce mi i-ai încredințat !"

JUHANI: Vedeți ! A și-nceput cu ale lui ! Dar cu noi, lucrurile se vor desfășura așa : pe mine ai să mă-nveți cînd o să vreau eu ; cînd o să vreau eu să taci, ai să taci ca peștele ; și o să învăț cînd o să am eu chef. Asta e ! Și o să fim cu ochii pe tine, să știi ! Altminteri, planul mi se pare bun.

TUOMAS: E cel mai sănătos lucru care a ieșit din capul lui Aapo.

JUHANI: O mie de galbeni face planul ăsta.

AAPO: Dar tu ce crezi, Eero ?

EERO: Am să mă mai gîndesc.

AAPO: O s-o scoatem la capăt, n-am nici o îndoială. Dar acum vreau să vă înfățișez un alt plan al meu, un plan de mare însemnătate. Să ne rînduim aici la Impivaara o fermă nouă, să ne-o croim cu cele șapte perechi de brațe ale noastre, din pădurile ce ne înconjoară! Văd că faceți ochi mari și vă uitați speriați la mine. Nu mă mir. Dar ia cugetați un pic: aici, în pustietatea asta, mijloacele noastre de trai sînt din ce în ce mai subțirele. Rar se mai aude prin părțile astea mormăitul ursului, rar de tot ne mai fîlfîie pe sub nas aripile vreunui cocoș de munte ce-și ia zborul din tufiș. Și ar mai fi ceva de observat: observăm că „nu e bine ca omul să trăiască singur". Trebuie să ne gîndim într-o zi la asta. Fiindcă, hoinarul sălbatic, care umblă de colo pînă colo fără nici un rost și abia izbutește să-și umple cînd și cînd burta lui înfometată, nu va fi niciodată în stare să-și hrănească nevasta și copiii. Unul ca ăsta nu se poate gîndi la-nsurătoare. Prin urmare, mlaștina asta împădurită trebuie transformată în loc de arat. Să însămînțăm și pajiștea asta povîrnită; iar în jurul casei, în curte, să ridicăm un grajd, cotețe, hambare, un staul, șoproane și tot ce mai trebuie, pe măsură ce se ivește nevoia. S-ajungem s-avem o adevărată moșie pe care s-o botezăm Impivaara, o fermă mai sănătoasă decît Jukola pe care ne-au lăsat-o părinții. Și, înainte de a ne vedea din nou stăpîni în vechea noastră gospodărie, să-nverzească aici pajiști mîndre, lanuri de grîu să se legene-n vînt și la căderea serii

cirezile să se-ntoarcă mugind din pădure, însoțite de roiuri de muște.

JUHANI: Ești bun de gură și vorbești foarte frumos. Dar vezi că noi, iubite frate, avem ferma noastră. E drept că e dată în arendă deocamdată, dar peste cîțiva ani o să fie iar a noastră.

AAPO: Dar pînă să treacă anii ăștia, o să ajungem niște leneși fără pereche, de o să ne fie silă să ne mestecăm și îmbucătura. Și asta, tocmai cînd ferma noastră o să fie mai ruinată ca oricînd. Am auzit că tăbăcarul e foarte prost gospodar, un puturos și jumătate și că nu se vede nici o schimbare, nici o îmbunătățire, nici în curte, nici pe cîmp. Și chiar de n-ar fi așa, o să ne fie mai bine cu două gospodării în loc de una, cu Jukola și Impivaara. Asta o să ne ridice în ochii oamenilor, iar cînd om vrea să ne-nsurăm, o să putem alege pe oricare dintre frumoasele țărăncuțe cu obraji îmbujorați din ținutul Haime. La muncă, fraților, la treabă ! Pe brînci, cu toată puterea, fiindcă viața merită să-ți dai osteneala s-o înfrumusețezi, iar lumea, după cum ați văzut, nu e numai o adunătură de ticăloși.

TUOMAS: E drept și cinstit. Eu aprob planul tău. Fraților, să facem așa cum spune el ; e o treabă foarte serioasă, care va aduce o adiere sănătoasă în viața noastră, și soarele ne va lumina cu o căldură nouă. Eu mă învoiesc.

TIMO: Și eu.

SIMEONI: Dumnezeu ne-a auzit glasul, viața ni s-a limpezit. Eu aprob din toată inima frumoasele gînduri ale lui Aapo.

EERO: Şi eu la fel, pentru că văd aici o hotărîre bărbătească.

JUHANI: Aş putea eu să fac altceva? Eu, bietul vostru frate mai mare? Mă-nvoiesc şi eu, iar ziua asta va rămîne pentru mine o zi fericită. Cătuşele şi uniforma cenuşie a soldatului, răpăitul tobelor erau gata să ne-nhaţe; de azi înainte însă, pădurea noastră foşnitoare ne apără de toate relele astea. Senin s-a făcut deodată în bezna cea mai întunecoasă şi să nădăjduim că lumina asta nouă va împrăştia toţi norii: „Steaua sus răsare", cum cîntă păstorul cu vocea lui cristalină. Dumnezeu sfîntul, şi comisarul după el, au făcut mai mult decît se poate pentru noi. Se cuvine să facem şi noi tot ce putem.

A doua zi l-au trimis pe Eero la învăţătură, după ce l-au îndestulat cu de toate. Cu traista-n spinare, cu o desagă pe umăr şi cu abecedarul în sîn, a pornit spre casa hăitaşului. Fraţii îşi făcură rost de cazmale şi de tîrnăcoape şi-ncepură să răscolească pămîntul pajiştii din jurul casei. Din zi în zi creştea locul acoperit de bulgări de pămînt proaspăt, dar au lăsat un crîmpei unde să crească afine. După ce-au gătit pentru arătură un teren pe care l-au socotit de ajuns ca să asigure hrana a şapte oameni, trecură de pe cîmpie în pădure şi se apucară să doboare brazii seculari care, somnoroşi şi înveliţi în haina lor de muşchi, se înălţau în josul pajiştii. Toporul răsuna din nou în împrejurimi şi copacii se prăbuşeau cu zgomot pe pămîntul umed. Au fost curăţaţi de crăci şi ramurile strînse în grămezi pentru a fi folosite la iarnă ca aşternut. Trunchiurile cărate sus pe pajişte urmau să fie în-

trebuințate ca material pentru construirea unui nou hambar și a unui staul. Frații mergeau unul după altul, serioși, cu trunchiul gros sprijinit solid pe șase umeri. Ajunși în vîrful colinei, la un strigăt al lui Juhani, dădeau drumul poverii toți o dată. Trunchiul se prăvălea cu zgomot, pămîntul se cutremura și pădurea răspundea cu un vuiet surd. Livada lor mînca tot mai mult din marginea pădurii spre sud, procurîndu-le în același timp lemnul trebuincios pentru noile clădiri. Pe de altă parte, Eero lucra cu sîrguință ca să învețe să citească și făcea progrese simțitoare. În fiecare sîmbătă se-ntorcea acasă cu traista goală, ca să plece iar luni dimineața cu traista plină în spinare și cu desaga doldora pe umăr : se-ntorcea la învățătură, cu abecedarul în sîn. Trecu și toamna și iarna era aproape. Frații lăsară cîmpul și pajiștea să se odihnească pînă la primăvară și se apucară să strîngă de zor provizii pentru ei și pentru animale. Cu cîinii după ei, străbăteau în lung și-n larg pădurea cuprinsă de tristețea toamnei, adunînd o recoltă sîngeroasă. Apoi ridicară pe marginea mlaștinii un stog înalt de fîn, pentru bătrînul Valko.

A venit iarna. În ajunul Crăciunului, Eero s-a întors acasă, hăitașul socotindu-l destul de pregătit ca să poată învăța pe frații săi să citească. El învățase cu o iuțeală uimitoare. Citea curgător și știa pe de rost abecedarul de la un capăt la altul, ca și micul catehism. Imediat după Crăciun, s-au pus toți pe treabă, pe învățătură. Eero era dascălul, iar frații și elevii lui rosteau în cor, cu voce tare, literele, după îndrumările fratelui mai mic. Strigau toți în cor de răsuna casa. Studiul le era foarte anevoios, chin curat, mai cu seamă la început. Oftau și-i treceau toate

năduşelile, de-ţi era mai mare mila. Juhani era mai silitor ca toţi. Îi tremura bărbia de încordare. Timo, veşnic somnoros, şedea lîngă el şi se pomenea cu o ploaie de pumni furioşi, de cîte ori îi cădea în piept sărmana lui căpăţînă. Pe fraţi îi supăra şi faptul că Eero nu era destul de serios în îndeletnicirile lui pedagogice şi îi lua adesea peste picior, cu zeflemele usturătoare. Fraţii îl preveniseră de mai multe ori, dar el nu se lăsa de năravul lui din născare.

Într-o zi de iarnă, cînd afară era un ger usturător şi la orizont, spre miazăzi, lucea un soare fără raze, fraţii munceau de zor în colibă, cu cărţile în mînă. Învăţau cu sîrguinţă şi încăpăţînare, iar glasurile li se auzeau pînă departe. În clipa asta repetau cu toţii alfabetul.[1]

EERO: A.

CEILALŢI: A.

EERO: P.

CEILALŢI: P.

EERO: Va să zică, A este prima literă a alfabetului, iar Ö cea din urmă. „A şi Ö, începutul şi sfîrşitul, cea dintîi şi cea de pe urmă", aşa scrie undeva în Biblie. Dar aţi mai auzit vreodată ca cel din urmă să se aşeze pe locul celui dintîi, Ö în locul lui A? E lucru destul de caraghios să vezi pe mititelul de codaş, pe cel mai mic şi cel mai năpăstuit din toată ceata, ajungînd dintr-o dată cocoşul cel mai isteţ dintre toţi, către care toţi ridică cu respect ochii ca la un soi de

[1] B, C, F, Q, X şi Z lipsesc din alfabetul finez. D şi G nu există decît în corpul cuvintelor. Pentru acest motiv, fraţii nu pot pronunţa aceste două litere decît cu mare greutate. Cea din urmă literă a alfabetului este Ö.

părinte, chiar dacă, de uimire, îi cam holbează. Dar ce să vorbim acum de lucruri care n-au nici o legătură cu treaba noastră de acum. Haideţi, mai departe.

JUHANI: Nu ştiu dacă te-am înţeles eu bine. Frică mi-e însă că te-am priceput. Vezi-ţi de treabă şi învaţă-ne ca lumea, că de nu, vai de pielea ta.

EERO: Bine, bine. Ia citiţi frumos : G.

CEILALŢI: G.

EERO: D.

CEILALŢI: T, E, Ev, Ze.

JUHANI: Staţi, staţi, hei ! C-am pierdut şirul ! S-o luăm încă o dată de la început.

EERO: „A, B, C, îţi rup urechile !" Ce-nseamnă refrenul ăsta, Juhani ? Ai putea tu să-mi explici ?

JUHANI: O să mă căznesc. Ia veniţi pînă-n curte voi ăştialalţi, că avem ceva foarte serios de pus la cale.

Şi spunînd acestea, ieşi în curte, urmat de ceilalţi. Oarecum neliniştit, Eero se-ntreba ce rost o fi avînd consfătuirea asta. Fraţii căutau cel mai potrivit mijloc pentru a-l lecui pe Eero de obiceiul de a-şi bate mereu joc de orice, obiceiul de a face ghiduşii, cu cartea-n mînă, de a-şi rîde nu numai de ei, dar chiar şi de Dumnezeu, de vorbele sfinte ale Celui de Sus. Îl condamnară să mănînce o ciomăgeală zdravănă. Cînd intrară iar în casă, fratele Juhani învîrtea în mînă o bîtă de mesteacăn, care înspăimîntă pe domnul învăţător Eero. Tuomas şi Simeoni apucară voiniceşte pe vinovat, iar ciomagul lui Juhani îşi făcu datoria. Eero începu să zbiere, să se zvîrcolească şi

să blesteme. Cînd se văzu în sfîrşit liber, nu putu face nimic altceva decît s-arunce-n toate părţile priviri mînioase, ucigătoare.

Se apucară din nou de lucru. Dar Eero rostea acum numele literelor cu o voce morocănoasă, aspră, uitîndu-se la ei furios. Multă vreme, la masa şcoalei din Impivaara domni o atmosferă de gheaţă. Peste cîteva zile însă, timpul aşeză un soi de balsam pe inima rănită a lui Eero. În felul ăsta, fraţii se osteneau să înveţe cu mult zel şi făceau paşi serioşi pe acest drum, paşi foarte înceţi la început, ce e drept, mai ales în ce-i priveşte pe Timo şi pe Juhani.

CAPITOLUL XII

Sosi vara şi reîncepură muncile cîmpului. Fraţii arau şi grăpau cîmpul, mai defrişau o fîşie de loc din pădurea mlăştinoasă, sau construiau un nou grajd pe pajişte. Treburile astea care trebuiau făcute după o normă li s-au părut la început foarte obositoare. Dar, făcînd sforţări serioase asupra lor înşişi, izbuteau să-şi împlinească ziua de muncă, ce începea dimineaţa şi se termina la căderea serii. Grajdul fu gata curînd, bulgării de pămînt fărîmiţaţi, iar pajiştea cea nouă cotropea tot mai mult din pădure. Sub ochii lor se-ntindea acum Pajiştea din Vale, presărată de buşteni retezaţi şi de tufişuri, dar pe care creştea un fîn gras. În epoca însămînţărilor, fraţii dădură spre tăiere o bucată din pădure şi cu banii dobîndiţi cumpărară secară. Tuomas însămînţă noua cîmpie de la Impivaara, îngropînd baniţele de secară în brazdele mărunţite. Firicele verzui şi ascuţite răsăriră curînd, ca să tremure mîngîiate de vîntul rece al toamnei.

Apoi mesteacănul se-ngălbeni, plopul de munte își îmbrăcă podoaba sa de purpură și pîcla umedă a serii învălui Pajiștea din Vale într-o ceață mișcătoare. Venea din nou toamna. Frații nu uitaseră să-și ia măsurile potrivite cu nevoile iernii. Făcură rost de trei juncane și de un tăuraș vioi, pentru care staulul cel nou avea să fie un adăpost bun. Muncile și orice altă activitate în aer liber luară sfîrșit, pămîntul se odihnea acum sub plapuma lui de zăpadă. Retrași în căsuța lor, frații se apucară acum de altă treabă, aplecați asupra cărților, în jurul mesei. Porniră din nou să-nvețe cititul și înaintau destul de bine, deși cam încet. Puteau acum să citească binișor, și începură chiar să-nvețe pe dinafară anumite pasaje din cartea de citire. Mormăind și bolborosind, fiecare în colțul lui, se sileau să ajungă la cocoș. Și izbutiră, rînd pe rînd. Mai întîi Lauri, apoi Aapo și Simeoni și la urmă Tuomas. Timo și Juhani însă rămăseseră mult în urmă. În sfîrșit, Timo reuși și el să ancoreze în portul mult dorit, în timp ce Juhani gemea și nădușea înainte, luptîndu-se cu „crezul". Murea de necaz că rămăsese cel din urmă. Compătimirea celorlalți nu-i putea fi de nici un folos. Nu se putea bizui decît pe munca și sîrguința sa. De citit, poate că citea mai repede și mai limpede decît Timo, în schimb acesta i-o lua cu mult înainte prin marea înlesnire pe care o avea la învățatul pe de rost.

Cei care cunoșteau bine toată materia hotărîră să-și ia cîteva zile de vacanță, ca o încununare a lucrului isprăvit. Cu pușca în mînă, porniră pe schiuri prin pădurile din vecinătate. Plumbii lor doborîră un iepure cu blană albă, ghemuit sub un brăduleț încărcat de zăpadă și un cocoș de munte, amorțit de frig și cu penele zbîrlite, co-

coțat pe craca unui brad, la hotarul dintre mlaștina întunecată și pajiște. Numai cu cămașa pe el, singur în toată casa, Juhani stătea în capul mesei, cufundat în foile abecedarului. Supărat foc, smulgîndu-și părul din cap, chinuia cartea cu foile groase. I se întîmpla cîteodată să sară de pe bancă scrîșnind din dinți și gata să plîngă, să ridice butucul pe care spărgeau lemne și să-l trîntească de podea să răsune casa, în timp ce cămașa scurtă îi flutura în toate părțile. Nu arareori simțea nevoia să recurgă la butuc, atît de mult îl necăjea lupta cu abecedarul; apoi se așeza iar la colțul mesei, ca să studieze un pasaj anevoios. Și cînd, în sfîrșit, spre primăvară, se văzu și el ajuns la ultima pagină, închise și el abecedarul, plin de mîndrie.

Zăpezile se topiră, apa se prelingea șiroaie pe pajiște și de acolo se scurgea în bălțile din Sompio. Frații se apucară atunci să construiască hambarul, pe care-l ridicară la oarecare distanță de casă, pe un petic de loc mai neted al pajiștii. Din nou răsună pînă departe zgomotul topoarelor și bubuitul ciocanelor. Cînd căldura soarelui începu să dogorească, pădurea și cîmpiile să se acopere de verdeață și secara să dea în spic, hambarul din Impivaara era gata. Natura se împodobise cu cele mai bogate găteli. În cîmpia îmbălsămată secara parcă înflorea, iar locuitorii de pe Impivaara erau însuflețiți de cele mai frumoase speranțe. Dar într-o bună zi, vîntul din nord se porni pe nepusă masă, bătu cu putere toată ziua și aduse un aer aspru și rece. Suflă așa fără-ncetare pînă la căderea nopții, apoi se potoli și tăcu. Noaptea fu rece și tăcută ca mormîntul și o brumă albă se întinse pe tot cîmpul, ca o povară înăbușitoare pe pieptul abia înmu-

gurit al unei tinere fete. În dimineața următoare, soarele privea înduioșat isprava nopții : lanul de secară era acoperit de chiciură, degerat. Dis-de-dimineață frații ieșiră din casă, se îngroziră de pacostea pe care le-o adusese gerul și se-ntunecară. Peste două zile, secara atît de promițătoare era veștedă, istovită.

JUHANI: Speranța noastră a zburat, recolta noastră de aur e nimicită. Paiul a rămas, dar spicele sînt seci și se leagănă fără vlagă, fără miez. Așa, copii, la iarnă n-o să avem pîine.

TUOMAS: Grea lovitură, mai cu seamă dacă ne gîndim cît de mult s-a rărit vînatul în pădurile noastre. Toamna trecută, deși am măsurat de mii de ori pădurea-n lung și-n lat, ca rîsul, abia am putut strînge de-ale gurii ca să ieșim din iarnă.

JUHANI: Ce-i de făcut? Nu putem lăsa în părăsire lanul, pe care l-am cucerit cu atîta trudă pe poiana noastră zgrunțuroasă.

TUOMAS: N-o să-l părăsim. La toamnă îl arăm din nou. E știut că prin părțile noastre anii friguroși se-mpletesc cu ceilalți, ba chiar verile fără îngheț sînt mai numeroase decît cele care-și pun blestemata barbă de chiciură.

AAPO: Eu unul cred că înghețul o să vie să ne dea binețe în fiecare vară, atîta timp cît pe meleagurile astea va ființa balta din Sompio, cu papura și cu broaștele ei. Așa că, dacă vrem să ferim pe viitor semănăturile de degerătură, trebuie să secăm balta, să scăpăm de apa ei și de umezeală, săpînd și adîncind șanțuri. În felul ăsta, împușcăm doi iepuri dintr-o dată : ne ocrotim cîmpul

împotriva gerului și mai cîștigăm o fîșie nouă de pămînt.

TUOMAS: Eu cred că o să ne învoim cu toții. Trebuie să ne apucăm și de treaba asta, dacă vrem să ne înjghebăm o moșioară aici în pustietate.

Cu sape și cu topoare pe umăr, frații coborîră într-o zi spre baltă, ca s-o sece și să curețe locul. Mai întîi săpară un șanț drept, larg și adînc, în care se adunau pe fiecare parte alte șanțuri mai mici, mărginite cu delușoare de lut, de nămol și de mușchi. Doborîră mestecenii plăpînzi și pipernicițí care creșteau ici-colo, și-i strînseră în grămezi ca să-i puie pe foc vara cealaltă. Și astfel domeniul din Impivaara se mări cu încă o cîmpie. Frații au muncit din greu, zile lungi, din faptul dimineții pînă seara tîrziu, ca să croiască scurgeri pentru mlaștinile pustii din Sompio. Suprafața băltoacelor se uscă din zi în zi.

Vremea semănatului se întoarse și Tuomas însămînță din nou cîmpul, pe care secara răsări iarăși.

Frații petrecură iarna ca și pe cea dinainte, cu exerciții de citit. Acum știau toți pe dinafară micul catehism. Eero, Lauri și Aapo nu se mulțumiră cu atît; ei merseră mai departe și învățară catehismul pînă la sfîrșit. Trecură așa multe zile, plecați asupra cărții, cu burta lipită de foame, pentru că toamna trecută vînătoarea nu fusese prea îmbelșugată și nici răgaz să cutreiere codrul, ca altădată, nu avuseseră. Mai porneau ei și-acum cu schiurile prin păduri, dar răsplata pentru osteneala lor era foarte slabă.

Vara înverzită sosi din nou și secara creștea veselă pe cîmpia de la Impivaara. Dar vîntul de miazănoapte se porni încă o dată din senin și

suflă cu vrăjmășie ziua întreagă, pînă la căderea nopții. Apoi se potoli și amuți. Urmă iarăși o noapte tăcută și rece ca mormîntul, și înghețul se așternu pe cîmp ca un lințoliu. Frații ieșiră devreme a doua zi dimineața și se uitară cu groază la dezastrul pricinuit semănăturilor. Secara, pînă atunci atît de verde, era palidă și veștedă. Se gîndiră mult la ce le rămîne de făcut, la ce mijloc să recurgă și chibzuiră că lucrul cel mai bun e să secătuiască cu desăvîrșire mlaștinile, de unde știau că provine înghețul care le prăpădea cîmpul. O dată hotărîrea luată, se apucară să sape și să croiască șanțuri în balta din care ieșea negura. Au muncit toată vara, pe zăpușeală, îndurînd adeseori foamea care te face posac. Au trudit zile lungi și grele, și după apusul soarelui se întorceau acasă istoviți, iar pe fețele lor întunecate se putea citi neliniștea și suferința.

La începutul toamnei mlaștina era în întregime străbătută de canale și suprafața ei prefăcută în cîmp uscat. Frații erau acum stăpîni pe o cîmpie de toată frumusețea, pajiștea întinsă din Sompio. Însămînțară cîmpul și desfundară cu tîrnăcopul o altă bucată de pajiște, pentru viitoare semănături. Vremea rece din primăvara trecută împiedicase înmulțirea vînatului, așa că fraților le-a fost mai greu ca oricînd să-și strîngă provizii. Foamea i-a chinuit sălbatic de-a lungul acestei ierni, în care pămîntul a fost acoperit de o zăpadă groasă de cîțiva coți și în care gerul a fost mai aspru ca de obicei. Zidurile crăpau, pietrele și stîncile se despicau, iar păsărelele cădeau moarte în aerul înghețat, ca niște fulgi mari de zăpadă. Drumeții au putut observa adesea cum scuipatul, cînd le ieșea din gură, îngheța pînă

s-ajungă jos și se rostogolea ca o bilă pe urma netedă a saniei. Într-o astfel de zi, cînd crivățul sufla sub cerul senin și scînteietor de ger, frații stăteau cuminți în căldura înăbușitoare a odăii și vorbeau despre situația lor și despre posibilitățile de a-și potoli mațele, care nu mai conteneau cu ghiorăitul.

JUHANI: Așa nu se mai poate. De peste douăzeci și patru de ore n-am băgat nimic în gură. Și-atunci, ce praznic mare am avut, ce bunătăți am înghițit? Fir-ar să fie! Două labe uscate de veveriță, care aveau gust de rășină. Burta omului nu se bucură prea tare la un astfel de banchet! Tu ce zici, Tuomas?

TUOMAS: Mai strînge cureaua.

JUHANI: Ia uitați-vă, am un mijloc mai subțire decît al unei gingașe domnișoare, subțire ca al unei furnici roșii. Cu metoda asta, nu mai putem s-o ducem multă vreme. Nu, nu. Trebuie să facem ceva și acel ceva trebuie făcut repede. Foamea mă doboară, fraților, mă doboară și-mi ia tot curajul.

SIMEONI: N-avem altă ieșire decît drumul mare, să ieșim la drum și să ne-apucăm de cerșit.

JUHANI: Cred că asta e singura scăpare. Parcă am un butoi gol în locul pieptului. Mintea ageră a fratelui Aapo nu e-n stare să născocească vreo drăcovenie?

AAPO: Din nimic, ce poți să faci?

JUHANI: Din nimic a fost făcută lumea. De ce să nu putem face și noi o prăpădită de pîine?

AAPO: Ar trebui să fim atotputernici.

JUHANI: Ah! Dac-am fi măcar slugile lui Dumnezeu! Am zburda acum prin cîmpiile aurite, am mînca numai mană, mană cerească, şi-am sorbi miere, cum sorbi apa limpede de izvor. Am trăi ca boierii şi, scuipînd cu dispreţ, am asculta pe vreun cerşetor nevoiaş, venit de pe pămînt, să ne vorbească despre şapte fraţi amărîţi, care acolo jos, pe malul mocirlos al bălţilor din Sompio, stau grămădiţi într-o căsuţă afumată, ca nişte bieţi lilieci ghemuiţi în scorbura unui pin, unde rabdă de foame ca lupii.

EERO: La naiba cu atîtea vorbe goale! Haideţi în pădurea de la Kuokkala, să cercetăm mai cu de-amănuntul porţiunea asta, de care nu ne-am ocupat cum trebuie astătoamnă.

JUHANI: Şi de-acolo s-au dus dracului urşii, nici nu mai încape vorbă.

EERO: Poate! Dar nu e chiar aşa de sigur. E o dobitocie să stăm aici cu mîinile-n sîn şi să crăpăm de foame, cînd am putea să facem rost de nişte fripturi gustoase. Nu sînt mari speranţe să izbutim, dar de încercat trebuie să-ncercăm. Haideţi la pădure. Dacă n-om da peste urşi, poate ne pică alt vînat. Şi dacă nici aşa nu vom face nimic, mă rog, ferma din Kuokkala nu e departe, tot o să ne dea cu împrumut cîte o pîine de om şi cîte-un blid de mazăre. La urma urmei, trebuie să deschidem gura după ajutor, dacă singuri nu putem să ieşim la liman. O să ne îndatorăm şi o să plătim cînd om avea.

Așa glăsui Eero și ceilalți fură pînă la urmă de părerea lui. Cu pușca în mînă, porniră pe schiuri spre pădurea de la Kuokkala, iar cîinii se țineau după ei. Schiurile alunecau cu ușurință pe zăpada-ntărită. Totuși frații înaintau suflînd din greu și cu o iuțeală mult mai mică decît de obicei. Nu mai aveau în picioare sprinteneala de altădată. Cînd se văzură ajunși la punctul final al expediției lor, începură să rătăcească în toate direcțiile în căutarea urșilor, dar fără rezultat. Începuse să se-nsereze. Frații pierduseră aproape orice speranță, cînd, la stăruințele lui Eero, se hotărîră să exploreze și împrejurimile unui deal stîncos și împădurit. Ajunși aici, auziră lătrături furioase; o ursoaică o zbughi dintre brazii întunecoși și o luă la fugă răscolind zăpada. Ea fugea în zigzag, frații îi urmăreau ocolurile pe schiurile lor alunecoase, iar vocea spartă a cîinilor răsuna în aerul înghețat. Tuomas trase, ursoaica se prăvăli și se tîrî prin zăpadă, lăsînd dîre de sînge în urma ei. Cîinii se năpustiră la ea și unul din vînători se apropie cu un țepoi zdravăn. Fără să mai opuie aproape nici o rezistență, fiara își așteptă moartea sub lovitura țepoiului și sub colții cîinilor. Prăbușindu-se pe labe, ursoaica își dădu ultima suflare pe zăpada însîngerată. Frații abia se adunaseră în jurul prăzii, cînd auziră alte lătrături înverșunate în pădure și mare tărăboi. Doi ursuleți de vreun an se iviră, alungați de cîini din vizuina lor, situată la vreo sută de pași de ascunzișul din care fugise ursoaica. O luptă fără milă se-ncinse între urșii lînoși și vitejii Killi și Kiiski. Lupta sîngeroasă continuă, colții se înfigeau, pînă cînd frații, alergînd în ajutorul cîinilor, doborîră ușor tinerele fiare care se apărau cu îndîrjire. Așa se isprăvi

această ciocnire, care umpluse aerul de smocuri de păr.

Veni seara. Frații transportară bogata lor pradă la poalele înălțimii acoperite de mușchi și de brazi și aprinseră focul. Spre partea de unde bătea vîntul, ridicară un adăpost pentru noapte, cu ramuri țepoase de brad și înălțară un parapet de crăci proptite cu prăjini și cu bețe, ca vîntul să nu ațîțe prea mult flăcările și să lase jeraticul să ardă potolit. Apoi se apucară să pregătească o cină de zile mari. După ce au despicat din urs și au jupuit o ciozvîrtă zdravănă, au tăiat-o în felii subțiri de carne moale, pe care le-au fript pe tăciuni și și-au potolit cu desfătare stomacurile lor înfometate, fără să-i uite pe cîini. După ce și-au îndestulat trupurile obosite, au adormit pe salteaua de verdeață, fericiți că izgoniseră pentru multe zile spectrul foamei. Cîinii se înfruptară și ei din bucuria odihnei, după atîtea alergături și după atîta goană ; stăteau culcați cu botul pe labe și, din cînd în cînd, deschideau pe jumătate ochii, ca să arunce o privire mîndră și liniștită spre vînatul ce zăcea pe zăpadă. Se odihneau cu toții la căldura focului, sub cerul plin de stele. În jurul lor, crăcile uscate de brad plesneau de ger, iar crivățul rece trecea gemînd prin pădurea întunecoasă. Spre ziuă, frații se-ntoarseră acasă cu prada lor, povară grea dar plăcută.

Primăvara următoare fu timpurie și frumoasă. Frații se porniră cu multă-nsuflețire pe pescuit, în apa limpede a lacului Ilvesjärvi, și mulți bibănași cu spinarea bombată și porcușori cu coastele aurii se încurcau în plasele lor, sau mușcau din momele. Stăteau pe mal, la umbra cireșilor sălbatici înfloriți și-și petreceau așa

multe dimineți luminoase de primăvară, scoțînd din apă, cu o smucitură, pești sclipitori. Rațele zburau măcăind pe suprafața uleioasă a lacului și plumbii fraților doborau destule, ochindu-le din zbor. Primăvara domnea strălucitoare pe malurile lacului, peste pajiștile și cîmpiile Impivaarei, pe care se putea vedea o secară minunată, ce creștea văzînd cu ochii la căldura zilelor și în blînda răcoare a nopților.

Și în vara asta crivățul a suflat de cîteva ori cu putere, lăsînd în urma lui nopți cu o liniște de moarte. În viroagele cîmpiei de la Sompio se lăsa bruma, care n-avea însă puterea să se ridice pînă sus, pe pajiște. În cursul acestei veri bogate, secara se-nălța mîndră pe cîmp, iar fînul creștea pe pajiște des și plin. Din cînd în cînd, o ploaie așezată îmbălsăma pămîntul. Pe o vreme luminoasă și caldă, frații cosiră fînul și secerară secara cu spice grele. Ca niște turnuri înalte se ridicau pe pajiști clăile lungi de fîn, iar căpițele se-ngrămădeau în jurul casei ca niște căciuli țuguiate. Vara asta le-a dăruit cea mai îmbelșugată recoltă pe care au avut-o vreodată și frații au botezat-o recunoscători „vara de aur".

După ce văzură secara strînsă și însămînțările terminate, într-o sîmbătă dimineața, frații porniră într-o călătorie mai demult plănuită ; se înfățișară la parohie, ca să dea examen la citire. Pastorul îi primi cu părintească bunăvoință și spre marea lui bucurie constată îndată că știau cu toții să citească corect, iar unii dintre ei chiar foarte bine : pastorul îl proclamă pe Lauri cel mai bun cititor din tot satul Toukola. Apoi observă că, în general, ei au pătruns înțelesul învățăturii sfinte. Iar cînd, peste o săptămînă, frații se-ntorceau acasă duminică, după slujbă,

fiecare ținea în mînă cîte un exemplar din Noul Testament, legat în piele : era un dar primit de la pastor ca răsplată a silinței lor. Cu chipuri serioase, dar mulțumiți, frații intrară în casa frumos măturată și împodobită cu verdeață de către Kyösti din Tammisto, care le îngrijise și vitele în săptămîna ce se scursese. După masă și după ce Kyösti plecă, se așeză fiecare în colțul său ca să studieze Evanghelia ; o tăcere adîncă stăpînea în toată casa.

Vara strălucitoare se scurse, veni toamna rece și senină, apoi iarna, și din nou sosi o vară frumoasă. Anii care urmară aduseră fericire și îndestulare fermei de la Impivaara. Stăruința este izvorul bunăstării, iar frații munceau și se străduiau cu stăruință, așa că se măreau cîmpurile, cîștigurile se adunau în lada din pod, grajdul se umplea de cai și vitele cornute se înmulțeau sub bîrnele staulului. Valko, bătrînul cal chior, își mai ducea încă zilele în grajd, unde îi țineau de urît în stanițele vecine, doi călușei fercheși, cumpărați unul din Tammisto, celălalt de la un țăran bătrîn din Kuokkala. Caii cei tineri mestecau în dinții lor frumoși iarba lucitoare a cîmpiei și sîcîiau cu o nepăsare tinerească pe calul cel bătrîn care-i despărțea și pe care-l salutau pe deasupra stănoagei joase. Valko însă se necăjea și, cu urechile blegite, cu buza de jos care-i atîrna, se odihnea pe iarbă, iar dinții lui învechiți și tociți mestecau cu mare greutate tainul.

Staulul era locuit de zece bovine. De cum deschideai ușa, intîlneai privirea blîndă și gravă a celor opt vaci și a doi tauri, îndesați ca niște bușteni îmbibați cu păcură. Cel mai vîrstnic era osîndit să-și piardă libertatea în primăvara viitoare și să se deprindă cu jugul boului, pe cînd

cel mai tînăr avea să zburde mai departe în voie, pe pășune. Așa arăta staulul fermei, sectorul rezervat lui Simeoni, care se ocupa de el cu atîta grijă că nu găseai nimic de zis.

Nici una din clădirile de care e nevoie la o fermă nu lipsea din curtea de la Impivaara. În marginea pajiștii, se ridica o sauna impunătoare. Polița de lemn, spînzurată de tavan, dispăru. Vatra așezată în colțul de lîngă ușă fu înlocuită cu un cuptor cumsecade, ca în orice casă gospodărească. Podeaua cea veche, care nu acoperea decît jumătate din încăpere, fu înlocuită cu alta nouă, foarte îngrijită, făcută din trunchiuri de brad despicat în două, și care se-ntindea din prag pînă în fundul odăii. Frații lărgiră de asemenea și ferestruicile de sub tavan și mai deschiseră trei ferestre mari. Acum, dacă te uitai spre miazăzi, vedeai cîmpurile fermei, apoi, pe povîrniș, o pajiște, dincolo de care se întindea o altă cîmpie, fosta mlaștină din Sompio. Cîmpurile și pajiștea erau tăiate de drumul care ducea de la fermă la biserică și la Jukola, strecurîndu-se printr-o pădure deasă de brad, ca să treacă apoi de-a lungul dealului din Teerimäki, ce se profila maiestuos pe norii luminoși. Dacă priveai spre apus, vedeai peste cîmpuri colțuri de stîncă pline de mușchi și ici-colo pini scunzi dar voinici, pe vîrfurile cărora se opreau uneori razele soarelui în serile de vară. Fereastra dinspre miazănoapte dădea spre muntele întunecat și abrupt al Impivaarei. Așa arăta peisajul pe care-l puteai vedea, cînd priveai în toate direcțiile pe ferestrele camerei încăpătoare. Dar dacă deschideai ușa grea și-ți aruncai ochii spre răsărit și spre nord-est, descopereai o cîmpie pietroasă, bogată în trunchiuri retezate, ce se pierdea în-

tr-un bărăgan pînă la pădurea fremătîndă de pini, din dosul căreia soarele se înalță pe cer. Această înfățișare o avea natura împrejurul Impivaarei, care ajunsese încet-încet un măreț domeniu.

Vestea despre schimbarea petrecută în purtarea fraților și despre urmările acestei schimbări asupra locurilor de la Impivaara se răspîndi curînd în toată parohia. La început, lumea nu-i prea da crezare. Dar vorbele care treceau din gură-n gură cu oarecare uimire se adevereau și, cu timpul, frații cîștigară stimă și respect în ochii oamenilor. În afara pămînturilor lor îi zăreai rar și nu voiau să-și vadă ferma părintească decît în ziua cînd le va fi înapoiată. Făcuseră un legămînt și-ntotdeauna ocoleau pe departe, ca să nu treacă pe lîngă locurile scumpe ale pămîntului strămoșesc.

Sosi și ultima vară din cei zece ani cît Jukola fusese dată pe mîini străine. Din toamnă, frații erau în drept să se reîntoarcă în căminul lor. Într-o duminică strălucitoare și caldă de iunie, razele vesele ale soarelui pătrund prin ușa dată de perete a casei din Impivaara și conturează un desen auriu pe podeaua acoperită cu ramuri verzi. Tuomas și Simeoni șed tăcuți lîngă masă și citesc Noul Testament. Juhani, Timo și Eero se plimbă pe ogoare, admirînd încîntați frumusețea și belșugul acestei veri minunate. Lauri hoinărește prin tăcerea codrului, iar Aapo s-a dus să-l vadă pe Kyösti din Tammisto. Cerul albastru și-a rotunjit bolta, un vînt ușor adie prin aer, pe deal mesteacănul se leagănă în haina lui cea nouă de frunze, iar scorușul cu florile lui albe ca de spumă își răspîndește parfumul pînă departe. În cîmpul de secară, valuri după valuri

unduiesc lanul, sclipind sub razele unui soare arzător, care se grăbeşte să ajungă în vîrful urcuşului său. Fraţii se strîng cu încetul în casă: plimbăreţii se întorc de pe cîmp, Aapo soseşte de la Tammisto, Lauri se iveşte şi el în marginea pădurii. Cu pieptul plin de bucurie, se apropie fiecare de căsuţa lor cea frumoasă, care îi primeşte cu un zîmbet liniştit, în timp ce aerul fierbinte străluceşte ca argintul pe acoperişul scăldat în soare. Cu inima voioasă, cu chipuri luminoase, fraţii se adună în odaia încăpătoare aşternută cu frunziş. După masă, îşi ia fiecare locul lui ca să citească sau să-şi adune gîndurile. Aapo s-a aşezat la fereastra din fund şi se îndeletniceşte cu luleaua lui scurtă. Are aerul că-şi frămîntă mintea cu ceva foarte însemnat. După un răstimp, se hotărăşte să deschidă gura şi discuţia se înfiripă.

AAPO: M-am întîlnit la Tammisto, cu tăbăcarul şi-am vorbit cu el despre treburile noastre. Şi-a găsit un loc de morar şi-l bate gîndul să plece din Jukola pe la-nceputul lui septembrie. Eu l-am îmbărbătat.

TUOMAS: E bine să plece cît mai devreme cu putinţă. În loc să mai repare cîte ceva, a lăsat Jukola să se dărăpăneze şi mai rău. De chirie ce să mai vorbim, că n-am văzut un bob de grîu măcar.

AAPO: Nici vorbă că legea l-ar sili să ne plătească tot, dar cum o să se achite?

TUOMAS: N-o să fie-n stare niciodată. Doar dacă-ţi lasă zălog sufletul.

AAPO: Ar putea să se achite prin corvezi şi prin munci, dar leneşul ăsta are o nevastă bolnăvicioasă şi o droaie de mucoşi care plîng toată ziua.

JUHANI: Să-l lăsăm să se ducă cu Dumnezeu. Să zicem că ne-a plătit. N-a avut nici el noroc, ăștia zece ani, să recunoaștem. Dar chiar dacă i-ar fi mers mai bine, nu e el făcut pentru munca cîmpului. Cîmpul cere oameni mai dezghețați. Și el e moale ca o cîrpă. Să se ducă să-și vadă de moara aia și noi o să dovedim, în urma lui, ce trebuie să faci ca Jukola s-ajungă cea mai arătoasă fermă din parohie.

AAPO: O să avem cel puțin mulțumirea să ne plimbăm ochii pe o moșie, ale cărei ogoare au fost deșțelenite și arate cu mîinile noastre. Trei din noi o să rămîie aici să-ngrijească ferma mai departe, ceilalți or să se-ntoarcă să muncească la Jukola. Și cînd s-or ivi munci grele și care nu pot fi întîrziate, o să ne strîngem toți șapte să punem umăr lîngă umăr și s-o scoatem la capăt. Fie aici, fie la gospodăria cea veche. Așa că în curînd o să fim stăpîni pe două ferme, două moșioare, cum nu mai sînt altele pe lume. Și o să putem avea fiecare partea noastră de pămînt, o să fie loc pentru toți cînd va sosi clipa împărțelii, cînd ne vom hotărî fiecare viitorul. Să nădăjduim că totul se va petrece cu bine. Da, cu bine o să se isprăvească toate, dacă dreapta judecată și bunul-simț ne vor fi călăuză ca o stea, cît timp vom mai bate cărările lumii ășteia.

TIMO: Atîrnă mult de gospodină, de cum știe ea să ție rosturile casei, ca munca bărbatului în afară — pe vreme bună, pe vreme rea — să aducă în casă fie belșugul, fie sărăcia.

AAPO: De-aia însurătoarea va fi, cum și trebuie să fie, pasul cel mai însemnat în viață.

Fiindcă o nevastă rea e nenorocire pe capul soțului, dar o soție iubită și vrednică e cea mai mare fericire a bărbatului, cea mai scumpă prietenă a lui, cinstea și mîndria lui de aur, și din căminul și casa lor face limanul bucuriei și al fericirii. Bărbatul trebuie să știe să se poarte cu o astfel de femeie, s-o îngrijească ca pe lumina ochilor lui, s-o răsfețe și s-o prețuiască, ca pe cea mai scumpă comoară a sufletului său. Eu gîndesc că ar fi pe lume mult mai puține soții rele, dacă bărbații și-ar da osteneala să îndrepte cusururile tinerelor lor tovarășe cu vorbe blînde și cu priviri drăgăstoase, și dacă s-ar feri să dea pildă — una, două — „pe nevasta cea vrednică a vecinului", și dacă ar lăsa pe „răposata măicuță neasemuită" să se odihnească liniștită în mormîntul ei. Așa, fraților, dac-o vrea Dumnezeu, poate c-o să ne vedem în curînd fiecare cu nevestica lui lîngă el și cu niscai copilași în jurul lui. Să nu credeți că am vorbit așa, la întîmplare; am spus cele ce-am spus, cu gîndul că vorbele astea se vor așeza în adîncul inimii voastre.

JUHANI: Bine-ai făcut ce-ai făcut, ne-ai dat sfaturi și învățăminte de preț. Adevărul e că aici, în singurătatea asta, tu ne-ai purtat pașii cu o înțelepciune și o blîndețe aproape părintească. Fraților, să-i mulțumim lui Aapo pentru buna treabă pe care o săvîrșit-o.

AAPO: Bine, bine. Lăsați astea! Bine, da, da! Iată că am ajuns la capătul străduințelor noastre. Ne-am zbătut cu puteri unite, am muncit, am tăiat, am dat la o parte, ca să ieșim în sfîrșit din pădurea încîlcită a be-

lelelor, în cîmpia deschisă și liberă. Uitați-vă, aerul e senin și curat, soarele a pornit să coboare spre apus și un roi de caraşi se joacă şi se gonesc în păpurişul lacului Ilvesjärvi. Hai să-ntindem vîrşele, şi mîine o s-avem un prînz să te lingi pe degete.

Coborîră spre lac să-ntindă plase pentru carașii cu solzii aurii, care foiau la vremea asta și făceau să scînteieze malul plin de ierburi al apei. Simeoni și Timo rămaseră acasă să vadă de vite, care se-ntorceau mugind de la păşune în sunetul tălăngilor și străbăteau pajiștea pe un covor de buruieni. După ce au muls vacile, ce rumegau printre trunchiurile înfipte în pajişte, le-au băgat în ţarc, unde se lungiră una după alta pe așternutul de iarbă. Colo, pe suprafaţa liniştită a lacului, ceilalţi fraţi vîsleau în luntrea lor boantă şi aruncau vîrşe în adîncul străveziu al undelor, printre pipirigul împodobit cu ciucuri. Departe, peste vîrfurile pinilor, plutea lumina roşiatică a apusului.

CAPITOLUL XIII

Frații au ales o palidă dimineață de septembrie pentru a-și relua în stăpînire ferma de la Jukola, pe care n-o mai văzuseră de nouă ani. Cei șapte bărbați înaintau pe drumul ce duce în sat, printre arături și poiene. Se-ndepărtau tot mai mult de noua lor gospodărie de pe Impivaara, unde Kyösti, prietenul lor, rămăsese să aibă grijă de vite o zi sau două. Juhani, Tuomas și Aapo sînt în frunte, unul lîngă altul. Merg voioși, cu fața luminată de o bucurie stăpînită. După ei urmează cei doi căluți, care, mînați de Lauri, trag la căruță ; vizitiul stă cocoțat pe un butoiaș plin cu bere pe care frații au fabricat-o anume ca să serbeze reintrarea în Jukola. Apoi vin Simeoni și Timo, care conduc două vaci ce mugesc, menite să populeze staulul din Jukola. La urmă, Eero duce de căpăstru un tăuraș cu fruntea colțuroasă, al cărui rost e să vegheze la înmulțirea vitelor din fermă. Taurul cel tînăr se ține bucuros în urma vacilor, mugind semeț. Killi și Kiiski aleargă și sar vioi, cînd într-o parte, cînd în alta a

convoiului, veseli şi zburdalnici, cu toate că au cam încărunţit. Cîinii erau singurele animale ce văzuseră lumina zilei la Jukola şi se întorceau din nou în vechea lor reşedinţă. Valko închisese ochii de mult şi se odihnea acum într-o groapă adîncă, pe pajişte, în dosul ţarcului. Pisica bătrînă cu glasul spart, iubita Matti a lui Juhani, era moartă şi îngropată, iar cocoşul cu gîtul încovoiat avusese aceeaşi soartă. Acum, un alt cocoş cînta falnic cucurigu pe gardul de la Impivaara, altă pisică torcea pe cuptor, şi doi căluţi tineri şi trufaşi trăgeau cu nădejde căruţa fraţilor spre Jukola.

Aşa înaintau ei pe drum. Trecuseră de cîmpia din Sompio şi acum se afundau în pădure. Aerul era liniştit şi senin, soarele strălucea blînd pe cerul albastru şi zîmbitor. Ajunseră la livada lui Matti din Seunala, apoi la şoseaua ce duce spre Viertola, pe care-o trecură ca să pornească la deal printr-o poiană nisipoasă, şi-apoi printr-o pădurice de pini. Se văzură astfel pe creasta de la Teerimäki, de unde drumul mărginit de stînci coboară ca o pistă netedă. În vîrful dealului se opriră să mai răsufle şi să lase animalele să se odihnească. De aci vederea mergea pînă departe, oriîncotro te uitai. Jukola copilăriei lor abia se zărea, înspre sud-vest. Ochii li se împăienjeniră de lacrimi şi-şi simţiră pieptul năpădit de o tristeţe neobişnuită, ca un val ce umple murmurînd pieptul unui om ce se îneacă. Ridicară din nou ochii spre sud-vest şi Jukola le apăru în coasta îndepărtată a dealului, ca într-un trecut încetoşat. Apoi se-ntoarseră spre nord şi-şi opriră privirile spre noua aşezare de pe Impivaara, care le zîmbea veselă din mijlocul lanurilor de grîu verzui, apărate de muntele rîpos. Mult timp se

uitară cînd spre nord, cînd spre sud, cînd în alte părți, și simțeau cum li se umezesc ochii. Juhani trase bere din butoi și cana de ienupăr trecu din mînă-n mînă.

JUHANI: Ne-au dat lacrimile, dar sînt lacrimi de bucurie și de voie bună. Să bem și să ne veselim.

AAPO: Să mulțumim Celui de Sus, că ne-am învrednicit să trăim bucuria asta. Ce fericire că ne-am dat seama la timp ce trebuie să facem ca să viețuim în liniște și pace, și că strădania noastră a dat roade minunate, înainte de a ne vedea greaua osîndă scrisă pe zid în fața noastră. Asta, și mai ales mîna ocrotitoare a lui Dumnezeu, ne-au ajutut să ne îndreptăm drumul vieții către o colină luminoasă și liniștită, pe creasta căreia am ajuns acum și unde putem sta ca niște viteji învingători. Să mulțumim lui Dumnezeu, care ne-a arătat drumul înțelepciunii și ne-a îndemnat să-l urmăm, să mulțumim la fel măicuței noastre, care din fragedă pruncie ne-a învățat să cinstim voința și legea Domnului. Cîte vorbe cu rost ni s-au săpat atunci în adîncul sufletului! De-acolo s-a ridicat întotdeauna glasul care, în mijlocul celor mai viforoase furtuni, ne-a șoptit la ureche mustrări și povețe, așa că valurile n-au putut înghiți șubreda noastră bărcuță.

JUHANI: Ah! Dac-ar mai trăi măicuța noastră ar umbla acum prin curte la Jukola și, cînd și-ar vedea copiii apropiindu-se, s-ar grăbi să-i întîmpine în poiană. Dar ea, sărăcuța, este sus în cer, unde își așteaptă copiii. Venim și noi, măicuță, venim și noi într-o bună zi, cu ajutorul lui Dumnezeu!...

Aşa, fraţilor, acum e timpul să ne vedem de drum, să-ncepem coborîşul printre stînci.

În josul povîrnişului, intrară într-o pădure întunecată, ca să iasă apoi pe podişul înalt de la Kiljava, pustiit de un incendiu, şi unde ulii se rotesc ţipînd sub cerul senin. Trecură apoi pe un drum ce suie şi coboară pe lîngă livada lui Kuttila.

JUHANI: Măi copii, copii ! Simt de pe acum cum îmi pătrunde-n nări mirosul căsuţei noastre, mai dulce decît parfumul florilor Sfintei Fecioare. Fraţilor, copii scumpi ai aceleiaşi mame, mi-a dat prin minte un gînd minunat : să poftim, pe toţi cei ce ne vor ieşi înainte pe drumul ăsta al nostru, să vie să serbeze împreună cu noi întoarcerea la Jukola. Pe toţi, bărbaţi şi femei.

AAPO: Aşa să facem !

TUOMAS: Zis şi făcut.

TIMO: Invităm toată lumea. De la asesor, pînă la cel din urmă cerşetor, pe oricine-om întîlni.

JUHANI: De la guvernator, pînă la cea mai păcătoasă haimana din Toukola. O să fie o petrecere foarte nostimă. Şi cînd om începe să ne aprindem şi să-nvîrtim cu foc fetele din Toukola, o să se cutremure podeaua Jukolei şi o să pice scoarţa de pe bîrnele podului. E drept că numai Aapo ştie să danţeze cadrilul. Noi ăştialalţi nu cunoaştem decît polca, dar la asta sîntem meşteri. Ei, o să danţăm şi noi polca şi iar polca. Dar de unde găsim un lăutar care să fie la înălţimea momentului, şi o bucătăreasă pricepută, să ştie să fiarbă o cafea grozavă ?

AAPO: Ne descurcăm noi, o să vedem.

JUHANI: Cine e omul ăsta țeapăn de parcă a-nghițit o prăjină, care vine încoace peste cîmp ?

AAPO: E bătrînul, chiar el e !

TUOMAS: Da, da, așa e ! Hei, hei, salutare !

JUHANI: Dascălul, dascălul în carne și oase.

TUOMAS: El însuși !

JUHANI: Drăcia dracului ! El e, afurisitul, cu ciomagul în mînă și pe cap cu cascheta cu cozoroc, pe care i-a dăruit-o răposatul pastor. Lua-m-ar toți dracii să mă ia ! Afurisitul de dascăl ! El în persoană !

TIMO: Învățătorul nostru !

JUHANI: Ce mai învățătură ne dădea ! Țineți minte ? Ar trebui să-i spunem vreo cîteva.

SIMEONI: Să-l lăsăm să treacă liniștit, să nu-l facem de ocară !

TUOMAS: Dar trebuie să-l poftim la petrecere, așa cum am hotărît.

TUOMAS: Păi da ! Trebuie ! Dar grozavă poftă aș avea să-i spui vreo două vorbe și despre treburile noastre vechi, că tot mai am un dinte împotriva lui. Numai un singur lucru vreau să-i aduc aminte și-apoi n-are decît să vie la noi, dacă i-o mai arde de petrecere. El ne-a pus cartea în mînă ! Așa e ! Acum însă pot să-l învăț eu pe dumnealui. O singură întrebare vreau să-i pui, asupra unui punct mai sucit din Testament.

TIMO: Și eu aș avea poftă să-i pun o întrebare. Îmi stă pe limbă o ghicitoare foarte hazlie și-aș vrea să-l văd cum o dezleagă. Nu mai am nimic cu el, că ciuful pe care mi l-a smuls atunci mi-a crescut la loc mai stufos. Dar mi-ar plăcea să văd cum descurcă nodul pe care am să i-l dau să-l desfacă.

AAPO: Tăceți, fraților! Trebuie să-l întîmpinăm cuviincios, ca să-i dovedim că nu mai sîntem așa cum ne știa cînd am plecat din sat. Să ne silim să ne purtăm cumsecade.

TUOMAS: Domnule dascăl, fiți așa de bun și veniți și dumneavoastră cu noi, la petrecerea prin care sărbătorim întoarcerea noastră la Jukola. Pentru noi ziua asta e o zi mare, o zi cum n-a mai fost.

DASCĂLUL: Vă mulțumesc, dar n-am timp. Nu pot primi invitația pe care mi-o faceți.

SIMEONI: Veniți să ne împăcați cu oamenii din Toukola. Vă rugăm, faceți asta pentru noi, căci Dumnezeu e sus și vede.

AAPO: Vă rugăm mult, veniți să aduceți pacea. Este aproape o datorie, pentru un om al bisericii cum sînteți dumneavoastră. Gîndiți-vă că nu numai Dumnezeu, dar chiar și cucernicul nostru pastor s-ar putea supăra pe dumneavoastră, aflînd că n-ați primit să faceți pe împăciuitorul într-o pricină atît de însemnată. Țineți seama și de acest punct.

DASCĂLUL: Bine, primesc. Merg cu voi, și-am să fac tot ce voi putea ca să înmoi inima băieților din Toukola, să-i îndemn spre o bună învoială, spre o înțelegere frățească. Și cu vorbe bine aduse, și cu ajutorul lui Dumnezeu, sper să izbutesc. Dar mai întîi să ne spunem noi tot ce-avem pe suflet. Vă citesc în ochi o îndîrjire împotriva mea. O îmbufnare, mai potolită poate, și a cărei pricină o știu. Da, recunosc, am fost un învățător sever. M-am purtat aspru cu voi și-mi pare rău din tot sufletul. Dar asta, pentru că și mie, pe vremuri, mi s-a vîrît în cap învățătura cu aceeași asprime, cu ace-

eași neîndurare, ce Dumnezeu! Și, dacă ne gîndim serios, ce urmărea asprimea mea față de voi? Numai și numai binele vostru. Și vă rog să fiți încredințați că acum, în clipa asta chiar, deși am avut o tresărire cînd am dat cu ochii de voi, inima mi-e plină de bucurie văzînd ce oameni ați ajuns. Pentru că știu cît ați muncit și cum v-ați luptat, în ăști zece ani din urmă, pe care ni i-a dăruit Dumnezeu.

AAPO: Vă mulțumim pentru cuvintele astea.

Porniră din nou pe drumul anevoios, dar atît de drag și de plăcut fraților, care începeau să regăsească locuri, stînci și copaci ce le erau cunoscuți din anii copilăriei. O adiere răcoroasă le mîngîia fețele.

Deodată se auzi un mare tărăboi și regimentul din Rajamäki se ivi în depărtare. Se putea desluși, de sub o caschetă pleoștită, obrazul tuciuriu al Kaisei și ochii ei pătrunzători; ea mergea la pas, se opintea între hulubele căruței, bolborosind și înjurînd. Heikka și Mörökölli nu mai stăteau acum în vîrful căruței, cu jucărioare în mînă. Mergeau în rînd cu mama lor și trăgeau și ei de hulube, ca s-o ajute. Cît despre Mikko, el împingea din spate cu toiagul, ca întotdeauna, morfolindu-și trabucul între buze, și cu aceeași pălărie neagră pe cap. După el veneau cei doi gemeni, care călăreau pe căișorii lor de bețe și de cîrpe, iar convoiul se încheia cu un noduleț de fată, „Ciubotica", slăbiciunea lui Mikko, care-și tîra căruciorul prin praful șoselei. În căruță se putea vedea balotul cu smoală, sacul cu ventuze și traista de piele de vițel, în care erau înfășurate cuțitele lui Mikko, Heikka și Mörö-

kölli; se mai vedea vioara, înfășurată în broboada cea veche de lînă roșie a Kaisei.

Cînd cele două cete atît de neobișnuite ajunseră una în dreptul celeilalte, se iscă zăpăceală și tămbălău. Caii cei tineri de pe Impivaara se apropiau de regiment sforăind și trăgîndu-se înapoi. Killi și Kiiski, cărora li se zbîrlise părul pe șira spinării, lătrau și chelălăiau cu furie, silind pe cei doi gemeni să se ascundă bîzîind în dosul căruței. Cu glasul ei hodorogit Kaisa înjura de mama focului și-și ținea de rău copiii, în timp ce Mikko dădea mereu cu bățul pe sub botul cîinilor. Amîndouă convoaiele s-au oprit, dar nimeni nu scotea nici o vorbă. Oamenii din Rajamäki se uitau la ceilalți pe sub sprîncene, bănuitori și nedumeriți, iar frații erau foarte încurcați cu gîndul la hotărîrea lor de a pofti la petrecere pe oricine-ar întîlni. În cele din urmă, Aapo înaintă cîțiva pași.

AAPO: Dumnezeu cu voi, oameni buni.

MIKKO: Facă-se voia lui! Dar mai țineți-vă cîinii!

AAPO: Killi, Kiiski, stați frumos, ho!

JUHANI: Salutare, Mikko! Ce mai faci? Ce mai nou pe lume?

MIKKO: De toate! Și mai așa, și mai așa! Dar mai mult bine decît rău, că, ducă-se la dracu, pînă la urmă tot binele iese deasupra și viața merge înainte. Tîrîș-grăpiș, dar merge. Da, copii, slavă Domnului, mai pică să trebăluim cîte ceva prin sate și pe lîngă ferme. Da, da, așa să știți, Mikko o s-o scoată la capăt cît timp o mai găsi să meșterească cevașilea pe lumea asta, măcar că trebuie să hoinărească din sat în sat și s-alerge de la o fermă la alta, ca să-și caute

ceva de lucru și un codru de pîine. Mikko nu știe ce-i aia lipsa !

AAPO: Noi te credem și-ți dorim ca și de-aci înainte treburile să-ți meargă tot așa de bine. Dar acum, Mikko, nouă ne-a dat ceva prin cap și-am vrea să stați cu noi mai pe-ndelete, nu numai așa în treacăt. Da ! Uite ce vreau să-ți spun...

MIKKO: Ha, ha ! Înțeleg eu unde vrei să ajungi ! N-am uitat ciondăneala noastră de rîndul trecut de la Sonnimäki. Ați înghițit atunci o papară, de rîgîiți și-acum. Numai că de astă dată sîntem pe drumul mare și e de față un om de omenie, martor cinstit cum e dascălul. Așa că dați-vă un pic mai la o parte din drum, scumpi vecini și prieteni, faceți puțin loc.

AAPO: Ascultați încoace !

KAISA: Dați-vă la o parte, haimanalelor, vrem să trecem ! Faceți loc, că vă ia mama dracului !

DASCĂLUL: Greșeală, prea cinstită familie din Rajamäki, faceți o mare greșeală. Ascultați ce vă voi spune acum, cu cele mai solemne garanții. Ehei ! Frații din Jukola duc acum cu totul altă viață decît știați voi pe vremuri, slavă Domnului ! Altă viață, atît trupească cît și sufletească. Să știți de la mine, că vin încărcați de cele mai frumoase roade ale căinței și ale îndreptării și se duc spre căminul lor părintesc ca oameni de omenie, de cinste, gata să strîngă la piept omenirea toată. Și de aceea vă poftesc să luați parte la petrecerea lor, să fiți de față la sărbătoarea împăcării în ferma lor cea veche. Iată cu ce gînduri se apropie de voi,

în clipele astea de bucurie și de fericire. Credeți ce vă spune dascălul vostru.

JUHANI: Așa stau lucrurile, cum a spus domnul dascăl.

AAPO: Mikko și Kaisa! Vrem să arătăm tuturor că sîntem oameni, să ne purtăm omenește și să uităm trecutul. Mikko a pomenit de papara de la Sonnimäki. Da, prietene, noi am gătit-o și a trebuit s-o înghițim tot noi. Așa este, ai dreptate! Dar eu mai mi-aduc aminte și de altceva din seara aceea. Nevastă-ta nu ne-a prezis zile grele și mari nenorociri? Ei bine, prezicerile ei s-au împlinit. Vijeliile au venit și s-au abătut greu pe capul nostru; dar acum furtuna a trecut, norii s-au risipit și soarele lucește mîndru. Veniți să ne mai ghiciți încă o dată viitorul, noi tragem nădejde că ochiul vostru va descoperi priveliști mai plăcute. Am auzit că, mai bine ca în orice, voi citiți viitorul în drojdia cafelei și astă-seară o să fie cafea berechet la Jukola.

JUHANI: Și cafea, și bere!

AAPO: Da, cafea și bere! Veniți să ne prevestiți zile norocoase!

MIKKO: Kaisa o să ghicească-n cafea și eu o să cînt din vioară, ca să înveselesc serbarea. O să meargă bine una cu alta.

AAPO: Foarte bine.

JUHANI: Om de ispravă, Mikko!

MIKKO: Cînd om sosi la Jukola, eu o să cînt un marș plin de foc!

JUHANI: Mikko ăsta, să-l mănînci, nu alta! Să cînți, să cînți, să răsune pămîntul. Cîntă, omul lui Dumnezeu!

AAPO: O să iasă toate de minune.

JUHANI: Merge ca pe roate.

MIKKO: Întoarceți căruța, copii ; și tu, Kaisa, nu mai sta așa îmbufnată, că te trimit la toți dracii. Așa, așa, fă cale întoarsă spre Jukola.

Porniră din nou la drum. Vîntul sufla năbădăios, mestecenii șuierau și se încovoiau, soarele se arăta cînd strălucitor, cînd se ascundea în dosul norilor, pe care crivățul îi gonea în înălțimi spre bolta îndepărtată a orizontului ; frații înfruntau voioși vîntul ăsta puternic, cu ochii la așezarea lor părintească, pe care o vedeau apropiindu-se din sud-vest.

Mergeau acum întovărășiți de dascăl și de regiment, care încheia alaiul. Peste cîtva timp se-ncrucișară cu două femei : băbuța din Männistö și fiica ei Venla, sprintenă și rotofeie. Erau grăbite amîndouă ; se duceau să culeagă afine, cu coșurile lor albe de coajă de mesteacăn. Întîlnirea asta nu era pe placul fraților, care văzuseră de departe pe cele două femei. Totuși se opriră în fața lor și se uitară unii la alții, cu ochii cît cepele. În sfîrșit, Aapo înaintă și le vorbi de hotărîrea nestrămutată pe care o luaseră pe deal la Teerimäki, poftindu-le la petrecere. Mama și fiica rămaseră pironite pe loc, neștiind ce să spuie, nemișcate, schimbînd între ele pe furiș zîmbete nelămurite și făcînd nazuri. Dar cînd se amestecă și dascălul, stăruind să primească invitația fraților și să vie ca să facă ele cafeaua deseară, se învoiră să se alăture cetei pline de voioșie. Frații găsiră astfel în dascăl un mijlocitor și un împăciuitor cu trecere pe lîngă cei din Toukola, gospodine pricepute în cele două femei, iar în Mikko omul care să le cînte un marș vesel de sosire și danțuri pline de foc, ca ei să-nvîrtească fetele din sat. Cu gîndul la toate aceste fericite potri-

veli, își iuțiră pașii spre capătul călătoriei și ajunseră curînd pe măgura nisipoasă din partea de miazănoapte a pămîntului lor. Sub picioarele lor se-ntindea vîlceaua pîrîului ; apoi ogoarele, peste care se înălța gospodăria însăși. Priviră îndelung la casa lor, așezată pe dealul înverzit și fremătînd de viață, în timp ce soarele cobora spre asfințit, iar crivățul își îndoia puterea cu care se năpustea asupra pădurii de pin, asupra parapetului de stînci din partea de sud a fermei.

TUOMAS: Iată și Jukola !

JUHANI: Tu ești, scumpă Jukola ?

AAPO: Ești destul de neîngrijită, vai de tine, și acoperișul ți-e mîncat de mușchi, căsuță dragă.

JUHANI: Da, da, coama ta rumeioară e acoperită de mușchi, Jukola, măicuța noastră prea cinstită.

TIMO: Te salut, Jukola, ce te desfășori acum în fața ochilor mei mai frumoasă decît Ierusalimul din Biblie.

JUHANI: Tu ești, Jukola ? Tu ? Nu-mi pot stăpîni lacrimile să nu se rostogolească pe obrazul meu aspru, nu-mi pot opri inima să nu clocotească, să nu cînte de bucurie. Ah ! Din toate părțile, dincotro-mi arunc ochii, mi se răspunde cu o privire caldă, prietenoasă. Uitați-vă, pînă și spărtura neagră a ferestrei staulului îmi zîmbește. Te salut, stea a speranțelor, te salut !

EERO: Te salut, te salut, stea neagră a speranței !

JUHANI: Te salut, scump morman de bălegar, mai frumos decît creștetul fericirii ! Ah !

TIMO: E frumos bălegarul, fireşte că e frumos, dar de ce nu e risipit pe cîmp pînă la vremea asta ? Da, da, grămada asta de gunoi ne arată, ne dovedeşte, ne vîră în ochi lenevia fără pereche şi fără leac a tăbăcarului. Se poate una ca asta ? Sîntem în septembrie şi bălegarul stă încă grămadă în curte. Nu ştiu ce i-aş face tăbăcarului ăstuia ! Bine, bine, te iertăm, totuşi, mai ales într-o zi ca asta, zi de bucurie şi de sărbătoare a Jukolei.

JUHANI: Te salut, bălegar cenuşiu ! Te salut încă o dată şi nu mă sinchisesc de ce ne arăţi şi de ce ne dovedeşti ! Te salut, Jukola, cu mormanele tale, cu cîmpiile, cu poienile tale ; eşti frumoasă ca cerul.

TIMO: Ba cerul e mai frumos.

JUHANI: Taci din gură ! E raiul pe pămînt ! Cel mai frumos paradis !

SIMEONI: Nu rosti astfel de nelegiuiri !

JUHANI: Limba nu spune decît ce-i şopteşte inima.

LAURI: Aş vrea să spun şi eu ceva, dar limbuţia mea vestită a amorţit de tot în clipele astea măreţe.

JUHANI: Spune ce-ai de spus, rosteşte-ţi gîndul. Dă drumul bucuriei să se reverse din inimă. Muntele vuieşte, pădurea străluceşte, cerul e tăcut şi senin, domneşte o tăcere sfîntă şi care nu va ţine mult ! Uite ! Asta e o poezie compusă de Juhani din Jukola, în bucuria sufletului său !

AAPO: Bine, dar acum destul ! Să ne grăbim s-ajungem la capătul călătoriei noastre.

JUHANI: Da, să ne grăbim spre ţinta noastră, ca un stol de crăpceni ce nimereşte drept

în fundul năvodului, cînd e bătaia peştelui. Dar să mai schimbăm vorba, să nu ne plictisim prea cinstiţii oaspeţi cu revărsarea bucuriilor noastre. Mai întîi că ei nu s-au născut la Jukola, şi-apoi au văzut-o mai de curînd decît noi. Dumneavoastră, domnule dascăl, şi dumneata, măicuţă din Männistö, dumneata şi cu fiica dumitale, şi voi, onorabilă familie din Rajamäki, nu vă supăraţi pe noi.

DASCĂLUL: Nu era nevoie să ne rogi. Înţelegem foarte bine ce se petrece cu voi în clipele astea. E un moment solemn, măreţ, clipe de o fericire ameţitoare.

JUHANI: Asta-nseamnă să ştii să vorbeşti, şi să vorbeşti frumos. Înainte !

TUOMAS: Să tragem cu puştile în aer, iar tu, Mikko, pune mîna pe vioară.

JUHANI: Da, dac-am avea puţină muzică, ar fi grozav ! Şi noi, fraţilor, să tragem o salvă, să apăsăm trăgaciul toţi o dată.

Vioara lui Mikko începu să scîrţîie, iar Juhani, Tuomas şi Aapo descărcară puştile la un semn. Căluţii cei iuţi se ridicară în două picioare în faţa căruţei, juncanele săriră speriate care-ncotro. Dar nici unul din conducători n-a lăsat să-i scape căpestrele din mînă, nici Simeoni, nici Timo, şi cu atît mai puţin Eero. Scrîşnind din dinţi, ţineau strîns animalele care aproape îi tîrau după ele, înălţînd vîrtejuri de praf uscat pe cîmp. În sfîrşit, juncanele se potoliră şi fură readuse în convoi de stăpînii lor. Ceata coborî povîrnişul şi, după ce dispăru un moment în adîncitura poienii, se ivi din nou urcînd dealul rîpos şi-şi făcu intrarea pe poarta împrejmuirii. Mikko rîcîia coardele cu toată puterea, cei doi cîini alergau de colo

pînă colo, nebuni de bucurie, la lătrăturile lor răspundea schelălăitul pierit al javrei slăbănoage a tăbăcarului, care șchiopăta în jurul casei, tremurînd, într-o stare jalnică. Tărăboiul ăsta scoase pe pajiștea înclinată și bolovănoasă pe toți oamenii din Jukola. La apariția regimentului din Rajamäki, copiii se refugiară în casă țipînd înspăimîntați și se ascunseră care unde putu, sub învelitoarea patului, pe cuptor, sau printre buștenii care se rostogoleau. Potaia, speriată și ea din aceleași pricini, amuți dintr-o dată și se ghemui sub bancă, cu coada-ntre picioare. Curtea se umplu de mișcare și de zgomot. Strigătele oamenilor, lătratul cîinilor, mugetul vacilor, mîrîitul taurului rotofei și scîrțîitul ascuțit al viorii răsunară din plin, cînd alaiul pătrunse în ograda fermei. Crivățul scutura vîjîind pinii stufoși. Frații, cu inima copleșită de o sfîrșeală plăcută, se duseră să dea binețe oamenilor de la fermă, în curtea dragii și bătrînei lor locuințe. După ce și-au strîns mîinile, după ce s-au îngrijit de vite și au terminat cu descărcarea, toată lumea s-a adunat în cuprinzătoarea încăpere a Jukolei.

Dascălul a pornit spre Toukola, împreună cu Aapo, ca să poftească la sărbătorirea împăcării și a prieteniei pe cei ce de atîta vreme se țineau pe picior de dușmănie și de ură cu frații. După ce, în cuvinte alese, rostite de dascăl, au arătat bărbaților și femeilor din vecinătate rostul venirii lor, se întoarseră în pripă ca să dea celorlalți o mînă de ajutor în pregătirea petrecerii. Au golit podeaua odăii celei mari, pe care au orînduit-o cît mai primitor ; au înșirat pe masă oale mari, pline cu bere spumoasă, în timp ce sprintena Venla se învîrtea în jurul cuptorului împreună cu maică-sa. Fumul focului se rosto-

golea ca un nor sub bîrnele înnegrite ale tavanului, boabele de cafea proaspăt prăjite se sfărîmau pîrîind între dinții rîșniței, ibricul de cafea al tăbăcăresei clocotea pe jeratic. Unii măturau curtea, alții cărau lemne din magazie în odaie, sau tăiau ramuri ca să le aştearnă pe podea ; era treabă pentru fiecare. Bine dispus, Mikko se instalase pe banca cealaltă, la fereastră, și ciupea din cînd în cînd coardele viorii.

Dar ce-o fi avînd de spus băbuța din Männistö lui Juhani, de șușotesc în tindă cu atîta stăruință ? Și pentru ce Juhani o ascultă nemișcat, cu ochii în gol, ca în fața tribunalului ? Bătrîna îi dă să înțeleagă, mai pe ocolite, că din partea ei n-ar mai vedea nici o stavilă între inima flăcăului și aceea a Venlei. Flăcăul a rămas pironit pe loc, oftează, asudă, suflă din greu, se scarpină-n cap și pînă la urmă cere un răgaz să se gîndească. Bătrîna se îndepărtează cu fața strălucitoare. Juhani iese-n curte, nu-și mai găsește locul, se-nvîrteşte de colo pînă colo, fără rost. Se duce-n dosul casei, se plimbă-n sus și-n jos, asudă iar, iar oftează, i se urcă sîngele-n obraz, fumează, se scarpină la ceafă cu îndîrjire. Apoi dă năvală în tindă, deschide ușa scîrțîitoare a odăii și spune cu o voce întretăiată, plîngînd aproape : „Domnule dascăl, sînteți bun să veniți o clipă aici, în colțul ăsta ? Și tu, Aapo, vino și tu, frățioare."

Amîndoi i-au ascultat rugămintea și au răspuns la chemare. Și iată-i acum pe cîteșitrei, rezemați de zidul casei, și cîntărind treaba despre care le-a vorbit Juhani. S-au gîndit, au dezbătut și s-a hotărît că Juhani o va lua pe Venla, care — nici nu mai încape vorbă — e fată bună.

Atunci Juhani, îmbărbătat, dădu buzna în casă, o apucă pe Venla de mînă şi-i zise : „S-a făcut !"

Venla se sclifosi un pic, plecă ochii-n jos, zîmbi, dar îşi lăsă mînuţa în palma aspră a lui Juhani. Încîntată, fericită, bătrîna le dădu binecuvîntarea ; iar dascălul le ură fericire şi belşug şi le aminti, într-o scurtă cuvîntare, îndatoririle căsniciei.

Juhani fiind acum logodit, dragostea cea veche i se aprinse iar în piept. Dar bietul om, neîndemînatic, răsuflă greu, îl trec năduşelile, uitîndu-se din cînd în cînd pe furiş la viitoarea lui mireasă. Deodată iese din casă ; vrea să se uite dacă pasc caii ; zăreşte doi mînji din gospodăria de la Jukola. Se uită lung la ei şi parcă nu-i mai vede : ar fi luat drept cai şi doi cocori care stăteau în marginea pajiştii. Toate gîndurile-i sînt numai la logodnica lui şi parcă nu îndrăzneşte să creadă că o să fie a lui. I se pare că trăieşte o zi de basm. Porneşte iar spre casă, nerăbdător să mai vadă chipul Venlei. Merge cu paşi mari, aude departe din poiană pe Mikko cîntînd o polcă îndrăcită ; gura i se strîmbă, în ochi i se adună o lacrimă pe care o striveşte cu pumnul lui noduros ; are impresia că pluteşte într-o fericire dumnezeiască. Ajuns în curte, nici nu vede pe cei doi gemeni ai lui Mikko ce-i trec pe dinainte călărind pe două beţe, nici pe „Ciuboţica" cea mucoasă, care îşi mînă căruciorul de colo pînă colo în prag. Intră cu pas hotărît şi-n ochi îi joacă o mulţumire ciudată, o gravă solemnitate.

Flăcăii din Toukola urcă în cete dealul Jukolei. Cu luleaua în colţul gurii, ei se opresc în grupuri mici între grajd şi magazie, se uită pe rînd la sanie, la căruţe şi la brişca pe care tăbăcarul o

cumpărase la tîrgul din oraş. Se mişcă încoace şi-ncolo, cercetează, vorbesc un timp oarecare şi de bine şi de rău, apoi se-ndreaptă alene, unul după altul, prin mijlocul curţii, spre casă. Unii se reazemă de zidul casei, de o parte şi de alta a scării, alţii se urcă în pridvor, de unde se aude mai bine frămîntarea dinăuntru. Dar uşa se deschide şi apare Aapo, care pofteşte musafirii în casă.

Tinerii intră în încăpere şi se strîng la un loc, în stînga, între sobă şi fereastra de pe latură, serioşi, cu şapca în dreptul buzelor. Aapeli din Kissala e şi el de faţă şi trage cu ochiul spre intrare ; nici Eero din Kuninkala nu lipseşte, numai că stă cu privirea înfiptă în podea. Mikko, cu vioara lui, şi-a făcut loc, nu departe de ei, lîngă fereastră ; îşi morfoleşte o rămăşiţă de trabuc în colţul gurii şi scuipă. „Ciuboţica", pe care tăticul ei o iubeşte ca pe lumina ochilor, se lipeşte de genunchiul lui. Dascălul stă în picioare lîngă masă, încruntat, cu bastonul în mînă şi îşi pregăteşte un discurs care să înduioşeze. Îşi drege glasul şi-şi mîngîie într-una bărbia, cu degetul cel mare şi cu arătătorul. Îşi cîntăreşte din ochi ascultătorii, o privire necruţătoare la dreapta către cei din Toukola, o privire necruţătoare la stînga, unde fraţii, înghesuiţi unul în altul între masă şi fereastra dinspre miazănoapte, nu-şi ridică ochii din podea. Neamul tăbăcarului, băbuţa din Männistö cu fata lîngă ea, şi Kaisa, care cu obrazul ei arămiu şi cu tabacherea-n mînă se leagănă pe o bancă, s-au adunat în jurul cuptorului. Poşidicii din Rajamäki s-au vîrît în colţul dintre cămin şi uşă, cocoţaţi pe butucul de spart lemne şi pe saca. Se uită prostiţi la adunarea asta tăcută din odaia cea mare a Jukolei.

Dascălul e tot lîngă masă, în picioare. Mut, grav, își mai scarpină o dată bărbia, în sfîrșit, cascâ gura, dar nu dă încă drumul la cuvinte; își drege doar glasul. Aruncă încă o dată o privire tăioasă la dreapta, încă una la stînga, își schimonosește fața parcă ar mesteca frunze de pelin, apoi își începe cuvîntarea.

— Satana! — care dă tîrcoale peste tot ca un leu ce rage și-și împrăștie veninul pe pămînt — a aprins în inimile vecinilor ăstora flacăra urii și a vrăjmășiei. La început ea licărea abia, sub buruieni; dar deodată a izbucnit și s-a ridicat ca focul cel cumplit, ce mistuie pădurile. La început era cît țînțarul de mică, dar a crescut și s-a făcut cît armăsarul și a întunecat lumina cerului cu fumul ei înecăcios. Diavolul blestemat s-a dezlănțuit. S-au aruncat unii asupra altora cu pumnii încleștați și, după o încăierare cîinoasă, s-au despărțit cu obrajii învinețiți, cu răni respingătoare, cu capete sparte. Cîtă întristare! Cerul a oftat, dealurile și văile au oftat, animalele necuvîntătoare și lipsite de judecată s-au tînguit de jale, și numai întunecimile și iadul s-au bucurat. Oamenii cuminți își ziceau, clătinînd din cap: „În curînd o s-auzim zăngănit de lanțuri, nuielele o să șuiere prin aer și oameni tineri vor fi luați din scumpa lor țară a strămoșilor și porniți spre munții înghețați ai Siberiei". Mulți oameni au gîndit așa, dar au gîndit rău, lăudat fie numele Domnului Dumnezeului nostru Sabaoth!

Luînd o hotărîre neașteptată, frații fugiră de vecinătatea oamenilor, se înstrăinară de lumea satului, de obștea parohiei. S-au retras în umbra codrilor, și-atunci oamenii și-au zis: „Acum o s-ajungă bandiți, hoți de drumul mare, șapte tîlhari înrăiți și setoși de sînge, rătăcind prin pă-

durile Finlandei !" Dar — Dumnezeul nostru Sabaoth fie preamărit și lăudat — ei au făcut ca acestor proroci mincinoși să li se lungească nasul de un cot. Diavolul să fi fost cel ce i-a împins pe frați în adîncurile pădurii, cum a îndemnat odinioară pe pastorul din Tuusula, sau voința Cerului i-o fi mînat în pustiu, ca pe Ioan Botezătorul ? Lucrul acesta n-am de gînd să-l lămuresc acum. Dar și acolo Diavolul a folosit împotriva lor toate ispitele lui rele, ca să-i facă s-alunece pe drumul pierzaniei. I-a amăgit cu otrava rachiului și a altor băuturi scumpe. Și, după cum singuri ne-au mărturisit, i-a ridicat în înălțimi amețitoare, într-o clădire neobișnuită, un turn din piele de cizmă, le-a arătat de-acolo jumătatea globului pămîntesc, unde n-au văzut decît o învălmășeală nebunească și bietele lor minți erau gata să-și piardă dreapta judecată. Ăsta a fost gîndul Diavolului, dar uneltirile lui i s-au întors împotrivă și flăcăii au apucat-o la timp pe drumul cel bun. Porniră atunci la o luptă anevoioasă, începură un război necruțător împotriva firii lor nărăvașe, împotriva lenei, adînc înrădăcinate în ființa lor, se luptară cu pămîntul sterp și nemilos, cu mlaștinile reci și învinseră tot și toate, mulțumită hotărîrii lor neclintite, voinței lor și ajutorului dat de Domnul nostru Sabaoth. Aleluia !

Iată-i acum întorși în mijlocul lumii și, departe de a fi tîlhari, sînt, dimpotrivă, niște oameni de ispravă. Sosesc cu chiote vesele de bucurie, în căruța lor trasă voinicește de doi căluți tineri și semeți, în urma lor pășesc mugind două vaci grase și un taur năbădăios cu capul pătrat. Așa se-ntorc ei acasă, nu din ascunzișuri de tîlhari, ci din noua gospodărie pe care și-au înfiripat-o din

nimic, prin puterea brațelor lor, sus, pe mîndrul Impivaara. Aleluia! Prin ei, Dumnezeul Sabaoth s-a umplut de glorie, iar încornoratul de Satan din iad s-a acoperit de rușine.

Iată-i din nou printre noi pe acești omeni vrednici de laudă ; și acum, ei întind vrăjmașilor de pe vremuri o mînă împăciuitoare. Iar vouă, cinstiți locuitori din Toukola, nu vă mai este îngăduit să vă sfiiți de a socoti prieteni pe frații din Jukola. Căci ei sînt acum învăluiți în lumina bunului renume, care a luat locul noroiului înjositor al disprețului. Primiți deci cu dragă inimă paharul spumos al bunei învoiri, nu-i lăsați să stea cu mîna întinsă, dacă sînteți dornici să alungați supărări viitoare. Priviți, soarele coboară trimițînd priviri blînde și mîngîietoare spre curcubeul ce s-a înălțat înspre apus. S-o știți de la mine, e semnul învoirii Celui de Sus, care îndeamnă stăruitor pe dușmanii de altădată să se unească într-o împăcare frățească, făcînd să răsune astfel pe obrajii mînjiți ai celui rău și ai slujitorilor lui o palmă cum nu s-a mai auzit. Este voința lui Dumnezeu și este și dorința mea. Cel ce nu-și va pleca urechea și nu-și va înmuia inima la vorbele mele să fie afurisit, Maranatha ! și diavolii să-l perpelească în iad ! Ascultă-mă, Sabaoth, ascultă-mă Dumnezeule din cer, ossană !

Așa cuvîntă dascălul și o emoție puternică cuprinse pe femei. Nevasta tăbăcarului, băbuța din Männistö, sprintena Venla și Kaisa cu fața negricioasă izbucniră în plînsete de nestăpînit ; se auzea ca un fel de pleoscăit asemenea zgomotului pe care-l face o pînză de in nouă cînd o limpezește spălătoreasa în apa hîrdăului. Tinerii din Toukola și cei din Jukola se apropiară și-și strînseră mîinile în semn de împăcare. Se încheie o

pace pornită din inimă, sinceră și trainică, deși se priveau cu un aer stingherit și-și strînseră mîinile cu asprime. Dascălul privi scena cu un zîmbet de mulțumire ; luase loc în capul mesei, cu o oală de bere în față și cu o ceașcă de punci fumegînd alături. Berea făcea înconjurul odăii în ulcele albe de lemn, trecea din om în om, apoi din femeie în femeie. O ceată de fete din Toukola veniseră și ele la petrecere și vrednica Venla le oferise cafea, în timp ce fetele șopteau între ele adunate pe lîngă cuptor și în jurul butucului de spart lemne. Ele nu primeau ceașca de cafea cu una, cu două ; proaspăta logodnică trebuia să stăruie cu îndărătnicie de cîteva ori. Mikko nu era nici el lăsat uitării în seara asta ; i s-a dat bere și rachiu din plin, ca să-și ude beregata lui de cîntăreț. Se apucă în sfîrșit să scuipe cu nădejde pe cuiele viorii, ca să-și acordeze instrumentul de atîtea ori cîrpăcit. Apoi dădu drumul unui cadril suedez de toată frumusețea. Dar băgînd de seamă peste cîteva clipe că nimeni nu se mișcă pe podea, întrerupse melodia și porni o polcă vioaie și săltăreață. O cîntă multă vreme cu simțire, dar nici o pereche nu se încumetă să deschidă balul. Bietul lăutar plesnea de ciudă ; lăsă arcușul și începu să ciupească coardele viorii, sugîndu-și trabucul și scuipînd.

Oamenii ședeau în tăcere. Aapo se afla lîngă fereastra din fund, de unde i se scurgeau ochii din cînd în cînd după o oacheșă tînără și drăguță, rotundă la față și cu ochii albaștri, care șușotea cu Venla, și ale cărei buze subțiri erau numai nevinovăție și modestie. Aapo o cerceta cu interes și-și bătea capul să-și amintească numele fetei. În cele din urmă se adresă dascălului, făcîndu-i semn cu cotul, iar acesta-i răspunse pe loc :

„E Hinrika din Konkkala". Chipul lui Aapo se lumină deodată și-i spuse imediat lui Mikko: „Zi-i un cadril". Mikko apucă iar vioara și Aapo se apropie de fata cea sfioasă din Konkkala, ca să-o roage să joace împreună. Ea îl urmă puțin cam încurcată, zîmbind și roșindu-se toată, și se așeză alături de el. Se alcătuiră și alte perechi și, în sfîrșit, în odaia încăpătoare s-a putut danța cadrilul, în sunetul viorii lui Mikko. Flăcările focului jucau potolite, făclia tremura în lăcașul ei, scîndurile late ale dușumelei se-ndoiau sub pașii dănțuitorilor care se-nvîrteau serioși, fără un zîmbet, într-o tăcere solemnă.

Dascălul era tot la masă, unde sorbise cu plăcere două cești de punci și trei ulcele de băutură rece. Stătea cu coatele pe masă și privea zîmbind cum petrece tineretul; obrajii începuseră să i se îmbujoreze. Cînd, în sfîrșit, cadrilul care nu mai contenea se opri, el se ridică și spuse că trebuie să plece. După ce dădu pe gît și paharul de plecare, și după ce rosti un scurt discurs de despărțire, părăsi ferma mulțumind gazdelor. Nici n-a vrut s-audă de trăsurica ce i s-a oferit cu stăruință, și o porni pe jos cu bastonul în mînă. Juhani îl însoți de-a lungul curții, grăbindu-se să-i deschidă poarta cea veche și cam șubrezită a Jukolei. Împăciuitor, cu vază, dascălul se opri cîteva clipe în poartă, ridică ochii spre cerul plin de stele și schimbă cu Juhani păreri despre vînt și despre vreme. Apoi își luă rămas bun, iar Juhani făcu o plecăciune adîncă, riciind pămîntul cu piciorul, astfel încît nisipul și pietricelele se izbiră de zidul grajdului; după care se-ntoarse în mijlocul veselei adunări, zicîndu-și în sine: „A făcut o treabă bună!" Cu bastonul în mînă, cu tichia lui neagră pe cap, dascălul se apropia feri-

cit de locuinţa lui din apropierea bisericii, cu obrajii înroşiţi ca doi trandafiri.

În odaia de la Jukola, zumzetul bucuriei şi al balului creştea din ceas în ceas, ca să se schimbe într-o voioşie gălăgioasă. Se danţa cînd un cadril, cînd o polcă îndrăcită. Danţurile se ţineau lanţ, aproape fără-ntrerupere; picioarele pisau duşumeaua, bîrnele trainice se-ndoiau sub călcîiele tinerilor. Focul ardea într-una vesel, vioara lui Mikko scîrţîia într-una vesel; scîrţîia de făcea să geamă acoperişul şi să tremure grinzile afumate. Berea spumoasă trecea roată printre bărbaţi, cafeaua fumegîndă printre femei, iar Kaisa desluşea în drojdia cafelei că fraţii vor trăi zile fericite pînă la mormînt.

Aşa s-a petrecut cu voioşie ziua întoarcerii la Jukola, aşa s-a băut paharul împăcării din ulcele acoperite de spumă, fără să plece nimeni pînă în faptul dimineţii.

CAPITOLUL XIV

Aproape zece ani s-au scurs de cînd frații au pribegit în singurătatea de pe Impivaara, prefăcută acum într-o moșie bogată. Jukola, pusă pe drum sănătos de șapte bărbați vînjoși, a ajuns în curînd o fermă tot atît de prosperă, poate ceva mai arătoasă. Vechea proprietate a familiei a fost împărțită în două : Juhani gospodărea Jukola strămoșească, primele pămînturi de baștină, iar Aapo primise cealaltă jumătate, o moșioară tot atît de rodnică, vecină cu cea dintîi. De asemenea, Impivaara a fost despărțită în două bunuri, care au fost lăsate prin înțelegere comună în seama lui Tuomas și Lauri. Lui Timo i s-a dat moșioara din Kekkuri și lui Eero cea din Vuohenkalma, pe care le vor stăpîni în deplină proprietate, ei și copiii lor pînă la moarte, fără nici un fel de sarcină. Toți se însurară, afară de Simeoni, căruia nu-i ardea nici de nevastă, nici de moșie, și care se hotărî să rămîie la Jukola, să îmbătrînească pe lîngă ai lui Juhani în calitate de unchi. Se mai poate spune

despre ei că au trăit și au muncit ca oameni înconjurați de stimă, fiecare la locul său, iar săracul nu pleca niciodată de la ei cu mîna goală, și fără să binecuvînteze gospodăriile fraților. Toți se lepădaseră cu desăvîrșire de rachiul care-ți ia mințile, în afară de Simeoni și de Timo. Pe cuviosul Simeoni îl puteai vedea uneori împleticindu-se pe cărările amețitoare ale beției; tot așa și pe Timo, dar mult mai rar, cel mult o dată sau de două ori pe an.

La moartea asesorului Mäkelä, cine i-a luat locul? Aapo din Jukola, omul bunei înțelegeri și al dreptății. Iar cînd își luă drumul de pe lumea asta bătrînul comisar, cine îi urmă în slubă? Eero din Vuohenkalma, om îndemînatic: știa să scrie și să citească, iar o dată pe săptămînă primea gazeta din Turku.

Juhani luă de nevastă pe Venla din Männistö, și zilele i se scurgeau plăcute alături de ea, cu toate că, la drept vorbind, se auzea uneori cîte o mică ciondăneală în casa lor. Pentru că Venla, care era desigur o foarte bună gospodină, era cam cicălitoare și cam certăreață. De multe ori, ceasuri întregi, trîntea și bufnea împotriva soțului său, un „derbedeu", o „bufniță", un „caraghios", cum avea obiceiul să-i zică. Dar și lui Juhani îi sărea țandăra din cînd în cînd și atunci tuna și fulgera și o poftea pe nevastă-sa, „poale lungi și minte scurtă", să-și închidă pliscul. Se pornea și el, lovea cu pumnul în masă și urla cît îl ținea gura. Venla se prefăcea atunci c-a băgat-o pe mînecă și tăcea, chihotea pe furiș cu hoțoaica de servitoare pe lîngă vatră, în timp ce Juhani bodogănea pe bancă și, adeseori cu lacrimi în ochi, se ridica împotriva lui Dum-

nezeu, care i-a dăruit o nevastă atît de înfiptă și de pricinașă și l-a legat atît de strîns de ea.

Într-o zi a ieșit un bucluc mare din pricina lui Aapeli din Karkkula, care, puțin cam făcut, în timp ce Juhani se ciorovăia cu nevastă-sa, s-a trîntit pe banca de lîngă zid și a avut nefericita idee să se amestece în sfada dintre soți, ținînd cu aprindere partea bărbatului. Juhani urla ca un sărit din minți și și-a făcut nevasta „moară hodorogită". Atunci nătîngul de Aapeli, crezînd că face bine, îi zise și el „diavoliță, fleoarță și otreapă". Juhani clipi de cîteva ori din ochi, se ridică înfricoșător ca un urs și se repezi la Aapeli, care pierit cu totul, fugi ca un iepure, urmărit fără cruțare de Juhani. Ușa se trînti, pridvorul și scara se clintiră din încheieturi, cîinii speriați intrară în cotețe cu coada-ntre picioare, scheunînd și urmărind cu urechile ciulite pe cei doi oameni ce se fugăreau printre bolovanii curții. Aapeli fugea țipînd ca din gură de șarpe, potrivnicul său alerga furios să-l prindă, iar odaia largă se umplea de hohotele de rîs ale Venlei și ale servitoarei. Juhani nu izbuti să puie mîna pe fugar și se-ntoarse din poartă, înjurînd și amenințînd c-o să-i frece el ridichea haimanalei din Karkkula, care nu știe să-și măsoare cuvintele. Cum intră pe ușă, trînti cu pumnul în masă, zicînd :

— Înjură-mă cît poftești pe mine, dar nu pe nevastă-mea. Muierea mea n-are pereche în toată țara Suediei.

Așa vorbi Juhani, umflîndu-se în pene. Și-n adevăr, o vorbă nu se putea spune despre Venla ca gospodină. E drept că-i plăcea cam mult cafeaua, ceea ce îi atrăgea mustrări repetate din partea bărbatului ; ea însă nu se prea sinchisea

și lăsa ibricul pîntecos să fiarbă mai departe. De altfel și Juhani era bucuros să primească din cînd în cînd cîte o ceașcă, din mîinile grăsuțe ale nevesti-si ; și de cîte ori se ducea la oraș, nu uita să cumpere pentru Venla lui o pungă de cafea și o căpățînă de zahăr.

Venla îi dărui soțului său copii sănătoși și frumoși. Dar, la început, lucrurile n-au mers chiar după cum ar fi vrut Juhani. Primul rod al iubirii sale a fost o fetiță cu ochi jucăuși, fapt care-l revoltă și-l întristă pe tată, amărît că cerul n-a vrut să-l blagoslovească cu un flăcău. Dar nădăjduia că dorința îi va fi împlinită rîndul viitor. Mai trecu un an, și începutul celui următor. Venla născu din nou, și iar fetiță. Cu un zîmbet dulceag pe buze, soacra aduse copilul învelit într-un cearșaf alb, ca să-l arate ursuzului părinte. Juhani, crezîndu-și visul împlinit, întrebă bucuros :

— Băiat sau fată ?

— Uită-te singur, răspunse mama soacră.

El se uită și izbucni numaidecît :

— Du-te la dracu, cu miorlăita ta cu tot !

Dar rămas singur, își zise imediat : „Dumnezeu să mi-o ocrotească și pe fetița asta !"

Trecu încă un an, și-apoi încă unul, și Venla aduse pe lume un băiat, un broscoi voinic, leit tat-su. Casa din Jukola s-a umplut atunci de veselie și de bucurie. Venla fu de-aci înainte și mai dragă soțului ei. Să le fi văzut acum pe femei căutînd un nume potrivit copilașului. Una voia să-l cheme Ranssi, alta Florentin, a treia voia să-i spuie Erik Translatus în timp ce Venla propunea Immanuel. Juhani se apropie atunci de patul Venlei și, ridicînd mîna-n sus, zise :

— Nu, Venla dragă, nu : o să-i spunem Juhani !

Aşa că flăcăiaşul fu botezat cu acelaşi nume ca şi tatăl său şi ajunse marea slăbiciune a fericitului părinte, care-i zicea cînd „vrăbiuţa mea", cînd „corbul lui tăticu".

Viaţa în familia lui Juhani era asemenea unei zile senine şi calde de vară, arareori tulburată de o vijelie trecătoare. Norii îngrămădiţi se risipeau curînd şi se făcea iar timp frumos. Legăturile cu oamenii din sat şi cu vecinii nu erau însă chiar aşa de liniştite. Se iveau adesea zîzanii şi schimb de vorbe grele pentru fel de fel de pricini, pentru un gard căzut, pentru un cal scăpat, pentru cîte un porc fără juvăţ, pentru cîte şi mai cîte. Juhani era totdeauna gata să pună capăt gîlcevii prin lovituri de pumn, aşa că obrajii şi părul megieşilor lui erau veşnic în primejdie. De multe ori erau gata să pornească pe drumul spinos al judecăţii; dar Aapo, asesorul cuminte, venea să facă pe arbitrul şi potolea pe împricinaţi cu vorba lui împăciuitoare. De altfel, Juhani nu ţinea la supărare, mai cu seamă cînd îşi dădea seama că vina e de partea lui. Muncea fără preget la treburile moşiei şi ai lui n-aveau de ce să se plîngă de cum merg lucrurile la cîmp cu arăturile, cu strînsul fînului, sau cu doborîtul copacilor în pădure.

S-a întîmplat o dată, în vremea cositului, în poiana din Vehkala, aşezată în mijlocul unei păduri întunecoase de brazi, ca Juhani să aibă o purtare cumplită faţă de Dumnezeu şi de oameni. Fînul era greblat pe tot întinsul poienii şi cosaşii se îndreptau spre şopron să ia masa. Stăpînul văzu atunci cu groază nori grei şi aprinşi ca focul, plimbîndu-se ameninţători pe cer. În spatele şopronului se afla un trunchi retezat de mesteacăn. Fără să-l vadă cineva, Juhani căzu în ge-

nunchi lîngă el, rugînd pe Dumnezeu să-i apere de ploaie fînul gras și îmbălsămat. S-a rugat așa, în tăcere. Dar abia apucară oamenii să termine de mîncat și o vijelie zgomotoasă se porni de după vîrful brazilor, aducînd un potop de ploaie, însoțită de tunete și fulgere. Cît ai clipi din ochi, înainte de a se putea strînge o singură claie, tot fînul a fost înecat. Oamenii au fugit din poiană la adăpost sub șopron, cu greblele-n mînă, în timp ce Juhani, cătrănit de furie, înjura cumplit în curte, sub trăsnete și sub ploaie. Cerul răsuna de bubuituri și Juhani stătea afară, afurisind și lovindu-și mîna stîngă cu pumnul drept. Rostea blestem după blestem, aplecîndu-se de-o șchioapă ori de cîte ori cuvîntul „dracu" îi trecea pragul dinților ce scrîșneau. Cu ochii-n sus, răcnea într-una cu o voce dogită :

— Ce dracu caută cotigile astea de bălegar ale cerului, deasupra poienii mele !

De sub șopron, Venla îl ținea de rău :

— Nu mai urla, nu mai blestema așa, sac de păcate !

Fără să ia seama la mustrările ei, începu să zbiere și mai tare către norii siniștri, ca de păcură :

— Ba întreb al dracului : ăia din cer mai cară încă bălegar, cînd eu sînt la strînsul fînului ?

Sub șopron, femeile și fetele, auzind vorbele astea păcătoase, împreunară mîinile și înălțară spre Dumnezeu rugăciuni pentru iertarea mișelului.

Sub șopron se afla și tînăra și plăpînda Anna din Seunala, o fetiță sfioasă, ai cărei ochi străluceau ca două stele sub fruntea palidă și senină. Se spunea despre ea că adeseori are vedenii ciudate, în timpul cărora mintea ei rătăcește în

lăcaşurile luminoase ale fericiţilor întru Domnul, sau prin văile întunecate ale celor blestemaţi de pe unde povesteşte minunăţii. De multe ori a prezis copiilor din sat nenorociri şi flagele : războaie, foamete, molime şi chiar sfîrşitul lumii. Ce s-a întîmplat acum ? În timp ce Juhani zbiera pe cîmpia cosită, fecioara asta atît de sfioasă, de blîndă şi de tăcută, se repezi dintr-o dată afară, îngenunche pe pămîntul ud şi începu să se roage cu glas tare, aproape strigînd fără să-i pese de şiroaiele ploii, nici de fulgerele ce se-ncrucişau pe cer. Ea rugă pe Dumnezeu să fie îndurător cu păcătosul orbit şi să nu-l străpungă cu săgeata de foc a mîniei sale sfinte. Se ruga astfel cu ochii ridicaţi spre cer. O strălucire de miracol i se revărsa din ochi şi o lumină cerească îi mîngîia fruntea. Şi iată că Juhani tăcu ; tăcu, deşi arunca priviri rătăcite spre fată. Iar apoi, cînd socoti el că rugăminţile Annei se prelungesc peste măsură, o luă de mînă şi o aduse frumuşel sub şopron, zicîndu-i :

— Intră, fetiţo, intră, nu vezi că eşti udă pînă la piele ? N-am nevoie să se roage nimeni pentru mine.

Curînd, ploaia şi furtuna se potoliră, iar a doua zi, pe o căldură arzătoare, fînul a fost strîns şi adunat sub şopron. Dar stăpînul fîneţei nu se arăta de loc. Unde putea să fie ? Glasul tinerei fete din Seunala îi răsuna în urechi şi sufletul lui nu-şi mai găsea liniştea. De aceea, plecase dis-de-dimineaţă spre biserică, cuprins de gînduri negre. Se spovedi pastorului, spunîndu-i păcatul săvîrşit şi vorbele grele pe care le-a rostit împotriva lui Dumnezeu şi a Cerului. Pastorul începu prin a-l dojeni cu asprime, apoi îi spuse cuvinte de mîngîiere, aşa că, Juhani se-ntoarse

acasă cu sufletul împăcat. Dar după întîmplarea asta neplăcută din poiana de la Vehkala, s-au putut observa schimbări în purtarea și în firea lui : nu mai umbla decît cu o pălărie rotundă, gulerul redingotei se înălță de cîteva degete, iar coada i se scurtă, rămînînd din ea numai două pulpane scurte, așa cum poartă pietiștii[1] în unele părți ale Finlandei. Nu se mai arăta decît în costumul ăsta și se ducea la biserică din ce în ce mai des. Cu o seriozitate care bătea la la ochi, se așeza întotdeauna în același loc din biserică, lîngă un bătrîn din Härkämäki, și-și făcuse obicei să-și dreagă glasul la fel cu posacul său vecin. De aci înainte, furtunile erau tot mai rare în gospodăria din Jukola, iar zilele fratelui Juhani se scurgeau în liniște netulburată spre seara păcii din urmă.

Simeoni trăia ca un burlac în casa lui Juhani, unde-și găsea pîinea cea de toate zilele, și muncea neobosit din viul dimineții pînă seara tîrziu. Din firea lui era strîngător, nu risipea nimic, iar cu vîrsta devenea tot mai calic. Cu puterea de pătrundere a zgîrcitului, ochii lui urmăreau orice schimbări se petreceau la fermă în faptele și gesturile bărbaților, ori ale femeilor. A spus o dată o vorbă care, luată în derîdere, mai umblă și azi în gura oamenilor din părțile Jukolei și ale Toukolei. Într-o bună zi, se ocupa să cioplească la butuc, pentru Venla, o lopată de tras pîinea din cuptor. Oamenii mîncau în jurul mesei, scoțînd una după alta chiftelele de porc dintr-o cratiță mare. Simeoni le spuse la toți, în față :

---

[1] Adepți ai pietismului, doctrină religioasă protestantă, răspîndită în special în Germania.

— Încearcă să pui o chifteluță cît de mică pe un coltuc mare de pîine, să vezi cum te saturi.

Așa le spuse, iar bărbații și femeile izbucniră în rîs. Juhani însuși, după ce a zîmbit și el, a găsit de cuviință să-și dojenească fratele pentru cărpănoșenia lui nemăsurată. Dar Simeoni îi răspunse :

— Eu vă îndemn spre cumpătare și vă previn să nu trăiți numai pentru burtă, că e mare păcat, păcat de moarte... Cine este zgîrcit peste măsură, zgîrcitul zgîrciților ? Nu eu, ci Kalle din Kuninkala, care simțind că i se apropie sfîrșitul, s-a dus să-și fabrice singur rachiul pentru înmormîntare, așa ros de oftică cum era. Fiindcă se știa cel mai iscusit în fiertul rachiului, din tot satul. Din grăunțe puține, el știa să scoată rachiu mult și bun. Și de astă dată făcu la fel. În pridvorul înghețat al saunei, nenorocitul de zgîrie-brînză a stat să-și păzească alambicul, tușind să-și rupă pieptul, cu nasul ascuțit ca o andrea și cu ochii ieșiți din cap ca cepele. A stat lîngă cazan pînă s-au cărat ploștile cu rachiu. Apoi a plecat tîrîndu-și picioarele, s-a cățărat pe scară în pridvor, din pridvor în odaie, s-a vîrît în pat, și peste cîteva ore era rece. Asta numesc eu, oameni buni, zgîrcenie ; zgîrcenia care nu se lasă de om nici pe marginea gropii : asta este o calicie împotriva firii.

Așa se apăra Simeoni, fără să recunoască vreodată că-și mănîncă de sub unghie. Se bucura de mare trecere pe lîngă Venla și pe lîngă bărbatu-său, pentru că era un păzitor credincios și de nădejde, pe mîna căruia puteai lăsa gospodăria fără nici o grijă, cînd erai nevoit să lipsești.

Astfel își ducea zilele Simeoni în cuibul lui bătrînesc, la Jukola strămoșească. Muncea cu în-

dîrjire şi păzea toate cu străşnicie, urmărind cu ochi grijulii întreaga frămîntare de la fermă, atît în curte, cît şi pe ogoare. Erau totuşi momente cînd nu-l mai preocupa nimic din ce se-ntîmplă pe lume, şi anume cînd se întorcea din sat beat turtă, bine dispus, vorbind în gura mare, mergînd pe trei cărări în lungul şi-n latul odăii, spre marea veselie a celor mici ca şi a celor mari de la fermă. A doua zi, însă, îşi simţea trupul şi sufletul bolnav. Oftînd, cu mîinile împreunate, se lungea pe pietrele înnegrite ale cuptorului şi sufletul îi era muncit de o căinţă amară. S-a întîmplat însă ceva care făcu să se rărească mult clipele scurte de beţie şi zilele lungi de căinţă : Juhani îi făcu un dar măreţ, cumpărat de la oraş : o Biblie mare, legată foarte frumos şi care atîrna vreo zece ocale. Mare a fost bucuria şi încîntarea lui Simeoni, care nu mai ştia cum să mulţumească fratelui său şi să-i aducă laude pentru această faptă bună. De aci înainte, puterea de ademenire a păhărelului de rachiu slăbi cu totul.

Aapo îngrijea cealaltă jumătate a fermei, care fu botezată Jukola lui Aapo, şi ale cărei clădiri se găseau la cîteva sute de paşi de ferma lui Juhani. El se însurase cu Hinrika din Konkkala, o femeie îndemînatică, plăcută şi demnă de laudă. Era gospodină neobosită şi soţie drăgăstoasă, aşa că Aapo era foarte mulţumit de ea, deşi socotea că din cînd în cînd e bine să-i dea sfaturi şi îndemnuri de mare însemnătate pentru gospodăria casei, pe tonul şi cu aerul unui învăţător de şcoală. Nevastă-sa îl asculta fără să scoată un cuvînt, sau se pornea pe rîs, cu ochii pe jumătate închişi, un rîs sincer şi plin de voie bună. Jupîn Aapo era gata oricînd să dea lecţii slu-

gilor, mici şi mari, cînd i se părea lui c-a văzut în lucrul lor ceva ce nu e cum se cuvinte. Astfel, într-o zi, cea mai în vîrstă dintre servitoarele fermei a mîncat o papară zdravănă, în timp ce mătura prin casă. Aapo găsind că face prea mult praf şi că lasă gunoi prin colţuri, se supără foc şi, după ce i-a luat mătura din mînă, a început el să măture cu multă îndemînare, din fundul încăperii spre uşă. Cînd ajunse spre mijlocul odăii, trecu din nou mătura bietei fete, zicîndu-i :

— Aşa trebuie să măture o servitoare vrednică.

Atunci, nevastă-sa, care urmărise cele petrecute şi văzuse pe Aapo cu mătura-n mînă, dădu drumul rîsului său nevinovat şi plin de graţie, clipind din ochi şi aplecîndu-se înainte, cu mîinile pe genunchi. Îndată ce a scăpat de servitoare, Aapo aruncă soţiei sale o aspră privire de dezaprobare. Cu toate astea, el ştia să se poarte cu slujnicele şi cu argaţii. Era drept şi nu le cerea niciodată prea mult. De aceea toţi se întreceau în a-i aduce laude.

El mai îndeplinea şi funcţia de tămăduitor, atît cît o deprinsese dintr-o veche carte de medicină, pe care avea obiceiul s-o buchisească într-una. Obţinea de multe ori rezultate bune cu leacurile lui, dintre care unele erau născocite de el şi preparate din buruieni. I' se dusese faima pentru priceperea lui în vindecarea pecinginii, a durerilor de pîntece, a ameţelilor, a junghiurilor şi a rîii ; şi-n afară de asta, se pricepea ca nimeni altul să tragă : mulţi oameni au ieşit înzdrăveniţi din mîinile lui. Adesea izbutea să vindece durerile de burtă, arsurile şi înţepăturile numai prin frecări meşteşugite. Şi cum suferinţa nu cunoaşte nici legi, nici datini, s-a întîmplat o dată,

apoi iar s-a mai întîmplat ca o femeie să vie la el, să se lungească pe laviță și să se lase frămîntată de miinile lui Aapo, pentru că simțea în tot trupul tulburări și fierbințeli neîntrerupte.

Aapo își împlinea conștiincios și treburile lui de asesor. Liniștit, cu multă răbdare, ședea pe bancă în sala cea mare a tribunalului și urmărea cu grijă desfășurarea pricinilor, ducînd mîna la ureche ca să audă mai bine. Stătea acolo cu capul sus, plin de bărbăție și, din cînd în cînd, un zîmbet ușor îi înflorea pe buze, în semn de înțelegere. Judecata lui era întotdeauna înțeleaptă, nepărtinitoare și dreaptă. Știa și judecătorul și asculta cu răbdare cuvîntările ceva cam lungi, pe care Aapo le ținea cu mîna întinsă înainte, cînd își spunea părerea în cutare și cutare împrejurare.

Așa și-a trăit viața tihnit, în ferma lui, ca un țăran de ispravă, ca un bun părinte pentru copiii lui sănătoși.

Impivaara numărul unu era stăpînită de Tuomas, om voinic, plin de viață, cu spinare zdravănă. Unde s-ar fi găsit un năzdrăvan atît de îndrăzneț încît să înfrunte pe stăpînul creștetului Impivaarei ? Puterea lui era nemăsurată, toată ființa lui respira vigoare și tărie ; fără gălăgie, fără tămbălău, își vedea de treburile fermei, dar nu uita să învețe și să îndrume pe căile Domnului, atît pe ai lui de acasă, cît și pe cei de pe ogoare. Dintre toți frații, el era cel mai darnic, milos și bun întotdeauna cu nenorociții loviți de soartă. Nu întreba niciodată, nu răscolea pricina sau izvorul mizeriei bietului om. Fără să dojenească vreodată pe cel ajuns să-ntindă mîna din pricina propriilor lui greșeli, le dădea la toți,

fără alegere, pentru că se gîndea: „Este un nenorocit, oricum!"

I se făcea milă mai ales de copilițele nevoiașe care umblau după pomană, la vîrsta lor fragedă, cu inima strînsă de frică și cu priviri sfioase. Pe două din aceste ființe fără căpătîi le luase sub ocrotirea lui și le creștea și le iubea cu aceeași căldură ca pe copiii lui adevărați; copii avea o droaie, însă toți erau băieți și toți erau sănătoși.

Luase de nevastă pe singura fiică a lui Härkämäki, o femeie cucernică și serioasă, potrivită să fie tovarășă de viață uriașului cu inimă bună de pe Impivaara. Felul ei de a fi, înfățișarea ei erau impunătoare, fiind în același timp foarte vrednică, liniștită și blîndă; avea pieptul plin de cosițe aurii ca inul care îi ieșeau de sub basmaua albă cu pătrățele roșii și-i jucau cu gingășie, pe umerii voinici. Pacea îi stăpînea veșnic fruntea senină și inima-i era pătrunsă de frica lui Dumnezeu, o frică adîncă și sinceră. Ea era stăpîna Impivaarei, stăpînă care se pricepea să dea o creștere sănătoasă copiilor ei, ca și fetelor luate de suflet. Nu o dată, ochii ei blînzi și iubitori se opreau visători asupra plăpîndei orfane fără sprijin, care-i trecuse într-o zi pragul casei.

Așa se scurgeau liniștite zilele lui Tuomas, apropiindu-se de și mai liniștitul port al mormîntului. Adesea se compară viața omului cu un torent, dar eu aș vrea să asemuiesc existența lui Tuomas, de cînd a luat în stăpînire Impivaara și pînă cînd a închis ochii, cu un fluviu lat, ce coboară liniștit și măreț spre Oceanul nesfîrșit și veșnic.

La două-trei bătăi de pușcă de casa lui Tuomas, spre răsărit, se ridică pe o cîmpie gospo-

dăria cea nouă a lui Lauri. Ea cuprinde cealaltă jumătate a Impivaarei, care a fost denumită Laurila. Aci locuia omul acesta tăcut, cultivîndu-și cu grijă pămînturile, lucrînd cu rîvnă pe ogoare, dar mai cu plăcere ostenind prin păduri și pe bălți.

El se însurase cu una din gemenele lui Kuokkala în timp ce cealaltă fusese dată după Timo și era acum stăpîna fermei din Kekkuri. Era o femeie și jumătate nevasta lui Lauri ! O țărancă bondocuță, cu pieptul mare. Vocea ei pătrunzătoare se auzea pînă departe, ca sunetul unui clarinet dogit, mai ales cînd își lua la rost bărbatul. În această împrejurare, ochii ei căprui-închis aruncau flăcări.

Fără să se sinchisească cîtuși de puțin, Lauri tăcea și cioplea mai departe bucata de lemn, oricît ar fi strigat vajnica lui muiere, dezlănțuită ca un uragan. Și asta o scotea și mai mult din fire pe nevastă-sa, care-și descărca veninul cu și mai multă înfocare. Se întîmpla cîteodată ca și bărbatul să-și iasă din răbdări și atunci nu era prea cuminte să-l înfrunți. Soția lui tăcea chitic dintr-o dată, dispărea cît ai clipi din ochi și se ascundea în staul, sau prin cine știe ce ungher ascuns al tindei. Stătea pitită acolo cîteva clipe, se uita pe furiș să vadă cum stau lucrurile și trăgea cu urechea să știe cum se desfășoară în casă furtuna pe care ea o dezlănțuise. Și nu ieșea la iveală pînă nu se potolea bărbatu-său. Dar foarte rar se-ntîmpla să-l vezi pe liniștitul Lauri atît de supărat. De obicei, cînd pe scumpa lui nevestică o apucau năbădăile, cînd trîntea și bufnea mai cu foc, el lua drumul pădurii, cu luleaua între dinți și cu toporul sub braț, ca să caute lemne de cioplit, crescături de pe copaci, sau scoarță

pentru papuci. Și lungea cît mai mult hoinăreala asta, îi plăcea să scotocească, să vadă, să stea pe gînduri. Mult după ce apunea soarele, cînd firea toată se odihnea, pornea și el spre casă, în lumina dulce a serilor de vară, ducînd pe umeri o grămadă zdravănă de rădăcini, crăci răsucite și scoarță de copac.

Pe cînd se întorcea acasă, i se întîmpla adeseori să se întîlnească cu taurul lui îndesat, cu Hälli cel cu ceafa lată, care, îndemnat spre sat de dorințe înflăcărate, o pornise în amurg pe drumul bolovănos și îl întîmpina cu priviri furioase. Se ciocneau două voinți dîrze, dar Lauri, răstindu-se la taur cu o voce aspră și amenințîndu-l cu coada toporului, izbutea să silească animalul încăpățînat să se întoarcă din drum. Și porneau împreună spre Laurila, Hälli înainte și stăpînul după el. Taurul mai încerca să cotească la dreapta, dar Lauri îl amenința numaidecît din dreapta cu toporul. Apoi își încerca norocul la stînga. Lauri îl speria din stînga cu coada toporului, pînă cînd taurul se-mpăca cu gîndul că trebuie să se-ntoarcă acasă, descărcîndu-și pe nări pornirea pieptului său voinic.

Tăiau drumul prin curtea lui Tuomas. O servitoare auzea din pat un scîrțîit înăbușit pe prundișul șoselei și un tropăit de copite. „Cine-o fi, de nu se mai potolește nici noaptea?" își zicea somnoroasă femeia și se ridica să se uite pe fereastră. Arunca o privire afară și zărea pe vecin mergînd liniștit și serios în urma taurului. Animalul îndărătnic pășea în frunte. Stăpînul său venea după el și-l amenința, cînd și cînd, cu coada toporului, iar pe umăr ducea o legătură de lemne cioplite. Apoi dispăreau. Dar taurul, sîcîit și nemulțumit, deschidea gura și sco-

tea un muget de se cutremura dealul și făcea să răsune și cerul și pămîntul. Atunci Lauri îi zicea : „Lasă c-ai să vezi tu ! Te superi, ai ? Ha, ha ! Hoțomanule, ia să te-ntorci frumușel acasă. Ce te tot sucești și te răsucești ? Degeaba, nu se mai prind șiretlicurile astea. Știi prea bine !" Așa-i vorbea taurului, în drum spre casă ; acesta-i răspundea mugind un soi de marș semeț și înspăimîntător, care străbătea noaptea senină și ajungea pînă în satele îndepărtate.

După ce-l închidea bine pe Hälli în țarc, la un loc cu cireada fermei, Lauri intra în casă unde-l aștepta pe masă mîncarea sleită. Toată lumea era cufundată în somn adînc, în afară de stăpîna casei, care, furioasă, stătea de veghe în pat, așteptîndu-și bărbatul. După ce mînca, Lauri trecea în odaia de dormit unde o furtună năprasnică se pornea împotriva lui și-l izbea drept în față. Nevastă-sa țipa cît o ținea gura, făcîndu-l cu ou și cu oțet și afurisind „blestematele astea de hoinăreli fără rost prin singurătatea pădurii, ale unui țicnit de pierde-vară". Omul tăcea și-și vedea de-ale lui, se dezbrăca, își aprindea luleaua, și în sfîrșit se-ntindea în pat lîngă nevastă-sa, care nu mai isprăvea cu bodogănitul. După ce-și fuma pipa de nu mai rămînea decît scrum, o punea jos pe podea și își trăgea învelitoarea peste umeri, zicînd :

— Potolește-te, fă-ți rugăciunea și culcă-te o dată, pentru numele lui Dumnezeu, pînă nu se strică vremea !

Nevasta arțăgoasă tăcea, cu toate că inima-i dădea brînci să mai zică multe ; apoi, după ce-și trăgea furioasă cearșaful peste cap, adormea, iar bărbatu-său îi urma curînd pilda.

De multe ori, în timpul plimbărilor lui prelungite, care-l atrăgeau atît de mult pe Lauri, îl apuca noaptea în inima pădurii. Nu spunea nimănui o vorbă despre ce a văzut mai deosebit, mai surprinzător, mai ciudat. Numai duminica următoare, în timpul mesei de prînz, le povestea cîte ceva argaților.

S-a întîmplat o dată, după o astfel de plimbare îndelungată prin pădure, să rămîie mai adîncit ca de obicei în gînduri și cugetări. Nimeni nu putea ghici ce se petrece în mintea lui. Din zi în zi mai tăcut și mai ursuz, umbla de colo pînă colo pe ariile fermei, ocărînd oamenii cu răutate, ceea ce nu prea-i era în obicei. Un nor de gînduri adînci și care nu-l slăbeau de fel îi umbreau fruntea și privirile de om posac. Așa a fost o săptămînă încheiată. În sfîrșit veni duminica. Lauri și argații lui stăteau tăcuți în jurul mesei. În cele din urmă, stăpînul deschise gura și se adresă astfel slugilor lui :

— Am să vă povestesc ceva și am să vă rog să mă lămuriți voi, dacă puteți. Acum cinci zile, urcam povîrnișul neted al poienii din Koivisto, pe care se așternuse un strat subțire de zăpadă proaspătă, ca acela ce acoperă acum tot pămîntul sub un înveliș de vată, și am văzut un lucru pe care mintea mea nu poate să-l dezlege. Drăcia dracului ! Zile și nopți am învîrtit treaba asta și pe o parte și pe alta ! Mi-am bătut capul degeaba ! Ascultați aici : Am dat în poiană peste urme de pași, urme de pași de om, și m-am luat după ele. Deodată urmele încetară și, de la punctul ăsta înainte, se vedeau, mai departe pe deal și-apoi coborînd spre pădure, urme de labe de vulpe, foarte clare, deși nu văzusem pînă acolo nici una pe pămînt, dar știți, nici una. Unde in-

trase omul ? Nu se întorsese din drum, nu mersese nici înainte, nici la dreapta, nici la stînga ; atunci cum ? s-a înălțat la cer, de unde s-a pogorît în locul lui o vulpe, care a lăsat mai departe urmele pe zăpadă ? Doar dacă omul o fi dus vulpea în brațe pînă la locul unde i se pierde urma, iar de-acolo înainte s-o fi urcat el în spinarea animalului și o fi trecut așa prin pădure, pînă a ieșit în drumul bisericii. Tot ce vă spun sînt închipuiri fără rost, dar eu nu pot să găsesc nimic altceva ca să dezleg încurcătura asta. Voi ce credeți ? Să mai fie oare vrăjitori în părțile noastre ? Să se fi schimbat omul în vulpe, prin puterea Diavolului ?

Așa vorbi Lauri, iar oamenii lui îl ascultară uimiți și nefiind în stare nicidecum să limpezească taina, rămaseră încredințați cu tărie că au fost niscaiva vrăjitori în poiana din Koivisto.

Lauri nu izbutea să-și găsească liniștea. După ce a terminat masa, s-a îndreptat iar spre poiană și, abia ajuns la povîrnișul neted, băgă de seamă că minunea se repetase : pe zăpada proaspătă erau urme de om, ce se schimbau apoi în urme de vulpe. Atunci își ieși din fire și strigă ca un turbat : „Ce dracu ! Că n-o fi Satana-n carne și oase, care poruncește aici ! "

Strigă de i se strîmbă gura și dădu furios cu piciorul într-o baligă de vacă, ce se zărea de sub zăpadă ; și deodată apăru un fier lucitor ca un fulger. Cît ai clipi din ochi, sări în aer băligar și pietriș, și-n același moment simți dinții de oțel ai unei capcane de vulpi prinzîndu-i piciorul și mușcîndu-l fără milă de pulpă. Zgîi ochii într-acolo și se aplecă în grabă, ca să-și desprindă piciorul îndurerat și umflat din ghearele mașinăriei, pe care o aruncă cît colo pe pajiște, înjurînd

straşnic. Aflase astfel ce capcane se întindeau pe fermă fără ştirea lui, dar tot nu se putea dumiri în privinţa ciudatei înlocuiri a urmelor pe zăpadă. Mîniat, porni spre casă, şchiopătînd de-a binelea şi scrîşnind din dinţi de cîte ori punea pe pămînt piciorul strivit de cursă. Simţi nevoia să se sprijine de ceva şi începu să caute un băţ în tufişurile din marginea drumului. Şi aşa zări, pitite într-un crîng, două prăjini de mesteacăn şi, cînd le trase afară din ascunzişul lor, descoperi că erau două picioroange care se terminau în formă de labă de vulpe, sculptate cu multă pricepere şi foarte asemănătoare. Atunci se lămuri totul şi faţa i se lumină. Îşi dădu seama că vînătorul, cînd se ducea să cerceteze capcanele, se folosea de picioroange, ca să nu trezească bănuieli vulpilor, aşa că, în loc să lase pe zăpadă urme de om, de care şiretul animal se fereşte cu grijă, nu înşira decît urme de vulpe. Lauri era acum lămurit ; cu inima uşoară îşi văzu de drum, sprijinindu-se pe unul din picioroange ca pe o cîrjă şi aproape uitînd că-i e piciorul umflat.

Pulpa i se vindecă repede de muşcătura capcanei şi Lauri începu din nou să-şi vadă de treburi pe moşie, cînd în pădure, cînd pe cîmp. Aşa trăi el mai departe, cu soţia lui vrednică şi cu copiii lor, care atît timp cît au rămas sub aripa ocrotitoare a mamei, n-au dus lipsă de nimic, nici de cămăşi, nici de ciorapi, nici de pîinea cea de toate zilele, nici de bătaie.

Timo se ocupa de ferma din Kekkuri. El luase de soţie pe Ulla, a doua din cele două gemene din Kuokkala, care semăna ca două picături de apă cu soră-sa, şi la fire şi la înfăţişare : mică şi îndesată, piept bogat, nas cîrn, faţa oacheşă. Se spunea însă că e ceva mai bună la suflet de-

cît sora ei, nevasta fratelui Lauri. Timo ținea mult la ea, deși mîinile robuste ale scumpei lui soții i se înfingeau din cînd în cînd în păr, și anume cînd o scoteau din sărite lăudăroșeniile. Timo își dădea silința să nu iasă cu nimic din cuvîntul femeii lui și lucrurile mergeau destul de bine în gospodărie. Era însă ceva care tulbura din timp în timp liniștea casei. Timo nu se putea dezbăra de obiceiul de a lua luleaua neamțului cam o dată pe an, pe la întîi noiembrie, cînd se sărbătoresc toți sfinții și atunci umbla fără căpătîi prin sat, o zi sau chiar două, înhăitat cu alți bețivi. Cînd socotea că e timpul să se întoarcă acasă, știa bine că-l așteaptă o furtună. O dată — era într-o duminică, spre sfîrșitul lui octombrie sau începutul lui noiembrie — omul nostru o luase iarăși prin porumb, luînd parte la un chef de pomină, cu Kyösti din Tammisto și cu Aapeli din Karkkula. În răcoroasa odăiță din pod de la Tammisto, dezmierdau clondirele negre și lucioase, vorbind despre te miri ce cu multă însuflețire, cîntînd și îmbrățișîndu-se ca cei mai buni prieteni din lume. Au dus-o așa două nopți și două zile, în zbierete și cîntece, aruncînd priviri buimace și nepăsătoare pe ferestruica dată de perete a odăiței. Ochii lor rătăceau, trecînd de la curtea plină de bălegar la staulul cu acoperiș de stuf, la dealul stîncos, peste cîmpii și păduri pînă la îndepărtata baltă din Lemmilä, deasupra căreia sus, aproape de nori, berzele zburau rotindu-se, gata să pornească în călătorie spre țările calde. În acest chip admirau natura, cu ochii rătăciți, cu priviri adormite, sau repetau la nesfîrșit un crîmpei de cîntec, legănîndu-și capetele în care stăruiau țiuituri și vîjîieli. Uitaseră de orice griji și nevoi ale muritorilor de rînd.

Cînd se lumină de ziuă pentru a treia oară, chefliii se treziră cu o cumplită durere de cap, întinși pe paturile lor răvășite. Se terminase și rachiul, se isprăviseră și banii, și nu mai aveau la îndemînă nici un mijloc pentru a face să se destupe damigenele gospodinelor. Tăcut, îmbufnat, scîrbit de viață, Timo nu mai avu încotro și trebui să o ia spre casă. Mergea alene pe lîngă drum și porni să urce dealul mohorît : se gîndea la gospodina înfuriată, ce-l aștepta sus la Kekkuri. Pantalonii de postav îi atîrnau jalnic, cămașa îi ieșise umflată între brîu și vesta cu dungi roșii, ochii i se micșoraseră de tot și erau injectați de sînge, claia de păr i se zbîrlise în toate părțile, pieptul gol i se vedea de departe, roșiatic și lucios ca pîntecul lustruit al unei tingiri de aramă. Așa se apropia de fermă. Mergea înainte cu inima strînsă, iar pădurea, munții și văile îi aruncau parcă priviri dușmănoase. Mesteacănul îngălbenit de colo îi aducea mustrări amare ; bradul de lîngă el îl dojenea, făcîndu-i rele prevestiri ; iar tulpina de mai sus se ghemuise în marginea potecii, ca un drac negru și arțăgos. Toată natura, atît de prietenoasă de obicei, se uita la el cu ochi răi de mamă vitregă. Adevărul e, însă, că abia-abia vedea copacii, stîncile și tulpinile : cu ochii înțepeniți în gol, nu-i era gîndul decît la nevasta ce-l aștepta mînioasă, sus la Kekkuri. Cînd se-ncrucișa cu cineva, bătrîn sau tînăr, bărbat ori femeie, nici nu se sinchisea de el, abia dacă se hotăra să-i arunce o privire, și tot așa ar fi făcut chiar dacă i-ar fi ieșit înainte, pe drumul plin de bolovani, Marele Duce al Finlandei în persoană. Înainta în tăcere, gîndindu-se ca printr-o ceață la casă, la nevastă,

la slugi, la copii ; iar din cînd în cînd, cîte-un sughiț brusc, dar ușor, îi zguduia pieptul.

Sfertul de ceas greu de trecut sosise. Nevastă-sa abia a apucat să-i strige : „Pe unde mi-ai umblat, haimana păcătoasă ? " că i-a și lipit două scatoalce pe obraji, de-a văzut stele verzi. Ecoul palmelor trecu și fu urmat de o tăcere înfricoșătoare, în care timp coama din capul lui Timo avu de suferit grele încercări, și toate din jurul lui îi jucau pe dinaintea ochilor. În cele din urmă îi sări și lui țandăra ; apucă brațele nevestei sale cu mîinile lui noduroase, o trînti pe laviță și o ținu așa nemișcată cîteva clipe. Cu părul răvășit, aprins la față, îi spuse atunci femeii înfuriate : „Ia seama să nu-ți trag acum o mamă de bătaie, nemernico, măgărițo ! Ce-ți închipui tu, c-o să mă las să mă tîrnuiești în felul ăsta ! Oho ! te înșeli rău de tot ! Nu sînt mulți ăia care și-ar îngădui să-mi puie mîna-n păr și o să îngădui eu una ca asta oricărei stricate ? ! Fir-ar dracu al dracului să fie ! Vezi că eu nu prea știu să mă stăpînesc, s-a cam văzut asta destul de des, din nenorocire. Vezi să nu te scutur acum să zici că n-ai noroc !"

Amenința, dar nu îndrăznea să-și puie în fapt amenințările. Nu l-ar fi lăsat inima s-o facă, deoarece își iubea mult femeia. Iar ea, ieșită din fire, țipa : „Dă-mi drumul, bețiv ticălos, dă-mi drumul numaidecît ! " Speriat de strigătele ei, Timo se-ntreba dacă trebuie s-o lase, ori s-o mai ție în clește cîtva timp. Ea țipa din ce în ce mai tare, pînă cînd Timo o lăsă din strînsoare, dar o nouă vijelie se abătu asupra părului său. Asta îl înfurie peste măsură, o aruncă pe nevastă-sa cît colo și se îndepărtă țanțoș. Dar nu putu să iasă din odaie decît cu mare greutate și după

multe încercări, pentru că scorpia nu-l slăbea de loc, așa cum atacă uliul pitic un cocoș sălbatic, ale cărui pene zboară vîrtejite prin aer. Fără să ție seamă de aceste hărțuieli, Timo se strecură cu greutate afară, iar nevastă-sa nu mai contenea să-l ocărască din prag, amenințîndu-l c-o să-l mai învețe ea minte. Timo coborî scara liniștit și zise depărtîndu-se : „Așa-mi învăț eu muierea ! "

Se-ndepărtă și dispăru în dosul hulubăriei. Apoi, cu o strîmbătură vicleană se-ntoarse în loc, făcu un ocol și intră în grajd. După ce se urcă în șură, de unde azvîrli cîteva brațe de fîn în ieslea cailor, se întinse pe culcușul ăsta moale și foșnitor. Apoi cugetă cîteva clipe la „firea neastîmpărată" a femeii sale și căzu într-un somn adînc.

Veni noaptea, o noapte rece cu îngheț și Timo nu se arăta de loc. Neliniștită, nevastă-sa se sui în pat, muncită de gînduri negre în privința bărbatului : „Poate că s-o fi dus să se spînzure, nenorocitul, sau poate că în focul supărării s-a aruncat în fîntîna fără fund din poiană ; numai dacă n-o fi adormit în pădure, și atunci i-au degerat și mîinile, și labele, și nasul, săracul de el !"

Iată ce-i trecea prin minte, și deodată izbucni în plîns amar, pentru că se vedea culcată singură în pat fără bărbatul ei drag. În lacrimi și ofuri, clipele se scurgeau lungi și grele, pe cînd urechea ei, tresărind îngrijorată, pîndea vreun zgomot la ușă sau în pridvor. Noaptea trecea și ea tot nu auzea pe nimeni apropiindu-se. În sfîrșit se sculă, se îmbrăcă, aprinse felinarul cel mare de metal, ca să plece în căutarea dispărutului. Dar îi era frică să iasă singură în bezna

nopții : se temea grozav de năluci, de stafii și de strigoi. Numai cînd trecea pe lîngă sauna în care murise de curînd bătrînul Iisakki, cerșetorul cu barba albă, îi îngheța sîngele-n vine. Deci, ca să nu fie singură în căutarea la care pornise, trezi pe servitoarea Taava, care se sculă, se îmbrăcă și plecă după stăpînă-sa prin noaptea friguroasă, bodogănind de ciudă. Întîi cercetară sauna, apoi podul grajdului, fără nici un rezultat. Ajunsă din nou în curte, femeia începu să-l strige pe Timo pe nume, stropind iarba cu șiroaie de lacrimi. Striga în gura mare, pădurea răsuna și podul de deasupra șopronului îi înapoia ecoul strigătelor. În cele din urmă, femeile auziră un răspuns ce venea dinspre acoperișul grajdului, un fel de mormăit aspru și răgușit, și se apropiară în grabă. Cu felinarul în mînă, stăpîna casei se urcă în pod, unde dădu peste Timo. Trezit din somnul apăsător al beției, sta în capul oaselor pe paiele foșnitoare și se uita la ea buimac : întocmai ca un berbec bătrîn, fugărit de lupi pe cîmp și care, în loc să se ție cuminte sub ocrotirea omului care l-a scăpat de colții fiarelor, deodată țopăie din senin, sare nebunește pe urma lupilor, apoi din timp în timp se oprește, dă cu copita-n pămînt și se uită dobitocește în gol. Așa se uita și Timo la nevastă-sa, fără s-o recunoască numaidecît. Ultimele valuri de ceață ale alcoolului îi mai întunecau poate încă mintea.

ULLA: Ce faci aici ? Hai acasă, omul lui Dumnezeu ! Ce zor ai să stai să-ngheți aici ? Ascultă, Timo, hai în casă.

TIMO: Cine ești tu ?

ULLA: Doamne apără și păzește ! Așa de rău ai ajuns, că nici nu mă mai cunoști ? Vezi,

unde te duce păcatul şi cum le ia Diavolul minţile celor slabi de înger! Vai, vai, vai!

TIMO: Ce te-ai apucat să boceşti acum?! Cine eşti tu, n-auzi?

ULLA: Vai, sărmanul meu Timo!

TIMO: Ei, ce?

ULLA: Nu mă recunoşti? Eu sînt, Ulla, nevasta-ta!

TIMO: Ia te uită! Adevărat?

ULLA: Hai în casă, nu mai sta în podul ăsta îngheţat! Bărbăţelul meu nenorocit!

TIMO: Dar cine crezi tu c-a venit să se culce aici în pod? Vreun domnişor de ăia pirpirii? Ţine-ţi gura şi nu mai spune prostii cît tine de mari! Mi-a fost foarte bine aici.

TAAVA: Descreieraţii ăştia, de nu lasă slugile în pace nici noaptea să doarmă! Trebuie să scotoceşti prin toate ungherele după un porc de beţiv.

ULLA: Hai, mai repede! Dă-mi mîna şi coboară cu băgare de seamă.

Amîndouă femeile se întoarseră în casă, urmate de aproape de Timo. Servitoarea fugi să se bage repede în pat, bodogănind furioasă, în timp ce Ulla pregătea ceva de mîncare pentru soţul său. Puse pe masă o pîine rotundă, unt, felii de carne şi cartofi copţi. Timo mîncă cu poftă. Femeia se uita la el din celălalt capăt al mesei, tristă, cu lacrimi în ochi.

ULLA: Ţi-am spus de atîtea ori: de ce nu stai tu liniştit acasă, om sucit, cînd mă ştii ce muiere a dracului sînt şi cum îmi ies din ale mele. Iar te-am scărmănat, de ţi-am rupt părul din cap. De ce să te porţi aşa şi să mă faci să-mi înfig mereu ghearele în ciuful tău? Iar te-am scărmănat!

TIMO: Ei şi ce, crezi c-ai scărmănat vreun domnişor de ăia pirpirii? Ce te văicăreşti aşa ca o fetiţă, că nu s-a întîmplat nimic, nu s-a făcut gaură-n cer. E drept că mi-ai făcut o primire foarte călduroasă, că m-ai ţesălat cu nădejde... Ha, ha, ha! Comedia dracului! Ia scoate-mi tu o oală de bere.

ULLA: Ce nevoie ai să baţi drumurile fără căpătîi, din sat în sat, să bei pînă nu mai poţi, zile şi nopţi de-a rîndul? Astea sînt purtări omeneşti?

TIMO: Da, sînt, cînd nu se-ntîmplă decît o dată pe an, o singură dată! Nu-i aşa, spune şi tu?

Ea trase din butoi bere neagră şi spumoasă şi-şi servi bărbatul, care, după ce înfulecă tot ce era pe masă, bău oala pînă-n fund. Apoi se duseră amîndoi să se bucure de odihna nopţii.

Trebuie să mai înfăţişez încă o latură a caracterului acestei femei de ispravă. În dimineaţa zilelor de duminică sau de sărbătoare, înainte de a porni la împărtăşanie dimpreună cu bărbatul ei, ea îi ruga cu lacrimi fierbinţi pe toţi cei din familie să-i ierte toate păcatele cu care le greşise. Era întotdeauna un moment mişcător în casa de la Kekkuri.

O dimineaţă de duminică, în timpul verii. Cu vorbe mai blînde ca de obicei şi cu lacrimi mai fierbinţi ca oricînd, stăpîna casei implorase pe fiecare s-o ierte dacă i-a greşit cu ceva, începînd cu bărbatu-său şi terminînd cu cel din urmă pui de cioban. Timo, cu un zîmbet de mulţumire pe buze, se duse să mai potrivească hamurile pe cal. Păşea voios, cu gîtul înţepenit într-un guler pe care mîna vrednică a nevestei sale îl ridicase

prea mult la ceafă. Se dădu în vorbă cu argatul, care freca în curte calul cu șomoiogul de paie :

— Ce să zic, muierea mea e o femeie foarte cumsecade. Cu o droaie de copii pe cap, ce m-aș face eu fără ea, cea mai bună gospodină din lume ? Drace ! Nici cu trei sute de ruble nu m-aș socoti despăgubit, dacă s-ar întîmpla să moară ! Nici chiar cu patru sute ! Așa să știi, dragă Kaape !

Așa vorbi, iar vicleanul de Kaape, făcînd pe prostul, îi încuviința fiecare cuvînt, deși de cîte ori era ascuns după murg, un zîmbet de pișicher îi înflorea pe față. În sfîrșit apăru stăpîna casei într-o rochie nouă și care foșnea la orice mișcare, pe cap cu o basma de o albeață strălucitoare și cu ochii umflați de plîns. Veni la căruță, se urcă în ea cu un aer foarte serios și luă loc pe scîndură oftînd. Timo se așeză în dreapta ei cu hățurile în mînă, roșu ca o lună plină de sfîrșit de vară, zîmbitor și fericit, plesnind de sănătate, de sînge viu și de putere. Smuci o dată hățurile, plescăi din limbă și calul ager porni la trap spre biserică... Curînd trăsurica se pierdea în deschizătura umbrită a pădurii de mesteacăn și un nor de praf mai stăruia cîteva clipe în urmă, pe drumul însorit.

Eero, cel mai mic dintre frați, locuia la ferma din Vuohenkalma, pe un deal stîncos în drumul bisericii. El devenise hăitașul priceput și foarte harnic al parohiei și mulți lupi, rîși și urși și-au pierdut viața în goanele fără cusur pe care le rînduia el. De multe ori guvernatorul îl folosea ca trimis al său prin județ, căci se știa că o treabă dată pe mîna lui Eero era dusă cu bine la capăt. Cunoștințele sale la scris și la socotit îi dădeau mult de lucru, multă bătaie de cap, dar

și venituri însemnate. Asta nu-l făcea însă să-și uite de pămînturile pe care le stăpînea. Dimpotrivă, știa să conducă muncile cu o chibzuință desăvîrșită și să ție totul din scurt; la el, leneșii nu făceau purici. Ochiul lui pătrunzător vedea tot, ca ochiul ascuțit al șoimului cu ciocul coroiat, care, cocoțat pe craca unui mesteacăn uscat, scrutează tot ce se mișcă pe cîmpie, în lumina limpede a soarelui de vară.

În zilele de sărbătoare și duminica, citea ziarul sau scria el însuși însemnări despre întîmplările mai deosebite sau despre treburile obștești ale parohiei. Redacția era bucuroasă să publice articolele sale scrise cu miez, compuse cu claritate, fără exagerări, ba uneori chiar pline de haz. Ca urmare a acestor ocupații, înțelegerea lui despre viață și despre lume se lărgi. Locul unde s-a născut nu mai era în mintea lui o părticică oarecare dintr-o lume nedeslușită, de care nu știe nici ce e, nici unde se află. Cunoștea bine locul pe pămînt al acestei țări, al acestui colț de lume unde trăiește, muncește și se zbate poporul finlandez și în sînul căruia se odihnesc oasele strămoșilor. Ii știa hotarele, mările, lacurile cu tainicul lor surîs, șirurile de dealuri încununate de brazi, ale căror vîrfuri aliniate ca soldații se pierd în zare. Imaginea limpede a țării noastre, trăsăturile dragi ale chipului ei de mamă se întipăriseră pentru veșnicie în inima lui Eero. Se născu în el dorința și hotărîrea de a-și cheltui toate puterile spre binele și fericirea țării lui. Prin munca lui stăruitoare și neobosită, s-a întemeiat în parohie un fel de școală primară, una din cele dintîi din Finlanda. De asemenea a reușit să înființeze în comună și alte așezăminte de folos obștesc. În mijlocul atîtor treburi și preocupări atît de felu-

rite, gîndul îi era într-una la fiul său cel mai mare, din care era hotărît să scoată un om învățat și cu judecată.

El se însurase cu fata lui Seunala, Anna aceea zveltă cu părul ca fuiorul de in și cu ochi sfioși, căreia i se înfățișau arătări ciudate și care, în timpul tulburărilor ce o cuprindeau, prezicea minunății. Ea răspundea de gospodăria bogatei și liberei freme din Vuohenkalma, dar puterea ei era îngrădită. De fapt, grija și ochiul stăpînului erau hotărîtoare în treburile casei. Cheile hambarului zornăiau în buzunarul lui, el orînduia tainul oamenilor și al vitelor, măsurîndu-l cu mîna lui, el plătea simbria slugilor și argaților.

Anna își plimbă tristețea uneori, sau stă rezemată de cuptor, cu ochii la oala în clocot și gîndește în tăcere. Dar cînd se pleacă peste leagănul copilului, ochii ei blînzi lucesc de bucurie. E fericită cînd „comoara ei", băiețașul ce plesnește de sănătate, rîde vesel zbătîndu-i-se în poală. Să-i dea să sugă la sînul ei, să-l cocoloșească, să-l înfeșe, să facă din el — cum spunea ea — „un îndreptățit la un locșor în pașnica cetate a fericiților întru Domnul", asta aprinde în ochii duioasei țărănci lumina unei mulțumiri depline. Într-o duminică seara, în toiul verii, în timp ce soarele se lasă spre asfințit, iar văzduhul și pădurea sînt liniștite, ea stă singură pe bancă cu copilul, lîngă masă. Eero e plecat să cerceteze cîmpurile și locurile desțelenite, femeile de la fermă sînt în sat. O pace adîncă stăpînește întreaga fire, ca și odaia cea mare a casei, rînduită ca de sărbătoare și așternută cu ramuri proaspete, ce parcă surîd. Tăcerea e stăpînă peste tot. Din cînd în cînd, dinspre dealul îmbrăcat în mesteceni, sună de departe talăngile cirezilor de vite.

Tînăra mamă stă pe bancă şi vorbeşte cu copilul frumos ca o dimineaţă de soare, pe care-l ţine pe genunchi. Ea îngînă, împletind cîntecul cu vorbe:

„Spune măicuţei tale, spune, copil drag, cum ai găsit tu drumul spre casă ? "

„Pe drumul dinspre Turku am venit, am alergat pe cărările din Haime".

„Şi cum ai ştiut tu care-ţi e căsuţa, copilaş ? "

„Am văzut cîinele sur în poartă, şi-am cunoscut fîntîna aurită din curte, şi caii păstorilor în fîneaţă, şi butia de bere sub şopron".

„Şi cum i-ai recunoscut tu pe mămica ta dragă şi pe tăticul tău ? "

„Mămica, lîngă cuptor, scotea mustul berii, îl scotea şi cînta, cînta cu glas de cleştar, şi gîtul îi era înfăşurat cu o basma de lînă, o basma de culoarea zăpezii şi a curcubeului. După ce l-am recunoscut pe tăticu ? Cioplea o coadă de topor, cioplea acolo, lîngă fereastra aurită."

„Aşa ai găsit drumul, aşa ai recunoscut casa, şi-aşa ai recunoscut înăuntrul casei pe mămica şi pe tăticu. Dar unde o fi tăticu ? Unde s-o fi dus ? Şi s-o fi gîndind el oare la noi ? Nu se poate să nu se gîndească la noi, iar dacă gîndul lui nu e la tine acum, eu n-am să te uit niciodată, cît e lumea lume, şi nici dincolo de moarte n-am să te uit pe tine, auroră luminoasă şi amurg trist al sufletului meu, bucuria şi grija mea scumpă. Şi de ce eşti tu grija mea, care m-apasă ? Vai ! pentru că lumea e vicleană şi bîntuită de furtuni, şi mulţi corăbieri s-au rătăcit în hăul fără capăt al mărilor ei. Spune-mi, suflet scump, brebenelul meu, spune-mi, n-ai vrea tu să pluteşti spre limanul păcii, cît timp flamura albă a copilăriei tale flutură încă în toată curăţenia ei ? Pe malul pierdut în negură al lacului tăcut, se ridică întune-

catul lăcaş al celor răposaţi. Ascuns în frunzişul fără viaţă, în mijlocul dumbrăvii scăldate în rouă, un leagăn, scutece şi velinţe aşteaptă pe copilaşul meu. Ascultă cîntecul de leagăn, ce te va însoţi în ţara prinţului din Tuonela[1]:

O, codru-al lui Tuoni, în umbră grea pierdut.
Nisipul tău ascunde un leagăn nevăzut
Pentru copilul meu.

Micuţul meu mîna-va, sub zarea ta senină,
Un miel de omăt, să pască în tainica grădină,
Îl va mîna mereu.

Iubirea mea zîmbi-va cînd vîntul alinat
Va pogorî s-alinte obrazu-i bucălat
Şi genele-adormite ;

Comoara mea va rîde cînd pasărea măiastră
I-o legăna trupşorul, c-un cînt, iar zarea-albastră
Un vis îi va trimite.

O, codru-al lui Tuoni, eşti veşnic cuib de pace ;
În umbra-ţi, larma lumii în cîntec se preface.
Cuvîntul urii tace."

Aşa cîntă ea de dragul copilului şi, în odaia gătită de sărbătoare, glasul ei sună mai limpede decît o harfă melodioasă. Cînd s-a terminat cîntecul, ea ridică în tăcere ochii spre fereastră şi priveşte îndelung bolta cerească, iar privirea i se pierde în înălţimile ameţitoare ale văzduhului. Cerul e străveziu şi curat, nici un fir de nor nu

[1] Locuinţa lui Tuoni, zeul infernului în mitologia finlandeză.

alunecă sub bolta lui arcuită. O singură rîndunică, abia zărită, plutește în aer, ușoară și zglobie ca gîndul unui om fericit. Anna stă cuminte, cu obrazul pîrguit de soare lipit de tîmpla copilului adormit; ochii ei adîncesc nesfîrșitele spații albastre și fruntea îi radiază de pace.

Întorcîndu-se din pădure, Eero aude din curte cîntecul femeii lui și niciodată nu i s-a părut așa de frumos. Intră, merge pînă-n capătul odăii și se așază alături de ea: arareori face gestul ăsta atît de prietenos. Ea se-ntoarce cu vioiciune spre el, pune copilul pe genunchi și-și apropie fruntea de pieptul bărbatului, lăsînd să-i curgă lacrimile șiroaie. Eero îi trece mîna pe după gît și-i mîngîie șuvița de păr bălai de lîngă ureche. Și în liniștea acestei seri de duminică, stau unul lîngă altul pe banca curată, lîngă masa la fel de curată. În acest chip își ducea zilele și muncea pe pămînturile sale Eero, cel mai mic dintre frați.

Acum, după ce am povestit cîte ceva din viața fiecăruia dintre ei, aș vrea să mai vorbesc despre o zi de Crăciun trăită la Jukola lui Juhani, unde se înțeleseseră să se strîngă cu toți laolaltă, pe paiele foșnitoare, în bătrîna lor casă strămoșească.

Veniseră toți frații, cu neveste și copii. Era mare tărăboi în sala încăpătoare de la Jukola, cînd ceata nesfîrșită de țînci se da de-a dura și se tăvălea pe paiele aurii. Cumnatele stăteau ciorchine lîngă vatră și trăncăneau voioase de-ale lor, în vreme ce voinica gospodină din Kekkuri, vînjoasa soție a lui Timo, mesteca domol fiertura de secară în ceaunul care clocotea și ridica pînă-n buză spuma albă. La gura sobei, Simeoni, cu psaltirea pe genunchi, se pregătea să

cînte un psalm potrivit cu ziua sfîntă. Ceilalți frați luaseră loc în fund, în jurul mesei, povestind din vremuri trecute, despre zile trăite în întunecimea pădurilor și pe pajiștea din Impivaara, presărată de butuci, la poalele muntelui găunos și răsunător. Amintirile primejdiilor înfruntate, ale luptelor grele, ale muncilor îndeplinite se împleteau armonios în mintea lor, cum se împletesc unele cu altele pădurile, vîlcelele, munții colțuroși și cîmpiile netede, în amurgul albăstrui. Totul se topea ca într-un vis frumos, dar nedeslușit, și o blîndă înduioșare le năpădea piepturile. Așa le zburau gîndurile spre zilele ce s-au dus. La fel, în vreo seară de toamnă, cînd firea e gata s-adoarmă și frunzele au ruginit, ciobanul se uită de departe la draga lui poiană, pe care a trudit și s-a chinuit în sudoarea frunții o vară încheiată : era o zi caldă și înăbușitoare, furtuna bubuia amenințătoare la orizont, tăunii și muștele zburau în roiuri, scoțînd din fire vitele înnebunite ; dar înainte de căderea nopții el și-a adunat turma și a dus-o cu bine în ograda casei, în sunetul voios al tălăngilor. Și ei își aduc aminte de ziua asta, și zîmbesc. Tot așa marinarul ce încărunțește pe uscat retrăiește în gînd furtuna de pe mare : norii învăluiseră corabia în ceață ; valurile spumegînde voiau să aducă moartea, dar înainte de a se înnopta, vîntul s-a potolit, clocotul mării s-a liniștit și a prins a ațipi ; soarele luminos și-a trimis din nou razele dinspre apus, ca să arate calea spre port ; acum, bătrînul lup de mare se gîndește cu o plăcere ascunsă la furtuna grea. Așa reînviau în mintea fraților timpurile dispărute, în această fericită seară de Crăciun, în jurul mesei din Jukola.

Oala fu ridicată de pe plită, un foc zdravăn de buturugi se-ncinse în vatră și la lumina lui intonară împreună un cîntec de Crăciun. Ceata gălăgioasă a copiilor se potoli, frații încetară cu povestitul, Simeoni începu să cînte psalmul, iar femeile, cu cărțile pe genunchi, își alăturară și ele glasurile. Melodia creștea, însoțită de scînteierea focului măreț. Peste glasurile tuturor, se ridica vocea dulce și limpede a sfioasei Anna.

După ce-au terminat cîntecul, trecură cu toții la masă, se îndestulară, și apoi se lungiră frumos pe paiele podelei ca să se bucure de odihna nopții. A doua zi se sculară înainte de revărsatul zorilor ca să se ducă la biserica ce strălucea în lumina miilor de lumînări, ca cerul plin de stele. Soarele se urcase în înaltul cerului, cînd ei se-ntorceau de la biserică, întrecîndu-se unii pe alții în goana săniilor, ca să sărbătorească vesel Crăciunul în bătrîna Jukola.

Povestea mea a ajuns la sfîrșit. Am istorisit întîmplările celor șapte frați în singurătățile Finlandei. Ce-aș mai putea adăuga despre traiul și despre soarta lor pe lumea asta ? Linia arcuită a vieții lor s-a urcat cuminte spre miezul zilei și a coborît cuminte spre odihna înserării, luminată de mii și mii de ori de aurul soarelui.

CUPRINS

Redactor responsabil : Elena Țoropoc
Tehnoredactor : Vasile Teodorescu

Dat la cules 19.11.1962. Bun de tipar 15.01.1963. Apărut 1963. Tiraj 30.145 ex. broșate. Hîrtie ziar de 50 g/m². Format 700×920/32. Coli editoriale 13,58. Coli tipar 10,5. Planșe tiefdruck 1. A. nr. 2822/1962. C.Z. pentru bibliotecile mari 89. C.Z. pentru bibliotecile mici 89—31=R.

Tiparul executat sub comanda nr. 21.192 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București — R.P.R.

